

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

Coloniae Agrippinae, 1613

De Sacris Arcanis Æternæ Prædestinationis, Ac Immacvlatae Conceptionis
Deiparae Virginis Mariae. Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

DE

SACRIS ARCANIS
ÆTERNÆ PRÆDESTI-
NATIONIS, AC IMMACVLATAE CON-
CEPTIONIS DEIPARAE VIRGINIS
MARIÆ.

LIBER PRIMVS.

Homilia Prima.

QVAM ARDVVM, AC PERDIFFICILE SIT
de Marianis laudibus concinnè eloqui, aurea ex Sanctorum
Patrum verbis contexta Catena, palàm facit.

VM de abditissimis
sacrosanctæ Deiparæ
Mariæ arcanis longum
texere sermonem cogitabam, in-
gès difficultatum ag-
men ab hac piâ, & re-
ligiosa cogitatione me absterere gesti-
ens inuasit. Rimum quidem, ac
sublimitas Mariæ, quæ abyssus est inscru-
tabilis, timorem incussit vehementem; ut
enim ait D. Chrysostomus in hypopanti
Domini: Quid illa sanctius? non Propheta,
non Apostoli, non Martyres, non Patriar-
cha, non Patres, non Angeli, non Throni,
non Dominationes, non Cherubin, non Se-
raphin, non aliud deinde quidpiam inter
creatas res visibiles, aut invisibiles una hac

maius, aut excellentius inueniri potest. his
consentiens B. Petrus Damianus non tam
suo, quàm totius Ecclesiæ nomine se-
quens hoc reliquit testatum elogium.
Quid mirum, si hac ineffabilis Virgo in suis
laudibus modum humana vocis exsuperat,
quum, & ipsam humani generis n-
turam excellentium meritorum dignitate tran-
scendat? non excellentissimus ille Patriar-
charum chorus, non prouidus Prophetarum
numerus, non iudex Apostolorum senatus,
non Martyrum victor exercitus, non ali-
quis antiquorum, non quisquam sequen-
tium Patrum huic Beatissima Virgini po-
terit comparari. quid enim sanctitatis, quid
iustitiæ, quid religionis, quid perfectionis
singulari huic Virgini desse potuit, qua to-
tius diuina gratia charismate plena fuit?

B. Petr. Da-
mian serm.
de Mar.
natiu.

D Chrys. in
hypopanti
D. min.

A Com.

S. Germ. Archiep. *Const. orat. de Zona virg.* **D. Bern. in ferm. Signū magnum.** Compendiosius tamen S. Germanus Archiepiscopus Constantinopolitanus, oratione de Zona virginis ait: Omnia tua sunt admirabilia, & Despara, omnia supra naturam, omnia ingentia, & cunctorum vires superantia. Id magis explicans D. Bernardus in sermone: Signum magnum dixit: Profundissimam diuina sapientia penetravit abyssum, ut quantum sine personali unione creatura conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. His persimilia scripsit nosser sanctus Bernardinus dicens: Tanta fuit perfectio Mariae, ut soli Deo cognoscenda reseruetur, iuxta illud Eccl. f. 1. i: Ipsi creauit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumerauit, & mensus est. hinc sponsus Mariae sublimitatem probe agnoscens dixit ei: Oculi tui Columbarum, absque eo, quod intrinsecus lateret: vbi Septuaginta translulerunt: Oculi tui Columbarum extra silentium, vel extra taciturnitatem tuam, quibus verbis non obscure significauit, tantam esse Virginis praestantiam, vt non tam illam vocibus extollere, quam religioso silentio admirantes, venerari debeamus.

D. Bernardus in ferm. 1. cap. 1. Eccles. 1. Cant. 4. Secundo, id me etiam vehementer deterruit, quod non semel obseruauit, de hoc genere argumenti disicere tentates, non solum doctrina pusillos, sed, & sapientissimos viros, ac celeberrimos Ecclesiae Doctores, valde pertinuissse, ingenue fatentes, ad Mariana praeconia digne promenda omnino se impares esse; vnde D. Bernardus dixit: Non est, quod me magis delectet, non est, quod magis deterreat, quam de Virginis gloria sermonem habere, & conuisione super missus est, inquit: Licet de Maria loqui gestiant omnes, tamen quidquid dicitur de indicibili, eo ipso, quod dici potuit, minus gratum est, minus placet, minus acceptatur. quamquam uterque poterit lingua, etiam si angelica sit, dignis extollere laudibus Virginem Matrem, non cuiuscumque, sed Dei hęc Bernardus. Audiamus nunc magnum

LXX. versio. Patrem Augustinum in hunc modum loquentem: Quid nos cantilli & quid actione sump Virg. pusilli & quid in eius laudibus referemus

D. Bern. ferm. 4. de Assumpt. Idem Bern. super Missus. cum, et si omnium nostrum membra vertentur in linguas, eam laudare, sufficeret nullus. altior Caelo est, de qua loquimur; abyssus profundior, cui laudes dicere conamur. Et ibidem etiam ad Virginem se conuertens, sic illam affatur: Quid dicam pauper ingenio, cum de te quidquid dixerit, minor laus est, quam dignitas tua meretur. si Caelum te vocem, altior es: si matrem Gentium dicam, praecedis: si formam Dei appellem, digna existis: si Dominam Angelorum vocitem, per omnia te esse prebaris. Accedit B. Petrus Damianus, qui excellentiam Virginis admiratus, in haec verba prorupit: Ad eius offerenda praeconia, non Rhetoricorum disertia faciendia, non Dialecticorum subtilia argumenta, non acutissima Philosophorum apta reperuntur ingenia. Conspirat in idem D. Ambrosius lib. de Virginitate dicens: Quid splendidius ea, quam splendor elegit & quid castius illa, qua sine contagione generauit? tanta est huius Virginis excellentia, ut in eius narrationes omnes balbutiant lingua, excutiant omnes intelligentia, deficiant omnes similitudines parabolica, hanc eandem insufficientiam profitetur D. Epiphanius dum ait: Exili voce sum, tarda q̄q̄ lingua, & minime disertus, ut verba facere possim de per celebri sancta Despara Maria, de qua leuiter loqui non debet humana lingua. ac tandem D. Antoninus, vt non suam solum, vt Epiphanius, sed omnium creaturarum tam terrestrium, quam caelestium, ad Mariae Encomia preferenda, indignitatem, & insufficientiam attestaretur, haec nobis Catmina scripta reliquit:

Si fieri posset, quod arena puluis, & vnda, Vndatum genus, rosa, gemma, lilia, flamma, Aethora, Caelicola, nix, grando, sexus, uterq̄q̄, Ventorum penna, velucrum, & pectus, Syluarum rami, fronds, autium quoque penna, Gramina, ros, stella, pisces, angues, & arista.

Ibid.

B. Petr. Damiani ser. 3. de natuit.

D. Amb. lib. de virginit.

D. Epiph. ser. de laudib. Virg.

D. Antoninus 3. p. tit. 18. cap. 8.

Et lapides, montes, conualles, terra, Dracones,
Lingua cuncta forant, minime depromere possent,
Qua sit, vel quanta Virgo Regina Maria,
Qua tua sit pietas, nec litera, nec dabitur atai.

Hanc difficultatem, quam in Mariæ laudibus decantandis Sancti Patres experti fuere, multò ante Isaias prænouisse mihi videtur, cum dixit: *Erit vobis visio sicut verba libri signati, quem cū dederint scienti litteras, dicent: lege istum: & respondet: Non possum; signatus est enim. Et dabitur liber ne scienti litteras, diciturq; ei: lege: & respondet: Nescio litteras:* per hunc librum arbitror Virginem designari, in qua purpureo virginis sui sanguinis atramento Deus Pater ineffabilem mentis suæ conceptum expressit, cum *Verbum Caro factum est:* hunc ergo librum si indoctis porrigas, continuo ignorantiæ suam ad eius referenda arcana non diffidentur; si verò sapientes, ac doctrina conspicuos ad illa persecutanda vocites, incautanter respondent: *Os signatus est liber sigillis septem:* quorum D. Ioannes referatorem, & interpretem desiderans, & non inueniēs, cœpit amarè lachrymari: *& ego stibam multum, quoniam nemo dignus inuentus est aperire librum, nec videre eum.* Igitur, cum recondita sacramenta, quæ in hoc Mariano libro delitefcunt, non solum humanum, sed angelicum captum transcendant, temeritatem quandam incurere pertimesco, dum abdita eius mysteria referare tento; maxime quod memini tum Horatii Poetæ dicentis:

Horat. Poët. Sumite materiam vestris, qui scribitis, aquam, Viribus, & persate diu, quid ferre recufent.

D. Hier. ad Vigilant. Prudenti hominis est nosse mensuram suam, nec zelo diaboli concitato, impetula sua in orbem r. st. m. facere. vt enim sapienter dixit D. Ambrosius:

Vnumquemque fallunt sua scripta, & auctorem præterunt; atque vt filij etiam deformes delectant parentes, sic etiam scriptores indecoros quousque sermones suos palpant, vnde fit, quod cum ipsis arideant, facile eas in publicam lucem prodire sinunt; sed id inde commodi nanciscuntur, vt vnde honorem, & nominis gloriam comparaturos falso sibi blandiebantur, inde contumeliam, & dedecus non modicum sibi pariant; dum eorum inscitia, quæ larebat, iam cuncto orbi fit patula. hæc omnia, rogo, quem etli fortissimum Achillem non terreant, & stupefaciant.

Tertiò, id quod vehementius ab hac sublimi tractatione animum arcebat, & auocabat, multitudo sane erat peccatorum, quæ ad laudes tantæ Virginis decantandas, nõ solum indignum, imperitum, ineptum, & insufficientem, sed & impotentem (proh dolor) effecerunt. Scio quidem D. Hieronymum in sermone de assumptione dixisse: *Timeo satis, & valde pertimesco, dum vestris cupio parere profectibus, ne forte, sicut improbus, ita & indignus laudator inueniatur; profecto, cum nec sanctitas, vel facundia suppeditet, vt beatam, & gloriosam Virginem Mariam digne laudare queam.* Noui etiam D. Anselmum libr. de excellentia Virginis hæc scripsisse: *Supereminens omni, quod post hominem Deum creatum est, excellentiam beata Matris Dei quomodocunque. & saltem lypienti oculo cordis contemplari anhelans, & quod mihi inde capere cœdestur, ad communem notitiam proferre desideras; horreo peccatorum, quibus premor, enormitatem, & valdè timeo, ne mihi iam alta petenti non obijciatur hoc sacra scriptura dictum: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Verum hæc, quæ D. Hieronymus, & Anselmus, humilitatis studio permoti de se scripsere, ego veritatis euidencia conuictus, de me dicere compellor. Atque hinc magis, ac magis excrefcit timor, & tremor: nam si vera fuit Agefilai Lacedæmoniorum Regis sententia dicentis, quod, cum quis ab aliquo laudatur, conditio,

D. Amb. li. 2. epist. 70.

D. Hier. ser. de Assumpt.

D. Anselm. lib. de excellen. Virg. cap. 1.

Agefilai sententia.

dicio, & mores laudantis sunt attendendi, quia boni bonos, mali malos soliti sunt laudare, non ero execrandi sacrilegii experti, si, cum teterrimus peccator inueniatur, sacrosanctam Deiparam Mariam laudare temere praesumam. ut enim dixit Cicero. *sed à viro laudatus, cui sententiae consonat alia Socratis, qui audiens se à multis laudari, respondit, quid maius feci; iudicans certe, quod cum pauci sint boni, laudatores multi, non poterant non esse mali; mali autem malum commendare confueverunt; atque hinc Ecclesiasticus dixit: Non est speciosa laus in ore peccatoris: ob quam etiam rationem inter alias, arbitrator Christum Dominum inmundis spiritibus illum laudantibus apud Marcum, & Lucam, silentium leuere indixisse, quia non erat speciosa laus in ore eorum, qui patres mendacii erant: unde Deus peccatorem illum laudantem acriter increpauit dicens: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamētum meum per os tuum? huc etiam faciunt egregia verba D. Anselmi dicentis. Frustra quippe conatur dicere: super omnes docentes me intellexi, qui proferre non audeat: quia testimonia tua meditatio mea est: & mendaciter pronunciat: super senes intellexi, cui non est familiare quod sequitur: quia mandata tua quasiui. Ecce sacra dicentem, vult Anselmus facris indui moribus, alioquin auditurum illud Apostoli: Quae enim participatio iustitiae cum iniquitate? aut quae societas luci ad tenebras? quae autem conuentio Christi ad Belial? aut quae pars fidei cum infidelibus? qui autem consensus Templo Dei cum idolis? Ergo tacebo? Absit: quia Isaiam audio dicentem: Vobis mibi, quia tacui; nec non regium Vatem obseruari taciturnitatem sibi nouisse affirmantem: Obmutui, & humiliatus sum, & silus à bonis, & dolor meus renouatus est; quibus consonat illud quod quidam Poetarum cecinit.*

Nam siluisse nocet, multos quae silentia damnant.
 Vnde D. Ambrosius acutè dixit: Si pro ocioso

verbo reddemus rationem, videamus, ne reddamus & pro ocioso silentio. quare non dubitabo, D. Epiphanius uelligia sequens, aurea verba illius mihi usurpare: *Desiderium me trahit, ut de Deipara verba faciam, & formido me retinet in silentio, ut qui non habeam facultatem dicendi pro dignitate. Animus horretur, & motus deterret; ille quidem trahit me, iste uero me abstrahit; cum ergo ab utroque detinear, expedit mihi, ut sermonem habeam de praecelesti, & sancta Virgine: haec Epiphanius. A quibus non abhorreat verba illa D. Hier. eandem sententiam diuersis uerbis proferentis: De tali, tantaque Virgine loqui me indignum fateor, sed, & puto, quod nemo praesumat, nisi, qui tanta sint, qua panduntur, penitus ignorat: tamen, etsi ad haec nemo idoneus inuenitur, uotis tamen omnibus cessare non debet quilibet etiā peccator à laudibus, quamuis exple non queat, quod sentitur. Non dissimilia scripsit Christoph. presbyter homilia de S. Maria Deipara, dum ait: Agite ergo, & nos, etsi munera digna offerre nequimus, pro uiribus tamen bonam uoluntatem adferamus. Consona etiam sunt alia Anonymi apud Metaphrast. oratione in Assumptione dicentis: Danda est opera, ut texamus Mariae laudationem; seu enim ipsa quoque filij cedens legibus, gratum habere id, quod fit pro uiribus. Quamuis enim quidquid dixerimus, id satis non sit, si dignitatem Mariae attendimus: satis tamen id erit, si eiusdem benignitatem aspiciamus, quia quidquid ex bono affectu promittitur, id ipsa satis esse ducit. quare, cum illud lob merito pronunciare possim: Plenus sum enim sermonibus, & coarctat me spiritus ueri mei, & uenter meus, quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculam nouas dirumpit: sumpta de Mariae pietate audacia sacra eius arcana diuino spiritu afflante (ut de summa Dei benignitate afflaturum spero) toti Orbi pandere adnitar; licet enim Maria mare profundissimum sit, & scopulos, Syrtes, Scyllam, atque carybdim in eius navigatione ingenii nostri cymba merito pertimescere, & possit, & de-*

S. Epiphanius
 serm. in assumptione,
 Ioanne Pico
 Interprete.

D. Hier. ser.
 de Assump.

Christoph.
 presb. hom.
 de S. M.
 Deipara.

Anonymus
 apud Metaphrast.
 orat. in Assump.

Iob. 32.

& debeat, ipsa tamen stella maris esse perhibetur, unde licet, ut profundum mare me terreat, ut maris tamen stella me alliciat, me dirigat, me illuminat, me irradiat, & navigationem absque procella fortunatissimam pollicetur. Equidem, ut Ru-

Rupertus l.
3. in Ioannē.

Qui magno feruntur pelago, pauidi nauis, placidam sibi auram impetrati, fixa caelo sidera respiciunt, terra amissa tenent caelum, sedentes, ad clauum, sideribus currunt, erratica vero sidera sequi fugiunt. Idem nobis, qui inscrutabilium arcanorum Deiparæ Mariæ vastissimum mare ingressi sumus, agendum est; primo placidus nobis ille spiritus implorandus, de quo Psalmista: *Spiritus (inquit) tuus bonus deducet me in terram rectam*, deinde Sancti Doctores pia mente, ac vigilantibus oculis lustrandi sunt, qui tanquam Arcturi nunquam occidentis lucida sidera stabili fide semper fixi steterunt, & lucem fidei fundentes, erroris occasum nescierunt: Hæreticorum verò stella erraticæ longè fugienda est;

Psal. 142.

sunt enim (ut Apostolus Iudas ait) *sidera errantia, quibus procella tenebrarum in æternum seruata est.* Quod si Apostolus Ioannes cap. 11. suæ Apocalypsis narrat, cum visa fuit arca testamenti, facta fuisse fulgura, & voces in eius honorem, æquū magis est, ut sacra illa, & animata arca inspecta (ut Damasceni verbis utar) *mican-
tia laudum fulgura, variaque encomio-
rum voces insonent, atque utinam in tanta Matris præconiis, ut Peticles, qui ab Aristophane fulgurare, & tonare dictus est, nos radiantia encomiorum fulgura mittamus; quod si hæc mittere non vale-
mus, saltem instar auicularum in uoculas prorumpamus. Hoc desiderio ardens sanctus Ephræm Diaconus ecclesiæ Edisseng, dicebat Mariam alloquens: Imple os meum
gratta dulcedinis tuæ, illumina mentem, o
gratta plena, non oue linguam meam, & labia
ad laudes tibi alacri, & lato animo canen-
das. hoc eodem flagrans desiderio nosler S. Bernardinus Senensis, tam piè, quam
elegantè in hæc verba prorupit, quæ li-*

Iud. 6.7.

errantia, quibus procella tenebrarum in æternum seruata est. Quod si Apostolus Ioannes cap. 11. suæ Apocalypsis narrat, cum visa fuit arca testamenti, facta fuisse fulgura, & voces in eius honorem, æquū magis est, ut sacra illa, & animata arca inspecta (ut Damasceni verbis utar) *mican-
tia laudum fulgura, variaque encomio-
rum voces insonent, atque utinam in tanta Matris præconiis, ut Peticles, qui ab Aristophane fulgurare, & tonare dictus est, nos radiantia encomiorum fulgura mittamus; quod si hæc mittere non vale-
mus, saltem instar auicularum in uoculas prorumpamus. Hoc desiderio ardens sanctus Ephræm Diaconus ecclesiæ Edisseng, dicebat Mariam alloquens: Imple os meum
gratta dulcedinis tuæ, illumina mentem, o
gratta plena, non oue linguam meam, & labia
ad laudes tibi alacri, & lato animo canen-
das. hoc eodem flagrans desiderio nosler S. Bernardinus Senensis, tam piè, quam
elegantè in hæc verba prorupit, quæ li-*

Apoc. 11.

errantia, quibus procella tenebrarum in æternum seruata est. Quod si Apostolus Ioannes cap. 11. suæ Apocalypsis narrat, cum visa fuit arca testamenti, facta fuisse fulgura, & voces in eius honorem, æquū magis est, ut sacra illa, & animata arca inspecta (ut Damasceni verbis utar) *mican-
tia laudum fulgura, variaque encomio-
rum voces insonent, atque utinam in tanta Matris præconiis, ut Peticles, qui ab Aristophane fulgurare, & tonare dictus est, nos radiantia encomiorum fulgura mittamus; quod si hæc mittere non vale-
mus, saltem instar auicularum in uoculas prorumpamus. Hoc desiderio ardens sanctus Ephræm Diaconus ecclesiæ Edisseng, dicebat Mariam alloquens: Imple os meum
gratta dulcedinis tuæ, illumina mentem, o
gratta plena, non oue linguam meam, & labia
ad laudes tibi alacri, & lato animo canen-
das. hoc eodem flagrans desiderio nosler S. Bernardinus Senensis, tam piè, quam
elegantè in hæc verba prorupit, quæ li-*

D. Damasc.
ser. 2. de As-
sumpt.

errantia, quibus procella tenebrarum in æternum seruata est. Quod si Apostolus Ioannes cap. 11. suæ Apocalypsis narrat, cum visa fuit arca testamenti, facta fuisse fulgura, & voces in eius honorem, æquū magis est, ut sacra illa, & animata arca inspecta (ut Damasceni verbis utar) *mican-
tia laudum fulgura, variaque encomio-
rum voces insonent, atque utinam in tanta Matris præconiis, ut Peticles, qui ab Aristophane fulgurare, & tonare dictus est, nos radiantia encomiorum fulgura mittamus; quod si hæc mittere non vale-
mus, saltem instar auicularum in uoculas prorumpamus. Hoc desiderio ardens sanctus Ephræm Diaconus ecclesiæ Edisseng, dicebat Mariam alloquens: Imple os meum
gratta dulcedinis tuæ, illumina mentem, o
gratta plena, non oue linguam meam, & labia
ad laudes tibi alacri, & lato animo canen-
das. hoc eodem flagrans desiderio nosler S. Bernardinus Senensis, tam piè, quam
elegantè in hæc verba prorupit, quæ li-*

S. Ephram
erat. de san-
ctissima Dei
matris laudibus.

errantia, quibus procella tenebrarum in æternum seruata est. Quod si Apostolus Ioannes cap. 11. suæ Apocalypsis narrat, cum visa fuit arca testamenti, facta fuisse fulgura, & voces in eius honorem, æquū magis est, ut sacra illa, & animata arca inspecta (ut Damasceni verbis utar) *mican-
tia laudum fulgura, variaque encomio-
rum voces insonent, atque utinam in tanta Matris præconiis, ut Peticles, qui ab Aristophane fulgurare, & tonare dictus est, nos radiantia encomiorum fulgura mittamus; quod si hæc mittere non vale-
mus, saltem instar auicularum in uoculas prorumpamus. Hoc desiderio ardens sanctus Ephræm Diaconus ecclesiæ Edisseng, dicebat Mariam alloquens: Imple os meum
gratta dulcedinis tuæ, illumina mentem, o
gratta plena, non oue linguam meam, & labia
ad laudes tibi alacri, & lato animo canen-
das. hoc eodem flagrans desiderio nosler S. Bernardinus Senensis, tam piè, quam
elegantè in hæc verba prorupit, quæ li-*

S. Bern. ser.
61. de Virg.

errantia, quibus procella tenebrarum in æternum seruata est. Quod si Apostolus Ioannes cap. 11. suæ Apocalypsis narrat, cum visa fuit arca testamenti, facta fuisse fulgura, & voces in eius honorem, æquū magis est, ut sacra illa, & animata arca inspecta (ut Damasceni verbis utar) *mican-
tia laudum fulgura, variaque encomio-
rum voces insonent, atque utinam in tanta Matris præconiis, ut Peticles, qui ab Aristophane fulgurare, & tonare dictus est, nos radiantia encomiorum fulgura mittamus; quod si hæc mittere non vale-
mus, saltem instar auicularum in uoculas prorumpamus. Hoc desiderio ardens sanctus Ephræm Diaconus ecclesiæ Edisseng, dicebat Mariam alloquens: Imple os meum
gratta dulcedinis tuæ, illumina mentem, o
gratta plena, non oue linguam meam, & labia
ad laudes tibi alacri, & lato animo canen-
das. hoc eodem flagrans desiderio nosler S. Bernardinus Senensis, tam piè, quam
elegantè in hæc verba prorupit, quæ li-*

benter mihi usurpo. *Hic totum decurrat benedicta
ingenium, & aureus sermo totus reluceat
maiestate voluntaria oris mei beneplacita
faciat sibi Dei Genitrix, Domina Mundi,
Regina Cæli, ipsa sensum acuat, dirigat sty-
lum, & linguam pauperis uenustiori resper-
gat eloquio; ut de magnificentis eius ali-
quid, tamesi balbutiendo, depromam. Ad
quod sane præter gloriam Dei, Virginis
honorem, ac publicam Ecclesiæ Catholi-
cæ utilitatem (ad quæ tanquam ad præci-
puum scopum Marianæ laudis præcones
respicere debent) non parum etiam ad id
munificentissima eius pollicitatio animū
allicit, & impellit, dum Salomon ait; *Co-
gitare de illa sensus est consummatus, & qui
vigilauerit propter illam, citò erit securus:**

& cap. 1. Prouerb. inquit: *Ne dimittas le-
gem matris tuæ, honora illam, si vis ab ipsa
honorari, & in bonis ditari.* Ut enim dixit
Ecclesiast. *Sicut qui thesaurizat, ita qui
honorificat matrem;* hunc autem thesau-
rum cælestem esse, his verbis piissima
Mater explicuit. *Qui me elucidant, uitam
æternam habebunt:* quibus (arbitror) non
obscure inliuasse, eorum capita, qui lau-
dabiliter in eius encomiis celebrandis, &
elucidandis se exerceant, laurea Doctori-
bus promissa in cælesti Patria redimien-
da fore. Tandem finem dicendi facio,
charissimi amici nostri Martini (quippe,
amicorum omnia sunt communia) aurea
carmina mihi vendicans:

*Angelici Regina chori, dilecta tonantis
Filia, cui coniux, tu soror, & genitrix.*

*Suscipe: sed facili vultu, quo cuncta serenas,
Sint licet hæc meritis non satis ampla
tuis.*

*Ingenio sunt apta meo, sint parua necesse est,
Grandescant genio (institit) illa tuo.*

*Martinus
del Rio in
florida sua
Mariana.*

Filia, cui coniux, tu soror, & genitrix.

*Suscipe: sed facili vultu, quo cuncta serenas,
Sint licet hæc meritis non satis ampla
tuis.*

*Ingenio sunt apta meo, sint parua necesse est,
Grandescant genio (institit) illa tuo.*

HOMILIA II.

*Offenditur, Beatissimam Virginem in-
ter omnes puras Creaturas primum,
ac principem locum tenere in diuina*

*prædestinatione, ex quo illibata eius
Conceptio comprobatur in illa verba:
Dominus possedit me in initio via-
rum suarum, antequam quidquam
faceret à principio, ab aeterno ordina-
ta sum, & ex antiquis, antequam
terra fieret, nondum erant abyssi, &
ego iam concepta eram.*

Prou. 3.

INTEMERATAE Vir-
ginis Deiparæ Mariæ
excellētissimam præ-
destinationē, tametsi
reliquorum sanctorū
prædestinationi in eo
persimilem fateamur,
quod utraq; æterna; & in neutra propria
merita desideranda sint, cum omnimodā
eius causam ex solo diuinæ voluntatis be-
neplacito petendam esse sanior Theolo-
gorum doctrina censeat, vt pereleganti
metaphora edocuit D. Paulus, qui de æter-
na illa electione sermonem iustituens, de
qua ipse: *elegit nos ante mundi constitutio-
nem; diuino quidem spiritu afflatus, forsē,*
illam vocauit: *forte vocati sumus:* sicut .n.
in fortibus nulla habetur meritorum ra-
tio erga illos, quibus foelix contingit fors:
ita Deus neminem sanctorum propter ei
merita prædestinauit, sed ob meram eius
gratiam, & munificentiam. Quod & vete-
res illi Ethnici præodorasse mihi videtur,
dum ingeniosè satis fingebant, singulos
Deos pro insigni suo singulas infructife-
ras arbores sibi elegisse, quarum peculia-
rem curam gerebant: Iupiter elegit quer-
cum, Apollo laurum, Neptunus spinum,
Venus myrtum, Iuno iuniperum. Huius
tam singularis, & inopinatæ electionis
nouitatem Minerua Dea admirata valde,
sciscitabatur ab eis causam, ob quam ar-
bores omnium infructuosiores sibi elegif-
sent? cui Diï responderunt, *ca* propter id
factum fuisse, vt arbores illæ palam agno-
scerent, non ob earum merita, sed ex gra-
tuito Deorū munere electas fuisse. Quæ-
nam quæso Saulo infructuosior arbor ex-
cogitari potest, ad cuius vmbra iudæi

Ephes. 1.

Ibid.

*Ingeniosa
fabula An-
tiquorum.*

Stephanum lapidarunt? quæ nocua ma-
gis, quam Magdalena, quæ inflat venciū?
Taxi Ciuitatem infestabat? quæ nam extir-
panda magis, quam Dimas, latro, & via-
torum deprædator? has nihilominus in-
fructiferas arbores consulto Deus sibi ele-
git, vt eorum prædestinatio non ipsorum
meritis, sed diuinæ misericordiæ adscri-
beretur, vt disertis verbis dixit Apostolus:

*Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, Tit. 3.
sed secundum misericordiam suam saluos nos
fecit. In eo tamen beatissimæ Virginis
singularis electio, cuiuscunq; puræ crea-
turæ prædestinationem valde excelluit, q̄
licet absque propriis meritis fuerit, prio-
ritate tamen rationis, & dignitatis longo
interuallo reliquas superauit. Quæ duo
mirifice elucidant egregia illa Ecclesiasti-
ci verba, quibus singularem quandam ex-
citauit quæstionem dicens; Quare dies dii
superat, & iterum, lux lucem, & annus an-
num à sole? quasi dicat: Cum dies om-
nes sint velut filii, aut partus solis, vnde
prouenit, quod dies hæc celebrior, & ho-
noriator habeatur, quàm dies ferialis, cui
nullus honor defertur? Certe huius dispa-
ritatis causam minime dixerim ipsum Pa-
trem, sc. solem: subiungit enim Eccles. Se-
parati sunt facti sole, & præceptum custo-
diente: nec etiam putauerim causam so-
lem mouentis, & dies diuidentis imperi-
tiam: continuo enim addit: à Domini scilicet
ita separati sunt; & per Dei sapientiam di-
uiduntur; quemadmodum enim annum
partitus est altissimus in quatuor illa tem-
pora, frigidam hyemē, floridum ver, ca-
lidam æstatem, & fructiferum autumnū;
sic etiam, & Ecclesiastici anni festiuitates
diuisit: & immutat tempore, & deus f-
stos: hoc est, quasdam voluit stabiliri pri-
mæ Classis, alias secundæ; has celebres, il-
las celebriores, quasdam celeberrimas: &
ex ipsis exaltabit, & in vniuersis abis Deus, &
ex ipsis posuit in numero dierum. Nec fit sa-
tis quæstioni, si quis respondeat: Natale
Domini (exempli gratia) tali die celebra-
ri, quia palam in eo mundo apparuit; Re-
surrectionis, quia tunc ad vitam reuocatus
est;*

Tit. 3.

Eccles. 33.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

AA. 2. est; Pentecostes, quia in eo descendit Spiritus sanctus in linguis igneis; id (inquam) nihil prorsus refert. Nam, quod Christi Natiuitas, eius Resurrectio, & Spiritus S. missio illis potius diebus contingerent, quam aliis, certe id non merito dierum, sed diuinæ voluntatis electioni, & beneplacito adscribendum est. Non dissimiliter hominibus accidit, qui licet (vt ait ibidem Ecclesiasticus) ex terra orti sint. non secus, quam dies à sole: *Et omnes homines de solo, & ex terra, unde creatus est Adam,* nihilominus tamen quos Naturæ conditio æquales effecerat, duæ illæ prædestinationis, & reprobationis fortes absque propriis meritis impares, & inæquales reddiderunt: *In multitudine Disciplina Dominus separauit eos, & immutauit vias illorum;* immutationem autem hanc subiicit, dum de reprobis ait: *Ex ipsiis maledixit, & humiliauit.* de Prædestinatis vero: *Ex ipsiis benedixit, & exaltauit.* Inter hos ergo prædestinatos Christus Dominus, de quo D. Paulus: *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute,* primum locum obtinet, vt indicant verba illa: *In capite libri scriptum est de me:* Secundum verò sanctissima eius Genitrix, quos diuina omnipotentia ad eo exaltare dignata est, vt ille ad diuinæ, & increatæ filiationis celsitudinem, hæc ad Dei Matris culmen pertingeret. sicut enim decreuit Deus primum parentem Adamum generis humani Caput constituere, eique sociam Euam adhibuit ex dormientis ipsius latere formatam; ita ad reparandum Genus humanum, & vt in mundo esset caput alterius propagationis spiritualis, non ex sanguinibus, neque ex volutate carnis, sed ex Deo, & eius diuino spiritu Christum prædestinauit: quem ob id Paulus secundum & nouum Adamum crebro appellat: ex cuius latere dormientis in Cruce eduxit hanc secundam Euam, id est, Matrem viuentium, per gratiam. Vnde sicut Eua secunda post Adam procreata fuit, ita & Maria immediate post Christum secundo loco prædestinata fuit. Ex quo *Diui Augustini do-*

ctrinam secutus, non immerito Christum Dominum, primam sabbathi, Virginem verò *secundam sabbathi* dicemus; maxime, quòd *prima sabbathi* dies erat solis, secunda verò sabbathi dies lunæ, quæ Mariam designat, quam canit Ecclesia pulchram, vt Lunam: cum ergo Beatissima Virgo secunda fuerit post Christum, consequens fit primam fuisse prædestinatorum inter puras creaturas; vt præter Rupertum, & Galatinum nonnulli Patres docuerunt, præsertim D. Gregorius dicens: *Matiam post Christum omnes transcendere creaturas dignitate suæ electionis;* & S. Bernardinus Senensis B. Virginem alloquens, *Tu (inquit,) ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, vt Deum ipsum, hominem procreares.* cap. 4. Accedit Andreas Cretensis dicens: *Hæc est declaratio profundorum diuina incomprehensibilitatis; hic est scopus, qui excogitatus est ante sæcula.* Facit ad idem, quod refert Franciscus Venetus in Armonia Mundi; nimirum, inter reconditissima Hebræorum Arcana, illud celeberrimum haberi, vnam apud Deum esse primam omnium creaturarum, quæ reliquarum omnium perfectiones cõtineret, quam illi appellabant (Mitatròn.) Hanc autem esse Matrem Messie ex eo colligebant, quod nomen (Maria) Hebræis cõstituit numerum ducentessimum nonagesimum, quem eundem reddunt extremæ literæ illarum vocum (Mitatròn.) Ratio etiã id ipsum confirmat: Nam, cù Deus decreuit filium suum ex Beata Virgine futurum esse hominem, consequens erat, nihil immediate prædestinare, quam Matrem, ex cuius thalamo tãquam sponsus processurus erat: hæc enim fuit, quam præparauit Dominus filio Domini mei, vt in figura eius prædictum fuit de Rebecca: Deinde, quia dignitas Matris Dei adeo præcellens est, vt suo modo pertinet ad ordinem vnionis hypostaticæ naturæ humanæ cum Verbo diuino, eum Maternitas hæc ita illam intrinsece respiciat, & ab ea dependeat, vt omnino repugnet,

D. Augu. in Prefat. in Psal. 47.

Rupert. 2. in Cant.

Galatin.

D. Greg. in lib. Reg. c. 7.

D. Bernardinus

de Virg. si, vt Deum ipsum, hominem procreares. cap. 4.

Andr. Cretensis. ser. de Assump.

Francisc. Venetus in Armo. Mundi Cant. 1.

10. s. c. 6.

Genes. 24.

gner, esse Matrem Dei vnione hypostatica deficiente: igitur, cū Mater Dei sit, quæ magis accedit ad Christum, tàm in esse naturæ, quàm gratiæ, vt Scholasticorum Doctorem more loquar; non est, cur dubitemus, prædestinationem Virginis fuisse immediatam prædestinationi Christi: immo, cum Mater, & Filius relatiua sint, mutuo se respicientia, non poterat præordinari filius, non præordinando simul & matrem. Tandem idem proclamant non pauca sacre Scripturæ testimonia: In persona enim illius canit Ecclesia: *Ego ex ore Altissimi prodita, primogenita ante omnem Creaturam.* & Sponsus ait: *Adolecentularum non est numerus; vna est Columba mea, perfecta mea.* & Ecclesia inquit,

Eccles. 24.

Cant. 6.

Ecclesia

Romana in

officio Cō-

& Natiu. B.

Virg.

Prou. 8.

Basil. lib. 1.

cont. Eunō.

Origē. lib. 1.

Periar.

Tertull. lib.

con. Placen.

Iustin. Dial.

con. Triphō.

Amb. de fide

lib. 1. c. 7.

Sed pergo iam proposita Ecclesiastici verba, quæ idipsum mirifice illustrant, elucidare, ex quibus immaculata Virginis Conceptio nõ parum corroborabitur: ait enim illa: *Dominus possedit me in initio viarum suarum: Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis, antequam terra fieret.* Non me latet, hunc locum varias substinere expositiones; nam D. Basilus contra Eunomium, Origenes in Periarcho, Tertullianus contra Placentinum, Iustinus Dialogo contra Triphonem autumant, ibi loqui filium Dei, qui est sapientia Patris, vt terminat naturam diuinam, non vt terminat naturam humanam. sed D. Ambrosius lib. 1. de fide refellit hanc expositionem, eo quod verbum illud: *Dominus* aperte illam excludere videatur: cū enim filius Dei, vt terminat naturam diuinam sub nullius possessione, & dominio fuerit, nec possit esse, nemo vnquam illū possedit, vt Dominus. Verba Ambrosii sunt hæc: *Si filius loqueretur vt Deus non diceret, Dominus, sed, Pater.* Alii Doctores Salmanticenses arbitrantur in prædictis verbis sermonem non esse de sapientia Incar-

nata, sed de sapientia absolutè, prout est directiua actionum, quæ quidem introducit ibi per figuram, vt aiunt, propositam, qua solent Rhetores munus personarum rebus inanimatis accommodare: Vnde, inquit, sensum germanum, illorum verborū esse: sapientiam fuisse comitem indiuiduum Dei in pductione creaturarum, iuxta illud, quod infra subditur:

Cum ipso eram cuncta componens, atq; adco nihil se fecisse, nisi sapienter. Sed longè isti errant; non enim legerant Epiphaniū in Anchorato hæresi 67. asserentem, locum illum planè esse intelligendum de sapientia incarnata, & hanc expositionem esse magorum Patrum, quod procul dubio verissimum est. Nam illam tradunt imprimis Hieronymus super Epistola ad Ephes. 2. dicens: in Hebræo non haberi: *Creauit me, sed, possedit me:* vt quomq; tamè verbum referendum esse ad sapientiam incarnatam. Cyrill. Alexandrinus 5. The-

sauri c. 4. & 8. ait: *Quærendum est, quis est, qui dixit: Dominus creauit me,* & respondet: *Christus iam homo factus.* Damascenus lib. 4. cap. 19. Chryostomus de sancta, & mirifica Trinitate, Nyssen. de fide ad Simplician. Hilarius 12. de Trinit. Ambros. 1. de fide. August. serm. 53. de verbis Domini, & 1. de Trinit. cap. 12. Nazianz. orat. 2. de filio. Athanas. 3. contra Arianos D. Thomas p. p. q. 41. art. 3. ad quartum. Idem habent Patres omnes sex & Synodi actione 6. tom. 4. & vniuersi etiam Patres Concilii Hispalensis secundi. c. 13. & Iustinus Imperator in edicto fidei missio ad Ioannem II. Papam, vbi adducit Basilium id docentem lib. 4. contra Eunomiū; & ante omnes illos id docuit Clemens 1. lib. 1. Constitutionum Apostolicarum ca. 12. vbi hanc ait esse doctrinam Apostolorum; estq; valde consentanea Textui prædictæ expositioni, vt satis indicant verba illa: *Et delicia mea esse cum filiis hominum,*

quæ de sapientia incarnata debere intelligi tradunt communiter Expositores; & docuit Laurentius Iustinian. serm. de Eucharist. quæ ideo ab initio, & ante secula

Prou. 8.

D. Epiph in Anchorato hæresi 67.

Hieron. super epist. La ad Ephes. 2.

Cyrill. Alex.

Damasc. Chrysof. Hilarius.

Ambros. August. Nazianz.

Athanas. D. Thom.

Prou. 8.

Laury. Inft. s. r. de Euch. creata

creata dicitur, quia antequam Deus quidquam facere decreuisset, Verbi Incarnationem futuram disposuit; additurque *creata in initio Viarum Dei*, quia fuit primum initium operum Dei ad extra, non in executione temporalis, ut constat, sed in aeterna Dei prædefinitione. *Viarum* etiam nomine, opera Dei esse intelligenda satis indicat illud Isaia: 55. *sicut exaltati sunt cœli à terra, ita exaltantur viæ meæ à viis vestris*, id est, opera mea ab operibus vestris; & illud Psalmi 144. *Iustus Dominus in omnibus viis suis*, quod statim magis exponens Regius Vates, subdit: *Sanctus in omnibus operibus suis*. Cum ergo sapientia incarnata dicatur initium operum Dei, & id nequeat intelligi secundum executionem, necessario est intelligendam secundum prædefinitionem æternam.

Isai. 55.

Psal. 144.

Ibidem.

Ecclesia Romana in officio Concept. & Natiu. B. Virg.

Veram etiam in sensu mystico propo-
sita verba aptè satis intelligi de sanctissima Deipara Maria, Ecclesie Catholice Romanæ Authoritas nos docet, dum nõ semel ei illa a commodans Virginem introducit ea loquentem, quod non parum arbitror tantæ Virginis excellentiam commendare. nam quis quæso non mirabitur, ut, quæ secundum sensum literalem de increata sapientia, aut Verbo incarnato intelliguntur, Beatæ Virgini in sensu mystico facile adaptentur? Sane vestis magno Giganti apta, statura pusillis congruere minimè potest: cum ergo, quæ de infinita Dei sapientia dicuntur de Beata Virgine etiam verificentur; necesse est illam ex infinitate filii in finitam quandam dignitatem mutasse, indeque est, ut utriusque (licet in diuerso sensu) verba illa planè conueniant. Et quidem in primis, ut iam nonnulla ex multis, quæ in illis delite-
scunt sacramenta, aperire exordiar, non absque singulari mysterio Beatissimæ Virginem dixisse teor: *Dominus possedit me*; & non, *Deus possedit me*; nam, cum in Conceptione Beatæ Virginis Creator generis humani, tanquam absolutus Dominus nullo positiuo iure adstrictus se gessisset,

Prou. 8.

in vniuersali lege de contrahenda labe peccati originalis cum Beata Virgine dispensans, ideo ad id significandum non verbum, *Deus*, sed *Dominus* usurpauit, dicens: *Dominus possedit me*. Aliud etiam sacramentum latet in hoc verbo, *Dominus*, August. li. 8. ad quod aperiendum obseruo cum Diuo Augustino, quod Moyfes quandiū locutus est de creatione Mundi; dum à sapientissimo Opifice formarentur elementa, & corpora cœlestia, & hæc Astro-
rum varietate, illa vegetabilium piscium & animantium, diuersitate locupletarentur, minimè Deū vocauit *Dominum*; sed hæc *Dominus* nomenclaturam ei solū tribuere coepit, cum primum hominem in Paradiso collocauit: *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis* cuius rationem eam putauerim esse, quod supremum eius dominium non in eo potissimum effulget, ut instar terrestrium dominorum, de quibus dicitur: *Reges gentium dominantur eorum*, ingentem famulorum multitudinè suo imperio subiiciat, sed in eo, quod Dominos ipse constituat, ac Regna & dominia quibus ipsi liber distribuat, iuxta illud: *Per me Reges regnant*: Vnde quæ introducens Adamum in Paradiso, cum constituit Dominum illius, & animantia omnia suo dominio subiugauit; *omnia subieci sub pedibus eius*: ideo Moyles distulit Deum *Dominum* appellare quousque; Adamum Orbis Dominum constituerat: quia ergo mirum in modum magis perfulget supremum Dei dominium in eo, quod Beatissimam Virginem Angelicam Reginam, ac mundi Dominam, sibi subiectam habeat, quàm quod super humanam, & Angelicam naturam dominetur; ideo ad id explicandum consulò ipsa dixit: *Dominus possedit me*. hæc enim ratione dominium illius mirum in modum commendauit. Aliter etiam id ipsum explicare possumus, ut dixerit: *Dominus*, ad significandum Deum a principio suæ conceptionis perfectum illius dominium habuisse, atque adeo per peccatum originale diabolico dominio nec per mortuum subia-

Ibid.

August. li. 8. de Genes. ad literam c. 11.

Genes. 2.

Luc. 11.

Prou. 8.

Psal. 8.

Gen. 2.

Prou. 8.

B

subia-

subiacuisse. Cum enim idem non possit à duobus dominis sub pfecto dominio possideri; vt habetur l. si, vt certò. §. si duobus vehiculum, & ibi Glosa, & DD. ff. commodati, consequens est, quod cum Beata Virgo à principio suæ Conceptionis sub Dei dominio extiterit, peccati originalis labe, quæ sub Diaboli dominio animam constituit, omnino caruerit. sed & verbum *possedit* id ad amulim explicat. Porro possessio rei à proprietate, & dominio eius longè adeò distat, vt tritum sit Iuristarum Axioma: *Possessioni cum proprietate nihil est commune.* Vnde locator domus possessionem eius habet: è contra vero in mutuo penes patronum manet dominium, non possessio: Idem accidit non dissimiliter in rebus spiritualibus: Deus enim habet dominium, & proprietatem omnium Prædestinatorum, vt non obscure indicant verba illa: *Nec rapiet eas quisquam de manu mea.* Cæterum quando aliquis illorù incidit in peccatù mortale, Diabolus est, qui possessionem eius habet, licet Deus iure prædestinationis dominium & proprietatem. E contra vero Diabolus dominium, & proprietatem habet omnium reproborum. Cæterum, si quem eorum (vt sæpe contingit) peccat de peccatis, & acquirit Dei gratiam, tunc Deus habet possessionem illius, licet Diabolus dominium. Hæc igitur est mira excellentia Beatissimæ Virginis super omnes prædestinatos, quod quamuis Deus eorum omnium semper dominium habuerit, & proprietatem, non tamen semper possessionem, quia toto tempore, quo fuerunt labe peccati originalis infecti, Dæmon habuit eorum possessionem; Beatissimæ autem Virginis, quia nulla vinqm macula peccati infecta fuit, semper, & pro omni instanti Deus habuit dominium, proprietatem, & possessionem. Confirmat mirifice hanc expositionem, quod D. Hieronymus in epistola ad Cyprianum, hæc eadem verba explicans in sensu literali de increata sapientia, ait: *Possessio significat, quod semper filius in Pa-*

*tre, & Pater in filio fuerit: igitur, eadem verba in sensu mystico, de Beata Virgine accepta, licebit explicare, quod dum ait se possessam à Domino, talis possessio significet, quod semper filius in Matre, & Mater in filio fuerint in diuina acceptatione: nunquam igitur, nec per momentum fuit Deo ingrata, & iniusta, quæ gratiæ, & vitæ Auctorem paritura erat. Ad hoc ergo significandum, introducit Salomon immaculatam Virginem dicentem: *Dominus possedit me in initio viarum suarum,* ac si diceret: Deus non non solum perpetuum mei dominium, & proprietatem, sed & perpetuam & nunquam interruptam possessionem habuit, ita vt nec per momentum quidem sub alterius possessione, quàm Creatoris mei iacere me permiserit. Certe Christus Dominus, licet tanquam supremus omnium Pastor, ouium suarum etiam ab æterno curam gesserit, singularem tamen illam adhibuit in custodia ab initio suæ Conceptionis hæc mitissima oue, ne inter vngues diabolicas immanissimi lupi incideret, sciens, quod parvus error in principio (vt dixit Philosophus) maximus fieri solet in fine. Originale quidem peccatum, velut error in principio conceptionis humanæ fuit, vt ait David: *Errauerunt ab utero,* potestq; dici parus in comparatione peccati mortalis, quod grauius est: ille autem error ab Adam semel commissus, factus fuit magnus, dum in omnes nos late se diffudit: Nemo enim nostrum est, qui cum David lachrymans dicere non possit: *Errauit sicut ouis, qua perit.* Quia metaphora apte versus est David, ad significandum quod quæ admodum iter faciente grege, si ouis, quæ præcedit, veritum locum ingrediatur, aliæ per plures oues eam in se sequi solent: sic errantem Adamum, omnes nos instar ouium errantium secuti sumus, vt prædixit Isaias: *Omnes nos quasi oues errauimus.* Ab hoc tamen errore in principio conceptionis custodiuit Deus hanc purissimam ouem, ex qua nasciturus erat *Agnus occisus ab origine mundi:* vt sic ab originali labe eam præ-*

Prouerb. 8.

Iona 7. 30.

Psal. 57.

Psal. 118.

D. Hier.
epist. ad Cyprianum.

Isai. 53.

Apoc. 5.

ser.

fertans, aptam, & idoneam se exhiberet,
 vt præfinito tempore inuenta foret habes
 de Spiritu sancto; vt dixit D. Matthæus.
Match. 1. subdit deinde, *in initio viarum suarum.*
Rupert. Rupertus Abbas nomine viarum intelli-
Abb. l. 1. in git omnes sanctos; D. verò Hieronymus,
Thre. ca. 16. Angelos, quia tam illi, quam illi precib⁹,
D. Hier. c. quas pro peccatoribus fundunt, viam illis
4. Michæ. parant ad æternam felicitatem capessendam.
 Alii curiosè opinantur, nomine *via-
 rum* denotari diuinas processiones Filii,
 & Spiritus Sancti; Filius enim producitur
 à Patre per viam intellectus, Spiritus sanctus
 per viam voluntatis, vt Theologi lo-
 quuntur; cum ergo (inquiunt) Beata Virgo
 dicit; possessam fuisse à Deo in initio
 viarum suarum, significare voluit, ab æter-
 nitate, in qua Filius, & Spiritus sanctus
 fuere producti, ipsam esse prædestinatam
 ad hoc, vt ab instanti suæ Cõceptionis ita
 possideretur à Deo per gratiam, vt nullus
 pateret aditus diabolicæ possessioni per
 maculam originalem. Alii existimant,
 sub nomine *viarum* significari omnia o-
 pera Dei, iuxta illud Isaie, *Sicut exaltan-
 tur cæli à terra, sic exaltata sunt via mea à
 vitijs vestris,* id est, opera mea ab operibus
 vestris; & illud Psalmi: *Iustus Dominus in
 omnibus vijs suis,* quod magis exponens
 R. Regius Vates, continuo subiungit: *Et san-
 ctus in omnibus operibus suis:* Cum ergo
 Beata Virgo, initium se gloriatur esse o-
 perum Dei, & id nequeat intelligi secun-
 dum executionem, consequens est in-
 telligendum esse secundum prædefinitio-
 nem æternam, quod & sequentia verba
 aperte indicant: *ab æterno ordinata sum, Et
 ex antiquis,* vbi Hebræum originale ha-
 bet: *principatum habui in vexilliferam
 tuorum operum,* sicut enim vexillifer anteit
 omnem exercitum, sic in diuina prædesti-
 natione Beata Virgo præiuit ante omnes
 sanctorum, & Angelorum exercitus. La-
 tet etiam illud arcanum in verbo illo: *or-
 dinata sum:* ait enim D. August. lib. 19. ad
 Marcellinum, cap. 13. *Ordo est parium, di-
 spariu. q. rerum, sua cuiq; loca tribuens,
 dispositio,* proinde misceri in pace nõ sunt,

tranquillitatis quidem ordine carent. Cũ
 ergo Beata Virgo ait: *ab æterno ordinata
 sum:* supposuit in se fuisse partes inæqua-
 les, ac dispares, animam scilicet, & cor-
 pus, rationem superiorem, & appetitum
 sensitiuum; has tamen partes ita bene in-
 ter se dispositas, & sibi coherentes habuif-
 se, vt neutra contra aliam vnquam cons-
 piraret, nec enim corpus rebellionem tẽ-
 tauit aduersus animam, nec sensualis ap-
 petitus rationi vnquam resistit. Tali qui-
 dem ordine decebat Dei genitricem ordi-
 natam fuisse, quæ regulatissimum (vt ita
 dicam) ipsum ordinem mundo, ad illum
 regulandum paritura erat. Illud autem,
 quod ait: *ex antiquis,* non parum Beatæ
 Virginis commendat excellentiam: sicut
 enim excellentes Pictores solent antiqua
 exemplaria obseruare, vt ad eorum ins-
 pectionem, quæ pulchriora sunt, feligentes,
 pulcherrimam ipsi imaginem efforment:
 ita Deus Angelos, ac veteres Patriarchas,
 qui antiquitate temporis reliquos homi-
 nes præcellunt, ab æterno contemplan-
 s, pulchriora ex eis selegit, vt in Beatâ Vir-
 ginem omnia illa simul conferret, & pul-
 cherrimam omnium imaginem illam ef-
 fingeret. Vel certe, cum (sacra Scriptura
 id attestante) Deus trius, & vnus vocetur,
antiquus dierum, non incongrue dice-
 mus, per verba illa: *ex antiquis,* significari
 singulas diuinas Personas ex appropria-
 tis sibi attributis singulares quædam nul-
 li creaturæ in eo gradu vnquam commu-
 nicandas perfectiones, Virgini liberaliter
 donandas prædestinasse: Pater virtutem,
 & potentiam ad generandum Deum; Fi-
 lius, sapientiam, qua velut sapientissima
 magistra instar Deboræ, quæ Filius israel
 responsa dabat, ipsa præflet Ecclesie; Spi-
 ritus sanctus feruentem adeo amorem, vt
 ardentissimos quosque Seraphinos longè
 superaret. Cæterum non possum, nec de-
 beo subtilem aliam D. Thomæ expositio-
 nem in verba illa: *In initio viarum suarum,*
 silentio præterire, vt pote, quæ mirum in
 modum faciat ad immaculatam Virginis
 Conceptionem illustrandam: ait enim

B 2 nomi-

nomine *viarum*, apte posse intelligi viam misericordiae, & viam iustitiae, iuxta illud, quod cecinit David, *universa via Domini misericordia, & veritas*; ubi obseruandum est, in primo loco potuisse misericordiam, quia haec adeo illi placet, ut ad illam exercendam opus non habeat extrinseco aliquo excitante; iustitia verò, ut illam exequatur, indiget irritante, & impellente: quia ergo misericordia praetereit ante iustitiam, ideo vocat illam, initium viarum suarum; vnde cum Beata Virgo ait: *Dominius possedit me in initio viarum suarum*, significavit, Deum misericordiae suae innitentem, non iustitiae, ab instanti suae Conceptionis illam possedisse, nam si iustitia, & non misericordia uti voluisset, non ab ipso, sed ab hoste peccati originalis à principio possideri incepisset. Ab hac autem pacifica possessione Beatam Virginem nunquam cecidisse, id satis perspicue ostendit, quod casus ille non poterat esse, nisi, vel quod Deus illam à se pelleret; vel quia ipsa voluntarie ab eius possessione se subtraheret; vel tandem, quia per vim, ac violentiam ab infestissimo humani generis hoste è manibus Dei raperetur. Constat autem, Deum neminem venientem ad se, unquam expulisse, ipso dicente: *qui venit ad me, non eieciam foras*; nec Beatam Virginem iugum divinae seruitutis à se unquam abieciisse, quae semper humilem se Ancillam esse professsa fuit: *Ecces Ancilla Domini*; nec tandem in Demonis praedam datam fuisse: Christo dicente: *Nec rapiet eas quisquam de manu mea*.

Denique subiungit, quod & praedicta omnia confirmat: *Nondum erant Abyssi, & ego iam concepta eram*. Mirabile quidem est, quod cum Beata Virgo post quatuor milia annorum supra creationem Mundi concepta fuerit, & antequam quidquam faceret à principio, dicat de se creatam ab aeterno extitisse, & antequam essent abyssi, conceptam: nam si ab aeterno non erat, quomodo ab aeterno conceptam se dicit? Nec satis sit difficultati respondē-

do: fuisse conceptam ab aeterno in mente divina; id enim nullam praese fert singularitatem Virginis laudem, cum creaturae omnes, etiam infimi gradus, in divina mente ab aeterno conceptae fuerint. Sane ad hoc elucidandum, ostendere oportet, quae specialiter ratione dicatur B. Virginem praeter ceteris aliis creaturis ab aeterno fuisse conceptam: licet enim omnes creaturae sint eminenter in illo, immo, & quae carent vita, in illo vitam habeant, iuxta illud Ioann. *Quod factum est, in ipso vita erat*, Ioann. 1. super quae verba D. Thomas ait: *creatura in Deo est creatrix essentia*; quia tamen in Deo sunt similitudines omnium creaturarum, quas, Ideas, Theologi vocant; quanto res representata per illas excellentior est, tanto, ideae perfectior iudicatur. Vnde D. Tho. in qq. de veritate, q. vnica de idaeis, art. 8. ad 2. ait: *Si autem accipiamus idaeam, pro similitudine, sic cum diuersa sit consideratio Socratis, ut Socrates est, & ut homo est, respondebunt ei plures idaeae, vel similitudines* cum ergo Beata Virgo excellentissima sit inter omnes puras creaturas, consequens est, idaeam eius in mente divina omnium aliarum esse perfectissimam. Et, ne à doctrina D. Thomae discedamus, cum ipse in 1. sent. distin. 16. q. 2. doceat: idaeam esse essentiam diuinam, secundum quod est exemplar imitatum à creatura, manifestum est, creaturam magis imitantem ipsum Deum nobiliorem, & excellentiorem idaeam in Deo habere. Vnde, cum Beata Virgo inter omnes puras creaturas exactius omnibus Creatorem imitata fuerit, euidens est, idaeam in mente divina illam representantem, omnes alias longo intervallo antecedere. Ob excessum ergo, & praecellentiam huius perfectionis, speciali ratione ait Beata Virgo, se ab aeterno fuisse conceptam.

Deinde, quamuis in Deo omnia aequalia, & sine vilo discrimine durationis fuerint ab aeterno, in electione autem, & coordinatione illorum ad dignitatem, & finem suum, ad quem illa Deus creauit, & in do-

Psal. 24.

Prov. 8.

Ioan. 6.

Luc. 1.

Ioan. 10.

Prov. 8.

Ioan. 1.
D. Thom.D. Thom.
qu. de verit.D. Thom. 2.
sent. dist. 16.
qu. 2.

nis gratiarum, & prærogatiuarum, quas illis impartitus fuit, minime æqualia fuerunt. Cælum enim, & Terra æque ab æterno per Deum fuerant disposita, sed terrena humilitas, & ruditas cum cælesti excellentia, & pulchritudine qui confecti possunt: Angelus, & equus, Homo atque brutum sine prioris, & posterioris temporis differentia fuerunt in præcognitione, & diuino exemplari; sed quid est in bruti turpitudine, quod comparari possit cum angelica dignitate, & mentis humanæ acie? Almam igitur Virginem, & reliqua omnia pariter in mente æterna fuisse fabricata, & conflata dico; sed quid est quæso ad illorum omnium electionem cum præordinatione, & excellenti fine, ad quem Maria electa fuit, & disposita? Quare ad

ad Ephes. 1.

Ephes. 1. Apostolus scribit: *operatur omnia secundum consilium voluntatis sue.* Cælum enim, quod futurum esset locus felicitium, & Beatorum, amplitudine quadam, & singulari elegantia illud perpoliri voluit: Terram autem hominum, & reliquorum videntium domicilium arboribus, plantis, floribus variis, ac preciosissimis lapidibus vestiuit; hominem denique illius futurum dominum, & quem ad altiorem finem præelegerat, variis ad eum finem exornauit dotibus. Cum ergo Deus in donis, & diuinis charismatibus Matri suæ conferendis non aliorum velle, sed solam sui ipsius voluntatem, quæ sibi carissimam illam habebat, consuleret, tot eam oppigneravit muneribus, ac tantis cumulauit virtutum ornamentis, vt inter puras omnes creaturas, nihil iucundius ipse contempleretur, quam B. Virginem, præstantissimum omnium, quæ præconceperat, opus; ob hanc ergo præstantiam ait: Ab æterno se ordinatam, & antequam essent abyssi, conceptam. Memini S. Ioannem Damascenum, qui erga Dei Genetricem deuotionis zelo claruit, in quadam oratione de Laudibus B. Virginis, dum versaret verba illa: *Ab æterno ordinata sum,* dixisse: certissimum esse, Deum, cum aliquem sanctitate, & dignitate insignem

Ioan. Dam.
orat de
laud. B.
Virg.

alios præcellere decernit, valde à longe principium eius præparare, ac disponere; quod probat Sampsonis exemplo, quem non tantum ab incubabulis, sed ab vtero materno sanctum præordinauit; & Ioannis etiam Baptista, quem in maternis visceribus Spiritu sancto repleuit. In operibus etiam, & artificii externis (experientia ipsa id comprobante) videmus, quanto excellentiora sunt, tanto longiore retro tempore incipi delineari, ac fabricari. De quatuor illis Pyramidibus Aegypti, quæ inter septem mundi mirabilia connumerantur, refert Plinius, earum fabricationem per nonaginta annos trecentis, & sexaginta millibus artificibus collaborantibus durasse; Et si, vt par est, D. Isidoro credimus, Arca Noë constructio centum consumpsit annos; Templum etiam Salomonis (vt sacra Regum narrat historia) septem annis extructum fuit, concurrentibus ad eius fabricam (vt ex eodem lib. Regum colligitur) quinque centum fere millibus ædificatoribus: non secus B. Virgo, quæ inter Dei præstantissima miracula merito numeratur, quæ etiam veri Noë, Christi Domini, Arca futura erat; quæ tandem tamquam Dei incarnati templum viuum à Deo corporaliter erat inhabitandum, tot retro annis in mente diuina cœpit ædificari, vel, vt verius dicam, ibi non cœpit, ipsa dicente: *Ab æterno ordinata sum, & nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram?* Porro, in horum verborum elucidatione, restat explicare; quid nomine *Abyssi* hoc loco intelligatur. Celebris ille Archidiaconus, in cap. nonne 37. distinctè docet: *Abyssum* dici ab *A*, quod est sine, & *Byssus*, quod genus quoddam lini candidissimi significat: vnde ait; idem esse *Abyssum*, quod sine *Byssus*, seu, sine candore: hoc supposito, apte quidem per *Abyssum* intelligitur peccatum, quod candore diuinæ gratiæ animam priuat, & nigram reddit, iuxta illud Hieremias. *Derigrata est super carbones facies eorum:* Ne autem cui vana videatur, nouitatem aliquam redolere hanc

Iud. 13.

Luc. 1.

Plin. lib. 35.
cap. 12.

D. Isidor. in
Glos. super
ca. 7. Gen.

3. Reg. 6.

Prout. 8.

Archid. in
c. nonne,
37. d.

Thren. 4.

Psal. 41.

D. Greg.

expositionem, aduertat queso, prius illam Dauidem adhibuisse dicentem: *Abyssus abyssum inuocat*; id est, (vt D. Gregor. exponit) *unum peccatum ad aliud trahit*. Aiant Iulisperiti, negatiuam partem in cōtrouersis difficilis admodum esse probationis; vnde hoc potissimum superest remedium, vt excusatus probet, cum delictum sibi impositum, patratum fuit, löge se ab eo loco tunc abfuisse: non dissimiliter in proposito, cum mors peccati originalis ex Adamo primo Parente ortu habuerit, omnibus eius filiis per naturalem propagationem ab ipso descendentiibus, mors illa imputatur, tanquam præuaricatoribus in ipso capite contentis; at B. Virgo apertissime probat, sibi non imputandam esse mortem peccati, quia antequam essent abyssi originalis culpæ, etiam in æterna permissione, permittente omnes ab Adam naturali via propagatos infici, iam ipsa in mente Dei concepta, & in diuina voluntate præordinata erat: atq; hinc est, quod licet in profundo illo abyfso, ac profluuio originalis peccati submergi fuerint omnes ab Adamo progeniti, de quibus in sensu mystico intelligi possunt verba illa Exodi: *Submersi sunt in Mari rubro, Abyssus operuerunt eos, descendunt in profundum quasi lapis*: Beatissima vero Genetrix ex speciali filii sui beneficio, in Conceptione sua submergi non potuit: ipsa dicente: *Nondum erant Abyssus peccati originalis, & ego iam concepta eram in mente Dei, cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

Exod. 15.

Proverb. 8.

NTER alia pleraque, quibus diuina prouidentia humanam prudentissimorum quoq; Principum superat, illud singulare est, quod isti Principes, etsi officia subditis, non tamen sufficientiam cōferunt, sed illam supponunt: cum enim eligunt aliquem in iudicem causarum ciuiliū, literatum, & in lure versatum sibi suatum habent: Et, cum quempiam in belli alicuius magni momenti generalem Ducem creant, prænotunt illum iam in arte militari peritum: vnde, nec illi Iuris, nec isti, artis militaris peritiam conferunt.

Deus autem, cuius prouidentia in sui dispositione non fallitur, cum quempiam eligit ad munus aliquod obeundum, non solum officium, sed, & idoneitatem, ac sufficientiam ad illo fungendum ei confert, huic maiorem, illi minorem iuxta mensuram, & exigentiam officii, & dignitatis collata. Vnde D. Thomas ait: *Quos Deus ad aliquid eligit, ita preparat, & disponit, vt ad illud, ad quod eliguntur, inueniantur idonei*, iuxta illud Apostoli: *Idoneos nos fecit ministros noui Testamenti*: Sapiens enim regulator ea, quæ sunt ad aliquem finem, debet regulare secundum ordinem ipsius finis. Elegit Deus Ieremiam Prophetam, vt alios doceret: *Prophetam in gentibus dedi te*: ipse autem renuit, munus hoc suscipere, dicens: *Ecce, nescio loqui, quia puer ego sum*, tamen Dominus, cui contulit officium, dedit & sufficientiam. Ais, te puerum esse, atque adeo pauidum, & timidum? *Ne timeas à facie eorum, quia ego tecum sum*. Ais, te loquendi facultia penitus carere? *Ego tangam labia tua, & infundam in eis dicendi gratiam; Et misit Dominus manum suam, & tetigit os meum*: Hæc in veteri lege. In noua autem videmus, Christum Dominum iuxta mare Galileæ quosdam piscatores vocasse ad Apostolatam, quod piscandi animas munus erat, eis tamen ad id muneris obeundum, qua indigebant, sufficientiam largè dedit.

Ecc. orat.

Dom. 7.

post Pentec.

D. Thom.

3. p. q. 27.

art. 4.

1. Cor. 3.

Ierem. 1.

Ibidem.

Ibid.

Ibidem.

HOMILIA III.

Prædestinatam fuisse Beatam Virginem in Matrem Christi Domini, & coadiutricem illius ad redemptionem Generis humani; præscorum Patrum monumentis ostenditur: ex quo immaculatam fuisse eius Conceptionem non obscure deprehenditur.

Matth. 4.

dedit, dicens: *Faciám vos fieri piscatores hominum.* Cum igitur Beatissima Virgo fuerit electa à Deo ad præstantissimum, & excellentissimum omnium Matris Dei officium: ipsa enim tribuit Verbo diuino carnem, & sanguinem, vt ex ea Deus homo fieret; consequens est, Deum copiosissime ei præstitisse omnem sufficientiam, & idoneitatem ad tantum munus recte gerendum. Vnde, si Ioannem Baptistam, quia Præcursorem aduentus sui in carne prælegerat, in vtero materno sanctificauit; eam, quam prædestinauit in Matrem, suæ carnis genetricem, nonne par erat, vt excellentiore sanctificationis genere (cuiusmodi est peccati originalis præseruatio) illam donaret? Sane, quemadmodum in Christo Domino supremus ille titulus: Filii Dei naturalis, principium est, vnde vniuersi Theologi colligunt excellentissima dona humanitati eius collata: ita titulus ille augustissimus (Matris Dei naturalis) principium est, & origo, ex quo prudenter inferimus, præclarissima gratiarum munera Virgini fuisse donata: Vt enim decuit, naturam, quam creator sibi hypostatice vniebat, omni diuinorum charismatum genere plenissimam esse; ita, & decebat, quam Virginem in matrem elegit, cœlestibus donis repleri; habet enim hoc, hierarchicus ordo, vt docuit magnus Dionysius de cœlesti Hierarchia, vt inferiorum perfectiones, ac virtutes sint in superioribus præstantiori modo repositæ. Vnde, cum intra latitudinem, & ambitum ordinis gratiæ, Dei Genetrix superiorem locum teneat, super omnes puras creaturas, consequens est perfectiones tam Angelorum, quam hominum excellentiori modo in ea reperiri. constat autem, non solum Angelos, sed & primos nostros parentes in gratia fuisse creatos, ita vt simul Deus in eis esset condens naturâ, & largiens gratiam; satis ergo rationi consonum est, vt dicamus beatam Virginem ab instanti sui Conceptionis gratam Deo extitisse. Vt enim sapienter dixit D. Bernardus: *Quod vel paucis constat fuisse col-*

S. Dionys. de
cœlest.
hierar.

D. Bern. ad
Canon.
Lugdunen.

Latam, fas certe non est suspicari tanta Virgini esse denegatum. Hæc omnia confirmant egregie D. Hieronymi verba ad Eustochium: *Nulli dubium est de Matre Domini, quin talis deb. erit esse, quæ non posset argui de peccato: id enim sine dubio cederet in inapproprium filii: sicut enim parentum nobilitas transit in filios: Natus enim ex ciue, ciuis est. Et natus ex comitarensi, comitarensis est; vt docet textus; & contrario vero ignominia parentum labitur in filios; Ecclesiastico dicente: Ne gloriaris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria eius confusio: gloria enim hominis ex honore patris sui, Et dedecus filij pater sine honore: Quia ergo si B. Virgo originalis culpe labe fuisset deturpata, adhuc sanctificata, peccati illa infamia remansisset, ob quam semper de ea posset dici, semel in peccatum fuisse prolaptam, & inimicam Dei, & odio habitâ illi, ideo ad sapientissimam Dei providentiam spectabat, vt quam in matrem elegerat, à peccati originalis macula omnino præseruaret. si enim nullus sanæ mentis, cui fingeremus optionem dari, vt matrem sibi eligeret, minime alicuius infamiæ nota inquinatam acciperet: vt quid, incretam Dei sapientiam, matrem sibi elegisse putabimus originalis peccati litura deformatam, cum Angelis, & primis parentibus puriorem assumere facile potuerit? Adhuc legimus Abrahamum famulo suo dixisse: *Non accipias uxorem filio meo de filiabus Chanaanorum,* si ergo Abraham adeo sanctitatis cultor fuit, vt specialem curam haberet, ne genti peccatrici, aut feminae nequam committeretur eius filius, quis, quæso, distinebitur æterno Patri curam nullam fuisse dandi filio matrem, quæ peccati iugo, ac sathanico dominio subdita numquam exitisset?*

Porro, si ex alto capite beatiss. Virginis prædestinationem contemplerur, quatenus scilicet electa, & prædestinata fuit, non solum vt mater Christi foret, sed vt coadiutrix eius esset, & comes indiuidua in redemptione, & reparatione generis humani,

D. Hier. ad
Eustoch.

L. 1. C. 1. as-
sumpt. h. s. s.
lius, ff. ad
municipa-
lem.

Eccles. 3.

Genes. 24.

haud

haud difficile erit, illibatam eius Conceptionem inde deprehendere. Quod, ut altius repetamus, supponere oportet, quod sicut iuxta communem, & receptissimam Patrum sententiam, primus parēs Adam Christum Dominum praefiguravit, ita & Eva eius vxor B. Virginis typum ad viuū gessit. sicut enim in formatione Adg non alia causa concurrebat, quā Deus, & terra: ille, ut efficiens, haec ut materiam limi subministrans; sic in corporis Christi generatione Deus solum, & Virgo concursum suum adhibuerunt; ille effectiue viri operam ineffabili modo supplens; haec materiam fetus, purissimum scilicet sanguinem suppedians, ut docuit Angelicus Doctor: sicut etiam terra illa, ex qua procreatus est Adam, virgo erat, utpote quae nullius cultoris semen susceperat; ita virgo erat, & virgo perpetuo mansit, quae semen viri, & peccati corruptionem semper nesciuit: & sicut terra illa, ex qua productus fuit Adam, nulli vnquam maledictioni obnoxia fuerat; ita, & B. Virgo, ex qua secundus prodiit Adam, nulli originalis peccati maledicto subiacerat. si enim decuit terrenum Adam ex terra non maledicta efformari, potiori ratione debebat caelestem Adam, Christum scilicet Dominum, ex terra virginea, peccati maledictione numquam infecta, procreari. Quod ea propter in spiritu prauidens Regius Vates arbitrator dixisse: *Benedixisti Domine terram tuam*, benedictione, in quam, diuinæ gratiae animam sanctificantis. Ne autem quispiam putaret, ipsam loqui de benedictione sanctificationis post contractum peccatum originale, continuo subiunxit benedictionem illam fuisse preferuatiuam, ne in Daemonis captiuitatem veniret: *auertisti captiuitatem Iacob*; non dixit: *Abstulisti captiuitatem*, quasi iam illam incurrisset; sed *auertisti*, ut palam significaret originalis peccati seruitutem propulsasse, & beatam Virginem prohibitam, seu impeditam fuisse, ne in illam incideret. Vnde notanter loquens in eodem Psalmo de sanctificatione aliorum,

non dixit: *auertisti captiuitatem*, sed, *Re- Ibidem.*
misisti iniquitatem plebis tuae, operuisti omnia peccata eorum: quo dispari loquendi genere, non obscure docuit Dauid, hoc fuisse discrimen inter sanctificationem Virginis, & aliorum, quod illius praefeuatiua, horum sanatiua extiterit. Verum ad rem nostram propius accedentes, in eo valde (ut ad praesens institutum spectat) opinor Euam B. Virginis typum gessisse, quod sicut illa data fuit Adae in adiutricem, ad temporalem filiorum generationem *faciamus adiutorium simile sibi*; ita, & Christo Domino data fuit beatissima Virgo in coadiutricem ad spiritualem filiorum sobolem procreandam, & humanum genus à diabolica captiuitate redimendum. quam veritatem, tamen nonnulli inficari tentauerint, sacrae nihilominus scripturae testimonio, & veterum Patrum monumentis confirmare adnitantur. Id enim sibi volunt (ni fallor) verba illa Prouerbiorum: *Cum eo eram cuncta componens*. sane ante conceptionem Virginis, cuncta erant incomposita, propter enormia hominum scelera, quibus diuinam iram irritauerant: B. autem Virgo in mundum veniens, cuncta composuit, è potestate diabolica precibus suis peccatores eruens, & creatori suo illos reconcilians. Vnde D. Antoninus 4. p. sua Theologiae, hanc loci huius intelligentiam amplexus ait: *Cum eo eram, cuncta componens, scilicet, recreando quae per culpam quasi destructa erant*. quibus consonant verba D. Bernardi: *Merito, o Domina, respiciunt in Te oculi vniuersa creatura, in qua, & ex qua benignissima manus Dei, quidquid creauerat, recreauit*. Id ipsum magis adhuc perspicue, & distinctius indicant verba illa Genes. 1. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & inter semen tuum, & semen illius; ipsa conteret caput tuum*; ex quo loco non obscure patet opus redemptionis Virginis suo modo attribui; licet enim in Hebraeo legatur: *ipsum* scilicet, semen conteret caput tuum, hoc est Christus, qui redemit nos ab originali; quam lectione amplectuntur

D. Thom.
3. p.

Psal. 84.

Ibidem.

Genes. 2.

Prouerb. 8.

D. Anton.
4. p. Theologia tit. 15.
ca. 14 §. 3.
in fine.
D. Bern.

Genes. 1.

Iren. & Cyprian. ad Quirinum. plectuntur Irenæus lib. 4. cap. 73. Cyprianus libr. 2. ad Quirinum cap. 95. Petrus Chrysologus serm. 137. Hieron. in q. 69. Hebraicis. Aug. tamen 12. de Gen. ad litteram cap. 13. Ambros. de fuga sæculi cap. 7. Greg. 1. Moral. cap. 38. Bernard. serm. 2. in Missus est; Eucherius, & Beda in Genes. non ipse, sed, ipsa legunt; sicut legit nostra vulgata: ex qua verionum diueritate infero, iuxta vnam interpretationem Christo, iuxta alteram Virgini opus redemptionis attribui; Christo, vt principali auctori; Virgini, vt minus principali: sicut peccatum originale principaliter Adæ, minus principaliter Eug. adscribi solet. Vnde B. Brigitta lib. reuelationum ca. 35. ait: *Dolor Christi: oras dolor meus, quia cor meum: oras meum. sicut enim Adam, & Eua considerans mundum pro vno domino, sic filius meus, & ego redimimus mundum quasi vno corde, quod considerans Lanfpergus hom. 48. de Passione Domini dicebat: Voluit Christi matrem adesse sibi in dolribus, vt ex ijs, quæ oculis foris cerueret, intus animo vulneraretur, vt sic Christi passionis, redemptionis quoque nostra particeps fieret, & cooperatrix.* In eandem sententiam clarissimi Ecclesie Patres conspirant; celebris enim ille Andreas Cretensis Episcopus Hierosolymitanus orat. de dormitione Virginis eleganter dixit: *Sola præter naturam fuit electa ad naturam renouandam; sola deseruijt opifici vniuersæ nature: quibus consonant egregia verba B. Petri Damiani, dum ait: In ipsa hoc totum faciendum discernitur, vt sine illo nihil factum est, ita sine illa nihil refectum sit.* Et serm. de Assumpt. ingenio aptat locum illum Dauidis: *Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt;* Vocat enim Virginem, virgam, crucem vero, baculum, quibus Christus Dominus nostram redemptionem operatus est. Inter antiquiores etiam Patres id ipsum docuit D. Augustinus dicens: *Mater sceleris nostri penam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem attulit mundo: auctrix peccati Eua; auctrix meriti Maria: Eua oc-*

cidendo obfuit, Maria viuificando profuit: percussit illa, sanauit ista; hæc ille. Audiamus D. Bernardum: *Maria, ait, omnibus se debitoricem fecit, omnibus misericordia sinum aperuit, plenitudinem eius accipiunt vniuersi: Captiuus redemptionem, ager curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus lætitiæ, tota Trinitas gloriam: denique Filij persona carnis humana substantiam, vt non sit, qui se abscondat à calore eius.* Non dissimilia tradidit S. Germanus, alloquens B. Virginiem. Nullus, inquit, est, qui sanus fiat, nisi per te Virgo sanctissima; nemo est, qui liberetur à malis, nisi per Te, o purissima; nemo est, cui doni cõcedatur, nisi per Te o castissima. Accedit D. Iren. Sicut Eua inobediens facta est, & sibi, & vniuerso generi humano causa mortis, sic, & Maria habens prædestinatum virum tamen virgo obediens & sibi, & vniuerso generi humano causa facta est salutis, ac tandem S. Ephraim beatam Virginem vocat: *Captiuorum redemptionem, & omnium salutem.* Et Sergius Hieropolitanus eam compellat: *tenebrarum expultricem, reparatricem Adæ, Eua reuocatricem, immortalitatis fontem, corruptionis interitum.* Quid plura? sane si sacrosancti Mariæ nominis arcana scrutemur, haud difficile erit, inde colligere Beatam Virginem cooperatricem cum Christo in reparatione generis humani extitisse. Rabbi enim Accados exponens Antonino Urbis Romanæ Consuli locum illum Isaie: *Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis,* colligit hinc, matrem Mesia vocandam fore Mariam, cuius nomen contineri ait in dictione Hebræa **למרב** lemarbe, id est, ad multiplicandum, vt significaretur Mariam ad multiplicationem humani generis iam extincti seruatam, & ad spirituum filiorum sobolem propagandam ab æterno vna cum Christo destinatum esse: itaque tam ex facta Scriptura, quam ex Patrum, & antiquorum Doctorum testimoniis: immo ex ipsa nominis Mariæ significatione colligimus, præelectam fuisse à Deo,

D. Bern.

serm. 89.

Psal. 18.

S. Germ. ser.

Domina.

Iren. li. con-

tra Valent.

cap. 33.

S. Ephram

or. ad Virg.

Serg. Hierop.

de Nati-

uitate Virg.

R. Accados

lib. Reuelat.

Isai. 9.

Deo, in coadiutricem Christi ad opus redemptionis; non quia solus ipse non sufficeret, sed quia *consentaneum erat*, ut ait Irenaeus, *ut sicut per facinoram Adamum seducentem mandatus fuerat perditus, per facinoram Christo inseruientem restauraretur.* quod & D. Bernardus his dulcissimis verbis pereleganter dixit: *Ad restorationem humani generis sufficere poterat solus Christus, sicut omnia sufficientia nostra ex ipso est, sed bonum non erat nobis, hominem esse solum: congruum magis erat, ut adesse nostra reparationi sexus uterque, quorum corruptioni neuter defuisset.* Cum ergo Dei para Virgo suo modo nostra redemptrix fuerit, precium sanguinis filio suo tribuens, quo nos ipse redemit, consequens est, ab omni peccato originali alienissimam fuisse; sicut enim (ut ait Paul.) de Christo redemptore loquens: *Talia decebat nobis esse Patrem sanctum, Innocentem, impollutum, segregatum a peccatoribus, & excelsior caelis factum;* sic etiam, Virginem, Christi coadiutricem, & sociam in reparatione generis humani oportebat & caelo ipso puriorem esse.

Sed iam aliter exponamus praeducta verba Genesis, quae post Adae infelicem casum cruentissimo serpenti dicta fuere: *ipsa conteret caput tuum.* his quidem non obscure mihi persuadeo, immaculatam Virginis Conceptionem aperte comprobari. Cum enim serpens de Eua victoriam reportauerit, constat verba illa de B. Virgine caput serpentis conterente, intelligenda esse, quae ut altera Debora Tyrannum deridens dicere potuit in instanti fugae Conceptionis: *in hac vice non reputabitur tibi victoria.* per caput autem serpentis intelligit D. Augustinus: sane originali peccato omnes sumus in utero materno iugulati, ut eleganter dixit D. Bernardus *omnes nascimur mortui, & tanquam absorpti nascimur mortui, quia in utero matrum sumus a serpente strangulati:* at tanta fuit Virgini diuinitus data fortitudo in Conceptione sua, ut hoc Diaboli caput, peccatum scilicet originale, penitus contereret; quod sane si secus accidisset, potius

Diabolus Virginis caput contriuisset, eius Conceptionem maculans, quae caput fuit, & principium curriculae totius eius vitae. Haec diabolici capitis contitionem egregie adumbratam contempletur in fortissima illa Iudith; postquam enim Nabuchodonosor expugnauerat Esbatanem inclitam Vibem, a Rege Arphaxad constructam, decreuit alias omnes imperio suo subiugare, quod, ut praestaret, misit Holofernem ad subiugendam sibi Bethuliam; at occurrens illi mulier quaedam Hebraea, nomine Iudith, caput eius mira fortitudine euaginato ense amputauit. Non secus, cum primum superauit Adam ciuitatem fortem, continuo omnes (nemine excepto) sibi subiugare Diabolus tentauit, sed mulier quaedam Hebraea, nomine Maria, imperio suo minime se subiecit, quia potius caput eius contriuit in magnum ipsius dedecus, & confusionem, ut & verba, quae milites Holofernis tunc protulerent, apte praesignificauerunt, dicentes: *una mulier Hebraea fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.* Cum enim Diabolus de integerrima Virgine victoriam reportaturus sperasset, e contra vero illatus, & expugnatus ab ea remansisset, non potuit non turpissimam pati confusionem. quemadmodum etiam (id referente sacra Scriptura) Iudith donata fuere omnia Holofernis spolia, eo, quod caput illius praecidisset: ita beatissima Virgini, quae caput Demonis, hoc est originale peccatum, quod principium, & caput est reliquorum peccatorum, contriuit; omnia gratiae spolia, quae Daemon ante miserum eius casum possidebat, concessa fuerunt: inter quae illud vnum magni momeati fuit, ut in gratia instar Angelorum oriretur nullius peccati labem nesciens. Vnde, sicut de eadem Iudith ibidem dicitur: *Nec erat, qui loqueretur verbum malum de ea,* ita oportet, ut nemo sit, qui malum aliquod in Virginis conceptionem irreplisse ore suo audeat proferre. Tandem praedicta omnia, quae de capite Daemonis per Mariam contrito, in medium produximus, egregie confirmant

Davidica

Lib 3. cont.
Valentin.D. Bern. de
Assumpt.
B. Virg. suo
serm.

Ad Heb. 10.

Genes. 3.

Iudith. 4.

D. August.
super Gen.
D. Bern.
ser. de 12.
gradib.
humilit.

Iudith. 1. & 2.

Iudith. 7.

Iudith. 13.

Iudith. 14.

Iudith. 15.

Iudith. 8.

Psalm. 90. Daudica illa verba ad Virginem relata: *Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem;* beata enim Virgo non solum leonem, & draconem actualium peccatorum expugnauit, sed etiam aspidem, & basiliscum, quibus originale peccatum obumbratur; quia sicut basiliscus serpentum rex, & caput est, (vt indicat ipsum nomen Græcum, ex quo Latinum deductum est) solo oculorum aspectu etiam ex distanti loco intruens homines occidit; ita peccati originalis terribimus basiliscus ex distanti illo paradisi loco per Adami oculos, velut per cancellos nos prospiciens, pestifera fascino lethaliter nos omnes infecit. Modus etiam satis in Ecclesia Dei visitatus in depingenda B. Virginis Conceptione, dum illam pede Draconem conculcante pictores describunt, satis indicat, cum primum concepta fuit, caput illius contriuisse. Vt enim ex naturalibus historiis refert Rupertus: tanta est inter mulierem, & serpentem, seu draconem antipatia, vt si illa pedem super caput eius imponat, continuo illum interire compellat: Verba Rupertus sunt hæc: *Si nuda mulieris planta dentem serpentis proueneris, & viuacissimum caput eius vel leuiter præsenserit, statim totum cum capite corpus repente interit, ita vt nullus omnino motus, nullus sensus in aliqua parte resilius sit.* Non secus inter beatam Virginem, & diabolicum serpentem tam singularis extat antipatia, ac inimicitia, Deo ipso dicente: *inimicitias ponam inter te, & mulierem;* vt cum ipse calcaneo Virginis insidiaretur, peccati originalis venenum in illam euomere tentas, ipsa mundissimo suæ conceptionis pede illum conculcans, caput contriuerit. Narrant fabulosi Authores, antiquos finxisse Deam Palladem ex cerebro Iouis natam, galea, & lorica armatam, & fortem hastam in manu tenentem, & mundo formidabilem foras produisse; huius fortitudinem tantam esse asserébant, vt venificum quemdam ingentem draconem, & omnibus infestissimum enecaret: fabulo-

sam hanc narrationem, velut verissimam historiam Deiparæ Virgini adscribere possumus, cum ab instanti suæ Conceptionis, adeo fortis, inexpugnabilis, & omni spiritualium armorum genere præmunita prodierit: vt non solum antiquus serpens peccati veneno illam inficere non potuerit, sed nec contritionem sui capitis vili ratione præcauere valuerit, Deo ipso illi dicente: *Ipsa conterat caput suum.* cui sit honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV.

Deum singularem curam habuisse, vt immunus esset Conceptio beatae Virginis à peccato originali, cuius natura more concionatorio explicatur; simulq; ostenditur, doctrinam hanc cœlitus esse delapsam; & rationes aperientur, ob quas decuit, vt adhuc sub Iudice sit.

I clarissimi illius viri Gamalielis, quodam magistri D. Pauli, ad cuius pedes multa ipse se didicisse fatetur, solidissimam doctrinam, & omni exceptione maiorem consulamus, reperiemus sententiam asserentem, immaculatam Deiparæ Conceptionem, doctrinam cœlitus esse delapsam. Gamaliel enim in publico Concilio, cum de Apostolorum doctrina acriter altercicaretur, mille sophismatū tela in eā conicientibus, alta voce dixit: *Smite illos, quoniam si est ex hominibus cōsiliū, hoc, aut opus, d' soluitur: si vero ex Deo est, nō poterit dissolui illud, ne forte & Deo reſurgere inueniamini.* Nō diutimuliter, si asseritio immaculatæ Virginis Conceptione adituens, falsa fuisse opinio, aut humanum consilium, firmisq; fundamentis non inniteretur, certe, tot fortissimis oppugnatoribus acriter illam labefactare

Rupert. 3. de Trin. c. 20.

Gen. 3.

conantibus, iam deuicta, ac superata penitus corruisset: at, cum è contra certe accidat, experientia ipsa comprobante, vt in dies noua incrementa suscipiat, ac tenacius quotidie fidelium etiam doctissimorum mentibus inhaerescat, & Ecclesia Catholica magis, ac magis in illam propendeat, non leue argumentum esse arbitror iuxta sententiam Gamalielis, legis Doctoris honorabilis (sic enim eum vocat sacer textus) doctrinam hanc ex Deo esse, & non humano solum ingenio adinuentam. Ad eam tamen magis elucidandam, præsupponere oportet, catholicam veritatem, quã docet sacrosanctum Concilium Tridentinum, post peccatum primorum parentum pertraditionem naturæ traduci etiam peccatum originale vnicuique proprium, quæ (vt ibidem ait Concilium) *Mors est anima*: quod sub egregia metaphora prædixerat Ezech. *Patres comederunt unam acerbam, & dentes filiorum obtupefuerunt*, quod Hispanè eleganter dicitur: *los Padres comieron el agraz, y los hyjos padeceron la dentera*; sed clarius, & absque vlllo tropo Hieremias: *Patres nostri peccauerunt, & non sumus, & nos iniquitates eorum portauimus*. Multi Hæretici veritatem hanc oppugnarunt, inter quos acerrimus fuit Iulianus Apostata, qui (vt refert D. Aug. ad Valer.) dicebat: *Non peccat iste, qui nascitur, non peccat ille, qui genuit, non peccat ille, qui condidit*, per quas egitur rimas inter tot præsidia innocentia, peccatum singis ingressum è huic hæreticæ obiectioni respondet D. Paulus, ostendens rimas, per quas ad nos penetravit, peccatum: *per vnum* (inquit) *hominem, peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit*. Modum autem, quo subintrat peccatum originale, antequam explicem, placet familiari quodam exemplo eidem Iuliano respondere: Certe, si frumentum, quod terræ mandat, consideres, nec in eo paleas reperies, nec illæ in minu feminæ adfunt, nec in terra, in qua seitur, præerat, neque tandem

cum pluuia celesti, qua hæc irrigatur, decidunt; & nihilominus frumentum postea palea inuolutum nascitur: Nō secus, peccatum originale nec erat in anima, quæ secundum se omni macula caret, nec erat in manu Dei creatus, cum ipse sit fons totius puritatis, neque in vitro; parente generante, quos suppono iustos, & sanctos esses nihilominus tamen dum per naturalem propagationem anima tãgit carnem ex primo illo præuicatore ortã, in quo omnes nos peccauimus, peccati turpitudinem contrahit. Atqui hæc sine dubio tendunt verba August. de verb. Apost. ser. 14. dum ait. *Pone iustum baptizatum, tanquam granum purgatum, non attēdis, quia de grano purgato nascitur frumentum cum palea, sine qua seminatum fuerat?* quo autem modo id fiat, in hunc modum debet explicari, nimirum, quod Adã fuit constitutus à Deo caput suæ posteritatis tam naturale, quàm morale: naturale quidem, quia omnes posteri ab eo erant per naturalem generationem propagandi: morale vero, quia in illius deliberacione constituit Deus tam pro se, quàm pro filiis suis permanentiã in statu innocentia, vel culpabilem illius amissionem. Vnde in voluntate Adæ moraliter cõstituit Deus voluntates omnium posteriorum: ex quo fit, vt ipso transgrediente diuinum præceptũ, omnes in illo transgressores facti sint; quoad sufficientiam quidem antequam generarentur; quoad efficaciam vero, quando actu geniti sunt: tunc enim actu contrahunt peccatum ipsum originale, quod licet non fuerit voluntarium; actũ proprio, & formali, vere tamẽ quasi virtualiter, & interpretatiue, in actu primi patris, quatenus in eius voluntate, vt in capite morali, omnium voluntates continebantur, & omnes in illo vnum erant. Hoc duplici exẽplo Angelici Doct. magis explico. Primum est ex corpore humano sumptũ, in quo voluntas animæ, est voluntas etiam membrorum, quatenus anima est principium motuum ipsorum, & inordinatio actus externi dicitur illis aliquo modo voluntaria,

Conc. Trid. sess. 5. decreto de peccato originali.

Ex. ch. 15.

Tbren. 7.

D. Aug. 2.

ad Valer. de nuptiis. cap. 28. tom. 7.

Ad Rom. 5.

D. Tho. 1. 2. q. 80. art. 1.

luntaria, quatenus concurrunt ad eum, ut instrumentum motum ab ipsa animæ voluntate: consimili ergo ratione voluntas Adæ, voluntas dicitur posterorum, quatenus Adæ est principium mouens illos motu generationis ad actum effendi; & inordinatio peccati originalis dicitur illis voluntaria non voluntate propria, sed voluntate Adæ tanquam capitis, utentis illis veluti instrumentis mouendo vnumquemque motu generationis ad actualiter existendum. Secundum exemplum adducit ex Ciuilibus: omnes namque ciues pro vno corpore reputantur, & quod reipublicæ capita efficiunt, omnia illius membra fecisse dicuntur, ut non obscure constat in voto. Certè, nihil magis voluntarium debet esse quam votum, & nihilominus, ut votum ieiunii alicuius ciuitatis obliget futuros ciues, nondum natos, sufficit votum illud emisisse non per seipsos actu proprio, sed per actum eorum, qui capita erant Reipublicæ, in quorum voluntate censebantur eorum voluntates moraliter existere. Ad eundem ergo modum, quia voluntates omnium posterorum continebantur in Adamo, velut in capite morali, originalia eorum peccata censeantur voluntaria, quatenus membra erant illius capitis: Hæc igitur supposita catholica veritate originalis culpæ, quæ peccatum dici solet naturæ, non personale, quia per naturalem propagationem traducitur in natura, & non per actum proprium illius personæ, quam maculat, constanter asserimus, quod licet peccatum primi Parentis ob rationes dictas, habuerit sufficientiam ad maculandum beatam Virginem, sicut & reliquos posteros Adæ, re tamen ipsa non habuit efficaciam inferendi ei maculam aliquam: quia filius Dei præuidens illam ipsius matrem futuram, diuina sua gratia, ne inficeretur, illam præmuniuit. Obseruaui non semel, cum intuitus sum hostias consecrandas fieri, quod in illis imago imprimetur, dum ferræ ipsa coniunguntur, seque osculabantur: at certe, cum frigida erant, figuram, aut imaginem Christi non expri-

mebant, si verò calida, confessim sacram illam similitudinem recipiebant: non dissimiliter, culpa originalis non inficit animam, nisi quando corpori infunditur, & in coniunctione cum eo ipsum exosculetur. Illud ergo interfuit inter B. Virginem, & reliquos posteros Adæ, quòd hi tanquam frigidi sufflante, ac sibilante vento aquilonari peccati originalis: *quia Hierom. 1. ab Aquilone pandetur omnis malum*, non receperunt sacram imaginem filiorum Dei; at beatissima Virgo, quia Spiritus sanctus, qui non solum essentialiter, sed & personaliter præ omnibus aliis diuinis personis ardentissimus amor est, eam in sponsam præelegerat, in dotem, & arras solitas in sponsalitiis dati, ignem sibi amoris copiosè adeo effudit, ut a principio sue Cōceptionis, velut mollis cera Dei imaginem per habituales gratias in se reciperet, quam postea tempore Incarnationis secundum diuinam ipsam substantiam, corporaliter erat receptura. Vnde quemadmodum formine, quando aliqua maiorum suorum debita soluenda sunt, ne à creditoribus opprimantur, ad iudicem confugere solent, ut eas in dote protegat, atque defendat; quod Hispanè dici solet: *Que las amparo en su dote y arras*; ad eundem modum, certum est, plurima debita ob Adæ peccatum humanum genus contraxisse: at B. Virgo, cum acceperit gratiam in dotem, Angelo dicente: *Auo gratia plena*, in hac dote protegenda est, & liberanda à solutione debitorum, ad quam alii tenentur. Vnde si lex dicat: debitum esse, ut mulieres cum dolore pariant filios: respondere poterit, partem suæ dotis esse gratiam præseruantem illam ab eo dolore, atque adeo ad illud debitum soluendum minimè teneri. Et, si proclamet lex illa: *Puluis es, & in puluerem reuerteris*, Virginem in puluerem reuertendam; respondebit etiam, ab hac corruptione gratiæ præseruantem partem suæ dotis esse, ac ideo solutionem huiusmodi debiti non esse ab ea exigendam. Similiter, si lex dicat: oēs ex Adæ originem ducentes, in peccato fore concipiendos;

dos: dotem, & arram suam dicit esse gratiæ plenitudinem, atq; adeo ab hoc communi debito re ipsa soluendo, immanem esse. Præuiderat Regius Vates hanc Marianam prerogatiuam, ac singularem excellentiam, cum dixit: *Adstitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate*, statim in primo conceptionis instanti Regina nostra à dextris Dei, extitit, nunquam nec puncto quidem temporis astitit à sinistris, tunc vestitum induit gratiæ deauratum, tunc circumdedit eam omnium virtutum varietas. D. Hieronymus, ubi Septuaginta veterant *varietate*, vertit *scutulatas vestes* dicens: *fasciis aureis vestita est in scutulatis ducetur ad Regem*. Scutulatae vestes dicuntur, quia orbibus, & scutulis distincte erant. Certè beatissima Virgo aureis charitatis fasciis in ipso matris viro vestita fuit, & scutulatis gratiæ vestibus amicta. Merito autem vestes gratiæ illius scutulatae appellantur, quia mille scuta peccato opposuit copiosa illius gratiæ; Salomone dicente: *Mille clypei pendunt ex ea, omnis armaturæ fortium, quorum sanè fortitudinem peccati originalis arma minimè expugnare, aut infringere potuerunt*. Verum silentio non preteribo, q; in propositis verbis David (ni fallor) alludit ad varietatem ornatus vestium quibus sponsæ olim utebantur, qui in eo consistebat, vt eodem genere vestimenti, & coloris se ornantes, quo sponsarum induebatur, incederent; Vnde sicut illi suorum maiorum imagines pulchre depictas portabant, similiter & ipse, vt hoc symbolo indicaretur, sponsam heredem esse virtutum illorum omnium maiorum, quorum imagines in veste exaratas gerebat: inde Propertius dixit: *Anthetem in die desponsationis suæ ornatam veste, quæ maiorum suorum effigies continebat, in publicum prodisse*. Cum igitur B. Virgo induatur eodem genere vestimenti, quo filius, hoc est, luce; sicut enim *ipse est amictus lumine sicut vestimento*, ita, & ipsa amicta sole, vt vidit Ioannes; *Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius*, & sicut

Christus induitur varietate, vt *Isaias dixit: his omnibus, velut ornamento vestieris eadem, & ipsa vestitur, vt ait David: in vestitu deaurato circumdata varietate*, manifestum inde relinquitur, turpi illa peccati originalis veste minimè fuisse indutam, sed pepulchra illa, in qua imagines progenitorum suorum descriptas ferebat; Abrahæ scilicet obedientiam, Isaacii patientiam, Iacobi amorem, Davidis mansuetudinem, & Salomonis sapientiam ostentantes. Sed neque in his solum bonis arbitror B. Virginem suis maioribus successisse, sed etiam in singularibus beneficiis, quæ diuinitus illis collata fuere. Sic enim varietas illa magis innotescit. Intueamur primum Abraham: hunc legimus Deum ab Vr Caldæorum liberasse. Isaacium videmus eodem temporis momento, quo gladius patris caput eius præcideret pergebat, diuinitus fuisse admonitum, ne quidquam mali puero inferret. Cum etiam Esau armata multorum militum acie fratrem suum Iacobum inuasit, vt totam eius domum deuastaret, Angelus Domini præsto adsuit, vt ab eo malo illum præseruaret. David etiam, quando Saul adeo illum obsidione circumdedit, vt non aliter ab eius manibus eripi posse videretur, quam per aera volitans, ad quod alludunt verba eius, cum in hac persecutione dixit: *Transmigras in montem sicut passer*; nouimus quidem tanto Dei fauore fuisse præmunitum, vt non solum manus eius euaderet, sed eius hostem in manibus eius daret. Quod si ad Raab mentis oculos conuertamus, sacra commemorant eloquia, quod quando domus vniuersæ vrbis Iericho deuastata, & solo æquata fuere, sola huius sceminæ habitatio, & domicilium ex singulari priuilegio euerfionem non sustinuit. De Tamare deinde compertum satis est, quando iam iam ad mortis supplicium in publicum erat ducenda, neminem inuentum, qui eius sanguine manus suas inquinare auderet. Ac tandem, si per alia non pauca sacra Scripturæ testimonia, iis per similia, peraugari vel-

Psal. 44.

I. Hieron.

Cant. 4.

Propertius.

Psal. 103.

Apos. 12.

Isai. 49.

Psal. 44.

Gen. 10.

Gen. 22.

Gen. 32.

1. Reg. 26.

Psal. 10.

Iosu. 2.

Gen. 38.

vellem, dicendi materia nunquam, bene quidem tempus mihi deficeret. Si ergo Deus tam sollicitam curam adhibuit, ut progenitores Virginis à corporis periculis eriperet, quis poterit inficiari eandem (vt minimum) adhibuisse, vt in periculo illo graui incurrendi spirituales animæ mortem, Matrem suam præcustodiret; & præliberaret, quam tanto magis præ illis diligebat, quanto à piissimo filio ardentius mater, quam serui diligere solent? His ergo ornatissimis vestimentis induta B. Virgo per Isaiam dixit: *Gaudens gaudebo in Domino, exultabis anima mea in Deo meo, quia induit me Dominus vestimentis salutis, & indumento iustitiæ, vel (vt alia versio habet.) quia induit me Dominus vestimentis Iesu.* Vnde sicut vestimentum Christi Domini fuit iustitia, & sanctitas, hoc eodem vestimenti genere beatissima Virgo ex meritis filii sui induta semper fuit. Tandem, dum hodierna die audio ab Ecclesia Catholica in laudem Virginis adduci verba Matthæi: *Liber generationis Iesu Christi,* non incongrue per illa puto mystice significari, beatissimam Virginem librum fuisse omnis peccati adeo experte, vt nec in prima eius impressione vilius irrepserit error; alioqui omnes in coceptione, velut in prima eorum impressione, turpem illum errorem incurrant, de quo Dauid: *Omnes errauerunt ab utero.* Hic autem iacet liber, in quo conceptus Patris scriptus fuit: iuxta illud Isaiæ: *Sume tibi librum gaudem.* & scribe in illo stylo hominis, quia in ea *Verbum Caro factum est,* peccati originalis errorem penitus nesciuit. Iob dicebat: *Sapientia ubi habitat;* in quo libro inuenitur? Multi quidem libri varia Dei attributa explicant, inter eos, quos Salomon composuit, vnus extat, qui dicitur: *Liber Sapientie,* qui diuinam sapientiam mirifice ostendat. Moyses scripsit alium, quem *liber Geneseos* vocauit, in quo eximia Dei potentia in productione rerum ex nihilo canit. librum alium in lucem edidit D. Matthæus, cui titulus est: *Liber generationis Iesu Christi,* in quo Dei bonitas præcipue

effulget; sic enim Deus dilexit mundum, vt Ioan. 3. *Filium suum unigenitum daret.* & (vt ait Gal. 4. Paulus) *factum ex muliere factum sub lege:* sed omnes hos libros longo intervallo excellit facer hic liber beatæ Virginis; tum quod singula, de quibus illi pertractant, nimirum de potentia Patris, de Sapientia Filii, de bonitate Spiritus sancti, simul ille in vnum completitur; nam, dum in visceribus eius velut in candidissima papyro verbum Dei abbreviatum rubicundo virginei sanguinis atramento exaratur, omnia illa mirifice fulgent: in generationem enim Dei hominis ex Virgine, Pater potentie thesauros, sapientie Filius, bonitatis Spiritus S. copiosissime effuderant, cuius sane effusionis particeps adeo facta fuit beatissima Virgo, vt excellentiæ illius culmen soli Deo notum, humano autem, & angelico intellectui, prorsus ignotum sit. Licet enim beatissima Virgo liber sit, sed non apertus, sed clausus septem sigillis, vt vidit Ioannes in sua Apocalypsi, quod tametsi in Apoc. 5. plerisque aliis mysteriis ad Deiparam spectantibus verum sit, verius tamen in stupendo hoc immaculatæ eius Conceptionis, vt in prima Euz formatione egregie adumbratum reperio. Vt quid .n. Deus produxit Euz dormiente Adamo, Gen. 3. nisi quia volebat vt productio illius non innotesceret Adamo, sed solus ipse oculatus eius esset testis? præsignificans in hoc productionem, seu conceptionem secundæ Euz; hoc est, beatæ Virginis, ita mirabilem futuram, vt soli ipsi Deo innotesceret, & cui voluerit ipsa reuelare. Quod adeo verum est, vt quamuis Deus per plura alia obscurissima arcana Ecclesie suæ manifestauerit, immaculatæ tamen Conceptionis Matris suæ mysterium occultauerit, nolens hanc veritatem à Sede Apostolica tanquam catholicam fidei assertionem definiri, cuius diuinæ dispositionis, vtpote secretissimæ causas inuestigare licet difficile admodum sit, eas tamen, quæ nobis occurrunt, in medium producere non erubescam. Prima sit, quod

(vt

Epiph.

(vt S. Epiphanius Her. lib. 3. tom. 2. refert) nonnulli fuerunt, qui tantum honoris B. Virgini detulere, vt eam tanquam veram Deam colerent. & quidem Vbertinus commemorat S. Dionysium, cum primum illam vidit, dixisse, quod, nisi fides sibi obesset, putaret, illam Deum esse; quia ergo non pauci rudes homines, si exploratum habuissent, beatissimam Virginem non contraxisse peccatum originale, facile deciperentur, illam Deum esse putantes, idco noluit Deus eos certos facere de hac

Ab. 20.

veritate. Si enim olim, D. Paulum ad Miletum Insulam peruenientem, intuentes incolae illius, quod inuadente illum vipera, nihil veneni in eum eorum, nec momordit, aut quidquam damni ei intulit, acclamauerunt omnes illum esse Deum; quanto facilius indocti homines, si certi fuissent, viperam peccati originalis, alioquin omnes filios Adae veneno suo inficiantem, beatam Virginem non reuigisse, Deam esse arbitrarentur? Disposuit ergo diuina sapientia hanc veritatem de immaculata Virginis Conceptione sub opinionum teamento latere, ne si id certum omnino fieret, inde rudibus hominibus occasio daretur pristinum illum errorem reficandi, quem D. Epiphanius praecitato loco commemorat. Secundam, eamque certissimam causam arbitror, quod ea propter sub opinionis inuolucris latet, vt tanto solertius, ac diligentius propugnatores immaculatae Conceptionis ad eam ab omni laebe vindicandam animum appellerent. vt

D. Aug. lib.

16. de Ciuit.

Dei c. 2.

enim dixit D. Augustinus: *Multa ad fidem Catholicam pertinentia, dum aduersariorum callida inquietudine agitantur, vt aduersus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelliguntur clarius, & instantius predicantur, & ab aduersario mota quaestio, discendi existit occasio.* Sane propositae controuersiae occasione stupenda, quae latebant, beatae Virginis encomia cum immortalis eius gloria in lucem prodierunt. Consuevit quidem Reginae non semel fieri sericas vestes aurea relata inuis subornatas, quae data opera per varias

partes scinduntur, ac lacerantur, vt per scissuras, ac foramina auri splendor intus latens effulgeat; non secus arbitror diuina prouidentia factum, vt pauci quidam immaculatam Virginis Conceptionem lacerarent, vt (cum *omnis gloria filiae Regis abintus sit*, vt Dauidicis verbis vtar) intus eius splendor eorum impugnatione magis effulgeret. Vnde contigit arbitror, quod quemadmodum in rebus naturalibus per antiparistasimam contraria contrariis augentur, ita per inuoluntariam quandam antiparistasimam illibatam Virginis Conceptionem oppugnantes magis ac magis illam elucidant, dum, vel omnia illorum tela in eos retorquentur, vel nullius roboris esse ostenduntur, vt penultimam Homiliam huius primi libri legenti facile constabit. Dicendi ergo finem facio verbis illis Danielis. *Tu autem Daniel claudes sermones, & signa librum usque ad tempus statutum, plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia: ac si diceret: Nondum aduenit tempus praefinitum, vt veritas haec tanquam de fide reseretur; interim tamen, dum clausa est, dum sub opinionum velamine laet, multiplex erit scientia, hoc est (vt ait ibi Glossa interlinearis) diuersi diuersa opinabuntur.* Scio locum hunc intelligi de Ecclesia Catholica, & impugnantibus illius: at satis constat apud Catholicos ea, quae de Ecclesia Catholica in sensu literalis intelliguntur, frequenter à Patribus, imò & ab ipsa Ecclesia beatissimae Virginis mystice accommodari. Cui sit honor & gloria in saecula saeculorum. Amen.

Psal. 44.

Dan. c. 12.

Gloss. interl.

HOMILIA V.

Prosequimur idem Argumentum, duplicem aperientes viam, qua intelligi potest, Deum facile Beatam Virginem à peccati originalis macula praeseruisse.

Vt

T duplex hæc via ad beatam Virginem ab originali labe præseruandam clarius omnibus innotescat, præmittere oportet duplicem conditionem ap-
prime necessariam extitisse ad huius peccati maculam contrahendam: prima, vt non solum primus parens esset caput naturale suorum posterorum, sed & morale, hoc est, vt non solum esset radix totius humanæ sobolis, sed insuper etiam per speciale pactum Dei, caput omnium eligeretur; ita, vt Deus omnium voluntates in eius voluntate hæc ratione constitueret, vt si ipse iustitiam originalem vel conseruasset, vel amississet, omnibus eam retinuisse, vel omnibus eandem perdidisse iudicaretur. Cum enim peccatum oporteat esse formaliter, virtualiter, aut interpretatiue voluntarium, ideo ad id opus fuit, vt Deus omnium voluntates in voluntate Adæ collocaret, vt sic eo peccate, omnes eius filii per seminalem rationem propagati, peccatores conseruentur, non per proprias voluntates, sed per voluntatem capitis, cuius membra sunt. Secunda conditio est, vt præceptum, seu lex imposita Adæ ad omnes eius posteros pertineat, quatenus in illo continebantur: nam, vt Apostolus dixit, *ubi non est lex, nec præuaricatio.* ad contrahendum igitur peccatum originale, oportet vtramque; hanc conditionem omnino subsistere.

His præiactis fundamentis, cõmuni omnium consensu admittis; bifariam assertores immaculatæ Conceptionis Deiparæ Mariæ, præseruationem à peccato originali intelligi posse arbitrantur. Graues enim quidam Doctores, & partim ex illustrissima Prædicatorum familia affirmant, beatam Virginem non solum non contraxisse peccatum originale, sed nec debitum incurrendi illud: vnde aiunt, non solum non peccasse in se, sed nec in Adamo; hi sunt Galatin. lib. 7. de arcan. cathol. verit.

& Catherin lib. de pecc. orig. & li. de Cõcep. ad syn. Trid. existimant enim, B. Virginem exceptam fuisse per merita Christi à Deo præuisa in pacto illo cum Adamo inito, quod si ipse peccaret, omnes eius posteri per naturalem propagationem traducti, contracturi essent debitum incurrendi peccatum originale: Atque hoc (inquiunt) fuisse optimū genus redemptionis, quo B. Virgo ob eximiam Matris Dei dignitatem præ omnibus aliis redimi decebat; ad eum certè modum, quo si quis, cum ei venditur fœmina aliqua in seruam, exceperit in contractu primum filiū, nõ seruus nascatur; certè talis filius excellentiori modo esset redemptus, & liberatus, quàm si postquam captiuus extitisset, libertate donaretur: ad eum etiam modum, quo sicut dominus fundi, habes sibi obligatos fructus, antequam nascantur, & actu sint in re, potest tunc illos vendere, accepto pretio p̄ illis; taliter, quod secūdum esse, quod postea actu, & formaliter habituri sunt in rerum natura, nunquam sint debiti, vel obligati domino fundi, sed emptori, qui iam soluit precium pro illis: ita B. Virgo, prout erat in suis parentibus, seu in quantum indiuiduum erat naturæ humanæ, secūdum rationem seminalem propagatum, peccare deberet quidem in Adamo, vt in sua radice, secluso priuilegio; ab hoc tamen debito fuit exempta per beneficium, & priuilegium, excipiens eam à pacto illo cum Adamo inito, vnde factum est, vt nunquam esset debitor peccati, sed solum Dei, & Christi filii eius. Equidem modum hunc præseruationis, possibilem fuisse Deo, nemo Catholicus negabit, cum legislator Deus, nulla necessitate coactus, sed ex mera sua, & libera voluntate pactum iniit cum Adamo, vniuersalemque legem condidit, à qua potuit pro libito, quemcunque vellet excipere, ita vt in eo pacto minimè illa cõprehenderetur. Quod ita factum fuisse fundatur in probabili opinione grauissimorum Doctorum asserentium, q̄ etiam Adamo non præuaricante, Verbum Caro

Catherin. li. de pecc. orig. & li. de cõcep. ad Syn. Trid. par. 1. cap. 1.

Seco in 3. sen. d. 7. q. 3. Alef. 3. par. q. 2. m. b. p.

Galatin. 1.3. fieret; tunc certe Christus Dominus, & Mater eius prædestinati fuere, ante præuisionem casus primi parentis, & sic ex præuisionis meritis Christi Domini potuit excipi in futuro pacto cum Adamo; decuisse autem ita fieri, idque reuera Deum optimum maximū effecisse, satis id persuadet, quod Dei genitricem apprimere deceat, quātum fieri possit, in fragili natura esse magis alienam, & elongatam ab omni labe peccati: nam si (vt dixit D. Anselmus) oportebat, Virginem ea puritate nitere, qua sub Deo maior intelligi nequeat, consequens est, prædictum modum puritatis sibi conuenire per prædictam elongationem; ita vt non solum non contraxerit peccatum, sed nec debitor fuerit illud contrahendi, ex meritis Christi; atque adeo cum modus iste possibilis, & intelligibilis sit, tribuendus est beatæ Virgini iuxta sententiam D. Anselmi. Atque huius præclaram figuram hunc modum dicendi adumbratam legimus, vbi Rex Assuerus Reginæ Hester dixit: *Noli mettere, Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hac lex constituta est: accedo igitur, & tange sceptrum, Non secus* (inquiunt prædicti Doctores) lex incurrendi peccatum originale lata non fuit pro B. Virgine, immo ab ea excepta propter sceptrum crucis Christi, ob cuius merita præuisa tantum privilegium ei donatum fuit.

1. Esai. 6.15.

Noli mettere, Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hac lex constituta est: accedo igitur, & tange sceptrum, Non secus (inquiunt prædicti Doctores) lex incurrendi peccatum originale lata non fuit pro B. Virgine, immo ab ea excepta propter sceptrum crucis Christi, ob cuius merita præuisa tantum privilegium ei donatum fuit.

Coradub. 1.1. de Concept. Suarez 3. p. q. 27. disp. 3. ser. 2. Thomista omnes communis consensu.

Nonnulli verò ex iisdem assertoribus, ac propugnatoribus immaculatæ Virginis Conceptionis, omnino dicendum autumant, beatam Virginem, licet non traxerit peccatum ipsum originale, contraxisse tamen debitum illud incurrendi, quia comprehensa fuit, sicut cæteri, in pacto inito cum Adam: sicut enim, si ille non peccasset, iustitia originalis omnibus eius posteris absque exceptione donaretur, ita & carentia illius, ob peccatum primi parentis, eos omnes tetigit. fuit enim peccatum originale persimile lepræ, quam Giezi Propheta famulus contraxit; cum enim à Naaman Syro, quem Propheta à lepræ contagioso morbo liberauerat, ille

munera quadam accepisset, ira percitus Heliseus, in hunc modum ei maledixit: *Lepra Naaman adhaerbit tibi, & semini tuo in sempiternum;* quod quidem, sicut prædixit Propheta, re ipsa factum est, quia Giezi lepra laborare cepit, & omnes eius posteritatem contraxere: ad eundem modum, propter præuarcationem Adami, munera illa à serpente ei oblata acceptantis: *Eritis sicut Dii;* Deus ei, & omni eius posteritati maledixit; adeo, vt non solum ipse peccaret, sed per quandam contagionem omnes eius posteritatem naturali modo propagati, peccati originalis lepram sibi contraherent. ad quod non incongrue applicari possunt verba illa Ieremias, *ad vocem loquela, grandis exarsit ignis in ea, & combusta sunt fructus eius;* loquela namque audita Eug tortuosi serpēis sibilo infecta primus parens peccati virus concepit, ac illud in posteros suos euomuit; licet tamē B. Virgo, quia erat in Adamo, sicut cæteri, tanquam in radice, ac principio suo, naturali, & morali, peccato originali iustici debet, ob diuinam tamen gratiam illam præseruantis mirabile exarsit ignis, ne utquam infecta fuit. Quemadmodū enim, vt refert eruditus auctor Ioannes Raulinus auctoritate Plinii id confirmans; apud Indos inuenitur serpens quidam, nomine *Attuso*: præ omnibus aliis serpentibus veneno abundans, hic quandā arborem, maximo odore fragrantem, ac dulcissimū fructum ferentem, tanto odio prosequitur, vt radicem eius virulento suo halitu inficiens, flores, ac fructus eius penitus perdat: nam infecta radice arboris, ex consequenti rami ab ea infectum humorem sugentes, inficiuntur: addit tamen, cultores arborum, ad hoc damnum præcauendum, illud præsentissimum inuenisse remediū, cōfectionem quandam, ex thēriaca arboris germina inungunt, per quam à radicis infectione contrahenda omnino præseruantur: nō secus infestissim⁹ serpens antiquus pulchram illam humanam naturam arborem, quam ad imaginem suam Deus creauerat, suam uissimum iusticiæ originalis odore.

Reg. 3.

Gen. 3.

Ierem. 23.

Ioā. Raulin. ser. de concep. in princ.

Sap. 2.
Ioan. 1. 5.
Psal. 26.
Isai. 26.
Zachar. 2.

odorem exhalantem, ac dulcissimos bonorum operum fructus germinantem, inuidiæ odii prosequens, iuxta illud Sapientis: *Inuidia autem Diaboli, mors introiit in orbem terrarum*; radicem eius, hoc est, primum parentem humani generis primordium, peccati veneno infecit, & in eo etiam consequenter ramos, ex eo oriundos maculauit; ut tamen hæc infectio ad ramos, seu germen B. Virginis non pertingeret, diuinus ille agriculator, qui filium agricolæ se esse gloriatur, *Pater meus, agricola est*; mirabili, ac salutifera illa confectione aquæ, & sanguinis ex latere eius in Cruce fluentis, velut probatissima thesauri, ab æterno præstitam futuram Matrem suam inunxit, atque hac ratione illam præseruauit, non à debito contrahendi maculam originalem, sed ab actuali huius maculæ contractione. Quam veritatem, etsi non pauca persuadeant, tam à me iam producta, ac pleraque alia mox producenda; illa tamen verba Dauidis canentis: *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei*, non parum illum confirmat: Si inter alia præclara, atque gloriosa, quæ dicta sunt de Mariana hac Ciuitate, quam Deus sibi ædificauit, illa memoranda Isaie verba perpèdamus: *Vrbs fortitudinis nostra Sion. Saluator ponetur in ea, murus, & antemurales*; ecce vocat beatam Virginem: Urbem fortitudinis, per Antonomasiam, quia Iesus Saluator Mundi, erat eius inexpugnabilis murus, & antemurale: vnde, cum infestissimus humani generis hostis solidissimum hunc murum irumpere nequiebat, nec Ciuitatem hanc deuassare, aut quidquam lædere potuit. Prædixerat quidem filius Dei per Prophetam Zachariam: *Ego ero ei murus signis in circuitu, & in gloria ero in medio eius*. ecce, non solum ait Dominus, se instar muri, propugnaculum fore in protectionem huius Ciuitatis, sed & gloriatur, se in medio illius, sanctitatis suæ splendoribus coruscare: quæ autem conuentio lucis increatæ ad tenebras peccati? aut quæ societas Christi ad Bellial originalis culpæ? Scio quidem impugnantibus

immaculatam Virginis Conceptionem placere sibi magis, ut prædicta tam Dauidis, quam Isaie verba, de Ecclesia militante, & non de B. Virgine intelligantur; sit utique, prout illis placet; meminerint tamen, Sapientem dixisse: *adificatio Ciuitatis confirmauit nomē, & super hac mulier immaculata cōputabitur*: Ciuitas quidem posita in quadro, quatuor scilicet Euangelistis roborata, Ecclesia sancta est; hanc nomen Christi constabili, & contra hereticos acriter pugnantem, tuetur, ac protegit: super hanc autem Ciuitatem, cum Maria concipitur, mulier quidem, nulla peccati labe polluta; sed immaculata constituitur. Ne autem quisquam dicat, Virginem immaculatam quidem fuisse post Conceptionem, non in conceptione ipsa; reuocet quæso in memoriam verba D. Petri: *à quo enim quis superatus est, huius seruus efficitur*. ex quibus apertissime constat, quod si B. Virgo in Conceptione sua maculam contraxisset, à Diabolo quidem illam maculante superata extitisset, & consequenter teua eius facta fuisset, quia, *à quo quis superatus est, huius seruus efficitur*. Vnde necessario fietet, ut prius Diabolus per peccatum, quam Deus per gratiam. Virginis possessionem accepisset, quod pie abhorrent aures. Nam, cum possessio, idem sit (ut Iurisperiti adnotant) *quod pedis sessio, seu pedis positio*, vnde dominus fundi, aut domus non aliter eius possessionem accipit, quam illa pedibus calcando; ad quod alluisse mihi videntur verba Deuteronomii, & Iosue: *omnis locus, quem calcauerit pes, vester erit*: quis (rogo) non exhorrescat dicere, electam Virginem in Matrem Dei, in ingressu huius mundi ab infestissimo hoste possessam, ac pedibus Sathanæ impudentur calcatam? è contra certè accidit, ipsa Virgine dicente: *Dominus possedit me in initio viarum suarum*. Quod si rursus occurras, hæc, quæ pias aures horrere nobis videntur, necessario admitienda, nisi Mariam captiuam negemus, & à Christi redemptione illam excludamus; mentis aciem, obsecro, conuerte ad

celebrem illam historiam exitus filiorum Israel de Aegypto, vt inde facile conicias, B. Virginem singulari modo à Christo fuisse redemptam, quantumuis in eius Conceptione sub Diaboli captiuitate non extiterit. Sanè in exitu illo filiorum Israel, nec non in itinere, quod in Terram promissionis consecerunt, duplicem lego redemptionem. Prima fuit à dura Aegyptiorum seruitute. Secunda à misera Pharaonis captiuitate, in quam iteratò sine dubio venirent, nisi Dominus in brachio excelso eos præliberasset, mare rubrum eis aperiens, vt sicco pede transirent; hostesq; eorum, aquarum vorticibus inuolucens, vt facile suffocarentur; primà illam redemptionem, subleuatiam dixerim; secundà, præseruatiam merito compellarim, sacris eloquiis id me docentibus: nam Exodi, de prima illa redemptione loquens Deus, ait: *Ego Dominus, qui educam vos de ergastulo Aegyptiorum, & ornam de seruitute; ac redimam in brachio excelso, & iudicis magnis; ecce redemptionem subleuantem eos à miseria, in qua iacebant; referens autem gratias Deo Moyses, quod Aegyptios, & Pharaonem submerferat, ac filios Israel ab eorū persecutione eripuerat, ait: Dux fuisti in misericordia tua populo, quem redemisti: ecce redemptionem præseruantem à seruitute, & captiuitate, in quam denuo venirent, si à Pharaone iterum cõprehenderentur. Hoc ergo excellentiori genere redemptionis præseruatia, redempta fuit B. Virgo. Illud deinde (quod & nostro argumento valde inseruit) in hac sacra historia obseruatione non minus dignum censeo, quod quamuis duplex illa redemptio subleuatia, & præseruatia in exitu ab Aegypto intercessisset, Maria tamen soror Moyses tympanum non assumpsit ad diuinas laudes in gratiarum actionem decantandas, quando prima accidit redemptio subleuatia, sed cum secunda aduenit præseruatia: tunc enim facit textus, ait: *Sumpsit Maria prophetissâ, soror Aaron tympanum in manu sua &c. quibus præcinebat dicens:**

Exod. 14.

Exod. 6.

Exod. 15.

Ibid.

Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est; equidem Maria illa Virginem Mariam adumbat, quæ quia minimè redemptione subleuatia à miseria peccati, sed præseruatia per Christum redimenda erat; ideo ad singulare hoc mysterium adumbandum, Maria soror Moyses non cecinit, nec retulit gratias in prima redemptione, sed in secunda, quæ Virginis redemptionem præfigurabat. Illud etiam silentio præterire non licet, quod facit textus, postquam Maria diuinas illas laudes Deo cecinit, non amplius illam vocat: Moyses sororem, sed Aaronis summi sacerdotis, vt significaret (quia omnia hæc in figura contingebant illis) per sacrificium, quod Christus summus sacerdos in ara Crucis Deo Patri obtulit, singulari illo præseruatia redemptionis fuisse. Deiparam Mariam redemptam fuisse.

Ad hæc illud mihi facile suadet, Deum optimum maximum puritatis Matris sue sollicitam curam gessisse, quod in veteri lege præcauit, ne quidquam sibi offerretur fermento admixtum: *omnis oblatio, qua offertur Domino, absq; fermento fiet; exquireres autem Interpretes huius præcepti causam, cõmuni cõsensione respondent; propterea Deum à Tabernaculo suo fermentum relegasse, quia peccati figurâ gerebat, iuxta illud D. Pauli: itaq; epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitia, & nequitia, sed in azymis sinceritatis, & veritatis; cum .n. fermentum, nihil aliud sit, quàm massa acida, & corrupta, peccati corruptionem meritò delineat, & præsertim originalis; quia sicut modicum fermentum totam massam corrumpit, vt ait Apostolus, ita culpa originalis totam naturam humanam infecit: si igitur Deus fermentum, quia figura erat peccati, à tabernaculo suo longe propulsauit: quanto magis credendus est, peccatum ipsum à Matre sua propulsasse, in cuius vteri tabernaculo per nouem menses corporaliter requiescere decreuerat, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.*

1. Cor. 10.

Leuit. 2.

1. Cor. 5.

Gal. 3.

HO-

HOMILIA VI.

Ex Triplici figura, Ciuitate, scilicet, Dauidica, Arca Testamenti, & Salomonis Throno, immaculata Virginis Conceptio singulari eruditione deducitur.

TRIPlicem præcipue Ciuitatem reperio supermi opificis sapientia, ac singulari eius industria constructam. Primam ædificauit in cælo, naturam scilicet

Angelicam, sed continuo magna huius ciuitatis pars cecidit superbæ fulgure illam deastante: *Videbam sathanam sicut fulgur de cælo cadentem.* Secundam postea condidit ciuitatem, naturam scilicet humanam in campo Damasceno, sed flante rapido vanitatis vento: *Eritis sicut dijs*, breuissimo tempore corruit. Tertiam tandem firmiorem, ac robustiorem ciuitatem erexit, quam non super lapides impositos, sed instar cælestis Hierusalem super preciosissimas diuersarum gratiarum margaritas mirifice fundauit; & ne ab infestissimo hoste unquam expugnari posset, fortissimis propugnaculis vndique illam circumdedit; vt non obscure adumbravit Ciuitas illas Dauidica, de qua, cum illam deaustari tentaret Rex Assyriorum, facer textus ait: *Non ingreditur Urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, protegamus, Urbem hanc, & saluabo eam propter me, & propter Dauid seruum meum;* non dissimiliter Deus beatam protexit Virginem, dum eam vndique adeo muniuit, vt iniquissimus Assyriorum Rex (Dæmonem intelligo) non solum in illam per peccatum actuale ingredi, sed nec in eam peccati originalis sagittam mittere potuerit: *Nec mittet in eam sagittam:* Merito sagittæ comparauit Dauid originale culpam, quia quemadmodum sagittæ à

longe proiicitur, vt vehementius feriat, sic Dæmon à longe, id est, à principio mundi omnes homines ancipiti sagitta peccati originalis vulnerauit, sed illa Virginis animam configere prohibitus est; quod fecisse fateatur Deus *propter se, & propter Dauid*, id est, propter Christum filiū suum, ad cuius dignitatem spectabat ciuitatem istam regiam custodire, quia in medio eius regnatus erat: vnde optime Propheta cecinit: *Deus in medio eius non commouebitur*, scilicet ab ea, per actum peccati proprium, sed neq; commouebitur per actum alienum ad motum primi parentis se mouens, hoc est, non contrahet peccatum originale, quia *Deus in medio eius*, quia de medio vteri illius nascitur Iesus, quem istud maxime decebat; immo, non solum illum, sed etiam Angelos, quorum Regina futura erat. nam licet nobiles Israel murmurabant eo, quod Samuel in Regē populi Dei elegeret Saulem, qui iumenta custodiebat, ad dominandum super eos: ita etiam ipsi conqueri possent, dicentes: consentaneum non esse Diaboli ancillam Sathanico peccati originalis caractere insignitam eorum reginam constitui, qui numquam peccatum commississent. Decebat etiam ciuitatem istam fortissimis muris circumcingi instar ciuitatis sanctæ, quæ Dei erat habitaculum, de qua refert Iosephus de Bello Iudaico, tribus muris vndique septem esse; sic beata Virgo, vt ciuitas esset perfectissime munita, tribus erat, Spiritus sancti virtute circumdata gratiarum propugnaculis contra tria peccatorum genera, veniale, mortale, & originale; vnde factū est, vt vndequaque acerrimus humani generis hostis præclusum omnino aditum ad eam expugnandam inueniret. & ideo Dauid cecinit: *Vrbs fortitudinis nostra Sio, Saluator ponetur in ea, murus, & antemurale*, hoc est, Saluator, qui in Virginis vtero delitescet, erit velut murus contra peccatum originale, & antemurale contra actuale. huius singularis protectionis gratias agens Deo, beata Virgo dixit: *Com-*

Psal. 46.

Ibid.

1. Reg. 10.

Ioseph. lib. 6. de Bello Iudaico. cap. 6.

Isai. 26.

fitebor

D 3

Eccles. 51. *stebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum; & car. quoniam adiutor, & protector factus es mihi, & liberaisti me à rugientibus preparatis ad escam, & de manibus quareritium animam meam, & de portis tribulationum, qua circumderunt me: quasi apertius diceret: Aliis, in auxilium misisti Angelum, vel strenuū aliquem Ducem, qui ab hostium incurſu eos tutaretur; mihi autem tu ipse fuisti protector, custos, & defensor. Magnos inter fauores, quos Deus optimus maximus carissimæ sibi Hierusalem promissit, ille vnus magni momenti fuit, quod nec speculatoribus illius tutelam esset commissurus, quia illi forsitan somno correpti dormirent: nec Ducibus, quia ab inimicis debellari, & expugnari poterant, cum vnus sit euentus belli, sed ipsemet pollicitus est illius tutorem, ac defensorem futurum. Ecce, inquit, non dormitabit, neq, dormiet qui custodit Israël. Custos domus Iseboeth dormiuit, & inimici in eam inuaserunt. Id quidem preseruatiſsimæ ab omni culpa Mariæ nequaquam accidere poterat, cum Deus ipse sollicitus custos, & protector eius esset, qui eū dormire neutiquam possit, ac infinita fortitudine polleat, quas ipsa *portas tribulationis* vocat facile hostes ab earum ingressu arcere potuit. Duas quicumque mortalis habet tribulationis portas: Primam in conceptione, ad introitum animæ in corpus. Secundam in morte, ad egressum illius à corpore: in introitu enim maculatur anima labe peccati originalis: in egressu vero, dolore, & anxietate premitur; quia ergo B. Virginis anima, neque ad introitum in corpus maculata, neq; ad exitum ab illo anxiosa, & afflicta fuit, ideo ait: *Liberastime Domine à portis tribulationum, qua circumderunt me* Contigit quidem B. Virgini id, quod accidit ei, qui fugit ad fores Ecclesiæ, ne comprehendatur à iudice seculari; iste quidem vellet, ne prodesset illi immunitas Ecclesiæ; Clerici autem è contra auxilium ei impendentes intromittunt illum in Ecclesiam. Tunc secularis*

iudex vociferatur, quod Hispanice dicitur: *Aqui de la iusticia*. Clerici vero feruentius proclamant: *A qui de la iglesia*, & hac ratione liberant illum è manibus iustitiæ. Simili ergo modo Dæmon ad introitum huius vitæ, prout fit in conceptione, insequutus fuit animam B. Virginis, illà sub maledictione peccati comprehendere tentans: vnde valde clamauit: *A qui de la iusticia*; siquidem iuxta legem vniuersalem incurtere debebat peccatum originale, tamen in fauorem Virginis proclamauit filius Dei: *A qui de la gratia*, quia futura est mater Authoris gratiæ: & hæc dicens: copiosissima gratia illam præuenit, & à macula peccati præliberauit: ideoque ipsa canit: *liberastis me secundum multitudinem* *Ibid.* *misericordiarum tuarum.* Placet, ad hanc misericordiam explicandã, in medium proferte singularem illam Alexandri historiam, *Hist. Alex.* qui volens ædificare ciuitatem, Leontopolim, cum copia calcis ad fundamenta iacienda nõ suppeteret, iussit ex imperiali aula sua farinam selectissimam, & candidissimam adduci, quæ calcis vicem ad amussim adeo suppleuit, vt solidissima omnium manerent fundamenta. Eo certe differuat fundamenta huius ciuitatis à fundamentis reliquorū sanctorum, quod hæc calce peccati originalis, illa candidissima diuinæ gratiæ farina elaborata sunt; & quemadmodum ferunt iidem historici, tunc Augures dixisse, felicissimum illud fuisse præſagium, per illud significari autumantes, fecundissimam, & cibo abundantissimam futuram esse illam ciuitatem; non secus fundamenta huius ciuitatis fuisse farinam diuinæ gratiæ: ab omni macula illam præseruantis, præſagium quoddam fuit non obſcurum, B. Virginiæ futuram fore fecundissimam, adeo, vt conciperet Deum, & hominem, & cælestem panem, quo cibantur omnes fideles, in lucem proderet.

Porro, vt multa de hac sacra, ac cælesti Mariana ciuitate paucis complectar, nihil sane mihi videtur humano, aut angelico mentis acumine ad excellentiam aliquius urbis

urbis commendandam excogitari posse, quod in ea cumulatissime non reperitur. nam, si à nomine eius exordiamur, nullū sublimius ei imponi potuit, quā quo

Ezech. vi. Propheta Ezech. illam insigniuit: *nomen*

ciuitatis ex illa die, Dominus ibidem: in cuius

2. Reg. 5. figurā legitur secundo Regum, quod

cepit Dauid arcem Sion, & vocauit eam

ciuitatem suam: Aedificatorem habuit su-

Psal. 86.

premium omnium artificem, vt idem etiam

Psal. 147.

Dauid cecinit: ipse fundauit eam Alt-

tissimus: illam inexpugnabili fortitudine

premuniiuit: Lauda Deum tuum Sion, quon-

iam confortatus seras portarum tuarum,

adeo quidem, vt ab hoste, nec ob impo-

otentiam, ignorantiam, aut malitiam mi-

nime capi potuerit: non ob impotentiam,

vt & ipsa testatur, quia fecit mihi magna,

qui potens est: non ob ignorantiam, cum

Deus catholicæ doctrinæ illam constituerit

Magistram, & Apostolorum doctrinæ:

De Sion exiit lex, & verbum Domini de

Hierusalem: non ob malitiam, cum Spiritus

S. bonitatis fons perennis, tamquam

eius sponſus, fluente diuinæ suæ gratiæ

copiosissime in eam effuderit. quod si ci-

uium pax, atque concordia, monile, & or-

namentum preciosissimum ciuitatis est,

hoc minime desideratur in hac sancta Vr-

be, Dauid dicente: Qui posuit fines tuos pa-

cem: si rursus, magna populi multitudo ci-

uitatem illustrat, sane ad hanc Marianam

Vrbē, omnes indiscriminim confluunt,

quia ciuitas refugii est: Ecce alienigenæ, &

Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt

illie, in cuius figuram Deus olim ciuita-

tes refugii designauit, quibus rei se pos-

sent ab hoste protegere. Ac tandem si ad

gloriam Urbis pertinet à tributis, quibus

aliæ opprimuntur ciuitates, ipsam omni-

nino liberam, & exemptam esse, id etiam

minime defuit huic ciuitati, cum ex regio

priuilegio immunis facta fuerit à com-

muni illo peccati originalis vectigali tol-

uendo, ad cuius solutionem reliquæ om-

nes compelluntur, & forte hoc est, quod

*Spiritus sanctus per isaiam dixit: *Assu-**

ra est terra Zabulon, & terra Nephtalim,

& nouissime aggrauata est via maris. Per

hanc terram mystice intelligo B. Virgi-

nem ortam ex Tribu Iuda, & sacerdotali

Nephtalim ciuitate, nullo tributo subie-

cta, quæ primo illo tempore, id est, primo

illo instanti suæ conceptionis, alleuiata

fuit, dum à pondere peccati originalis cō-

muni lege supprimenda, singulari Dei

gratia præseruata fuit: sequentia etiam

verba: *aggrauata est via maris*, recte ei-

dem argumento inferunt, si Tertulliani

translationem sequamur legentis: *impedi-*

ta est via maris, id est, Deus torrentem

peccati originalis in Mariam fluentem,

diuinæ gratiæ suæ obice interposito, ne

illam contingeret, impediuit. Hæc cum

ita te habeant, nemo quæso sit, qui corde,

& ore semel atque iterum non canat cum

Dauide: *Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas*

Dei. Magnus Dominus, & laudabilis nimis

in Ciuitate Dei nostri.

Potro iam ad figuram Arcæ testamenti

properemus, quæ non minus egregie im-

maculatam Virginis Conceptionem no-

bis ob oculos ponit, sicut enim illa ex li-

gnis incorruptilibus affabrefacta fuit

ad seruandum tabulas legis, Virgam

Aaron, & cœlestem manna; ita B. Virgo ex

anima, & corpore, diuino munere, incor-

ruptilibus (illi enim impeccabilitatem,

huius incorruptibilitatē impertiuit) fabri-

cata fuit: & quidē si immunitate, ac cor-

ruptione donata fuit illa inanimata arca

propter seruandas in se tabulas legis, Virgā

Aaronicā, & mānā cœlestem, nonne multo

cōuenientius erat, vt, quæ in se cōtinere, ac

custodire debebat, non, vt illa tabulas le-

gis, sed legislatorem ipsum; nō manna de

cœlo decidens, sed filium Dei de sinu Pa-

tris descendentem; non virgam Aaronis,

sed omnipotentis Dei brachium, per quod

facta sunt omnia, ex corpore, & anima

colleceret nulla vniquam peccati corru-

ptione infectis, aut inficiendis? Legimus

apud Iosue, aquas Iordanis hac vrbānitate

vsas fuisse erga factā testamēti Arcam, vt

dū illa petiāstret, impetum sui fluxus re-

primentes, retro cederet, quo non obscure

arbitror

Ibidem.

Psal. 86.

Psal. 46.

Exod. 26.

Ios. 3.

arbitror significari aquas peccati originalis ab Adamo per omnes Virginis progenitores defluentes, cum ad hanc mysticam arcam perueniret, minime illam fore inuasuras, sed retrocedentes, siccio (vt aiunt) pede liberum ei transitum daturas: vnde licet nobis cum Dauide mirantes interrogare: *Quid est tibi mare quod fugisti? Et tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* cuius interrogationis ea noscitur legitima responsio, quod squæ Iordanis peccati originalis capropter retrocesserint, quia arca Domini pertransibat, B. scilicet Virgo, quam Arcam appellat Ecclesia Catholica. *Beata Mater munera, cuius supernus artifex, mundum pugillo continens, ventris sub Arca clausus est.* Quod autem eadem testamenti Arca (vt primo Regum narratur) ferre non potuit, vt Dagonis idolum in altari, in quo ipsa aderat, simul collocaretur, sed illud longe à se expulit, & capite, pedibusq; constrictis prohibuit, ne in consortio ipsius commoraretur; id apertissime præfigurauit, beatam Virginem, velut mysticam arcam diuinæ gratiæ fortitudine præmunitam, idolum peccati originalis nec per momentum sibi commorari permitturam, sed potius caput, & pedes eius ab ea fore conterendos: tandem; sicut per illam arcam, quatuor olim antiqui patres beneficia susceperunt; sic quatuor alia per hanc mysticam arcam nos recipimus. primo in periculis magnum auxilium (vt habetur: Numerorum 10.) Nam cum eleuaretur arca, dicebat Moyses: *Surge Domine, & dissipentur inimici tui, & fugiant qui oderunt te. a facie tua;* secundo, in dubiis bonum consilium, quod significatum est 1. Regum; vbi cum Saul vellet cōsulere Deum dixit: *Applica mihi arcam;* tertio, in aduersitatibus magnum solatiū, vt adumbratur 3. Regum, vbi Salomon dixit Abrathat sacerdoti: *Equidem vir mortis es; sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini;* quarto, arca impetrauit diuinam benedictionem; vt enim secundo Regum dicitur: *Ad introitum arca fœderis Domini*

in domum Obededom Deus ei benedixit. Denique si arca illa, quæ omnia bona per hanc mysticam beatæ Virginis arcam obsequio eius addicti cumulati, ac plenius obtinent, intrinsecus portabat Testamenti Tabulas; Maria Testamenti gestabat hæredem; illa terreno ornabatur auro, ista cœlesti; illa pellibus induebatur, ista solis splendore, vt ait Ioannes, *Mulier amicta sole.* Apos. 12.

Cæterum, ad tertiam Throni figuram iam accedens, tertio Regum hæc verba lego: *fecit sibi Salomon thronum de Ebo-re grandem.* Thronus quidem fuit B. Virgo pacifici Salomonis Christi Domini; Nam in primis, vt Spiritus sanctus immaculatam eius Conceptionem in illo veteri throno præfiguraret, voluit ex ebore lacteo, nullis maculis deturpato confici. Sicut enim ebur, licet ex fœdissimo Elephantæ oriatur, ipsum tamen est vndique intinsecus, & extrinsecus cædidissimum; sic beata Virgo, licet ex parentibus peccato originali aliquando infectis concepta fuerit, illius tamen fœditatis, instar pulcherrimi eboris, expers semper fuit: & sicut in illo Throno nullus sedere permittebatur, nisi solus Rex Salomon; ita in Throno eburneo cædidissimæ animæ beatæ Virginis solus verus Salomon, Sapientia Dei Patris sedit, solus illum occupauit, solus sua Maiestate impleuit: si ergo solus, ergo, nec per momentum gloriari potest Dæmon, quod illa Thronus eius fuerit. Illud etiam quod sacra Scriptura addit, vndique auro circumdatum fuisse Thronum illum Salomonis: *Et vestiuit eum auro fuluo,* non obscure adumbravit, mysticum hunc Thronum B. Virginis vndique charitatis auro circumdatum fuisse. Verum alius isto excellentior thronus B. Virginem præfigurauit, ille, scilicet, in quo Ioannes vidit Deum sedentem, quem ait ex saphirinīs lapidibus esse constructū, quod & prædixerat Ecclesiasticus: *Quasi aspectu lapidis saphirini similitudo Throni.* Sane, si nobis scrutari licet, ob quam causam Deus ex saphiris voluerit Thronum eius 3. Reg. 10. Apoc. 21. Eccl. 1.

Psal. 113.

Eccl. Rom.
in officio
B. Virg.
1. Reg. 5.

Num. 10.

1. Reg. 14.

3. Reg. 2.

2. Reg. 6.

*Vercor in
reductorio
moral. libr.
11. ca. 118.
Gemin. lib.
2. de metal.
& lapidib.
6. 13. & 23.*

eius confici, satis cum ratione cōiunctum
arbitror, hanc precipue fuisse, quia beatif-
sima Virgo, quæ Thronus Dei fururus
erat, per illum præfigurabatur. Saphirus
namque (vt referunt diligentissimi rerum
naturalium historiographi) cœlo sereno
est simillimus, ceteros lapides excedit spe-
cie, & valore; castitatis ita amicissimus
est, vt si illum secum deferens castitate ca-
reat, innatae suæ virtutis mirabiles effe-
ctus non experiatur. Aiunt etiam vim ha-
bere animos discordes reconciliandi; nec
non venenum expellendi, eaque virtute
pollere, vt ad aspectum eius aranea conti-
nuo intereat; ac tandem, quod mirabilis
est, mater Carbunculi esse dicitur, quia in
venis eius generatur. Hæc ita clare in beatam
Virginem cōuenire noscuntur, vt ad
illam solum adumbrādam à supremo re-
rum omnium conditore saphirus genitus
videatur. Illa saphirini lapidis cœlesti se-
renitate prædita fuit, quia sicut peregrinæ
impressiones cœli serenitatem turbare nō
possunt, ita, nec diabolicæ suggestiones
Marianam pacem, ac tranquillam animi
eius serenitatem quidquam lædere potue-
runt: illa omnes creaturas, etiam angeli-
cas, valore, & dignitate longe excedit; il-
la castitatis adeo amantissima, vt si quis-
piam etiam obsequio eius dedicissimus,
castitatis custos non sit, licet alioquin
munificentissima, beneficiorum tamen
suorum fluens contineat, & illum longe
à se abiciat: illa instar saphiri, mater cœle-
stis Carbunculi extitit, quæ Deum, & ho-
minem genuit; illa Dei, & hominum dili-
gentissima reconciliatrix, inimicitias, ac
rixas inter illos suscitatas singulari in-
dustria sedans, atq; componens: illa tan-
dem, non secus ac saphirus tali diuinitus
data contra venenum peccati originalis
prædita fuit virtute, vt in puncto concep-
tionis illius solo eius aspectu perversa
spureissima Aranea, humani generis ho-
stem intelligo, continuo contubuerit, ac
venenum originalis culpæ in eam euo-
mere minime potuerit. Hæc omnia con-
firmat æterna Sapientia, quæ de hoc Ma-

riano Throno loquens dixit: *Thronus Eccl. 24.
meus, in columba nubis*: Ad cuius loci in-
telligentiam, suppono Deum olim filios
Israel per desertum itinerātes, intra thro-
num cuiusdam nubæ columnæ latitan-
tem duxisse, quæ, sine dubio fuit egregia
quædam imago, ac typus, B. Virginem re-
center cōceptam adumbrans. Nam in pri-
mis sicut columna illa intuentibus Aegy-
ptiis obscura, & caliginosa, Israelitis vero
clarissima, & fulgentissima videbatur; ita
negantibus immaculatam Virginis Con-
ceptionem videtur illa, quasi nubis pecca-
ti originalis caligine obscurata, Assertori-
bus vero, atque propugnatoribus eiusdem
illibatae Conceptionis, clarissimis diuinæ
gratiæ radiis à principio suæ formationis,
coruscans apparere. Deinde, sicut nubis, li-
cet ex vaporibus terræ cōcipiatur, terrestri
grauitatem non contrahit, & ideo in ter-
ra non quiescit, sed superiora loca petit;
non secus beatissima Virgo, licet origi-
nem ducat à maioribus suis, terrestri pec-
cati originalis pondere grauitatibus, eius
tamen pondus, ac grauitatem minime
contraxit, sed instar leuis nubis superam
regionem velocius Paulo petit, qui dice-
bat: *Conuersatio nostra in cœlis est.*

Philip. 3.

Verum si altius Thronum hunc Ma-
rianum contemplari desideramus, men-
tis aciem ad Angelos, Thronos nuncupa-
tos, conuertamus, quibus D. Dionysius de
cœlesti Hierarchia quinque ista tribuit: ma-
gnam celsitudinem, insignem stabilita-
tem, munus Deum in se suscipiendi, di-
gnitatem eum deferendi, familiarem cum
eodem confabulationem: Quæ omnia
cum excellentius, atque cumulatus mul-
to in Virginem conueniāt; reliquum est,
Throni nomenclaturam aptius ei, quam
Angelicis Thronis cōuenire. Huius equi-
dem throni celsitudo ex eo non obscure
liquet, quod à principio suæ Conceptionis
dicat: *Ego in altissimis habito*: eius au-
tem stabilitas satis innotescit, cum yacil-
lantibus in fide discipulis, ipsa in fide sta-
bilis semper permaneret; & fugientibus
Apostolis, nunquam à cruce recederet:

*D. Dionys.
de cœlesti
hierar.*

Eccl. 24.

E Ioanne

Ipsa. 19.

Ioanne dicente: *stabant autem iuxta Crucem Iesu mater eius*: munus Deum suscipiendi, nemo unquam, ut illa, exercuit; alii enim non aliter recipiunt Deum, quam per essentiam, presentiam, & potentiam; alii insuper, per gratiam iustificantem; at Maria per gratiae plenitudinem in mente, & per presentiam corporalem in ventre: dignitas tandem Deum deferendi, quomodo quæso Virgini non conueniet, quæ & filium Dei ex sinu Patris in tetram detulit, & Deum in utero gestans, Matris Dei dignitatem obrinuit: Hac enim ratione per ferculum Salomonis præfigurata fuit, de quo in Canticis: *ferculum fecit sibi Rex Salomon*, hoc est, vetus SALOMON Christus Dominus; cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Cant. 3.

HOMILIA VII.

Per multis alijs figuris idem illibata Conceptionis Deiparae argumentum locupletemus.

CONSUEVIT Diuina Sapientia, quæ suauiter omnia disponit, obscura quædam arcana, quæ multis difficultia creditu futura prænouit, variis Tropis, ac figuris prædelineare, ut hac ratione humana ruditas miram rei figuratæ ad figuram consonantiam obstruans, facilius eis assentiret. Præuidens ergo Deus quorundam fluctuantes animos, imo & negaturo: fore immaculatam Matris suæ Conceptionem, voluit, ad eos in hac veritate firmandos, ac stabiliendos, varios Tropos, ac figuras præmittere, quæ illam velut digito commostrarent. Inter quas non infimum locum tenere arbitror illud, quod Deus in Genesi, dixit, dum Euam produceret: *faciamus ei adiutorium simile sibi*: Simile siquidem, non solum in natura, sed etiam in gratia iustitiæ origi-

Geni. 2.

nalis, & in carentia ab omni labe peccati. Id sane præfigurauit, secundo Adamo, Christo scilicet Domino, dandam fore in nouissimis temporibus secundam Euam, hoc est, beatissimam Virginem, adiutorium simile illi simile, inquam, in eo, quod sicut Christus omnis peccati expers semper fuit, ita, & ipsa nullius culpæ particeps unquam fuerit, ille quidem per naturam, hæc per gratiam; ille ex vi suæ conceptionis absq; opera virili Spiritu sancto illam supplete; hæc ex diuino munere, ac celesti priuilegio, naturali propagationi eius minime debito. Vnde apte mihi videntur præfigurati Christus, & Maria per lapides illos, in quibus Moyses legem Dei exarauit, non quidem primos, qui contracti fuere, sed secundos, qui absq; ulla ruptione, aut scissura integri permanserunt; Illi namque primi primos parentes Adam, & Euam: secundi vero secundos, Christum scilicet, & Mariam eius Matrem adumbrarunt, qui nulla peccati ruptione contracti, sed velut adamantina quadam duritie adeo præmuniti fuere, ut peccati characterem in eis imprimere nunquam diabolus potuerit. His adiungamus celebrem, ac famosam imaginem Regine Esther, quæ quanto communior est, tanto diligentius curabitur a nobis singulariter expendi, atq; illustrari. in primis ergo sacra Scriptura Regine Esther pulchritudinem commendans, ait: *Erat formosa virgine, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa, & amabilis videbatur*. Incredibile videtur multis, quod Maria ex peccatoribus parentibus, ac peccati originalis labe deturpatis, pulchra, & absque macula prodeat; sed sane B. Virgo incredibili hac pulchritudine minime caruit, ad quod mirifice facit, quod Caiet. Esther pulchritudinem commendans ait: *Vsq; adeo describitur gratiosa apud oculos omnium, ut tanquam offerens munus esset haberetur, cum coram eis appareret*. Non dissimiliter fideles illi, quibus B. Virgo pulchritudinem, quæ habuit in immaculata sua Conceptione, manifestat, merito id putare debent

Exod. 34.

Esther 2.

Caiet. super e. 2. Esther.

bent speciale munus, ac beneficium sibi ab ea impendi: Ad rem ergo propius accedens, præmittere oportet, hanc vniuersalem legem à Rege Assuero impositam fuisse, vt nemo, non vocatus à Rege, ad illum accedere auderet. Esther autem Regina, vt populo hebræo, qui ad mortem damnatus erat, libertatem, & veniam à Rege obtineret, non vocata, ingressa fuit ad eum: *Ingreddiar* (dixit Esther) *ad Regem contra legem* non dissimiliter B. Virgo in conceptione sua ait: *ingrediar ad Regem* cœlorum in vtero matris meæ absq; peccato concepta, etiã si id sit cõtra vniuersalem mortis legem per peccatum primi parentis inductam. & quemadmodũ tunc Regina Esther intrauit ad Assuerum Regem veniam populo petitura; ita purpureo charitatis colore decorata Maria, non metuit ad Dominum appropinquare. Assuerus vlnis suis tenuit Esther, ne forte timore percita rueret in terram: Filius Dei Matrem suam Reginam nostrã manibus suis in conceptione tenuit, ne luto peccati originalis fœdaretur. Nec mirum; anticipata enim solutione eã, quæ se in vlnis suis hominem factum delatura erat, vlnis suis voluit eam tenere: quapropter cantare poterit suauè illud melos Psal. 72. *Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me*: verba autem, quæ Rex Assuerus Reginae Esther dixit, hæc sunt: *Non morieris; non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est*: sic sane; quãuis lex generalis, omnes in Adam peccauerunt, vniuersos filios Adæ comprehendat, in B. tamen Virgine, quam Deus præteruauit, exceptionem patitur. Vnde Petrus Commæstor ait: *Noli timere, propter subditos lex data est; Tu vero mihi corregnas, non morieris, non pro te lex constituta est*, quasi diceret: illius est, legem abrogare, cuius est eam condere: ego ipse legem hanc statui, ego spontaneus ab ea te liberam feci, minime mortem peccati originalis incurres. Illud etiam obseruatione dignum arbitror, quod sicut, cum lex illa eẽ yniuersis iudæis occidendis ad petiti-

nem Ammanis lata fuit, numquam in mentem Regis cecidit, vt Regina Esther sub ea comprehenderetur, atq; adeo quod morte mulcanda foret, licet alioquin, sicut reliqui ad mortem damnati, hebræa esset; ita iustum, ac pium est, & rationi consonum, vt fideles religiose credãt, vniuersalem legem cõtrahendi re ipsa peccatum originale, Dei Genitricem non comprehendisse. Ad idem etiam facit celebris illa figura Arce Noë ab aquarum inundatione immunitas: sicut enim illa diluuii aquis montes etiã celsissimos inundantibus, submersa non fuit, sed *erebatur super aquas*; ita, licet altissimi illi montes, hoc est, Reges, Patriarchæ, & Prophetæ peccati originalis inundanti alluione suffocati fuerint, Deipara vero, vt quæ Arca futura esset veri Noë, aquis illius minime submersa fuit. vnde in antiquo officio immaculatæ Conceptionis, quod olim in Ecclesia Romana viguit, & in eo, quo ex approbatione Sedis Apostolicæ nunc vitur seraphica nostra Religio, dicitur: *Factum est diluuium peccati super omnem terram, opertiq; sunt omnes montes excelsi sanctorum: Arca vero dei fera eleuata est in sublime, & erebatur super aquas*, quod prouidens Salomon dixit: *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatẽ, scilicet Mariæ, nec flumina scilicet peccatorum obruent illam*. ferunt Magistri Hebræi, Arcam illam crySTALLINAM quãdam fenestram habuisse, per quam solaris lux irradiabat; aqua uero tamen diluuii nec gutta vna per illam intrare poterat; ad eundem modũ mysticæ illius Arce fenestra, nempe Virginis conceptio, per quam ipsa intrauit in mundum, crySTALLO illo clarior fuit, quam solus diuinæ gratiæ splendor ita illustrabat, vt peccati originalis nec minima gutta illam penetraret. Refert Moyles columbam, quam ex arca misit Noë, transacto diluuii, non inuenisse, vbi pedem sisset, nec enim lutum, eadavera, aut diluuii aquas contingere voluit, sed sicut è manibus Patriarchæ egressa fuerat, sic ad eum regressa est, ranum virentis oliuæ

Esther 15.

Gen. 7.

Ibid.

Cant. 8.

Hebrai Rabbini in Gen.

Gen. 8.

oliuæ rostro deferens. Beatam Virginem in sacra Scriptura columbam appellari, satis compertum est ex libr. Canticorum: *Veni columba mea: Vna est amica mea, vna est columba mea.* Hæc, cum per creationem exiuit ex sinu supremi artificis, in quo velut in arca Noë omnes continentur, non solum animalium, sed & cunctarum rerum species, diuino munere facti est, vt peccati originalis lutum, quod animam inficere solet, eam non contingeret, sed pura ipsa, ac immaculata oliuæ ramum detulit, in argumentum diuinæ vntionis, qua Spiritus S. præ illius confortibus misericorditer eam prouenerat.

Videō etiam hoc mylterium admiratum in Abacho illo, cuius meminit Dauid: Nam, vbi nostra vulgata inquit: *Perfice eam, quam plantauit dextera tua:* translatio quorundam Hebræorum, (id referente Galatino) ait: *perfice abachum, quem plantauit dextera tua;* quæ verba explicans Galatinus de Arcanis catholice veritatis cap. 3. refert, Antoninum Romanum Consulem à quodam Hebræorum doctissimo rogasse, quid sibi vellet abachus ille? Respondit hebræus, Virginem per illum significari: quemadmodum enim Reges, ac Principes ad suæ dignitatis magnitudinem, ac diuitiarum copiam ostentandum pulcherrimos, ac præstantissimos abachos habere solent, in quibus nullum vas æreum, aut luteum, sed solum vasa preciosissima aurea, & argentea, immo, & quandoque preciosis lapidibus distincta, collocare solent: ita Deus, vt ostentaret diuitias gloriæ suæ, nullum in Virginis abacho, ex luto peccati vas confectum collocari permisit, sed quæ ibidem deposuit, inæstimabili argentei, & auri, hoc est, insignis puritatis, & ardentissimæ charitatis splendore ornabantur, argentum enim, & aurum rubigini non cedunt.

2. Mach. 12. Figuram huic aliam singularem subiungo; arceem scilicet Ionathæ, quam ipse, vt Machabæorum historia refert, à ciuitate separatam edificauit, & in qua emptiones, ac venditiones minime fieri permit-

tebat; sic enim ait sacer textus: *Vt separaret eam à ciuitate, vt esset ipsa singulariter, & neque emant, neque vendant:* ita Deus in expugnabilem Virginis arceem sibi extroxit, in qua prohibitum fuit Daem. on aliquid emere, aut vendere: nihil enim nocenti Virgini adferre potuit fraudulenta illius in Paradiso facta emptio, vbi vili cuiusdam pomi, aut fici precio primos Parentes emit; quod si columbas in templo Christus hominibus vendi passus non fuit, multo minus Virginis columbam Diabolo vendi permitteret, quam iam ipse prius inæstimabili præuisi sui sanguinis precio emerat, atque redemerat.

Arca itidem illa Dauid, in qua ipse vltimas Deo immolare solitus erat, B. Virginis, ab omni peccati cõtatione liberam Conceptionem apertissime præsignauit; sicut enim grassante peste per infectionem aëris in omnem populum, Davidicam illam arceam incontaminatam reliquit; nõ secus, quia beatissima Virgo futura erat arca, in qua verus Dauid Christus Dominus victimam sui corporis Deo Patri oblaturus erat, vt dixit Dauid, & refert D. Paulus ad Hebræos: *Hosiam, & oblationem nobis, corpus autem apstisti mihi: Holocaustumata pro peccato non tibi placuerunt; tunc dixit: ecce venio: quamuis infestissima peccati originalis pestis omnes Adæ filios infecit, illam nihilominus omnino intactam, & ab eius contagione immunem reliquit. Lamina deinde, quam Deus fieri præcepit ex auro purissimo absque alicuius vilioris metalli permixtione, vt in ea sanctum nomen eius imprimeretur, sic enim ait sacer textus: *facies & laminam de auro purissimo, in qua exculpes opere calatoris, sanctum Domino, eandem Virginis immaculatam Conceptionem præfigurauit; nam sicut lamina illa ad digne in se suscipiendum nomen Dei scriptum opere calatoris, oportebat ex purissima auri materia nullo vili metallo permixta confici; ita etiam potiori iure oportuit, vt quæ in suo vtero susceptura erat non nomen Domini exaratum opere calat-**

Cant. 6.

Genes. 7.

Genes. 8.

Psalm. 79.

Galatinus de Arcanis.

2. Mach. 12.

Genes. 3. Ioan. 2.

2. Reg. 24.

ad Heb. 10.

Exod. 25.

cœlatoris, sed ipsum Dominum Spiritus sancti opera hominem factum, nullo ymquam adulterino peccati metallo fuisset permixta.

Gen. 47.

In vastissimo etiam illo Regno Aegypti, sacra Geneseos commemorat historia, solam terram sacerdotalem fuisse ab omni tributo, ac vestigali liberam, quod perspicue satis hoc ipsum mysterium præsignauit: Nam sicut ibi propter honorem sacerdotalis muneris immunis erat à tributo terra illa sacerdotum, potiori quidem iure propter honorem summi sacerdotis Christi Domini sacerdotalis terra B. Virginis immunis omnino esse debuit à peccati originalis tributo. Præsignauit deinde libertatem B. Virginis in sua Conceptione, libertas illa seruus Iobiani, qui liber effugit ex infœlici illa calamitate, quæ ruente domo, importuno ventorum flatu concussa, vbi filii Iob aderant, omnes pariter peremit, quam ruinam peccati originalis calamitate præfigurasse docet D.

D. Greg.

Gregorius lib. 1. super ca. 16. Iob; sicut ergo ibi effugit seruus vnus Iobi, vt mortem filiorum ei nunciaret: *Effugi ego solus, vt nunciarem tibi*; ita toto genere humano ruente ab infestissimo peccati originalis vento concusso, sola Virgo inter puras creaturas calamitatem illam vniuersalem effugit, ac nuntium suæ immaculatæ Conceptionis nobis attulit. Tandem, cum B. Virgo præfigurata fuerit per cœlestē Hierusalem, de qua Ioannes dixit: *Nihil conquinatum introibit in illam*, & D. Paulus: *Qua sorsum est, Hierusalem, libera est, qua est mater nostra*: Nec enim Christus Dominus filius est seruæ sicut Israhel, sed liberæ, qua liberatione ipse matrem suam præmagnifice liberauit. Cum item adumbrata fuerit per Turrim Dauidicam, ex qua mille clypei pendebant; per fortem illam Iael tempora Syllaræ clauo confodientem; per insignem illam Iudith Holofernis caput proprio eius gladio viriliter amputantem; per Paradisum terrestrem à maledictione terræ immunem; per Templum Salomonis, in quo malleus non est

Apoc. 21.

quoniam introibit in illam, & D. Paulus: *Qua sorsum est, Hierusalem, libera est, qua est mater nostra*: Nec enim Christus Dominus filius est seruæ sicut Israhel, sed liberæ, qua liberatione ipse matrem suam præmagnifice liberauit.

Gal. 4.

Qua sorsum est, Hierusalem, libera est, qua est mater nostra: Nec enim Christus Dominus filius est seruæ sicut Israhel, sed liberæ, qua liberatione ipse matrem suam præmagnifice liberauit.

Gen. 16.

Cant. 4.

Qua sorsum est, Hierusalem, libera est, qua est mater nostra: Nec enim Christus Dominus filius est seruæ sicut Israhel, sed liberæ, qua liberatione ipse matrem suam præmagnifice liberauit.

Iudith 4.

Iudith 12.

Qua sorsum est, Hierusalem, libera est, qua est mater nostra: Nec enim Christus Dominus filius est seruæ sicut Israhel, sed liberæ, qua liberatione ipse matrem suam præmagnifice liberauit.

Gen.

3. Reg. 6.

Ezech. 1.

Qua sorsum est, Hierusalem, libera est, qua est mater nostra: Nec enim Christus Dominus filius est seruæ sicut Israhel, sed liberæ, qua liberatione ipse matrem suam præmagnifice liberauit.

auditus: per Thronum Saphyrium Ezechielis, & per Eburneum Salomonis: per Rubum Moysis ardentem, sed nunquam combustum: per solem tenebras nescientem: per Cælum omnis peregrinæ impressionis expertus; ac per alia permulta, quibus sciatent diuina eloquia. Ex his christiana pietas rationabiliter sibi persuadeat, Deiparam Mariam præseruatam fuisse in sua Conceptione ab omni labe peccati originalis: vnde apte satis existimo huic argumento accommodari posse verba Salomonis, qui de Muliere illa forti Mariam adumbrante, loquens, dixit: *Non extinguetur in nocte lucerna eius; non timebit domus sua à frigidibus niuis: byssus, & purpura indumentum eius: bene inquit: Lucerna eius non extinguetur in nocte, quia B. Virginis anima ab instanti suæ Conceptionis inextinguibilis lucerna fuit, ardens semper, & lucens, ac peccati originalis obscuram noctem omnino nesciens: subiungit: Non timebit à frigidibus niuis: byssus, & purpura indumentum eius, qua candido innocentie bysso, & purpureo habitu charitatis aduersus peccati frigiditatem, induta erat. Ac tandem addit: *fortitudo, & decor indumentum eius*, vt significaret, quod sicut vestimentum vndique corpus circumdat, ita insignis, ac inexpugnabilis Maria fortitudo omne genus peccati facile superans, velut amictus B. Virginem vndique semper circumdedit. Cui sit honor & gloria in sæculis sæculorum. Amen.*

2. Paral. 9.

Exod. 3.

Pron. 31.

Ibid.

Ibid.

HOMILIA VIII.

Varia sacra Scriptura loca, ad eandem illibatam Virginis Conceptionem illustrandam, secundum mysticam intelligentiam, pulchre explicantur.

VM D. Bernardus beatam D. Bern. de Virginem, Collum appellat, Assumpt. non obscure nos docet, verba illa sponsi ad Sponsam: missus.

E 3 Collum

Et Greg. Venetus. Cantico 1. to 8. Cāt. 7. Auper. Ab. Collum tuum, sicut Turris eburnea, secundum mysticam interpretationem de beata Virgine apte exponi posse. Scio Rupertum Abbatem in hunc modum ea explicare: *Igitur, o dilecta, collum tuum, (quod est, humilitas tuas, turris eburnea, id est, fortissima est, atque pulcherrima, quam respiciens Altissimus, dedit tibi gemellos istos, dulces hinculos, duo vbera hac, virginitatem, & fecunditatem.* Verum aliō tendit nostra expositio; comparat enim Virginem collo, quia, sicut collum, nunquam est non coniunctum capiti; nec caput nunquam est non influens vitam in collum; ita sane beata Virgo, nec per momentum exitit non coniuncta capiti suo Christo Domino, neque per momentum caput hoc cessavit vitam gratiæ in illam influere; nunquam ergo peccatum diuisit collum hoc à capite suo. ad quod significandum comparauit ibidem eandem spōsus Turri Davidis, quam (vt adnotauit Gregorius Nissianus) ad hostium aduentum præuidendum, simulq; ad irruentium impetum repellendum Rex David opib⁹, & scientia rei militaris pollens, in monte Sion extruxerat; vnde, sicut Turrim illam ad eō præmuniuit, vt Iebuseus nunquam eam dominari posset, ita sanē tot Christus Dominus fortissimis diuinæ suæ gratiæ propugnaculis Matrem suam præmuniuit, vt neque potentia, neque industria, aut machinamenta aliqua Diaboli illam expugnare, & à capite suo diuidere vquam potuerint. Sed & aliter etiam explicemus hanc colli nomēclaturā, vt præfenti argumento multifariam, multisq;ue modis inseruiat; Collum sane erat beato Virgo, sed collum Dæmonis iugo nūquam subiectum, nec ferrea illius catena, qua omnes filios Adæ, tanquam mancipia deuinxerat, oppressum; sed aurea potius diuini amoris catena, multis gratiarum gemmis, margaritisque virtutum distincta, decoratum erat, vt plane indicant verba illa eiusdem sponsi: *Collum tuum sicut montia.* Hanc ergo auream gratiæ, & virtutum catenam nos ex isto

eburneo collo suspendim⁹. Collum enim est Maria, & ideo indifferens ad vtramque, cum neutram opinionem dānet Ecclesiā; ego tamen illud præclarissimis ornamentis induam. Audio enim Habacuc dicentem: *Denudasti fundamentum eius vsque ad collum:* quali diceret: quamuis cetera omnia membra fuerint gratia denudata, collum tamen, sicut & caput denudatum non est; quia, nec Christus, per caput, nec Maria per collum significati, diuina gratia vquam caruere.

Locus etiam ille Canticoꝝ, qui in ore omnium versatur; *Sicut lilium inter spinas, sicut amica mea inter filias,* præfenti argumento satis conueniens est, quia, sicut lilium oritur inter spinas, ab ipsis tamen non pungitur; ita B. Virgo, etiam si in sua Conceptione à progenitoribus peccati spinis confixis oriatur, ipsa tamen, velut celeste lilium, peccati originalis spina, confossa, aut aliqua eius punctura lacera- ta minime prodit. Ita explicant hunc locum grauissimi Doctores. Nam Adamus de S. Victore dixit:

*Salua Christi sacra Parens,
Flos de spina spina caret
Flos spinæ gloria.*

*Nos spinetum, nos peccati
Spina sumus eruentati,
Sed tu spina nescia.*

Similia tradit Sedulius libro 1. Paschalis Carminis dum ait:

*Et, velut è spinis mollis rosa surgit acutis,
Sic Aena de serpe sacra veniente Ma-
ria,*

*Nil est, quod lauet Matrem: haeres ser-
uat honore.*

Plinius lili naturam describens, affirmat, lilium virtutem habere efficacissimā contra lepram, contra vlcera, & contra ignem sacrum, ne proferpat, nec non contra serpentium morsus. Non secus beata Virgo, cum concepta fuerit sicut lilium inter spinas, ea diuinæ gratiæ virtute prædita fuit, vt nec peccati originalis iebra, nec antiqui serpentis morsus quidquam eam laedere potuerint. Quod, si quispiam

Abacuc. 9.

Adamus de sancto Vict.

Sedulius.

Plin. lib 2
c. 19. & l.
23. cap. 4.Greg. Nyss
ser. 7 in
Cant.

Cant. 1.

miretur, quomodo, si Virgo liliū est, cuius tanta esse noscitur teneritudo, vt nec minimum ferat contactum cuspidis, quin perforetur, quomodo, inquam, in sua Cōceptione resistere potuit antiqui serpentis brachio aduersus eam sagittam vibranti? Certe id non virtutis humanæ beatæ Virginis fuit, sed virtutis illius, qui potuit *facere mundum de immundo conceptum semine*, vt Iobianis verbis vtat Postumus etiam non incongrue per has spinas intelligere eas, quæ capiti nostri seruatoris affixæ fuerunt, quibus suauissimum beatæ Virginis liliū præseruauit, ne illud Dæmon contrectaret, peccatorumque feræ pedibus conculcarent; vnde est illud Isai: *Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrtum, & lignum oliuæ, vt videant, & sciant, & recognitent, & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc*: id est: Cum in Conceptione sua Mater mea sola videatur existere, ita vt nemo ei præstet auxilium, tunc manu mea circumdabo illam cedro, spina, & myrto; quæ quidem arbores (vt inquit Lira, & Adamus, & alii interpretes) quia incorruptibiles sunt, significant animam Virginis nō fore peccato corruptendam: circumdabo etiam illam oliua, quæ signum est victoriæ, vt ita Virgo victoriam de omnibus peccatis comparasse declaretur.

His adnecto egregium illum Cantico- rum locum: *Coma capitis tui, sicut purpura Regis iuncta canalibus*. Aristoteles dixisse fertur, hominem esse arborem inuersam, cuius radices sunt capilli: certe ad eum modum, quo radices sunt principia arboris, ad eundem principia vitæ capilli appellantur: Ait ergo sponsus: Principia vitæ Virginis, hoc est, Conceptionem fuisse velut comas purpureas, ac regias iunctas canalibus, hoc est, purpureo sanguini Christi Regis Regum, veluti ostro tinctas, quia ex Christi sanguine, & meritis Mariana Conceptio fuit immaculata, & ab infestatione antiqui serpentis omnino libera. Ob cuius beneficii largitatem ipsa debitas gratias Deo agens,

vsurpare sibi poterat verba illa David patris sui: *In hoc cognoui, quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum*. Primum opus, quo Deus manifestauit amorem feruentē erga Matrem suam fuit, illam ab originali peccato præseruare, ne Diabolus gloriaretur, sub peccati tyrannico iugo eam habuisse: idque sibi volunt verba illa: *quoniam non gaudebit inimicus meus super me*. Id autē, quod subdit: *Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum*: indicat in Maria reperitam fuisse copiosam illam gratiam, quam Adam perdidit, non quasi mutuo, aut per aliquod temporis spatium datam, sed in æternum confirmatam: vnde ipsa omnes ad hoc singulare prodigium intuedum inuitans, dicit: *Venite, audite, & narrabo quanta fecit Deus anima mea*, quæ autem hæc fuerint, reuelauit illa Deus sancto Iob. cap. 38. cum illum interrogauit: *Nunquid gyrum Arcturi poteris dissipare? Arcturus est Curruæ cœlestis conitans septem stellis, quarum prima est, mundi Polus, semper fixus, & immobilis; aliæ verò ita sunt dispositæ, vt illarum tres modo superiores sint, & aliæ tres inferiores, & è contra, viceuersa moueantur. Nunquid igitur (Deus ait interrogans sanctum Iob) poteris curruæ clauum figere, ne ipse diurnis motibus moueatur, & quod omnes eius stellæ solum Polum suum respiciant: hoc admirandum opus Deus soli sibi reserua- uit, & in Maria perfecit. quod, vt recte intelligatur, notandum est: in homine septem esse stellæ, & vnā earum Polum, in quem illæ respicere, & intueri debent. Polaris stella est ratio, quæ fixa, & immobilis debet esse, Deo intenta semper; in anima verò sunt tres potentie fulgentes, vt tres stellæ, & in corpore quatuor potentie: Aestimatiua, phantasia, sensus communis, & appetitus sensitivus; quæ ita mouentur, vt earum quædam aliquando subsint, & obediant, aliquando exaltentur, & dominantur; nonnunquam enim*

Psal. 40.

Ibid.

Ibid.

Psal. 65.

Iob. 38.

enim

14.

Isai 41.

Lira.
Adamus.

Cant. 7.

Am appetitus rationi obsecundat, & è
 Contra, quandoque Ratio appetitui pa-
 tet: at verò in Alma Virgine Maria, cur-
 sui clauum Deus affixit, ne moribus con-
 trariis volueretur; sed omnes eius tam ra-
 tionales, quam sensitivæ, tam interio-
 res, quam exteriores potentie mira pace,
 ac tranquillitate fruereantur; ut potè
 vnanimi consensu absque vlla discordia
 in Polum Rationis, semper respicientes.
 Vnde merito sanctissima Virgo herbæ fol-
 lis assimilatur, quæ fixas terræ radices
 habens, solem incessanter ad eò intue-
 tur, vt neque per momentum ab eius as-
 pectu desistat, vnde *amula solis* dici so-
 let; at constat, quòd si peccatum con-
 traxisset originale, nec Ratio superior
 tunc dominaretur, nec inferior in officio
 contineretur, nec potentie eius, Ratio-
 nis Polum prospicerent, nec solem iusti-
 tiæ incessanter intuerentur. Reliquum er-
 go est, dicamus, conceptam fuisse bea-
 tam Virginem absque labe peccati ori-
 ginalis his cælestibus donis animam ex-
 ipoliante.

Sed nec locus ille alius Canticorum
 nobis prætermittendus est, vbi ipon-
 sus comparat Virginem equitatu suo,
 cum pergebat aduersus Pharaonis cur-
 rus: *Equitatu meo in curribus Pharaonis
 assimilati te, amica mea:* Apta tatis meta-
 phora ad explicandam immunitatem
 beate Virginis à peccati originalis macu-
 la: sicut enim in transitu maris rubri Aeg-
 yptii omnes aquis vndiq; illos obruen-
 tibus, submersi sunt, equitatus tamen, seu
 equestris exercitus Dei Israel sicco pede
 pertransiit, aquis ipsi se diuidentibus, ve-
 lut in duos chrystallinos muros, vt liberū
 à submersione transitum ei præberent: Nō
 dissimiliter, cum commune sit omnibus
 filiis Adæ in transitu de non esse ad esse
 aq; peccati originalis submergi, hoc tam
 singulari privilegio donata fuit B. Virgo,
 instar equitatus Dei, vt non solum in eo
 transitu non submergeretur, sed nec aq; illæ
 eam contingere auderent; vnde meri-
 to cum Dauid canere posset: *Cadent in re-*

*tiaculo eius peccatores: singulariter sum ego,
 donec transieram.*

Sed ne à libro Canticorum digredia-
 mur, alium egregium locum ex cap. 2. ad-
 iungamus, vbi sponsus beatam Virginem
 alloquens ait: *Quam pulchri sunt gressus
 tui in calcamentis filia Principis?* locus
 hic ob id difficilis est, quod plerumque
 calcamenta effœminatorum animos cap-
 tiuarint. Vnde Deus semper illa videtur
 execratus. De Holoferne narrat sacra
 Scriptura, quod *Sandalia Iudith rapuerunt
 animam eius:* Et Alexander ab Alex-
 andro de quodam Rege commemorat,
 quod, cum aquila quædam per acra vol-
 litans quendam perpulchrum calcem
 rostro suo portaret, calcus cecidit ad pe-
 des Regis, cuius pulchritudo ita illum cepit,
 vt per varias sui regni prouincias per-
 plures nuncios mitteret, qui explorarent,
 cuiusnam ille calcus esset, qui agnito cui-
 iusdam sceminae esse (nomine Rodopæ)
 illam in vxorem accepit. Deus tamen è
 contra, mille indicia sæpe exhibuit, quib;
 apertè calcamenta detestati common-
 strauit: vnde, nec amicissimo suo Moyfi
 calcatum ad se accedere permisit, cum
 aderat in Rubo, qui ardebat, & non com-
 burebatur: *Solue* (inquit) *calcamenta de
 pedibus tuis.* Cum etiam vir repudiabat
 nubere aliquam in vxorem, quæ iure erat
 ei nubenda, præcepit Deus, vt ipsa calceo
 sui pedis possit illum percutere. Falsi etiã
 Dii hoc eodem genere ritus volentes ab
 idololatriæ coli, præcipiebant, neminem
 calcatum eorum templi introire, vt, de
 Templo Dianæ, quod erat iuxta Paludem
 Meothidem narratur: *Quod si rationem
 inquiramus, quare Deo sint ingrata cal-
 ceamenta?* Eam vnanimi consensu tra-
 dunt frequenter Patres, quod pedes in
 sacra Scriptura significant passim prauos
 animi affectus: sicut enim corpus p. dibus
 progreditur, ita animus affectibus incedit:
 iuxta illud tritum D. Augustini testimo-
 nium, qui de effectu amoris loquens, ait:
illo feror, quocumque feror: atque hinc est,
 in factis eloquiis per pedes significari va-
 rias

Cant. 7.

Exod. 9.

Psal. 140.

Iudith 16.

Exod. 9.

D. Aug. 11
de Civit.
Dei. c. 28.

rias peccatorum species. Isaias enim, vt ostenderet superbiam filiorum Sion, ait *Isai. 3.* Pro eo quod eleuata sunt filia Sion, & ambulauerunt extenso collo: & composito gradu incedebant: & infra c. 36. auaritia, per pedē significauit; *Exiecaui vestigio pedis mei omnes viuos aggerum.* Et Iob, ad significandam fraudem, & hostilem traditionem, eadem pedis metaphora vsus est, *scambulant in dolos pedes meus.* Dauid eandem vsurpauit ad crudelitatem ostendendam: *Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.* ac tandem Daniel, vt tyrannidem significaret, dixit: *Reliquis pedibus suis conculcans.* Præui igitur affectus, & obliquæ inclinationes, manifestum est, per pedes significari: quibus sanè, quia insidias parat antiquus serpens, dicitur: *Tu insidias beris calcaneo eius:* & illud: *Corastes in semina, mordens ungulam equi:* volens igitur Deus seruos suos humiles esse, & non superbire, sed ante oculos habere, velut Paupones, affectuum suorum deformes pedes; ideo ad id significandum, nolebat eū ad se prauis suis affectibus calcæatum accedere, quia calcæus operit maculas pedis. Ex his iam gradum faciamus ad verba sponsi intelligenda: *Quam pulchri sunt gressus tui, in calcæamentis filia Principis:* vt enim ostenderet tantam esse puritatem ac sanctitatem affectuum Virginis per pedes significatorum, vt nihil in ea deforme esset, à quo deberet expoliari, nō iubet illi soluere calcæamenta de pedibus suis, sed potius calcæatam ad se accedere. At, si illa peccatum originale contraxisset, ingentem deformitatem, & Deo valde execrandam habuisset, à qua oporteret denudari, & expoliari, ac proinde non permitteretur, sicut nec Moyses, calcæata accedere, sed eius calcæamenta, sicut & illa, Deo displicissent.

Accedit ad hæc, quod cum sponsus laudet sponsam eo, quod nullis prauis affectibus, & obliquis inclinationibus appetitus eius fuerit deturpatus, apertè satis indicat, peccati labe caruisse, cum hæc in eodem instanti commaculet animam, &

appetitum effrænem, ad malum pronum reddat: vt eadem in pedis metaphora persistens, indicauit Iob, dicens: *Pesusti in nervo pedem meum, & vestigia pedum meorum considerasti:* Cum ergo beata Virgo nullo vnquam prauo affectu, aut inclinatione ad malum, vt sponsus fatetur, fuerit affecta, consequens est, radice peccati originalis, vnde illa omnia pullulant caruisse. Aliter etiam eadem verba: *Quam pulchri sunt gressus tui,* possumus explicare, dicentes: omnes ingressus filiorum Adæ in mundum, turpes esse in oculis Dei, ex sententia Dauidis: *Eccc enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Mariæ autem per Conceptionem ingressus in hunc mundum, quia pulcher, & gratus Deo extitit, vtpote nulla peccati labe maculatus, sed diuinis charismatibus cumulatissimus, ideo ait illi: *Quam pulchri sunt ingressus tui filia Principis.* Et quod subnectit: *in calcæamentis,* id ipsum magis confirmat, quia, si mysteria beatæ Virginis contempleremur, sicut Assumptio gloriosa in cœlum fuit eorum finis, & corona, ita & principia extitere immaculata eius Conceptio, ac sancta eius Natiuitas: Ait igitur hæc principia, quibus, tanquam pedibus ingressa fuit beata Virgo in mundum, calcæata esse, iustar pedum, diuina gratia; & quidem, si vt Paulus ait: Ad promulgandum Euangelium voluit Deus Prædicatores diuina gratia calcæari, vt verbis suis vtar, *calcæari pedes in præparationem Euangelii,* quanto magis id necessarium erat ad concipiendum, seu generandum Christum Dominum Auctorem ipsius Euangelii? Atq; ex his inferre licet beatam Virginem obtinuisse benedictionem illam Dauidis ei dicentis: *Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc, & vsque in sæculum;* Lex quidem generalis imposita erat hominibus, vt ad exitum huius vitæ in puluerem redigeretur; iuxta illud: *Puluis es, & in puluerem reuertaris;* sed ab hac lege immunis facta est Virgo, cum corpus eius, nec vermibus

corruptum, nec in pulverem fuerit redatum. Alia etiam lex lata erat, ad introitum vitæ, vt scilicet, omnes peccato originali inficerentur; desiderans ergo Dauid, vt ab hac etiam liberaretur & ipsa Virgo, ita vt in introitu portæ Conceptionis, in cuius limine corruerant omnes filii Adæ, ipsa singulari Dei protectione custodiretur: ideo dixit: *Dominus custodit introitum tuum, & exitum tuum.* Cum ergo beata Virgo benedictionem hanc Patris sui Dauid, plenius, quam dici possit, receperit, merito in gratiarum actionem ob tam singulare beneficium vsurpare sibi potest verba illa Iudith, quæ typum eius gessit: *viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem. Et non permisit me Dominus ancillam suam corripuisti.* Ac si clarius diceret: Gratulor omnipotentis Deo, quod & filius eius magis consilii Angelus, diuinæ suæ gratiæ munimine ita me protexit, vt in introitu per Conceptionem, peccati originalis turpitudine non inficerer, & in discursu vitæ veniali labe non commacularer; nec in reditu ad Deum per Assumptionem, in pulverem verterer.

Huc etiam facere exillimo locum illum Ieremiæ: *Virgam vigilantem ego video:* hæc est beata Dei genetrix, quæ nunquam somno peccati correpta fuit, sed semper vigilauit. Aduertere tamen oportet, quod ubi nostra Vulgata legit: *Virgam vigilantem:* Alia translatio vertit: *Virgam amygdalinam,* quæ recte præsentis illibata Conceptionis mysterio quædat: Tum, quia, sicut amygdalus prius inter omnes arbores germinat, & florescit: sic beata Virgo prius gratia, & charitate floruit, quam reliqui omnes; cum ipsa in sua Conceptione sancta, & immaculata extiterit. Alii verò post natiuitatem, vel paulo ante illam, vt sanctificati in utero materno: Tum, quia, prout referunt Aristoteles, & Palladius de vegetabilibus; sicut ad hoc, vt amygdalus non contrahat amaritudinem, interponitur radici eius

quædam virgula dulcis, & sic dulcoratur; ita sanè diuina hæc amygdalus, Maria, quæ secundum legem peccati, amaritudinem contrahere debebat, prohibita est per Spiritum sanctum; ne illam contraheret, dum radici illius, hoc est, Conceptioni, quæ radix est vitæ humanæ, dulcem virgulam gratiæ immisit ab omni peccati amaritudine illam præseruantem.

Tandem ad præseruationem Virginis ab omni originali labe ostendendam spectare arbitror explicationem Andreæ Creţis Hierosolymitani Episcopi super illud Iob: *expectet lucem, & non videat, Iob. 3. nec ortum surgentis auroræ;* spectabat Deemon, postquam stellas, id est, sanctos omnes, viderat peccato originali obscurari, spectabat, inquam, quando esset oritura lux vera Christus, quia secundum D. Bernardum, & alios quosdam doctores, occasio calus illius fuit reuelatio, & prænnunciatio Angelis per Deum facta futuræ diuini Verbi Incarnationis: tantoque odio profecutus est hanc solarem lucem, vt etiam Auroram illius prænnunciam in principio suæ Conceptionis maculare tentaret. Diuina autem virtute factum est, vt seclusus ille nequaquam videret hanc lucem, nec ortum, & Conceptionem huius eoruscantis auroræ. Vnde adeo se ostendit conspicuam, & rutilantem diuino, & angelico cõspectui, vt Angeli illius splendorem admirantes, dicerent: *Qua est ista, qua progreditur quasi aurora cõsurgens: pulchra vt luna, electa vt sol?* & addunt: *sicut castrorum acies ordinata?* vt significarent, nequissimos spiritus nihil magis exhorrescere, quam beatam Virginem. Vnde merito dicere possent, quod olim Holofernis milites, cum viderunt phalanges, & turmas suas dissipatas, & omnem vincendi spem penitus amissam: *Vna mulier*

Psal. 120.

Iudith. 13.

Ierem. 1.

Aristot. Palladius,

D. Bern. ser. in Can.

Cant. 6.

Iudith. 14.

Virgi-

Virginis illius fuit. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen,

HOMILIA IX.

Ostendimus ab instanti sua Conceptionis beatam Virginem purissimam, ac pulcherrimam fuisse, atque adeo omni peccati macula carentem, in illa verba Canticorum: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te: quæ multiplici Patrum eruditione, variisque animi conceptionibus elucidantur.*

Cant. 4.

Cant. 1.

BEATISSIMAM Virginem ad eos, qui peccati originalis labe illam commaculant, arbitror dirigere verba illa Canticorum: *Nigra sum, sed formosa, filia Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis,* quasi dicat: licet nigra sim apud vos, qui me peccati originalis nigredine deturpatam fuisse putatis, sed vestra vos fallit opinio, quia formosa, & pulchra sum, sed pulchritudine instar tabernaculorum Cedar, & pellium Salomonis, quæ, licet extrinsecus deformia esse videntur, intrinsecus tamen miram pulchritudinem abscondebant: non secus ego, licet per communem generis humani propagationem progenita fuerim, & hac ratione maculam contraxisse videar, intrinsecus tamen illius propagationis labe, quæ omnes inficere solet, nec per momentum temporis infecta, sed miris diuinæ gratiæ splendoribus illustrata fui: Ad idem etiam faciunt sequentia verba: *Nolite me confiteri, quod fusca sim, quia decoloravit me sol;* ac si dicat: Quamvis obnoxia sim peccato originali, sicut

Ibid.

& reliqui omnes, atque ex hac parte fusca appaream propter debitum contrahendi hoc peccati genus, veruntamen ex diuina solis iustitiæ irradiatione ab eo præseruata, & purpureo charitatis habitu colorata sum, *quia decoloravit me sol.*

Ibid.

Hæc ita esse, non obscure indicant verba Spõsi ad beatam Virginem: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.* Scio nonnullos Doctores hunc locum explicare de Ecclesia Catholica, sed non video sane, quomodo omnino congrua sit explicatio. Nam, vel sermo est de macula peccati mortalis, aut venialis: si de mortali, certum est Ecclesiam, quæ congregationem fidelium sub vno capite visibili importat, non esse in hoc sensu immaculatam, cum multi eorum peccato lethali sint infecti: si verò sermo sit de macula peccati venialis, manifestius est, id ei non cõuenire. Immo, si per figuram Synecdochem nomine Ecclesiæ militantis, accipiam principalem eius partem, quæ iustos & sanctos comprehendit, duo hanc intelligentiam refellit; primum, quia omnes illi nunquam carent macula peccati venialis, Apostolo Ioanne dicente: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis nõ est.*

Cant. 4.

Tum quia, cum expresso sermone dicat Sponsus: *Tota pulchra es;* omnem præcludit aditum ad sumendam partem pro toto. Vnde Diuus Hieronymus, & Diuus Augustinus, & Diuus Bernardus videntes non ita congrue posse aptari Ecclesiæ militanti prædicta verba, exponunt illa de Ecclesia triumphantis: quam intelligentiam secutus est Honorius in Commentario huius loci, dum ait: *Ibi conspicitur amica tota pulchra, quæ est Ecclesia regnans in omnibus suis ordinibus, gloriosa, & macula non est in ea, quia illa aula non recipit aliquam peccati maculam.* Verum alii doctores, quos secutus est Alanus, & Diuus Bernardus Senensis, interpretantur verba hæc de beata Virgine, vt pulchra corpore, & pulchra anima fuerit, nullaque ynquam actualis, vel originalis pec-

Ioan. c. 1. in sua Canon.

Hierõ. lib. 3. aduersus Pelagianos.

Aug. lib. 1. tract. c. 19.

Beda in Cõment. huius loci Bernar. serm. 38 in Cant.

Alanus super 4 Cant. Bernar. Senens. tract. de laud. Virg.

cati macula in eam irreperit. & quidem, si vnquam hæc macula eam infect, id certe fuit, quando verum non erat dicere: *Tota pulchra es amica mea*: quomodo autem potuit vnquam verbum veritatis verum non esse? Consonant his præclara, quæ multi Patres nobis tradiderunt: Nam D. August. libro contra duas Hæreses, inquit: *Vnde sordes in domo, in qua nullus habitator terra accessit, solus ad eam eius fabricator, & Dominus venit.* Diuus Bernardus sermone de Assumptione; Marianam puritatem explicans, ait: *Qua, vel Angelica puritas virginis illi valeat comparari, qua digna fuit sacrarium fieri Spiritus sancti, & habitaculum filii Dei.* Sed beatus Arnaldus Abbas sermone de laudibus Virginis, Angelos supergreditur in hac comparatione, dicens: *Inter tot animas hominum, qua saluantur, ut electa columba est vna illa sola, qua Christum genuit, Virgo Mater, puella Maria, qua puritate profecto Cherubim, & Seraphim antecel-*

D. Anselm. *lit. Ac tandem Diuus Anselmus cum latius Virginis puritatem commendans, ait: Decens erat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo illa intret, cui Deus Pater unicum filium suum, quem de corde suo aequalem ita dare disponebat, ut naturaliter esset vnus idemque communis Dei Patris, & Virginis filius.* Hæc ille: à quo non longè absunt verba

D. Ambros. Diui Ambrosii super capitulum quartum super cap. 4. Cantorum, dum ait: *Pulchritudinem quis potest maiorem existimare decore eius, qua amatur à Rege, probatur à Iudice, dedicatur Domino, consecratur Deo, semper sponsa, semper innupta; ut, nec amor finem habeat, nec damnus pudor? Pulchritudo ista interior est, non exterior, qua non marcescit, neque defluit.* Vetus est consuetudo, ut, cum de probanda innocentia alicuius agitur in aliquo tribunali, prius diligenter inquiratur, an culpam commiserit, postea verò promotore fiscali, illa non inuenta, declaratur à iudice liberum esse à macula, quæ ei impone-

batur, atque adeo infusum, & innocentem. At contra Virgini accidisse contestantur verba propolita: Nam Spiritus sanctus, qui supremus est iudex omnis sanctitatis, & innocentia, prius affirmat beatam Virginem esse pulchram, & sanctam: *Pulchra es amica mea*: & deinde *Cant. 4. Et macula non est in te.* Illud in hoc *Ibid.* suspicor latere mysterium, quod duo præuidit reuocanda fore in dubium. Primum, an beata Virgo ita omni ex parte pulchra fuisset, vt nec deformitate peccati venialis infecta exiitisset? Secundum, an peccatum originale contraxisset? ad primum quaesitum responderet: *Tota pulchra es amica mea*: ad secundum: *Et macula non est in te.* Respon- sionem verò illius secundi cum primo coniunxit, quia, ex eo, quod beata Virgo omni peccato veniali semper caruerit, quod minus commaculat animam, congrue satis inferitur, etiam caruisse originali, quod deformius inficit illam: si enim dedecbat Matrem Dei leuis culpa, multò magis grauis, & mortifera, cuiusmodi est peccatum originale. Hanc Virginis spirituales pulchritudinem egregie adumbravit pulchritudo corporalis Rebecca, Rachelis, Esther, & Iudith, quæ à principio suæ conceptionis singulari corporis pulchritudine fuerunt decorate, & præsertim Esther, de qua legimus. *Erat formosa Esther. 2. valde, & incredibili pulchritudine, omniumque oculis gratiosa, & amabilis videbatur, qua placuit Regi Assuero, & inuenit gratiam in conspectu eius; tradiditque ei septem puellas speciosissimas, atque amavit eam super omnes mulieres; posuitque diadema regni in capite eius, & fecit eam regnare in loco Vasthi: Hæc ibi: Per Esther, quæ interpretatur Ab- scondita, seu, eleuata in populis; aut, præparata in tempore, recte designatur Virgo Maria, tum quia fuit abscondita sub figuris in veteri testamento; tum quia super choros Angelorum eleuata; Tum quia*

quia ab æterno fuit preparata, & electa, ut in tempore gratiæ esset Mater filii Dei. Hæc igitur sacra Esther tanta pulchritudine præcelluit, ut, & illam, sol, & luna mirarentur. Pulchra fuit interius, pulchra exterius: interius quidem, per gratiæ nitorem; exterius vero, per carnis integritatem. Hæc itaque diuina Esther propter singularem hanc pulchritudinem lumme placuit Assuero, qui interpretatur; *Beatitudo*; ac proinde recte præfiguratur Dei filium; qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto ipsa est obiectiua beatitudo, & tota merces Beatorum: ipso dicente: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* Nec solum nostra Esther placuit Assuero, verum etiam inuenit gratiam in conspectu eius; Gabriele dicente: *Inuenisti gratiam apud Deum.* Septem quoque pulchræ Ancillæ illam semper concomitantes sunt; virtutes scilicet septem, quatuor cardinales; Iustitia, Temperantia, Prudentia, & Fortitudo; tres Theologales: Fides, Spes, & Charitas, quibus pulchra adeo in sua conceptione prodiit, ut sponsus eam compararit lunæ: *Pulchra, ut Luna*; quibus verbis significasse mihi videtur, quod sicut sol lucis suæ irradiatione nullum planetarum, aut aliorum astorum pulchrius, clarior, aut rutilantius efficit, quam lunam; ita inter puras creaturas diuinus sol iustitiæ nullam diuinæ suæ gratiæ radiis clariorem, ac pulchriorem reddidit, quam beatam Virginem. Atque hinc est, quod si reliquorum sanctorum gesta explorentur, maculam saltem leuem haud difficile erit inuenire, Apostolo dicente: *In multis enim offendimus omnes: at si vniuersam ß. Virginis vitam importuni etiam criminatores diligenter scrutentur, nullam nec leuissimam peccati maculam inuenient.* Vnde recte ei cõgruit illud Davidis: *Quæretur peccatum illius, & non inuenietur.* Præuidens tamen Spiritus sanctus non sufficienter explicari eximiam Virginis pulchritudinem solius lunæ decori comparatam, confuko illam contulit multi-

plici rerum pulchritudini, ut ipsam, omnes illas simul in vnum complecti ostenderet. Vnde comparauit eam pulchritudini solis: *electa, ut sol*, pulchritudini stellarum: *Orietur stella ex Iacob*: pulchritudini fortissimæ, & inexpugnabilis arcis: *Column tuum, sicut Turris Eburnea*: pulchritudini naui onuitæ prospero vento nauigantis: *facta est quasi nauis in stratoris de longe portans panem suum*: pulchritudini vasis summo artificio elaborati: *Vmbilicus tuus sicut crater cornatis*: pulchritudini fontis, & putei clarissimam aquam scaturientium: *fons Hortorum, Puteus aquarum viuientium*: pulchritudini amoenissimi Horti: *Hortus conclusus, soror mea* Ibid. sponsa: pulchritudini Paradisi voluptatis: *Emissiones tuæ sicut Paradisus*: pulchritudini sublimiorum arborum, ut Palmæ, Cypressi, & Cedri: *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano, & quasi Cypressus in monte Sion, quasi Palma exaltata sum in Cadés*: pulchritudini vitis vberimos fructus producentis: *Ego quasi vitis fructificans suauitatem odoris*: pulchritudini Nardi: *Nardus mea dedit odorem suum*: pulchritudini lilii: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*: pulchritudini rosæ: *Quasi plantatio rosæ in Iericho*: pulchritudini magni acerui frumenti: *Venter tuus, sicut aceruus tritici*: pulchritudini margaritarum, & lapidum preciosorum: *Tamquam vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso*: pulchritudini flauescens vini: *pulchriora sunt vbera tua vino*: pulchritudini vnguentorum aromaticorum: *odor vnguentorum tuorum super omnia aromata*: pulchritudini dulcissimi faui mel distillantibus: *fauus distillans labia sponsa, mel, & lac sub lingua tua*: pulchritudini regalis purpuræ: *Coma capitis tui sicut purpura regis stincta carnalibus*: pulchritudini auium; ut Turturis, & Columbæ: *Oculi tui Columbarum*: pulchra sunt gena tua sicut Turturis: pulchritudini Piscium: *Murenas aueritas faciemus tibi*: pulchritudini gregis vberimis pascuis enutriti: *Capilli tui sicut grex caprarum*: *Dentes tui, sicut greges ouium*:

Cant. 6.

oniam: pulchritudini inuincibilis exercitus: *Terribilis, ut castrorum acies ordinata*: cuius pulchritudinem nullus inferorum hostium labefactare potest, sed potius deterritus, recedere compellitur. Hinc fit pulchritudinem internam beatæ Virginis cumulatissimam fuisse, cum omnes illas simul in vnum complectatur; ut etiam testatur D. Bernardus in Sermone super Salve Regina: *Nihil est virtus, quod in te non resplendeat, & quidquid singuli habuerunt sancti, tu sola possidisti*. Et quidem, si verum est illud, quod D. Augustinus docet, ut reuera est, *quantum in te creuit amor, tantum creuit pulchritudo, quia ipsa Charitas est anima pulchritudo*. Vnde D. Dionysius dixit: *Deus mittit vniuersis iustis pulcherrimas fontani radij sui traditiones*; facile inde colligitur, tantum internam pulchritudinem Mariæ aliorum pulchritudinem superasse, quantum amor eius amorem eorumdem excessit. Memini etiam D. Augustinum dixisse: *Sicut animus facit decus in corpore, ita Deus in animo. Decus corporis, animus: decus animi, Deus*. Vnde, cum in nulla pura creatura intimius vquam existerit Deus, cum non solum in mente, sed in ventre hanc Virginem ab eo inhabitandam prælegisset, manifestum inde fit, (iuxta doctrinam D. Augustini) internam Virginis pulchritudinem, omnem, etiam Angelicum decorem, longe superasse. Ceterum, ut id clarius innotescat, altius (si placet) argumentum hoc repetamus ad illustrandam Virginis Conceptionem. Nemo sanæ mentis inficiabitur, hanc summi opificis mundialem fabricam pulchram valde esse; hæc enim ratione Græci Mundum *κόσμος* vocant; quod *ornatum, ac pulchritudinem* significet: Pulchri sane sunt cœlestes orbis, stellarum, lunæ, & solis ornamento decorati: pulchra tellus, florum, ac plantarum varietate distincta: pulchrum mare, fluxibus, & refluxibus, ac fluctuantibus vndis cunctis mirabile: pulcher aër, omne crystallinum corpus sua diaphaneitate

superans: pulcher ignis, aureis flammis coruscans: pulchra aues, diuersis pennarum coloribus, purpureo, candido, rubicundo, pallido, & caruleo rutilantes: pulchri Pisces, in quibus non solum faciem hominis, sed figuram Episcopalis mytræ, ac perfectam imaginem Crucis, ac plurius aliarum rerum ipse in exemplaribus fide dignissimis viderim: pulchra tandem animalia, quorum pulchritudine pellium potentissimorum etiam Principum vestimenta non parum exornari solent; Inter ipsa etiam animantia pulcherrimus homo, sed, & pulchriores illo spiritus angelici; nihilo secius tamen vniuersa hæc mundi structura non tanta pulchritudine pollet, ut omni defectu, ac deformitate prorsus careat. Nam si terram contempleris, tametsi optimos fructus ferat, pessimos etiam veprites, & spinas producit: Mare non semper tranquillum inuenies, sed frequenter aquarum vertices superbe adeo exaltat, ut munitissimas quasque naues submergat: Aër, tametsi clarus, & serenus, grassante peste, facile inficitur: Ignis quot Ciuitates voracibus suis flammis deglutierit, & in fauillas conuerterit, nullus ignorat: Cœlum no-ciuo suo influxu nonnunquam inferiora hæc mirum in modum lædere, experientia ipsa quotidiana non semel docuit: De stellis Iob dixit: *Cœli non sunt mundi in conspectu eius*. Homo deniq; quem Deus pulchrum ad imaginem suam formauit, per peccatum tantam turpitudinem contraxit, ut brutorum animantium similitudinem induerit, Dauide dicente: *Comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*. Angeli etiam, non pauci turpiores adhuc ipso homine facti sunt; de quibus Iob: *Qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem*. Itaque quamuis elementa cuncta, Terra, Aqua, Aër, ignis, Cœlum, Home, & Angeli singulari pulchritudine fluant ab Auctore naturæ donati, supra enarratis tamen imperfectionibus minime carent; sola beatissima Virgo omnes

D. Bern.

Ser. 4. super Salve Regina.

D. Aug. 10. 3. tract. 9.

Diony. 4. de diuin. nom.

Aug. 17. 32. in Iob.

Iob. 15.

Psalm. 48.

Iob. 4.

omnes puras creaturas in eo valde præcellit, quod pulchritudo eius adeo est omnibus numeris absoluta, vt minimæ etiã moralis imperfectionis maculæ pœnitus sit expers. Idque sibi volunt præ-

Cant. 4.

adducta Sponsi verba: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.* Pictores quidem (quantumvis peritissimi) nunquam adeo pulchram formarunt imaginem, vt omni proflus defectu careret; ad quod significandum, subscriptionem illam apponere consueuerunt: *Apelles faciebat, Prothogenes faciebat:* vt huius imperfecti temporis nota, sui operis imperfectionem ingenuè faterentur; tamen pulcherrima hæc imago beata Virginis (sic enim illam vocitat Sponsus: *Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres*) perfecta adeo ex manibus supremi pictoris prodiiit, vt hanc ei subscriptionem apposuerit:

Cant. 1.

Tota pulchra es, amica mea; ac si diceret: nihil perfectionis Genitrici Dei debita in te desideratur. Atque ad eum modum, quo in rebus naturalibus philosophati sumus, ad eundem etiam philosophari nobis licebit, in rebus supernaturalibus: Quemadmodum enim licet, cum dignitates Ecclesiasticæ conferuntur, certo pensionis onere affici soleant; si tamen contingat filio alicuius magni Principis conferri, donantur quidem absque vilo pensionis onere: non dissimiliter, licet beneficia supernaturalia, quæ Deus hominibus in hac vita præstat, semper ab eo donentur aliqua pensione affecta, confert namque quibusdam preciosam virginitatis margaritam, sed cum onere cærendi fecunditate filiorum: confert aliis fecunditatem, sed cum onere amittendi virginitatis florem; confert prægnantibus felices partus, sed nullum vnquam absque dolore: *In dolore partes filios:* confert corpus bene complexionatum, sed non absque onere futuræ corruptionis:

Cant. 4.

Puluis es, & in puluerem reuertaris: confert aliis pulchritudinem, ac miram venustatem, sed cum eo onere, vt possint concupiscere, & concupisci: confert

Gen. 3.

aliis diuersitatem scientiarum, sed cum onere, vt superbia possint intumescere, Apostolo dicente: *Scientia inflat:* confert aliis orationis donum, sed cum onere non semel mentis vagationem, ac distractionem patiendi: confert aliis iustificansem gratiam, sed cum onere incertitudinis conseruandi illam: confert aliis, quod excellentius est, beneficium Confirmationis in gratia, vt Apostolis; immo, & sanctificationis in vtero materno, vt Ieremiæ, & Ioanni Zachariæ filio, sed cum onere incidendi pro humana fragilitate in aliqua peccata venialia. Contulit aliis insignem fortitudinem ad vincendas omnes carnis illacebras, sed cum onere experiendi rebellionem sensus aduersus rationem insurgentis, Apostolo dicente: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.* Ac tandem, vt silentio non præteream, quod præfenti argumento magis inseruit, & cuius gratia reliqua diximus; confert Deus omnibus filiis Adæ per naturalem propagationem genitis, beneficium creationis immortalis animæ, & æternæ felicitatis capacis, sed cum eo graui onere, vt, cum primum illa corpus ingreditur, peccati originalis macula coinquinetur: hæc, inquam, licet ita se habeant, tamen Deus Optimus Maximus præuidens beatam Virginem futuram esse eius Genetricem, conferens ei commemorata omnia beneficia, ac cœlestia charismata, absque vlla quidem pensione, aut onere contulit illa, quia filia Principis erat: sic enim illam vocat Sponsus: *Quantum pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia Principis:* contulit ei insignem Virginitatem, sed cum fecunditate coniunctam: contulit maternitatem, sed absque violatione virginæ integritatis: contulit felicem partum, sed absque dolore: contulit præclaram corporis complexionem, egregiamq; eiusdem compaginem, sed absque futuræ corruptionis onere:

Ibid.

omnes puras creaturas in eo valde præcellit, quod pulchritudo eius adeo est omnibus numeris absoluta, vt minimæ etiã moralis imperfectionis maculæ pœnitus sit expers. Idque sibi volunt præ-

adducta Sponsi verba: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.* Pictores quidem (quantumvis peritissimi) nunquam adeo pulchram formarunt imaginem, vt omni proflus defectu careret; ad quod significandum, subscriptionem illam apponere consueuerunt: *Apelles faciebat, Prothogenes faciebat:* vt huius imperfecti temporis nota, sui operis imperfectionem ingenuè faterentur; tamen pulcherrima hæc imago beata Virginis (sic enim illam vocitat Sponsus: *Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres*) perfecta adeo ex manibus supremi pictoris prodiiit, vt hanc ei subscriptionem apposuerit: *Tota pulchra es, amica mea;* ac si diceret: nihil perfectionis Genitrici Dei debita in te desideratur. Atque ad eum modum, quo in rebus naturalibus philosophati sumus, ad eundem etiam philosophari nobis licebit, in rebus supernaturalibus: Quemadmodum enim licet, cum dignitates Ecclesiasticæ conferuntur, certo pensionis onere affici soleant; si tamen contingat filio alicuius magni Principis conferri, donantur quidem absque vilo pensionis onere: non dissimiliter, licet beneficia supernaturalia, quæ Deus hominibus in hac vita præstat, semper ab eo donentur aliqua pensione affecta, confert namque quibusdam preciosam virginitatis margaritam, sed cum onere cærendi fecunditate filiorum: confert aliis fecunditatem, sed cum onere amittendi virginitatis florem; confert prægnantibus felices partus, sed nullum vnquam absque dolore: *In dolore partes filios:* confert corpus bene complexionatum, sed non absque onere futuræ corruptionis: *Puluis es, & in puluerem reuertaris:* confert aliis pulchritudinem, ac miram venustatem, sed cum eo onere, vt possint concupiscere, & concupisci: confert aliis diuersitatem scientiarum, sed cum onere, vt superbia possint intumescere, Apostolo dicente: *Scientia inflat:* confert aliis orationis donum, sed cum onere non semel mentis vagationem, ac distractionem patiendi: confert aliis iustificansem gratiam, sed cum onere incertitudinis conseruandi illam: confert aliis, quod excellentius est, beneficium Confirmationis in gratia, vt Apostolis; immo, & sanctificationis in vtero materno, vt Ieremiæ, & Ioanni Zachariæ filio, sed cum onere incidendi pro humana fragilitate in aliqua peccata venialia. Contulit aliis insignem fortitudinem ad vincendas omnes carnis illacebras, sed cum onere experiendi rebellionem sensus aduersus rationem insurgentis, Apostolo dicente: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.* Ac tandem, vt silentio non præteream, quod præfenti argumento magis inseruit, & cuius gratia reliqua diximus; confert Deus omnibus filiis Adæ per naturalem propagationem genitis, beneficium creationis immortalis animæ, & æternæ felicitatis capacis, sed cum eo graui onere, vt, cum primum illa corpus ingreditur, peccati originalis macula coinquinetur: hæc, inquam, licet ita se habeant, tamen Deus Optimus Maximus præuidens beatam Virginem futuram esse eius Genetricem, conferens ei commemorata omnia beneficia, ac cœlestia charismata, absque vlla quidem pensione, aut onere contulit illa, quia filia Principis erat: sic enim illam vocat Sponsus: *Quantum pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia Principis:* contulit ei insignem Virginitatem, sed cum fecunditate coniunctam: contulit maternitatem, sed absque violatione virginæ integritatis: contulit felicem partum, sed absque dolore: contulit præclaram corporis complexionem, egregiamq; eiusdem compaginem, sed absque futuræ corruptionis onere:

1. Cor. 8.

Rom. 7.

Cant. 7.

onere: contulit inauditam pulchritudinem, ac venustatem, sed absque periculo, ut concupisceret, vel esset concupita: contulit scientiarum varietatem, nullis tamen erroribus expositam aut permixtam: contulit beneficium confirmationis in gratia, sed absque villo onere prolabendi in aliqua venialia, ut sacrum Concilium Tridentinum docet: contulit insignem fortitudinem aduersus carnales motus, & concupiscentiam, sed sine molesta illa pensione, ac fastidioso onere rebellionis partis sensitiuæ contra rationalem, ut quæ omni fomitis igne penitus careret. Ac tandem, si eodem genere philosophandi vtamur, conferens Deus beatæ Virgini beneficium creationis immortalis eius anime, illud certe contulit absque illa pensione, & vniuersali onere contrahendi re ipsa peccatum originale. Quæ omnia spiritu prophetico præuidens Regius Vates, in illa verba prorupit: *Posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te: sane nihil aliud excogitari potest, esse adipem frumenti, quam selectiorem, ac puriorem farinam, & ab omni fursure purgatissimam: significat ergo Dauid, in eo beatissimam Virginem, reliquos omnes sanctos longo interuallo antecellere, quod illi in hac vita adipem frumenti minime receperunt, hoc est, celestium munerum farinam absque admixtis imperfectionum fursuribus, quas humana fragilitas secum fert: Beatissima autem Virgo frumenti adipe fuit satiata, diuina munera absque onere, & pensione alicuius imperfectionis in se suscipiens, ut sic digna esset Mater Dei. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

*Conc. Trid.
sess. 6. can.
22.*

Psalm. 147.

HOMILIA X.

Varijs similitudinibus, tam ex sacris literis, quam ex humanis monumentis depromptis, Virginis Conceptionem immaculatissimam fuisse ostendimus,

in eadem verba: Tota pulchra es amica mea; & macula non est in te. *Cant. 4.*

REYMENTVM propositum altius repetes, admirandam illam operum sex dierum creationem ad viuum immaculatam Virginis miram excellentiam exprime, ex eo mihi facile suadeo, quia præterquam ipsa apud Ecclesiast. ait: *Memoria mea in generatione sæculorum: certe sicut prima die creauit Deus coelum, & terram, quæ pariter ad fructus, quibus vtimur, producendos, concursum suum exhibuerunt; sic etiam creauit Ioachim, & Annam, qui maritali affectu ex diuina ordinatione coniuncti (ut docet D. Gregorius Nissenus) fructum benedictum B. Virginis in lucem ediderunt: quorum quidem nomina futuræ proles præcellentiam non obscure indicabant; nam Ioachim, eleuationem Dei, Anna vero gratiam significat: quasi dicerent: Deus gratia sua eorum prolem eleuabit. Eleuauit quidem adeo, ut ad dignitatis Mattis Dei fastigium illam erigeret. In eo tamen inter alia Ioachim, & Anna valde celum, & terram excelluerunt, quod hæc fecunditate pollebant, cum fructus suos produxerunt; at Ioachim, & Anna infœcundi erant, & steriles: *erat enim, ut habetur, terra inanis, & vacua, & subdit: & tenebra erant super faciem abyssi.* Erant quidem ob sterilitatem tenebræ afflictionis, & confusionis super faciem Ioachim, & Annæ; quia, ut dixit luuenalis.*

Præterea tormentum ingens nubentibus heret. *Inue saty. 3.*

In eo tamen perfimiles fuere cælo, & terræ, quod absque vlla libidine etiam licita (prout inter coniuges contigit) beatam Virginem generauerunt; ut tradit Galatin. lib. de Arcan. cath. veritatis, dum ait: illos conuenisse instar primorum parentum in statu innocentie, hoc est absque perturbatione rationis, & sine libidinis ardore, ac

Ecc. 24.

Gen. 1.

*D. Greg.
Nissorat. de
B. Virg.*

Gen. 2.

Ibid.

*Galat. li. 7.
cap. 3.*

extra

Epipha. h. e.
re. 78.
Damas. lib.
4. cap. 15.
Genes. 1.

Ibid.

Ioan. 1.

Magist. sent.
& alij, in 2.
dist. 13.
Eccles. 24.

D. August.

extra omnem fecunditatem. Et D. Epiphanius, & Damasc. affirmat, generationem illam fuisse valde miraculosam, utpote, ex parentibus senili ætate prouectis.

Secunda die dixit Deus: *fiat lux*, per quam egregie B. Virgo adumbratur: tum quia; sicut ibi facit textus ait, Deus separauit lucem à caligine tenebrarum; & *dixit lucem à tenebris*; ita B. Virginem longè adeo separauit à peccatorum tenebris, ut caligine peccati originalis, qua omnes filii Adæ in puncto conceptionis suæ obscurantur, ipsam nec per momentum inuolui permitteret, ut non immeritò de ea dicere liceat: *& tenebra eam non comprehenderunt*: tum quia, sicut ex luce formatus fuit sol, ut nò pauci Doctores docuerunt, cum Magistro sententiarum, ita sol iustitiæ Christus Dominus ex Virgine, tanquam ex splendidissima luce procreatus, ipsa dicente: *Ego feci, ut oriretur lumen indeficiens*. Videbatur certe cõuenientius prius produci solem, qui fons est totius luminis, deinde lucem; at, cum è contra factum fuerit in prima rerum creatione, id mysterio vacare minime potest. Ego sanè illud latere puto, quod in illa creatione adumbrabat creator recreatione, & reparationem eiusdem; vnde quia futurum erat, ut sol iustitiæ Christus ex matre nasceretur immaculata, ideo ad id delineandum, voluit Deus, ut sol ex luce splendidissima, quasi ex matre nasceretur: tum tandem, quia, sicut lux, etiam si per immunda loca transeat, nihil prorsus inquinatur; ita B. Virgo, etsi naturali propagatione per progenitores suos peccatorum maculis infectos transferret, ipsa tamen instar lucis, omnis inquinamenti expers semper fuit. Tandem quia D. August. super Gen. ad lit. lucem, quam tunc Deus creauit, describens, dixit: *Lux est simplex, summe multiplex, summe mobilis, penetrationis magna, minime resistentis, summe disparia generans, & concilians, summe conuertibilis, omnis naturalis motus principium, summe perfectibilis, summe iucunda, summe communicabilis*: vnde luce in corporibus ni-

hil est *utilius, nihil cõmunius, nihil pulchrius, nihil velocius, nihil subtilius, nihil impassibilis, nihilque virtuosius inuenitur*. Sanè mirabiles isthæc lucis proprietates inaudita, ac ineffabilia beatæ Virginis præconia nos edocent. Illa enim fuit summè simplex, ea columbina simplicitate, de qua Christus Dominus: *Estote simplices sicut columbe*: fuit multiplex in filiorum spiritualium procreatione, lob dicente: *multiplex erit semen tuum*, de quo semine multi intelligunt verba illa Genes: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, ac semen illius*, hoc est, inter aduersarios Virginis, qui sunt semen Diaboli, & inter fideles, & obsequentes Mariæ seruos, qui sunt semen illius. Est etiam non solum multiplex, sed mobilis, ita ut ad solum nutū Dei in omni sua actione moueretur, vnde Sapi. 7 dixit: *Est enim in illa spiritus intelligentiæ, sanctus, vnicus, certus, suauis, multiplex, subtilis, discretus, mobilis, inconquistatus*: hæc ibi est etiam summæ penetrationis respectu electorum, quorum corda penetrans profundissimas in eis suæ deuotionis mittit radices, iuxta illud: *In Israël hereditare, & in electis meis mitte radices*: quod autem subdit: *& minime resistentis*, eximiam eius clementiam, ac maternum Virginis amorem significat, quæ instar piæ matris filiorum precibus ad eam confugientium nescit resistere: Ipsa item disparia conciliauit, dum Deum, & hominem generas distantissima extrema vnitate personæ cõiunxit, & inimicitias inter Deū, & genus humanū composuit.

Secunda die posuit firmamentum in medio aquarum superiorum, & inferiorum: non dissimiliter Deus, ut est auctor gratiæ, posuit beatam Virginem, tanquã cœlestis firmamentum, inter aquas superiores firmas, & immobiles, qui sunt Beati, & aquas labiles, ac fluxui, & mutabilitati obnoxias, eiusmodi sunt viatores: vnde sicut medium participat conditionem extremorum, ita beata Virgo cum Beatis fruebatur securitate diuinæ gratiæ, cum Viatoribus merendi virtute, & pote-

G

stare

state pollebat: cum Beatis exultatione, & amoris feruore flagrabat, cū Viatoribus, cordis cōpassionem exercebat: cum beatis clarius Moyse, & D. Paulo diuinam essentiam non semel vidit, cum Viatoribus vero in dies maiora fidei incrementa suscipiebat.

Genes. 1. Tertia die dixit Deus: *Congregentur aquae in locum vñ,* quarum congregationē vocauit: Maria: ad eundem modum B. Virgini diuinitus hoc nomen *MARIA*, impositum fuit, quia gratiarum fluenta in ea erant simul in vnum congreganda: vt enim dixit D. Hieronymus, *ceteris per partes, Maria autem tota se infudit gratiae plenitudo.*

Genes. 1. Quarta die produxit Deus solem, & lunam; illum *luminare maius*, hanc, *luminare minus*, appellauit; & merito; quia luna totam suam lucem à sole mutuat. Hoc etiam mirabile opus auctoris naturae praeterquam illud stupendum diuinæ incarnationis in vtero Mariae factum praesignificauit. Sol enim iustitiae, Verbum scilicet diuinum, & humanitas per lunam significata Spiritu sancto cooperante coniuncta fuere. Verbum diuinum est *luminare maius*, humanitas, *luminare minus*, quod ab ipso Verbo omnem suam lucem, ac splendorem accepit: praeter hoc inquam, *luminare illud maius*, & *luminare minus* Christus, & Mariam praenotarunt, haec enim velut luna à sole iustitiae Christo totam suam lucem mutuauit: in eo tamen valde dissimilis fuit lunæ (quod & Mariam excellentiam non parum commendat) quod illa non semel eclipsem patitur, ex interpositione terrae inter solem, & ipsam: Beata autem Virgo, in qua nullus terrestris affectus vnquam dominari permittus est, eclipsem nunquam agnouit.

Ibid. Quinta die fecit Deus volucres, & pisces: illa incredibili velocitate, hos tali conditione praeditos, vt vastissimi aquarum gurgites eos, suffocare nequeant. Non dissimiliter Deus beatam Virginem

condidit tam singulari velocitate praestantem, vt infestissimi etiam accipitres (Demones intelligo) in puncto conceptionis peccati originalis vnquibus illam dilaniare tentantes, non solum non comprehenderint, sed nec ad illam appropinquare potuerint. Altissimus namque tanto suae gratiae fauore eam praemunuit, vt inter medias propagationis humanae aquas, quibus omnes filii Adæ, cum primum concipiuntur, suffocantur, ipsa instar piscium suffocari non potuerit. Et sicut sexta die, *Ibid.* hominem, quem creauit, constituit dominum reliquorum omnium, sic certe beatam Virginem in Angelorum Dominam, & Coelorum Reginam, & vniuersi Imperatricem elegit, Ecclesia Catholica canente: *Aue Regina Coelorum, Aue Domina Angelorum.*

Septima, & postrema die requieuit Deus ab omni opere, quod pararat; ita factus homo in postrema mundi aetate in vtero Virginis requieuit, vt, & ipsa testatur: *Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo.* Sanctus Ioannes Damascenus serm. de Assumptione non longe ab hoc laudationis genere discedens, Virginem vocauit *animationem caelum*; & merito, quia quemadmodum caelum incorruptibile est, & ideo non patitur peregrinam aliquam impressionem, sic Virgo nullam peccati infectionem passa est: erat namque caelum, ex quo sol iustitiae egressurus erat iuxta illud Pauli: *Secundus homo de caelo caelestis*, id est de Virgine caelesti, incontaminata, purissima, ac libera ab omni peregrina peccati impressione: vnde sicut in materia caeli priuatio caelestis formae nunquam exitit, ita in Mariam diuinæ gratiae priuatio, quae per culpam originalem inducitur, nunquam irrepit; cuius sanè non leue indicium esse arbitror, quod totam vitam absque leui etiam macula traduxerit, nullaque eius cogitatio, aut actio à rationis regula deflexerit. *Experientia docet, quod si rami sunt optimi, radicem*

Ecclesia in offic. diuino. Genes. 2.

Eccles. 24. D. Damasc.

1. Cor. 15.

radicem oportet optimam esse : sicut enim quando talpa , vel vermis radicem arboris corrodit , rami siccati solent , sic infecta radice per peccatum , non potest non aliquis ramus infectus nasci . Contra verò , si radix sancta est , & ramos sanctos esse oportet , quare cum rami sancti fuerint , etiam radix , & principium debuit esse in Virgine sanctum : Radix enim fuit ab instanti suæ conceptionis de terra sitienti , rore diuinæ gratiæ fecundata , atque adeo ab omni macula tunc præseruata ; alioquin filius Dei minime illam corporaliter postea inhabitaret . Etenim si Arminius (vt vnanimi consensu referunt Aristoteles , & Plinius de histor. animalium agentes) adeo mundus est , vt si in limine spelunçæ suæ lutum apponatur , canibus illum infectantibus , à venatoribus potius se capi patiat , quàm quod domum suam ingrediens illam inquinatam inueniat : vnde insigne illud Arminii Epitaphium in ore omnium versatur : *malo mori , quàm sudari* ; si animal , inquam , hoc rationis expertis munditiam ardentè adeo amat , quis auctorem munditiæ sibi persuadeat in ventrem illum fuisse ingressum , si spelunçæ portam , hoc est conceptionem , quæ velut vitæ humanæ porta est , peccati originalis luto sordatam præuidisset : Absit : Qui enim corpus eius virginitatis pudore integrum esse voluit , quia in illo per nouem menses habitare decreuerat , animam , in qua semper habitaturus erat , peccati corruptione deslorari permisisset arbitramur ? Absit : Huc etiam facit , quod Magist. sentent. acutè dixit in 2. distinct. 21. indignum fuisse , vt Diabolus apparet primis parentibus sub forma columbæ , cum postea sub ea Spiritus sanctus foret appariturus ; Si permitteretur , inquit , in columbæ specie venire , malisset , sed non erat dignum , vt spiritus malignus illam formam homini odiosam faceret , in qua Spiritus S. appariturus erat : Si ergo Spiritus sanctus minime sumptu-

rus carnem ex columba , noluit illà à spiritu immundo inhabitari , quia ipse decreuerat sub colubina forma mudo aliquando apparere , quomodo , quæso , quispiam credat , filium Dei ex Virgine carnè sumpturum , permisisset eam ab immundo spiritu peccato originali illà maculante , prius inhabitari ? Deinde , si indecens quidem esset corpus virginis alicuius denudati , quod adeo verum est , vt , cum ciuitatis cuiusdam virgines nescio quo furore correptæ se occiderent , (vt refert Aulus Gell. lib. 15. noct. Att.) hoc remediū ad eas reprimendas gubernator adhibuit , vt quæ se occiderent , nudæ in plateis suspenderentur ; at ipsæ , quia honestissimæ erant , nuditatē sui pudoris exhorrescentes , à tanto furore se coëcuerunt , & ab eo die , quo lex illa promulgata fuit , nulla deinceps mortem sibi intulit : Si ergo corpus cuiuscunq; virginis denudari , inhonestum est , quantò erit magis indecorum virginum Virginem , quæ Dei Genitrix futura erat , gratiæ veste denudatam in suâ conceptionem mundum ingredi ? non sic , non sic , sed præclarissimæ gratiæ ornamenti induta , velut Reginā Angelorū , & Dei Matrē decebat , ingredi . Ferūt Protogenem arte pingendi peritissimū imaginem quandam inter ceteras ab illo depictas primum tenentem locum ingenti pulchritudine præditā , miroq; ornatam artificio , septem annorū spatio depinxisse , & illis septem annis in cibo , & potu parsimoniam seruasse , vt ita ingenii eius aptius esset ad illam effingendā , feruntque eam viuus coloribus quater exornasse , ne temporum iniuria colorē , & splendorem amitteret ; adeoque ea cura , ac diligentia opus illud euasit insigne , vt eius causa rex Demetrius Rhodos Insulam oppugnare noluerit , quia si ingredi voluisset Insulam , ea parte necessario bellū erat incundum , in qua imago illa collocata erat : vnde maluit Ciuitatem illam inexpugnatam relinquere , quàm illud preciosum , ac eximium opus destrueri . Postea imago hæc in Romanorum

G 2 pot-

Aristot. & Plin. & hist. Animal.

Arminij Epitaph.

Magist. sent. 2. dist. 21.

Aulus Gell.

Protog.

Apelles.

potestatem venit, & Pacis Templo consecrata est, quam videns insignis Apelles raptus in admirationem exclamavit dicens: *O eximium opus, mira res, summus labor, artificum maximum, sed deest illi gratia, quam si habuisset, proculdubio foret immortalis.* Gloriabatur Apelles, quod nescio quid gratiæ imaginibus tribueret, quod alii præstare non valebant; eximium certe opus Dei, imagogij omnium præstantissima fuit Virgo sanctissima, in qua depingenda non per septem annos, sed per quadraginta duas generationes ipse moratus est, eam effingens in Patriarchis, Regibus, & aliis eius maioribus, ac postea virtutum, ac donorum Spiritus sancti coloribus, eam illustrans. Hanc pulcherrimam imaginem Deus in die Conceptionis in theatrum mundi producit, ut ab omnibus inspicatur. Absit ergo, ut quisquam defectum aliquem ipsi attribuat, aut illi gratiam, vel vno tantum temporis momento defuisse asserat. Maxime cum artifex omnium peritissimus, laudet illam dicens: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te:* eamque præ omnibus aliis tanti faciat, ut licet ceteræ omnes imagines obscurentur peccati litura, hanc tamen omnino incolumem esse voluerit. refert Plutarchus: Romanam quandam matronam à Zeuxi postulasse, ut sibi imaginem aliquam ex multis ab eo depictis donaret: ille optionem dedit, ut quam mallet, acciperet: at ipsa respondit, melius esse, ut ipse, qui pingendi arte peritior erat, illam eligeret; Zeuxi verò renuente, illa hoc vsa est artificio, ut exploraret quamnam illarum imaginum plaris ille æstimaret: vocavit quendam illius seruum; qui Zeuxi mendaciter diceret; omnes eius imagines igne repente suborto, accendi; detulit nuncium seruus, & confestim illo audito, exclamavit Zeuxis: *Seruate mihi Adonidem, seruate mihi Adonidem:* quibus verbis demonstravit, Adonidis imaginem maxime omnium ab illo estimari, cum eam saltè voluisset in eo incendio incolumem manere, etiã si aliæ igne absum-

rentur: sic etiã Deus optimus maximus, solam hanc Virginis imaginem, licet alias omnes incendio generali peccati originalis concremari permiserit, liberam, & incolumem esse voluit, quasi dicens: *Seruate mihi Mariam, sicut Zeuxis; seruate mihi Adonidem.* nec id sanè mirum videri debet. Nam si (teste eodem Plutarcho) noluit Cæsar Augustus Alexandriam sequari solo eò, quod ab Alexandro ædificata fuerat, quomodo Deus Virginem, quam fundavit ipse, iuxta illud: *Et ipse fundavit eam Altissimus,* à Dæmone oppugnari, ac destrui pateretur? Quòd, si etiam ipse Alexander Magnus (ut asserit idem Plutarchus) templum Dianæ Ephesinæ inter septem orbis miracula numeratum euertere noluit, quia erat templum dictum Deæ Puritatis, cum tamen cetera templa euertisset; qui fieri poterat, ut templum Virginis, quæ Dea (si fas est poetico more loqui) puritatis est, ac sanctitatis, euerteretur per peccatum originale, aut in templo Dei sacrificium aliquod Dæmoni offerretur? posset enim, si Virginis templum aliquo peccato fuisset pollutum, gloriari quidem ipse in Virgine sibi oblatum fuisse sacrificium. Memoria dignum est illud, quod refertur: Machabæorum, fecisse ludas: *Cogitavit, ait sacer textus, de altari holocaustorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret, & incidit illis consilium bonum, ut destruerent illud, ne forte illis esset in opprobrium, quia contaminauerunt illud gentes, & demoliti sunt illud.* si ergo opprobrium erat iude offerri holocausta Deo in altari à gentibus polluto; quanto maius esset Domino, si altare Virginis ipsi consecratum, à Dæmone aliquando peccati originalis macula pollutum fuisset: Quod etiã alio eiusdè sacræ Scripturæ simili exëplo sic declaro: Nam si Deus ex auro Idoli, & fecerunt Israëlita, noluit fieri vasa ad templi honorem, ac splendorem, vel ad templi ministeria necessaria, non quia aurum Idoli optimum non esset, sed quia erat aurum Idoli; quanto minus ex Virgine, si Dæmonis per peccatum fuisset Idolum, voluisset.

*Psalm. 86.**Plutarch. de Alexand.**Cant. 4.**Plutarch. in suis Apoph.**Macha. 4.**Deut. 7.*

voluisset Deus vas preciosissimum fieri, ubi manna diuinitatis recondideretur? & si indecens est, vt ex linteo, quod in coquina ad abiectionem deseruit munia, sacra fierent corporalia ad Missæ sacrificium in illis offerendum; indecens etiam esset, ex Virgine, si Dæmoni deseruisset, corporalia sacra fieri, ubi Christus sacerdos summus offerret oblationem Patri, quare, cum ipse posset eam mundam eligere, nulla ratione immundam elegisse credam: potuisse autem quis negat? habebat enim Christus maiorem potentiam ad defendendam Virginem, quam Dæmon ad illam offendendam. quem admodum enim, si adamas inter duos magnetes poneretur, qui maiorem habet virtutem, & proximior esset, adamantem ad se traheret, sic in Virgine contigit, quæ in conceptione sua fuit velut adamas inter duos magnetes positus, Christum, scilicet, & Dæmonem: à Christo rariorem, quia & magnes maioris virtutis, & quia erat Virgini proximior, iuxta illud: *De qua natus est Iesus*, vehementius attracta fuit: maiorem ergo vim habuit gratia Christi ad Virginem ad se alliciendam, quam peccatum ad illam inficiendam. Verum quia humana ruditas in eo semper hæret: qui fieri possit, vt, cum B. Virgo ex progenitoribus peccati labe infectis descendat, nullam ex eis infectionem participaret? his, quæ sequuntur, exemplis edoceri, & manuduci potest. Obseruauerunt non semel Nautæ, flumina quædam tam veloci, ac rapido impetu mare ipsum ingredi, vt amaritudinem maris nullam contraherent, dulces aquas secum ferant: ad eundem modum diuina virtute factum est, vt pertransiens B. Virgo per falsum illud mare suorum progenitorum amaritudine peccati infectorum, nihil huiusmodi amaritudinis contraxerit. Tradit etiam Philosophus in Meteoris, si vas ex cera virginea confectum, & vndique clausum in profundum maris immittatur, aqua repleti dulcissima, longeque à se marina:

aquæ amaritudinem, aut falsedinem propulsare. Non dissimiliter vas virginicum Mariæ, vndique Diabolo clausum, in mare huius sæculi per naturalem propagationem immisum, omnem peccati amaritudinem longè à se repellens: dulci solum diuinæ gratiæ aqua repletum fuit; vt postea Angelus ei dixit: *Aue gratia plena*. Item, sicut (non paucis rerum naturalium Hystoriographis id attestantibus) salamandra in medio ignis posita non comburitur; ita Virgo sanctissima inter parentes peccati originalis igne adustus, posita, nec minima illius scintilla offenditur; & sicut herba, quam Græci vocant *Adiantum*, vt iidem naturales docent, quamuis in medio puteorum, nascatur, ac truncus & radices inter aquas sint, rami tamen illius nequiquam aquas contingunt puteorum aqua quantumcunque magis, ac magis crescente: ita, quamuis progenitorum Beatæ Virginis truncus, & radices, vnde ipsa oritur, peccati originalis aquis fuerint submersi, illam velut adiantum ramum infectæ huiusmodi aquæ numquã tetigerunt; Quod, si ad rerum artificialium structuram mentis aciem conuertamus, reperiemus, quod licet aurifices, puluere, fumo, imo, & carbonis nigredine scædati sint, ex deturpatis tamen eorum manibus, ac turpidus, & impolitus instrumentis vas aureum, aut argenteum miro artificio elaboratum, ac purissimum prodit, vt D. Ambrosius notauit: Non fecit, licet B. Virginis progenitores, qui fuerunt velut aurifices, qui aureum hoc vas B. Virginis elaborauerunt, peccati originalis nigredine deformati fuissent, ipsa tamen è manibus eorum prodians, nec minimam illius nigredinis labem secum tulit: cum enim esset vas, in quo cæleste manna diuini verbi incarnati collocandum erat, oportebat certè nullo antea turpi, ac mortifero liquore fuisse coinquinatum, ac tandem eidem difficultati aptè responderi potest per verba illa Dauidica: *Vox Domini intercedentis Psalm. 28.*

Luc. 1.

D. Ambrosius
super 1. Mat.

G. 3.

San-

Matth. 1.

Aristot. 2. Meteor.

Das. 3.

flammam ignis: sicut enim Deus nouit, & potuit flammam ab igne diuidere, & calorem à luce, & è contra lucem à calore separare: in camino nam que illo babilonico ignis illuminabat pueros, sed non calefaciebat; ecce diuisionem lucis, à calore: in Inferno autem diuidit calorem ignis à luce, cum ignis ibi comburat, sed non luceat; sic sanè omnipotentia sua nouit Deus diuidere naturam humanam Virginis per naturalem propagationem ab Adam traductam ab infectione, & macula peccati originalis, diuina spiritus sancti gratia illam præueniens. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XI.

Cant. 6.

In honorem immaculate Conceptionis Deiparæ Mariæ eruditè explicantur verba illa Canticorum: Quæ est ista qua progreditur quasi aurora confurgens; pulchra, vt luna, electa, vt sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata.

Suet. in vita Cæsaris.

strorum venari, vnde Suetonius in vita Cæsaris scribit illum in stemmata, & insignia sua accepisse figuram, quam magnus Astrologus Diogenes in natiuitate eius ediderat, in qua animal quoddam descripsit semicapram, & semipiscem, significans in hoc duo hæc altra capricorneum, & piscem, in eam natiuitatem concurrisse. Depinxit etiam inter pedes huius animæ globum, & gubernaculum nauis, necnon & cornucopiam, globo mundum, gubernaculo sceptrum regiū,

cornucopia diuitiarū abundantiam significaret, quibus foeliciter Cæsari fruendum erat. Vt tamen hanc fatalem foelicitatem ostenderet Cæsar à principio sui natalis secum capisse, & inuitabile esse, vt falso ipse putabat, voluit pro stemmatibus prædictam figurā accipere. Certè si nos tanquam Catholici astrologi explorare cupimus punctū Conceptionis Virginis, reperimus fauorabilem adeo ei fuisse, solis aspectum, vt nulla peccati nebula eam obscurari pareretur: Ingressus est enim tunc sol in signum Virginis, dicente Ioan. *Signum magnum apparuit in celo; mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarū duodecim.* Ecce describit Virginem à capite vsque ad pedes vndique perlucidam, ac fulgentem, vt significet, à principio vsq; ad finem gratiæ splendore semper coruscasse; Cuius eam singularis excellentiæ admiratione rapti Angeli dixerunt: *Quæ est ista, que progreditur, quasi aurora confurgens, pulchra, vt luna, electa, vt sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata?* In primis comparant illam auroræ, quia sicut hæc lucens incipit esse, & in luce crescit, quo dulq; fulgenti soli coniungitur, sic immaculata Virgo in puncto, vt concepta fuit, cepit diuinæ gratiæ luce clarere, & in hac claritate indies succrescens, tandem cum sole iustitiæ Christo Domino in cælesti beatitudine miris gloriæ decorata fulgoribus fuit coniuncta. Atque huc faciunt verba illa Dauidica: *Adiuuabit eam Deus mane diluculo.*

Apoc. 12.

Cant. 6.

Psalms. 45.

Sanè quosdam sanctos adiuuit Deus ad occasum solis, vt bonum latronem; alios tardiùs, vt Magdalenam, & alios in meridie, vt martyres, in qui feruore persecutionum fideles inuenti sunt: alios adiuuit hora tertia, vt Apostolos, qui primitias spiritus habuerunt: aliis opitulatus est mane, vt Ieremiæ, & Baptistæ ab utero materno eos sanctificans; hucusque progressa fuerat diuina gratia in subleuanda hominum miseria; tamen, vt adiuuaret Virginem, non solum mane

furrexit, sed mane diluculo eam præliberās, & perseverans in puncto Conceptionis lucē à macula culpæ originalis. Obseruare etiam oportet circa eundem locum, quod ubi nostra vulgata legit:

Ibid.

Adiuuabit eam Deus mane diluculo, alia versio habet: *Adiuuabit eam ab aurora matutina*: hoc est, cum primum illud mirabile factum est, vt in principio auroræ Conceptionis Deiparæ Mariæ præter communem ordinem humanæ Conceptionis, diuinæ gratiæ noua lux oriri vita sit, vt habetur Esther 8.

Esther 8.

Noua (inquam) secundum intensionem, quia copiosior gratia fuit illi collata in principio suæ formationis, quam reliquis sanctis in fine vite illorum: noua etiā, quia nemini vnquam contigit in media caligine Conceptionis humanæ, diuinæ gratiæ luce perfundi, nisi soli beata Virgini; vnde recte ei congruit illud Ioannis

Ioan. 1.

1. *Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt*, hoc est, in medio tenebrarum Conceptionis, ubi nemo vnquam vidit lucem, noua hæc diuinæ gratiæ lux emicuit; hincque factum est, vt tenebræ caliginosæ noctis peccati originalis eam comprehendere non potuerint. Quare, sicut in constructione mundi quod primo effecit Deus, fuit lux, dicens: *Fiat lux, & facta est lux*, in eaque adeo sibi complacuit, vt dicat Sacer textus: *& vidit Deus lucem, quod esset bona, & diuisit lucem à tenebris*: sic

Gen. 1.

Ibid.

Deus in constructione beatissimæ Virginis, hoc est, in eius Conceptione, primum quod effecit, fuit lux diuinæ gratiæ, quam Virgini inesse tantoperè Deus sibi complacuit, vt illam à tenebris peccati diuisam semper permanere voluerit. Etenim, quamuis ita sit, quod in aliis iustis lux gratiæ diuisa sit à caligine peccati mortiferi, cum quo habet intrinsecam impossibilitatem, non tamen diuisa est, & maxime per longum tempus à tenebris peccatorum venialium, à quibus nemo immunis vituit, iuxta illud Iacob: *In multis offendimus omnes*:

Iacob. 3.

& illud Ioannis: *si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*: tamen in beata Virgine illud mirabile fuit, ob præseruationem à peccato originali, quod sic Deus diuisit lucem à tenebris, vt nec minima vnquam peccati venialis obscuritate obnubilata aliquando fuerit. Vnde de B. Virgine alius verificatur illud Geneseos: *Vidit Deus lucem, quod esset bona, & diuisit lucem à tenebris*.

Gen. 1.

Addit etiam Regius Vates: *Deus in medio eius non commouebitur*. Nullum beneficium maius excogitari potest, quam quod Deus nunquam ab anima recedat; sicut è contra, nullum maius execrandum malum ei accidere potest, quam, quod Deus ab illa abiens fiat: hinc per Prophetam ait: *Veh es, & tenebimus ab eis*. Non ignorabant gentiles illi Tyrii, de quibus narrat Curtius fortissimis vinculis Dei sui Apollinis statuam imagini Herculis, qui eorum aduocatus erat, obligasse, vt si quandoque contingeret Apollinem velle ab eis recedere, Herculis fortitudo eum persistere compelleret: opinabantur enim illi Deos facile se conferre ad absentes, qui eos multis precibus vocitassent, vt eorum prouincias protegerent. Vnde Romani, vt auctor est Chararius libro de Imaginibus, maximam adhibuerunt curam; vt nomen Dei tutelaris, cuius patrocinio specialiter Romana ciuitas commendata erat, omnino ignoraretur, ne incolæ aliarum prouinciarum possent illum euocare. Si ergo summa infelicitas est, recessus Dei ab anima, felicissima fors beate Virgini contigit, in qua semper Deus inhabitauit, & in qua permanenter ad eò pedem fixit, vt non solum non recederet ab ea per peccatum originale, aut mortale, sed neque commoueretur leui aliquo veniali, Dauide dicente: *Deus in medio eius non commouebitur*: Vel aliter eadem verba explicemus, dicentes, quod aliquando Deus ab anima discedit, aliquando

Psalm. 45.

Osee 9. iuxta vulg.

Curtius.

Charar. de lib. de Imag.

Psalm. 45.

quando non discedens, in illa mouetur. Discedit quidem per peccatum mortales mouetur, quasi qui ad discessum appropinquat, per peccata venialia, quæ ad mortalia disponunt. De Virgine igitur ait David: *Deus in medio eius non commouebitur*, hoc est, non solum per peccatum mortale ab illa non discedet, sed neque per veniale commouebitur.

Ibid.

Cam. 6.

Subiungunt deinde Angeli: *Pulchra ut luna*; quia sicut luna in primo instanti suæ creationis fulgentissimis solis radiis cœpit irradiari; ita sacratissima Virgo in puncto suæ Conceptionis solis iustitiæ clarissimo lumine illam irradiante, cœpit diuinis fulgoribus coruscare. Vnde, sicut luna in sui creatione tenebras nesciuit; ita & Virgo in sua Conceptione peccati originalis caliginem ignorauit. Obseruauit non semel, quod cum pulchra aliqua imago depingitur, si fortè tabula fœlicis ac bonæ lunæ tempore ab arbore præcisâ non fuit, scissuras patitur, quod Hispanè dicitur: *quebra haze virgo*. Si tamen è contra præciditur, vigente (vt aiunt) bona luna, solida manet semper absque rimula vel scissura; ita certè philosophari nobis licebit in hunc modum: Beata Virgo fuit cœlestis quædam imago supremi pictoris arte confecta, catholicaque fides nos docet, nullam vnquam nec leuis peccati venialis scissuram sustinuisse; fuit ergo præcisâ vigente bona, ac fœlici luna, quod Hispanè dicitur: *fuè cortada en buena luna*, ò que el corte de su Conception fuè en dichosa luna: constat autem, quod si peccati originalis macula in sua Conceptione deturpata fuisset, infœlici potius, & aduersa luna influente concepta extitisset. Idque sanè est, quod valde Angeli admirantur, vt præter communem omnium Conceptionem maculam ipsa nullam contraxerit, & idè aiunt. *Que est ista, quæ progreditur, pulchra, ut luna*. obseruauit rursus, (idque ingenti admiratione dignum esse reor,) quod tem-

Ibid.

pore noctis, quando luna clariorem, ac lucidiorem se ostentat, tanto canes altiori voce, & rumore contra illam oculorum aciem intendentes, oblatrant: cuius rei rationem inuestigans, inueni Alciat. in Emblem. Alciatum in quodam suorum Emblematum illam reddere: Ait enim, canem insipientem lunam videre in illa, quasi in splendenti speculo suam propriam imaginem, ac figuram, indeque imaginatur adesse ibi alium canem similem sibi, & idè oblatrat, vt frequenter constituerunt canes, cum alios vident. Verba Alciati hæc sunt.

Seq; videns, alium credit inesse canem.

Tamen luna intrepidè nihil omninò eius oblatratione præpedita progreditur vterius, velocem suum motum peragès: non dissimiliter accidit Virgini: clamant quidem nonnulli aduersus pulchritudinem, & claritatem immaculatæ eius vitæ, peccatum etiam actuale ei obiciètes, quam pulchram, vt lunam compellat diuinus spiritus, quia videntes illam similem sibi in natura, & in ratione habèdi illam per naturalem propagationem, imaginantur conspiceri in ea, atque in seipsis rabidum canem peccati originalis & actualis.

Seq; videns, alium credit inesse canem.

At B. Virgo nihil pendens hanc falsam calumniam, progreditur vterius profundiores in dies huius veritatis radices in fidelium animos mittens. Sed iam ad lunarem velocitatem accedamus, quæ eandem immaculatam Virginis Conceptionem non parum illustrabit. Ferunt Astrologi (nemine dissentiente) lunam omnium Astrorum velocissimam, ac celerrimam esse, & idè breuiori tempore, quam reliqua, cursum suum peragere. Mercurius 35. diebus, & totidem Venus illum perficiunt; 601; 365, & reliqui Planetæ quanto altiores, plus temporis in cursu suo consumunt; Luna verò ita velocis est; vt viginti octo diebus totum suum spatium percurrat. Lunæ ergo comparant Virginem, vt miram eius velo-

velocitatem, & inauditam celeritatem in progressu spirituali designet; qua relictos sanctos ad eum excelluit, ut cum quidam paulo post natiuitatem, ut Innocentes Martyres, & infantes baptizati, alii paulo ante in utero materno sanctificati fuerunt, ut Ieremias, & Ioannes Baptista; ipsa tamen diuina virtute ad eum cursum accelerauit, ut in primo instanti suae Conceptionis diuina gratia, perfusa, ardentibusque diuini amoris flammis inardescere cepit. sed quid non filius sanctus accelerasset sanctificationem Matris, qui & nomen accelerationis habebat: Isaia dicente: *Voca nomen eius. Accelera, festina, praedare, & opera sua ita festinanter exerceuit, ut cum primum conceptus, properare fecerit Matrem: Abijt in montana cum festinatione.* Et mox Ioannis sanctificationem accelerauit, non expectans eius ortum, sed illum potius praeueniens: Et cum deinde primum natus est, in Bethleem confestim absque ulla mora Pastores vocat, & Reges magos accessit hanc celeritatem prauidens David dixit: *Exultauit, ut gigas ad currendam viam.* Si ergo filius Dei ita festinauit, ut seruis suis beneficeret, quanto amplius festinasse credendus est, ut Matri suae in euidenti periculo in Sathanicam seruitutem incidendi constituta, praesentissimo remedio opitularetur? Igitur, cum in illa conceptione hoc periculum subierit, dicendum est, filium celerissimo cursu festinasse, ut peccato originali aditum prorsus praeccluderet, & Sathanae tyrannicam seruitutem, quae per illud incurritur, longe a Maria propulsaret. Nec sufficit sane dicere, satis vtrique Christum festinasse, cum immediatè post instantis Conceptionis, & contractionem peccati originalis, illam sanctificaret, & ab inflicto vulnere sanaret. Arbitror namque (neque vllus sanæ mentis in hoc dissentire potest) satis illi opem suam differre, qui cum posset re facile à præcepto præseruare, solum tamen occur-

rit, & auxilium præstat post casum? & lapsum, ut illatum vulnus sanet. Ad do, quod ad infamiae notam incurrendam parum refert, paruo, vel multo tempore ea labe, quae illam patit, aliquem infectum fuisse. Crimen enim laesa maiestatis humanae, vel diuinæ, ut hæresis, aut proditiōnis breui tempore committi potest, & tamen infamia inde pululans in mille generationes labitur, & ut cancer, per omnes filios serpit. Ne ergo dicamus beatam Virginem ancillam vnquam fuisse Diaboli, & sub potestate eius iacuisse, quod in infamiam Matris Dei cederet, opus est fateri, nec per momentum peccati originalis labe maculatam extitisse; alioquin illa infamiae nota semper durasset, ut cecinit Ouidius de Ponto *culpa perennis erit, scilicet infamiae quæ ex ea manet, licet ipsa pereat.*

Ceterum; non contenti Angeli auroræ, & lunæ comparatione beatam Virginem cohonestare, cum sole lucidissimo omnium planetarum illam comparant, in quo ea occurrit merito enodanda difficultas, cur Angeli comparaturi Virginem huic solari planetae, prius auroræ, & lunæ, quæ multo minori claritate, quàm ille, fulgent; eam comparant? Respondeo primò, solis comparationem addidisse, ut significarent in hac immaculatæ Conceptionis prærogatiua per auroram, & lunam præsignificata, solam & vnicam instar solis inter omnes puras creaturas beatam Virginem extitisse. Vt enim docet D. Isidorus libr. Ethymolog. sol dicitur, quia solus est, & vnicus. Secundo respondeo, id consulto effecisse, ne, si tantum Virginem soli comparassent, quæ supremam habet lucem, & cuius nullum decrementum, aut augmentum esse noscitur, Deus esse crederetur. Vnde, ut puram creaturam esse faterentur, comparant illam primo auroræ, quæ minus lucida, deinde lunæ, quæ lucidior est, ac tandem soli, qui reliqua omnia

H clari-

D. Isid. libr.
Ethymolog.

claritate superat. Hæc enim mutabilitas per incrementum lucis, & per verbum illud, *Progredditur*, significata, quæ Deo minimè competere potest, ipso dicente: *Ego Deus, & non mutor*, manifestè relinquit beatam Virginem non Creatorem, sed creaturam esse. Tanta certè fuit beatæ Virginis sanctitatis excellentia, tanta dignitas, atque maiestas, ut oporteret Spiritum sanctum illo dicendi artifi. id est, ut ne mundus deciperetur, putans illam esse Deum, ut facillè se deceptam in ingenuè falsus sit D. Dionysius, nisi fides Catholica sibi obstinisset. Denique Soli aptè Virginem cõparari ex eo non obscurè liquet, quod, quia medius est inter planetas, ita ut super se habeat tres, & infra totidem alios, sic beata Virgo in excellentia, & puritate ita medium locum tenet inter Deum, & Angelos, ut, si de Personis loquamur, super se solum habeat tres diuinas Personas, quæ sunt præcipuæ planeta, ex quorum influenza tota mundi machina pendet; infra se verò habet tres alios planetas, triplicem scilicet Hierarchiam Angelicam, omnes Angelos in se comprehendentem. Si ergo in puritate medium locum tenet Beata Virgo inter Deum, & Angelos, apertè efficitur, non æquare eximiam Dei puritatem, excedere tamen Angelicam, & consequenter caruisse omni labe peccati tam actualis, quàm originalis, cum etiam Angeli ea poenitus caruerint; alias puriores fuissent illi, quod neutiquam ipsi concederent, qui Regina suæ in omnibus diuinæ gratiæ charismatibus primas facillè deferunt.

Porro sequentia verba iã exponamus, quæ non parum immaculatæ Conceptionis argumento deseruiunt: *Terribilis, ut castrorum acies ordinata*; vel, ut vertunt

Cant. 6.

Malachia 3.

In vita B.
Diony. Arce
P^o.

Cant. 6.

LXX. In-
terpret.
F. atablis.
Pagninus.

vel, ut placet Gregorio Nisæno *Ampor tã* Greg. Niss. *quam instructa acies*; vel, ut vertit Ambrosius lib. 7. de Isaac cap. 7. *Terribilis, sicut admiratio ordinata*; vel tandem, ut alii ad vim vocabuli Hebræi attendentes: *Veritabilis, ut rotunditas*, alludentes ad corporis rotundorum naturam, quæ in omnem partem absque sui læsione sunt apta moueri.

Meritò quispiam mirari posset, cur sponsus postquam viderit beatam Virginem solem, & lunam, eandem compelleret, *aciem castrorum*; hæc enim, ut omninò dissimilia, inter se coniungenda minimè videbantur, cum nihil cum astro lunari, & solari commune habeat castrorum acies. Illa namque morantur in Cœlo, hæc in terra; illa sunt inanimata, hæc animata; illa infatigabilia, hæc fatigabilia; illa inuincibilia, hæc vincibilia, & expugnabilia. At arbitror multum per omnem modum prædicta Epitheta inter se conuenire: tum quia sicut nihil est pulchrius in die, quàm Sol, nec pulchrius in nocte, quàm Luna, ita in bello pulchrius nihil, quàm castrorum acies bene ordinata: tum quia puto Angelos alludere ad solem, & lunam, qui tempore Gedeonis cursum suum cohibentes steterunt, ut milites Gedeonis hostes suos expugnare possent. Vnde gloriosa illa victoria non tam fuit Gedeonis, quàm solis, & lunæ, cum eorum auxilio illam tulerit. Cum ergo fideles continuum bellum gerant aduersus Principes tenebrarum, iuxta illud Diui Pauli: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, ad Ephes. 6. & sanguinem, sed aduersus Principes, & Potestates tenebrarum harum*, sitque etiam per quam manifestum, nihil magis opponi tenebris, quàm lucem solis, & lunæ, rectè beata Virgo, quæ ad pugnam illam eos vehementer adiuuat, soli, & lunæ meritò comparatur. cum instat terribilis exercitus Principes tenebrarum profliget, vnde hac eadem metaphora utens Diuus Paulus dixit: *Abijc.*

ad Rom. 13. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis; si igitur Beata Virgo in defensionem fidelium est velut terribilis exercitus, quanto magis credendum est in defensionem sui terribilem Dæmoni se ostentasse, cum in principio suæ Conceptionis illam expugnare, & in servitutem suam redigere tentavit? Maximè, quod sponfus non componit illam cum quacunque castrorum acie, sed eam benè ordinata. Ordo autem Exercitus in eo præcipuè attenditur, vt principium, & finis illius, quod vulgari sermone Italicè dicitur: *L'antiguardia*, & *retroguardia*, vndique clausi sint, vt hostis nulla ratione possit illum irrumperere, alioquin confunder ordinem, & facile tota militum acies vincetur. Beatissima igitur Virgo fuit velut acies castrorum rectè ordinata, quia nec in fine, nec in principio suæ Conceptionis, quæ fuit velut *antiguardia*, nec in fine suæ mortis, quæ se habuit velut *retroguardia*, aditus vllus vnquam Dæmoni patuit, & ideo nec animæ eius in Conceptione corruptionem peccati originalis, nec corpus in morte conuersionem in puluerem sustinuit. Ad quæ huc miracula facit, quod de Balaam Propheta sacra narrat historia. Postulauit ab eo Rex Balæ, vt malediceret exercitui populi Dei, falso existimans facile ab eo fore deueniendum; at renuente Propheta id facere, compulit eum in locum sublimem ascendere, vnde totus exercitus patebat, vt si fortè videret illum quidquam mali facere, ad maledicendum ille commoueretur; At contra Regis opinionem res accidit: nam postquam ascendit in montem: *cumque dixisset eum in locum sublimem super verticem montis Phaga*, intuens exercitum populi Dei, & obseruans nullum in eo erectum Idolum, nec quidquam flagitii ab eo committi, non solum non ei maledixit, sed benedixit, & multis laudibus eum cumulauit dicens:

Non est idolum in Iacob, nec videtur simulachrum in Israel, Dominus Deus eius cum eo est, & clangor victoria Regis in illo: sic, sic, noui ego non paucos, qui quibusdam apparentibus, sed re ipsa infirmis rationibus conuicti, idolum peccati originalis in beatissima Virgine extitisse autumarunt sed ascendentes in montem contemplationis huius sinceræ veritatis, quod B. Virgo vera Mater, & Genitrix Dei originalis peccati expers fuit, continuo exclamarunt: Non est Idolum in Iacob, nec videtur simulachrum in Israel, Dominus Deus eius cum eo est, & clangor victoria Regis in illo: ac si clarius dicerent; nunquam fuit Idolum peccati originalis in Maria; nunquam alicuius actualis culpæ simulachrum extitit.

Tandem, vt iam finem dicendi faciam, existimo addidisse Spiritum sanctum quartam aciei terribilis comparationem, vt si humanus intellectus adeo proteruus fuisset in assentiendo huic veritati immaculatæ Conceptionis, vt neque comparatione auroræ, lunæ, & solis conuincatur, saltem audiens Angelos dicentes in die Conceptionis eius; *Terribilis est, vt castrorum acies ordinata*, persuadeat sibi ab omni peccato immunem fuisse: nam si, velut exercitus armatus, & Diabolo terribilis, ac formidabilis ingreditur mundum, manifestum est, non ingredi velut captiuam Dæmonis. Hanc enim captiuitatē peccati originale inducit Et quidem B. Virgo adeo semper Dæmoni terribilis extitit, vt non defuerit, qui dixerit, Christum Dominum voluisse tentari à Dæmone in deserto, & non in domo B. Virginis, cum qua per multos annos habitauit, quia sciebat beatissimam Matrem suam adeo terribilem esse Dæmoni, illumque eius presentiam adeo exhorrescere, vt minime in propria eius domo filium suum tentare auderet. Nec refert, si quis obiciat, ad hoc inficiandum, Christum Dominum Diabolo terribiliorem Matre sua extitisse;

potuit enim, (& maxime ad tempus) non tam innotescere illi terribilitas Filii, quā Matri; diuino namque consilio multa, quæ ad Christum Dominum pertinebant, occultata fuisse Dæmoni communi consensu frequenter docent Sancti Patres.

HOMILIA XII.

Sub metaphora Templi, & Donus Dei varijs locis sacra scriptura, multisque animi conceptionibus illustrata, immaculata Virginis Conceptio magis stabilitur.

2 Paralip. 5.
2 Reg. 3.

VE MADMODVM (sacra narrantante Historia,) postquam Salomon ædificauit templū Domini, festum instituit ædificationis illius; ita sancta mater Ecclesia, diuino spiritu afflata, celeberrimo hoc templo B. Virg. per manus superni artificis ædificato, solemne festum celebrat ædificationis illius, quæ fuit immaculata eius Conceptio. Observatione autem ante omnia duo præcipue digna arbitror, quibus proposito argumento, pergratum, ni fallor, dabimus exordium. Sacet Exodi textus ait; Moysen non potuisse intrare tectum fœderis, nec poterat, inquit, Moyses ingredi tectum fœderis nube operiente omnia; & maiestate Domini corruscante. Certè Moyses, incredulus voci Domini dicentis: quod ex dura petra aqua suauissima educenda erat, impeditur a nebula ingredi sanctum illud fœderis tectum; nō secus, qui dubius est, B. Virg. ex turbido parentum fonte, qui peccato infecti fuerant, velut purissimam aquam profluxisse, non admittitur ad celeberrimam huius templi ædificationem, pro dignitate celebrandam: vnde si omnes ingredi volumus, omnes pariter credamus immaculatam Virginis Conceptio-

Exod. 31.

Numb. 20.

nem: Nulla sis inter nos sententiarum diuisio; id enim gratum Deo fore, non obscure ipse præsignificauit; subiungit namque idem textus: *Nec adhuc in illo tempore vices, & ministeriorum ordo inter eos diuisus erat*: quæ verba explicans Glosa, & Caier. aiunt, quod quamuis Dauid statuerat diuisionem inter Sacerdotes, & Leuitas; in hac tamen ædificationis templi solemnitate non fuerunt seruata diuisiones sacerdotum; sic sanè in Conceptione B. Virginis per ædificationem illius templi adumbrata, oportet non esse sententiarum diuisiones, sed omnes vnanimes, & concordēs immaculatam, illam perclamemus. Addit etiam sacer textus verba alia, quæ singulari mysterio non vacant: nam loquens de nebula, & caligine operiente templum, molestam fuisse sacerdotum oculis illorum, quorum officium erat clangere tubis: itaque maiestate Dei ingredienti illud templū, sacerdotum oculos nebula prohibebat videre gloriam eius ibi corruscantem, non tamen impediēbat ore tuba canere ad celebrandam solemnitatem illam; nō secus in celebri hoc immaculatæ Conceptionis festo vult quidem Dominus oculos humani intellectus non curiosè illud aspiciere, aut humano discursu illud scrutari; vnde noluit infallibilis definitionis Ecclesie lumine illud clarere, sed quæ sub opinionū nebula velut velamine lateret; cupit tamen, eiq; gratissimum est vt omnes sacerdotes tubis clangant, hoc est, vnanimes ore & opere celebrent ædificationē mystici huius templi Dei; quæ est immaculata Virginis Conceptio: sic enim implebitur, quod ibidem dicitur: nam vbi vulgata nostra loquens de templo illo, legit: *compleuerat gloria Domini donum Dei*: originale Hebraicum ait: vt egregie adnotauit Card. Caietan. *Impleuit honor Domini domum Dei intus, & extra.* Sanè cum Deus diuinis charismatibus sacrosanctum hoc templum B. Virg. interius, & exterius locupletauerit, ad nos spectat diuinis laudibus, & en-

2 Paral. 5.

Ibid.

Ibid.

Caiet. in c. 5.
lib. 2. Paral.

COMIUS.

comis tam interius, quam exterius im-
maculatam eius Conceptionem plaudē-
tes celebrare. Quod, ut præstemus, cele-
berrimi illius templi salomonis, quod B.
Virginem præfiguravit, singularem fa-
bricam contemplerur. & quidem (ut à
temporis circumstantia exordiamur) sic-
ut templum illud ædificatum fuit à paci-
fico Salomone tempore pacis, cum nul-
lum bellum imminebat, & quando, ut
dicitur lib. Regum, *non est Sathan, neq; oc-
cursus malus*; ita sacrosanctum Virginis
templum ædificari cœpit in eius Conce-
ptione, cum Demoniis occursum non ad-
fuit, quia Dominus ligaverat illum, & os
eius concluserat, ne in Virginem, quæ
futura eius Mater erat, peccati originalis
virus eumeret. In isto ergo scilicet
tempore pacificus Salomon, filius Dei æ-
dificavit hoc sacratissimum B. Virginis
templum, cuius adeo firma, ac solida aper-
uit fundamenta, ut Regius Vates non
dubitaverit dicere: *Fundamenta eius in
montibus sanctis*. scio receptissimam esse
multorum intelligentiam, per hos mon-
tes intelligi sanctos Dei, quorum sancti-
tatis verticè prima gratia, & reliqua cha-
rismata, quæ velut fundamenta Virgini
collata fuere, longo intervallo superarunt;
ita ut in maiori perfectione illa acceperit,
quàm alii per totum vitæ curriculum
acquisierint: bene quidem, haud inferior
hanc intelligentiam, sed alius tendit ex-
plicatio Iacobi Episcopi Ianuensis, qui
ingeniosè, ac pie per montes illos intelli-
git potentiam Patris, sapientiam Filii,
bonitatem Spiritus sancti; cum ergo Con-
ceptio Virginis, in qua iacta fuerunt eius
fundamenta, nitatur super potentiam
Patris, nemo sanè oppugnabit, possibile
esse immunem fuisse à peccato: cum etiã
nitatur super sapientiam Filii, quis non
verebitur dicere, defuisse menti divinæ,
& infinitæ eius scientiæ modum, quo vir-
tute sanguinis Christi, & intuitu merito-
rum eius, ab originali labe Genitricem
suam præferuaret? ac tandem, cum con-
ceptio huius gloriose Virginis nitatur

super bonitatem Spiritus sancti; reliquum
est, ut omni peccati labe præservata fuerit,
adeo ab originali labe præservata fuerit,
ipsa dicente per Ecclesiasticum: *In me gra-
tia omnis viæ, & veritatis*; si ergo, omnis,
gratia præservationis ab originali ei non
defuit. Si, viæ ergo loquitur de gratia ac-
cepta in viâ, non de ea, quam habet in
patria; si tandem, *veritatis*, ergo Virginem
in sua conceptione præservatam fuisse
verissimum est. Denique prædicta verba
pariter etiam probant iuxta propositam
intelligentiam, B. Virginem omni pro-
sus peccato actuali perpetuo caruisse; sanè
peccata actualia ad hæc tria capita reuo-
cantur; aut enim sunt ex infirmitate, vel
ignorantia, aut ex malitia. Peccatum Pe-
tri negantis, & huiusmodi ex timoris infir-
mitate proceffit, quia tunc non erat fir-
miter fundatus super potentiam Patris:
peccatum Pauli Ecclesiam Dei perseque-
ntis, ex ignorantia ortum habuit, ut ipse
testatur, *Ignorans feci*. Nondum enim fun-
datus erat in sapientia Filii: peccatum
Iudæ ex pura malitia fuit, ut clarè indi-
cât verba Davidis: *Dilexit maledictionem,
& venit ei*. fundatus quippè minimè
erat super bonitatem Spiritus sancti: at
beatiss. Virgo nulla unquam huius tripli-
cis peccati macula inquinata fuit; nam
qua parte suadabatur in Patre, per poten-
tiam Patris roborabatur, nisi ex infirmi-
tate conditionis humanæ in peccatum
etiam levissimum laberetur; quatenus
verò super Filii infinitam sapientiam ni-
tebatur, ab hac ne per ignorantiam à recto
dilecteret, mutuabat; ut verò super bo-
nitatem Spiritus sancti, à peccato per mali-
tiam committendo, longè semper aberat.

Porro iactis iam fundamentis erexit
supremus huius templi opifex varias co-
lumnas cum basibus suis firmissimis. Ex-
cidit columnas septem, miscuit vinum, & po-
suit mensam. Per has columnas commu-
niter Patres docent, intelligi septem vir-
tutes, tres theologales, & quatuor cardina-
les; vel septem dona Spiritus sancti: his
enim columnis nitebatur fabrica huius

3. Reg. 5.
Psal. 86.
Iacob. Episc.
Ianuen. su-
per Psal. 86.

Eccles. 24.

Matt. 26.

Act. 9.

1. Timot. 1.

Psal. 103.

Proverb. 9.

miraculose templi: sed addit, quod no-
stro instituto mirifice facie, *Miscuit vinum,*
et posuit mensam, quia verè veteris virgi-
nalis fuit vel sacra quaedam officina,
in qua factus est panis cœlestis corporis
Christi, & vinum sanguinis eius *germinans*
virgines: ex quo inferre licet, quod si
Deus vult panem consecrandum in al-
tari absque fermento esse, quia fermentum
ad corruptionem tendit, sub quo
tamen tamdiu solum delitescit, quamdiu
durant species panis, quod modicū tem-
poris est; coniunctum valde cumfatione
arbitror, vt ad sumendam carnem ex B.
Virgine, quæ secum indissolubili vnionis
hypostaticæ vinculo vnita in æternum
perseueratura erat, non delumeret illam
ex materia, quæ alicuius peccati fermento
corrupta vnquam fuisset.

3. Reg. 6.

Deinde inter alia memoranda, quæ de
templo illo sacra narrat Scriptura, illud
vnum mirabile refert, quod, vt habetur
libr. 3. Regum, in eius ædificatione, nec
malleus, nec ferram vnquam audita fuere:
quod, quia ratione sit intelligendum, non
est vna omnium sententia: Quidam ar-
bitrantur, quod vel murmur, vel strepi-
tus nullus esset in templo ædificando, si
cum ingenti artificum multitudine ibi
operantium conferatur. Aliis placet,
quod nullus prorsus sonus audiretur,
quia lapides ita artificum opera iam elab-
orati, ac dolati in templum defereban-
tur, vt absque vilo strepitu inuicem cop-
ulari possent; sed S. Theodoretus hanc
difficultatem mouens, respondet his
verbis: *ipsum quidem templum ædificauit*
ex lapidibus minime caesis securibus, cum di-
uina voluisset providentia, vt inuenirentur
huiusmodi sua sponte nati lapides, adeo, vt ad
eos compingendos nullo ferro opus fuerit, sed
absque vlla arte ædificandi, aptè coniungeren-
tur. hæc ille: sed quidquid tamen sit de
hac opinionum varietate, certè in magna
huius Mariani tēpli fabrica erigenda au-
deo dicere, nec malleū, nec ferram fuisse
auditam; non malleum peccati, caput
Virginis cōterentem, quæ Diaboli caput

contriuit; nec ferram ferream culpæ ori-
ginis, quæ illam à Deo, vel per momen-
tum separaret: sed quid dico: separaret?
quin etiam nec leuissima venialis peccati
scissura, aut rimula feruorē eius quoquo
modo minueret, aut interrūperet, quod
singulare priuilegium nulli etiam Apo-
stolorum collatum, ab eius conceptione
vsque ad extremum vitæ halitum in ea
perdurasse docet Sacrosanctum Conciliū
Tridentinum; nec obscurè in sensu my-
stico id indicant verba illa Davidis: *Ve-*
nite, & videte opera Domini, quæ posuit pro-
digia super terram, auferens bella vsq; ad finē
terre, quasi dicat: Venite, & videte mag-
nalia Dei, non terram, quam arboribus,
animalibus, & metallis, ac gemmis or-
natam creauit, non vastissimum mare
piscibus plenum, & aërem volucrum do-
micilium, non splendens, & flammig-
erum ignis orbem, non denique cœlos,
aut Angelos mira virtutum varietate di-
stinctos; sed hoc mentis acie perspicite
mirabile, quod abstulit bella à terra B.
Virginis & eius fines in finem vitæ in
pæce posuit. Certè si lasciuientes oculos
nostros à videndis, quæ non decent, vs-
que in finem vitæ compeferemus, si la-
bilem linguam, ne ad illicita profluere
incessabili, & nunquam interrupta cura
coërceremus, ingens id prodigium, & ad-
mirandum portentum esset. Venite igitur,
& videte id in Maria, quæ nec immo-
destè vnquam respexit, aut leuè aliquod
verbum ociosum per totum vitæ sue cur-
riculum protulit erat namque inter por-
tionem superiorem, & inferiorem illius
mira consensio, & inaudita pax: pax, in-
quam, illa de qua Isaias: *Ecce ego declina-*
bo super eam quasi fluium pacis, & quasi or-
reniem inundantem gloriam gentium; illa
procul dubio erat, semperque fuit gloria
Diaboli, vt pacē ab humano pectore de-
turbasset, & cruentum bellum in terram
mitteret, vt enim ait Ioannes. *Data illi*
erat potestas super quatuor partes terre in-
terficere gladio, fame, & morte. At Deo Sa-
thanicū hoc bellum longè à Maria prop-

Concil. Tri-
Sess. 6. can.
22.

Psalm. 45.

Isai. 66.

Apo. 6.

Psalm. 45. pulfante, Regius Vates dixit: *Auferens bella usq; ad finem terre, ubi obseruatione dignum est, quod Galatinus ubi nostra vulgata legit: Posuit prodigia super terram: ipse vertit: Posuit benedictionem super terram, instructus, & edoctus hanc versionem ab insigni illo R. Accadòs, ab Hebræis inter sanctos reputato, qui præfato modo prædicta verba transferebat. Certè Deus in principio creationis mundi, terram maledixit: *Maledicta terra in opere tuo, spinas, & tribulus germinabit tibi, quæ maledictio totam terram adeò infectit, vt nec minima eius portio (vt nonnulli opinantur) inueniri possit, quæ maledictioni non subiaceret; quia ergo Deus è contra à principio creationis huius sacrosanctæ terræ B. Virginis illam benedixerat, vt clarè verba illa Ecclesiastici indicant: Ipse creauit illam in Spiritu sancto, ideo ad hoc prodigium respiciens Dauid, dicebat: Venite, & videte, quæ posuit prodigia super terram: intueamini rem nunquã visam, & attendite rem inauditam: terrã à principio suæ creationis, benedictam, & in hac benedictione perpetuo perseverantẽ. vnde Riccard. de S. Victore ait: In ceteris sanctis magnificũ habetur à vitis nõ posse expugnari, in ista miraculũ videtur, qd à vitis non potest ipsa vel in modico impugnari. vnde egregiè idẽ Riccard. lib. 2. de Emman. c. 29. & 30. versans illa verba: Venite, & videte opera Domini, ait: Nunc est ista, obsecro, terra, de qua bella omnia sine tenus auferuntur, nisi illa, de qua idem Prophetam alibi potestatur, Veritas de terra orta est, & iustitia de celo profexit: De hac itaq; terra omnis pagna tollitur, in hac tota, pax plena reparatur.**

Psalm. 34. Denique de hoc sacrosancto tẽplo Virginis existimo intelligi debere verba illa: *Magna est gloria domus istius nouissime, plusquam prius; non enim tam apte verificari possunt de templo illo secundo Hierosolymitano, cum hoc fuerit minus gloriosum, quàm priuũ, vt testatur Esdras; aptius ergo intelligenda veniunt de B. Virgine, animato tẽplo, & regia domo Dei,*

Riccard. lib. de Emman. cap. vlt.

Riccard.

Psalm. 2.

Esdr. 6. 3.

cuius gloriam ex triplici capite deprehendere possumus, primo ex sanctitatis splendore: iuxta illud Dauidis: *Domum tuam, Psalm. 92. Domine decet sanctitudo, in longitudine dierum.* In domibus Regum, ac Principum splendore solent lapides ex iaspide, columnæ marmoreæ, cubicula præstantissimè ornata, contignationes aureæ, preciosissimæ supellectiles; at huius sacrosanctæ domus vniuersa supellex est charitas, gratia, & sanctitas; vnde Hebræi originale (vt refert Caiet.) legit: *Domus tua pulchritudo, sanctitas,* quali dicitur: præclarissimum omnium huius domus ornamentum, esse sanctitatem, qua vndique circũdabatur, vt olim præuidit Ezechiel dicens: *Ista est lex domus in summitate montis: omnes fins eius, in circuitu, sanctum sanctorum est.* Hæc verba solum huic sacrosancto virginis templo, in quo Deus corporaliter inhabitare decreuerat, possunt adaptari; illi enim Ezechielis templo nõ videntur apte conuenire posse; nam hoc in tres partes diuidebatur. Prima in atriu exteriori, quod indiscriminatim Iudæi, & Gentiles, immò, & pecora, quæ mactanda erant, ingrediebantur: Secunda in atriu interius, in quod soli sacerdotes introibant, ibique erat altare, panes propositionis, odoramentorum, & candelabri: Tertia pars erat, sancta sanctorum, ad quod nemo, nisi summus Sacerdos semel in anno ingrediebatur, ibi solum aderat Deus assistens Arce, vnde oracula dabatur. Cum igitur Ezechiel ait: in circuitu Templi esse sancta sanctorum, apte satis arbitramur de beata Virgine intelligi, cuius verum templum, sanctitas vndeque circuit, & circumdat. Immo Deus ipse, qui est sanctus sanctorum per solem significatus, omni ex parte velut vestimentum illã ambit, vt testatur Ioannes, cum vidit beatã Virginem indutam sole: *Mulier amicta sole.* Ad hæc, si hoc sacrosanctum templum contemplerur, in eo reperiemus nihil, quod non sit sancta sanctorum; ostium oris eius, sancta sanctorum erat, cum nunquam nisi sancta proficeret:

Ezech. 48.

Apo. 11.

64
 ferret: oculi eius, sancta sanctorum erant, cum eorum intuitu non nisi modestiæ, & sanctitatis indicia darent: Manus eius, sancte sanctorum erant, cum sacrosanctum Christi corpus nullies cõtractarent: Viergeum tandem eius venter, sancta sanctorum dixerim, cum Ecclesia Catholica canat: *Templum Dei, factus est venter nesciens vitium.* Quod si intram inhabitantis hanc domum sanctitatem intueamur, ex hoc etiam valde innotescet, quam magna sit gloria domus illius. Multi sapientes interrogati, in quo putarent præcipue sitam esse gloriam, atque splendorem alicuius domus, in varias abierunt sententias; Caelus enim Rhodiginus refert ex aliorum sententia, felicitatem cuiuscunque domus in eo solo consistere, quod plurimis diuitiis bene partis afflueret, & earum custodes fideles essent. Philosophus Bias dixit: eam potius felicem putandam esse, cuius patronus nullis legibus adstringeretur. Thales Milesius illam affirmabat feliciorẽ, in qua domino eius suavissimis cibis pinguecete, variisque deliciis animũ laxare licebat. Chleogolus aliam viam ingressus; eam bene fortunatam domum autumat, in qua eius dominus magis amaretur, quam timeretur. Pitagorus autẽ omnes istos assertores ab scopo longẽ aberrare demonstrans iudicauit, eam pulcherrimam, & felicissimam domum, in qua non solum necessaria non desiderabantur, sed tanta rerum copia suppeteret, vt dominus ex eis multa posset aliis liberaliter impertiri. Verum, neque iste, vt mea fuit opinio, veritatis scopum attingit: Nam præcipua alicuius domus felicitas in eo reuera sita est, vt dominus eam inhabitans, multis virtutibus effulgeat: præcipuum enim ornamentum domus, virtus domini est. Cum ergo beata Virgo ab æterno electa fuerit in habitaculum Verbi diuini incarnati, & in ea per nouem menses sanctus sanctorum, & perennis totius sanctitatis fons corporaliter habitauerit, indetartum splendorem, & honorem sacra

hæc domus mutauit, vt nulla alia, etiam Empires, valeat ei vilo modo comparari. Scio Ouidium in sua Metamorphosi, solis domum in hunc modum eleganter descripsisse:

*Regis solis erat sublimibus alta columnis
 Claramicante auro, flammisque nitente pyropro*

Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat.

At domo illa, quam inhabitauit sol iustitiæ, longẽ hæc inferior extitit: ex elentiora namque erant illius ornamenta, aureæ quid. in columnæ, Spiritus sancti dona: pyropus, qui velut ardens pruna effulget, ardentissima eius charitas, candidum ebur, inuiolata Virginitas erant. Vnde cum beatissima Maria Spiritus sancti donis cumulatio, charitate ardentior, & virginea puritate cõestibus spiritibus nitidior esset; certè hæc sacram domum firmiores aureæ columnæ, præciosior pyropus, ac præstantius ebur, quã Ouidiaum illud solis domicilium exornarunt. Quid plura? quamuis magna fuerit gloria antiquissimi templi illius Salomonis, illum tamen defectum nemo negabit, quod Dei magnitudinem capere non poterat, ipso Salomone dicente: *Si 3. Reg. 8. cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc, quã edificauit: at beate Virginis viuum templum cœlis ipsis capacius existens, magnitudinem Dei vndique circumdedit, vt dixit Ieremias femina circumdabit virum; & Ecclesia Ierem. 31. Catholica canit: *quem cæli capere non poterant, tuo genio consultis.* Carterum, silentio non præteribo, quod si inter alia, quæ domus, aut Templi alicuius gloriam commendant, non infimum locum tenent à peritissimo artifice delineatam, fabricatam, & ad finem vsque perductam esse: sãne ex hoc capite non parum ostentabitur gloria huius domus, cum **D** **Y** **S** ipse supremus omnium opifex eam ab æterno sua mente prælinearit: *Ab æterno ordinata sum, & in tempore; ipse fundauit eam Altissimus; & alibi: Edificauit sicut vnicuique sacrificium suum; vbi non absque**

Ecclesia.

Cælius Rhodiginus lib. 6. cap. 26.

Philosoph. Bias.

Thales Milesius.

Chleogol.

Pitagorus.

Præcipuo est Auctoris huius operis.

Prou. 8. Psalm. 86. Psalm. 77.

absque singulari mysterio David comparasse arbitror Christū vnicornio, quia sicut animal istud singulare, ea virtute præditum esse noscitur, quod cornu suo contingens aquam mortifero veneno infectam, omnem veneficam, ac morbida[m] qualitatem ab ea expellit; ita quidem Christus Dominus cornu potentie suæ maculam peccati originalis instar virus, fontem profapæ nature humanæ inficientem, medio sanguine suo abstergit; sed longè aliter id præstitit beatæ Virgini, quam reliquis, illam enim à culpæ originalis veneno, ne inficeretur, præseruauit, alios verò post actua[m] infectionem spiritali regenerationis lauacro sanat.

Cum Templi ergo huius, ac sacrosanctæ domus tanta maiestas, atq; gloria sit, vt ex prædictis copiosè liquet, quis, quæso, audebit, peccati originalis macula illud contaminare? Legimus olim Templi contaminationem factam fuisse per Antiochum, qui posuit Idolum in Templo Dei. Antiochus interpretatur: *contra curram impugnationes*, ergo immaculatam Conceptionem beatæ Virginis, quæ vehiculum fuit, & currus filii Dei, apertè nituntur ponere in hoc sacrosancto Dei templo, idolum peccati originalis, quod an mundissimo Dei templo congruat, ipsi viderint. Simile etiam quidpiam facere tentauit quondam Nicanor, sed *Iudas Machabæus linguam impij Nicanoris præcisam*, iussit particularim auribus dari; additque sacer textus: *omnes igitur cæli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum seruauit: Quæ verba meritò nobis vsurpare licebit; Gratiâ agentes Deo, & Patri Domini nostri Iesu Christi, quod sacratissimum Virginis templum à principio suæ ædificationis, vsque in æternum, & vltra impollutum, & incontaminatum semper esse voluerit. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum.*

Amen.

HOMILIA XIII.

Sub metaphora Tabernaculi immaculatam Dei genitricis Conceptionem ostendimus in illa verba Davidica: sanctificauit Tabernaculum suum Psalm. 43. Altissimus.

VM antiquis illis Patribus omnia in figura cō-

1. Cor. 10.

tingerent, vt docuit Apostolus, non immeritò putauerim vetus illud, ac solemne Tabernaculorum festum

vb[er]am, ac typum extitisse celeberrimi huius festi, quod in lege gratiæ sancta Romana colit Ecclesia in honorem sanctificationis illius tabernaculi, quod Altissimus corporaliter inhabitare dignatus est per nouem menses in eo delitescens. Refert facta scriptura, Moysen fecisse olim

Exod. 25.

antiquum illud Tabernaculum ex diuino præcepto, secundum exemplar, quod sibi in monte monstratum est: sanè Deus fabricauit hoc celebre tabernaculum Virginis secundum pulcherrimū exemplar, quod non in monte, sed in mente ab æterno præhabebat, vt & ipsa prædixit: *Ab initio, ante secula creata sum. Tria Tabernacula olim Deum sibi elegisse sacra commemorant eloquia; primum in deserto; secundum, quod Salomon extruxit; tertium, quod Propheta Ezechiel vidit; quæ omnia multis priuilegijs, & muneribus cumulauit. De deserti Tabernaculo ait sacer textus: & gloria Domini impleuit illud. Exod. 40.*

Eccles. 24.

Exod. 25.37.

L X X. verò vertunt: *gloria Domini repleuit illud tabernaculum.* Caldaica Paraphrasis: *gloria Domini impleuerat tabernaculum.* Pagninus: *Et repleuit illud spiritus Dei.* Hec sanè multo congruentius in beatam Virginem conuenire, nemo Catholicus negabit; Nam præterquā spiritus Dei, tanquam in eius propriū tabernaculum descendit, cœlesti Paranympo dicente:

Exod. 40.

Spiritus Domini repleuit illud tabernaculum.

Pagninus.

I

Spiri-

Luc. 1.
Psalm. 109.

Spiritus sanctus superuenies in te, & virtus
Alissini obumbrabit tibi: æternas Pater
filium suum naturalem, quem ex proprio
vtero generat, vt ipse prædixit: ex vtero,
ante Luciferum genui te; in Virgine Ma-
riæ vterum transmisit, vt fortem illū ar-
matum, humani generis hostē, expugna-
turus, armis nostræ humanitatis munire-
tur.

D. Isidor. li.
15. orig. c. 10.

Memini D. Isidorum, dum explica-
ret, quid esset tabernaculum, dixisse: Ta-
bernacula tentoria sunt militum: Vnde, cum
manifestū sit, corpus, & sanguinem Chri-
sti, quem ex Genitrice sua sumpsit, arma
fuisse illi, quibus hostes suos profligauit:
ipse enim proximus passioni iam corpus
suum, & sanguinē in oblationem creuen-
tam Patri offerens, dixit: Nunc princeps hu-
ius mundi eijcietur foras: apud quidem hac
ratione beatam Virginem tabernaculum
appellauit Dauid, vt enim ait Hugo Car-
dinal. Tabernaculum fuit beata Virgo, in qua
ipse armavit se armis nostræ mortalitatis, qui-
bus contra Diabolum militauit. De secundo
autem tabernaculo legimus libr. Paralyp-
pomenon: Elegi enim, & sanctificavi locum
istum, vt sit nomen meum ibi in sempiter-
num, & permaneant oculi mei, & cor meum
ibi cunctis diebus. Tabernaculum illud Sa-
lomonem habuit ædificatorem per ma-
nus artificum, quos peritissimos quæsi-
uit ad eius fabricam; at tabernaculum
hoc Deiparæ Virginis Mariæ æterna Dei
sapientia sibi in proprium domicilium,
ac regiam aulam extruxit; & idēo maxi-
mam adhibuit curam, vt in fundamento
illius, quod fuit eius conceptio, primus
lapis, qui iaceretur, esset gratia, ne alio-
quin, si fundamentū defectuosum esset,
ædificium ruinam pateretur, aut illius pe-
riculo maneret expositum, id enim (vt so-
let) prohiberet, Dominum in eo habitare:
Nam, vt tam piē, quam eleganter dixit S.
Cyrillus Homilia habita in Concilio E-
phesino: Quis vnquam de architecto audi-
uit, quod sibi ipsi templum construxerit, & in
eo habitare prohibitus sit propter inimicum?
quasi dicat: quis vnquam artifex domum
sibi ædificauit, quam præcognouisset cō-

Ioan. 12.
Isid. vbi sup.

Hugo Card.
in eum locū
Dauidis.

2. Paral. 7.
3. Reg. 9.

S. Cyrill.
homil. 6.

tinuū deuastādam esse ab inimico? Cūm
ergo vnigenitus Dei filius, Patris sapien-
tia ædificauit sibi inhabitandum hoc sa-
cro sanctum tabernaculum, quis quæ o
sibi persuadebit, cum primum illud con-
struxit, confectum prohibitum illi fuisse
in eo habitare? Narrat sacra Scriptura de
illo Salomonis tabernaculo, ac celeberrimo
tēplo, ædificatum fuisse ex lapidibus
iam dolatis, perfectissimeque elaboratis;
quod non hominum arte, sed ex speciali
Dei miraculo, absque artificum industria
factum docuit S. Theodoretus. q. 21. vt su-
prā adnotauimus: Id procul dubio egre-
giē mihi delineat immaculatam Virgi-
nis Conceptionē, qua præ omnibus aliis
sanctis donata fuit. Hoc enim manife-
stum interest discrimen inter statuam ex
ligno, vel lapide cōfectam, & imaginem,
pennicillo depictam, quod illa non ali-
ter elaboratur, quam extrahendo, & arti-
ficiosē ab ea demendo superflua; ista verō
addendo colorem colori, & splendorem
pulchritudini; Non secus accidit beatæ
Virgini, si cum reliquis sanctis confera-
tur; illos enim diuina gratia dolauit, &
elaborauit, extrahēs ab eis peccatum ori-
ginale, ac demens antiqui serpentis infe-
ctionem: at beatam Virginem tanquam
excellentissimam imaginem, ac diuinum
tabernaculum singulari suæ omnipoten-
tiæ industria non maculam, quam nun-
quam contraxerat, auferens, aut quidquā
imperfectiōnis, cuius expertus semper fuit,
adimens, sed gratiam gratiæ superad-
dens, variis charismatum fulcimentis ex-
truxit, ac virtutum splendoribus miri-
ficē perpoliuit, & exornauit; adeo vt me-
rito ei dici possit, quod olim de Apelle
dicebatur: manum de tabula nesciūt tollere.
Refert deinde sacer Exodi textus; sin-
gulos, pro facultate vniuscuiusque ad ta-
bernaculum illud ædificandum obtulis-
se varia munera; aurum, argentum, pur-
puram, & similia. Qui autem paupertate
premebantur, captarum pilos offerebant;
itaque singulorum temporalia bona in
tabernaculi ædificationem confluēbant:
Non.

3. Reg. 6.

S. Theodor.
quæst. 21.

Exod. 35.

Non dissimiliter factum intueor in edificatione huius sacrosancti Tabernaculi: singula enim virtutes, ac caelestia dona, quae in variis sanctis emicuerunt, in ornamentum huius sacrosancti tabernaculi beatæ Virginis simul confluerunt; In eam namque fides Saræ à D. Paulo laudata cumulatissimè descendit: in eam liberalitas Rebecca, quæ non tantum seruis Abraham, sed etiam camelis potum dedit: in eam fortitudo Iudith, quæ Holofernem occidit & caput eius amputavit: prudentia Abigail, quæ veniam à Davide pro Nabale Carmelo viro suo impetravit: in eam misericordia Raab, quæ exploratores hospitio excepit: in eam pietas, & deuotio Annæ, quæ in Templo seruentissimè orabat: in ea profunda humilitas Ruth, quæ messorum pascebat, & spicas colligebat: in eam grātudo Esther, quæ meruit sponsa esse Regis Assueri. Quid plura? uno verbo multa dicam. Eam puritas Virginum, Confessorum persequantia, Martyrum fortitudo, Anachoretarum abstinentia, ardens Apostolorum zelus, ac feruentissima Seraphinorum charitas copiosè locupletarunt. Tot hæc, ac tanta in Virginem collata caelestia charismata attentè contemplanti, memoriæ occurrit pergrata illa de Ioue filio, cuius meminere Plutarchus, & Hesiodus. Finxere Poetæ illum Vulcano præcepisse, vt sceminam quandam pulchritudine, ac venustate longè antecelleret; postquam autem manum operi admouit, & quoad potuit, perfecit, loquem, & reliquos Deos deprecatus fuit, vt singuli singulas perfectiones sceminæ illi liberaliter impertirent: Pallas cōtulit fortitudinem, Minerua sapientiam, Venus pulchritudinem, Iupiter potēciam, Mercurius eloquentiam, Apollo Musicam, atq; hanc sceminam Pandorem vocitabant; hoc est, aggregationem donorum. fabulosa quidem enarratio, sed quæ te vera altius, & excellentius in Deiparam Mariam historicè conuenit; quam tres diuinæ per-

sonæ adeo locupletarūt, vt nulla vnquam virtus in sanctis omnibus præfulserit, quam in Virginem copiosius non effunderint, quod, & nomen ipsum (Marie) nō obscure præferret, quod Mare interpretatur, quia sicut (& habetur in Genesi) congregationes aquarum Dominus vocauit Maria, ita, quia Virgo erat, in quam congregationes gratiarum cœlitus confluebant, consulto eam vocauit, Mariam, quod Mare significat.

Inter alia, quæ commemorat sacra Scriptura ad Tabernaculum illud, quod Salomon ædificauit, spectantia, lucernam, & ignem coram Tabernaculo, semper extitisse, ait; quod in hoc sacrosancto Virginis tabernaculo excellentiori modo factum reperio; nam cum primum Altissimus illud exerxit, continuo in eo lucernam posuit altissimæ contemplationis, quam nec per momentum fuisse extinctam per totum vitæ illius tempus, etiam, dum somno vacaret, multa mihi suadent. Primum quod de ea aptè intelligendum venit illud Sapientie: *Inextinguibile est lumen ipsius; & illud Cantici: Ego dormio, & cor meum vigilat;* quod non de Sponso, sed de Sponsa beata Virgine egregiè exponit Rupertus super caput 5. Cantico. sicut de ad eadē idem explicat Sanctus Bernardus serm. 51. verba illa: *Virgam vigilantem ego video:* instar Iacobi, qui dormiens contemplabatur scalam, & serm. 4. expressè, ait: *Cum dormiebat, fuisse Virginem in altiori contemplatione, quam fuerit quicumque alius, cum vigilaret. Secundum, quod in eandem sententiam conspirant grauisissimi Theologi, Albertus Magnus, Richelius, Bernardinus Bussenf. & Canisius cum aliis modernioribus, qui lib. 1. Cuius cogitatio, cura, & voluntas omnis in lege Domini noctes, ac dies versabatur, vt etiam dormiente illa, sicut meminit Ambrosius, Maria vigilaret, & Canisius, qui frequenter in somno, aut lecta reteret, aut somno interrupta continuaret, quæ vltima verba desumpsit ex D. Ambrosio Virginibus. Tertium, quod rationes etiā*

non parum vrgentes eidem sententiæ ad-
 stipulantur, quarum primam defumo ex
 auctoritate D. Augustini lib. 5. contra lu-
 lianum cap. 9. vbi de hominibus in statu
 innocentie sermonem faciens, ait: *Tam
 felicia erant somnia dormientium, quam vita
 vigilantium;* potiori ergo ratione de beata
 Virgine dici potest, somnum eius tam fe-
 licem fuisse dormiendo, quam vigilan-
 do: illud enim, quod perfectionis gratiæ
 in illo statu communicatum est, quis ne-
 gabit verisimile esse beatæ Virgini non
 fuisse concessum? Deinde quia valde pro-
 babile est, idq; docent grauissimi Docto-
 res, beatam Virginem habuisse scientiam
 infusam diuinorum mysteriorum, vt as-
 serunt D. Bernardus practica de beata
 Virgine sermo. 4. artic. 1. cap. 4. & Alber-
 tus Magnus lib. de beata Virgine cap. 71.
 & cap. 96. & D. Antoninus 4. par. tit. 15.
 cap. 17. §. 1. & capit. 18. §. 2. approbat in
 hoc Alberti Magni doctrinam. Idem, &
 Dionysius Richelius super caput 5. Canti-
 cii: at est manifestissimum in Theolo-
 gia scientiam infusam esse independen-
 tem in sua operatione à conuersione ad
 phantasmata, & ab operatione sensuum;
 poterat ergo beata Virgo dormiens vti
 illa scientia, & per actus illius dormiens
 vigilare.

Ad hæc, quia, vt communis fert Docto-
 rum sententia cum D. Bernardo, sermone
 ad Canonicos Lugdunenses, quod alij,
 licet paucissimi, est concessum, beatæ Virgini
 minime creditur fuisse denegatum: sed Salo-
 moni concessum fuit, vt dormiens cor-
 pore, mente vigilaret, vt docent Nicolaus
 de Lyra, & Dionysius super 3. Regum, &
 colligitur ex prædicto loco Regum, quia
 ibi narratur, quod Salomon in somno
 petiit à Domino sapientiam, postulatio
 autem actus est mentis, & arbitri: Mul-
 ti etiam viri sancti, & præcipue Prophe-
 tæ ex speciali dono Dei diuina mysteria
 dormientes intellexerunt, vt constat ex
 verbis Iob. 33. dum ait: *quando irruit sopor
 super homines, & dormiunt in lectulo: tunc
 aperit aures virorum, & erudit eos; instruit*

disciplina. Vnde D. Thomas prima secun-
 da quæst. 113. artic. 3. ad secundum ad
 ducens illud Numeror. 12. *Si quis fuerit in-
 ter vos Propheta Domini per somnium, aut in
 visione, loquar ad eum;* ait, in tali casu con-
 seruari vltim liberi arbitrii: Actandem,
 quia in somnis contingere potest, vt quis
 mente vigilet, docuerit Abuleasis lib. 1.
 Paralyp. c. 1. q. 18. Petrus Thireus de Ap-
 paratu Imaginum cap. 5. Pererius lib. 2. de
 obseruatione somniorum qu. 4. & Pineda
 super Iob. ad c. 33. v. 15. adductis ad id testi-
 moniis ex Platone, & Cicrone, quibus
 addo Hippocrati lib. de Insomniis: quæ:
 ergo verisimilius est id supernaturali Dei
 virtute Virgini accidisse, vt nō solum vi-
 gilans, sed & dormiens à contemplatione
 nunquā cessaret: Immo D. Gregor Nisse-
 nus super cap. 4. Cantic. vbi beata Virgo
 cinnamomo comparatur, ait, hæc speciali
 virtute præditam esse hanc arborem, vt si
 dormientis ori imponatur, nulla se impedi
 dormientem, quo minus interrogantibus re-
 spondeat. Sed iam veniamus ad ignem an-
 te tabernaculum non deficientem. Ade-
 rat in hoc sacro beatæ Virginis taberna-
 culo ardentissimus, & nunquam deficiens
 charitatis ignis non solum in habitu, vt
 loquuntur Theologi, sed in actu, vt potè
 quæ flammigeris amoris actibus etiam
 dormiens abiq; vlla intermissione æstua-
 ret, vt præcitati Doctores vnanimi con-
 sensu docent: Quænam modum enim an-
 tiquitus (prout testantur D. Augustinus,
 & D. Isidorus) in templo Veneris erat can-
 delabrum contiaens mirabilem sillum
 labidem nomine Abefton, qui in modū
 prunæ ardentis inextinguibile lumen, &
 calorem continebat; sic in sacrosancto
 Virginis templo ab instanti suæ Conce-
 ptionis ardentem, atq; inextinguibilem
 amoris ignem constituit, in cuius figura
 Deus præcepit, ne ignis vnquam defice-
 ret de altari suo. Quod si de Seraphino-
 rum charitate loquens, D. Dionysius de
 cœlesti Hierarchia, cap. septimo: vocat
 illam acutam, incessabilem, calidā sem-
 per, immobilem, ac semper feruidā, haud
 difficul-

D. August. 5.
 cont. Iulian.
 lib. 9.

S. Bernar-
 din.
 Albert. Ma-
 gnus.

D. Antonin.

Dionys. Ric.

D. Bernard.
 epist. 174. ad
 Cano. Lugd.

3. Reg. 3.
 Nicolaus de
 Lyra.

Dionys. Carr.

Iob. 33.

D. Thom.

Num. 12.

Abulenf.

Petrus Thir.

Pererius.

Pineda.

Hippocras.

D. Aug. lib.

21 de Ciuit.

Dei.

D. Isidor.

lib. 16. Etibi.

mol.

Lenit. 6.

D. Dionys.

difficulter mihi persuadeo amorem Marianum nunquam intermissum, qui plusquam Seraphicus erat, & feruentiorem fuisse illo, adeo ut celestium spirituum amor in comparatione amoris illius, frigus, & glacies esset, quod mihi videntur significasse duo illi Cherubini, qui iuxta Mosaycam Arcam, Mariam adumbrantem, faciem, & pedes suos contegebant, quia pudebundi verecundabantur amorem suum ardore Virginis tepidiorum. Vnde eleganter D. Hieronymus, sermone de Assumptione Virginis, dixit: *Totam incandescit eam diuinus amor, ut nihil esset in ea, quod mundanus violaret affectus, sed ardor continuus, ebrietas perfructus amoris.* & D. Anselmus libr. de excellentia B. Virginis cap. 4. altitudinem huius amoris contemplans, dixit: *Superat omnes omnium rerum creaturarum amores, & dulcedines magnitudo amoris Virginis in filium suum, & dulcedinis immensitas, qua exultabat, & liquefiebat anima eius in Dominum Deum suum: sed melius omnibus sponfus ardentibus lampadibus Virginis amorem comparauit: Lampades eius, lampades ignis, atque flammarum. originale hebraicum legit: flamma Dei, id est, maxima; consuevit enim Scriptura, quae maxima sunt, Dei appellare; ut Psalm. 35. Montes Dei, id est, maximi, Symmachus vertit: Impetus eius, Impetus ignei, quia sicut ignis subiectus turribus, ac fortissimis hostium arcibus, solo eas aequat; ita charitatis ignis, quo beatissima Virgo ab instanti lux Conceptionis exarsit, Demones deterruit, ac omnes peccati originalis insidias longe à se propulsauit.*

Porro, quia si singula quaeque illius Templi, ac Tabernaculi Salomonis stylo prosequi tentassem, in infinitum abiret oratio; diuisionem illius solum attingam; fuisse typicum illud Tabernaculum in tres partes diuisum, sacra referunt eloquia. Prima. Atrium vocabatur, quae pars erat externa. Secunda, Sancta. Tertia, Sancta sanctorum nominabatur.

Totidem quidem partibus constare hoc sacrosanctum Virginis templum, haud difficile erit ostendere. Prima, erat externa corporis species, quae Atrio respondebat. Secunda, illa, in qua appetitus sensitiuus sedem habebat, quae per locum, qui Sancta dicitur, praefigurabatur. Tertia erat pars superior, ubi ratio, & lex diuina dominabatur, quae inferiorem semper in officio continebat. in prima ergo parte, mira effulgebant interioris sanctitatis indicia, de qua Dauid: *Omnia gloria eius filiae Regis ab intus: lux tamen, quae interioris latebat, foris quidem radiabat, ut eleganter descripsit D. Ambrosius his verbis: Nihil torum in oculis Virginis, nihil in verbis proax, nihil in actu inuerecundum; non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, in qua corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis.* His consonant, quae D. Damascenus tam pie, quam eruditè, dixit: *Quoniam modo honestissimum tuum, o Virgo, incessum exprimas; quoniam modo amictum? quoniam modo oris tui venustatem? senilem in iuuenili corpore prudentiam? honestus vestitus, mollitiem omnem, ac luxam fugiens, gressus honestus, ac sedatus, mores seueri, atque hilaritate temperati, sermo iucundus ex leni animo progredies.* Haec clarissimi hi duo Patres, ex quibus haud obscure colligitur, quale fuerit huius tabernaculi Atrium, & vestibulum, ut enim dixit D. Ambrosius libr. 1. offic. cap. 14. *Bona domus in ipso vestibulo debet agnosci, lux intus posita foris luceat.* Secunda Mosayci Tabernaculi pars, quae, sancta, dicebatur, secundam quoque Virginis partem rectè adumbrabat, portionem scilicet inferiorem, seu concupiscibilem, nam licet concupiscentiam, quae in nobis regnat, Diuus Paulus ad Romanos, vocauerit peccatum, quia stimulat ad illud. in Virgine tamen, quae omni peccati fomite caruit, minimè peccati, sed sanctitatis nomenclaturam meretur. Tria quidem fuerunt valdè preciosa in secunda illa parte Tabernaculi Mosayci: Candelabrum, Mensa, Altare Thimiamatis,

quibus

Exod. 25. 37.

D. Hieron.

D. Anselm.

Cant. 3.

Psal. 35.

Symmachus.

3. Reg. 6.
ad. Heb. 9.

Psal. 44.

D. Ambros.
orat. 1. de
Natiuit.

D. Damasc.

Ad Rom. 7.

quibus opponuntur tria, quæ in nostro appetitu reperiuntur; caliginosæ tenebræ, Esuriens importuna, pestiferi halitus. Aduersus tenebras, Candelabrum; aduersus esurientem mensa; aduersus pestiferum halitum Altare Thymiamatis suauissimū odorem exhalans: at in appetitu Virginis minimè hæc tria mala nostra, sed tria præciosa per tria ille adumbrata, bona reperiuntur; Erat enim in ea aureum rationis, fulgentissimumque fidei Candelabrum, & quidem cum esset *Mulier amicta sole*, tenebræ eam comprehendere non poterant; *quæ enim societas lucis ad tenebras?* Appetitus deinde Virginis terrena hæc nunquam esuriuit: vnde Bernardus lib. 7. de Beneficiis cap. 26.

2. Cor. 6.

D. Bernard.

Accipe, quemadmodum in mente hominum cupiditates hient semper, & possant? Virginis appetitus non esuriebat, nihil præter Deum poscebat, nihil expetebat terrenum: Dei mensa, Dei dulcissimis epulis satiebatur; quidni satiat a Virgo viueret, quæ propositum semper ante oculos habebat Panem propositionis, qui è caelo descendit? Tandem quamuis humanus noster appetitus pestiferos emittat cogitationum halitus, Auerno Lacui similes, de quo Maro lib. 6.

Maro lib. 6.

Spelunca alta fuit, vastoque immanis hiatu Scrupæ, tuta lacu nigro, nemorunquæ tenebris,

Quam super haud vlla poterant impunè volantes

Tendere iter pennistalis sese halitus atris

Faucibus eructans supera ad conuexa ferebat;

Vnde locum Graij dixerunt nomine, Auernum.

Virginis tamen affectus, Altare fuit cœlestis Thymiamatis suauissimum semper odorem emittens; vt satis clarè indicauit sponsus, componens illam cum *Virgula fumi ex aromatibus myrrhe, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij*. Aptæ quidem comparatio Virginis, & virgula fumi in eius Conceptione, nam quæ admodum illa pastillo igni admoto, recta, & semper odorifera ascendit, &

Cant. 3.

nec minimam ignis scintillam secum fert; non secus beatissima Virgo, quamuis ex progenitoribus igne peccati originalis adultis, processerit, nullam tamen illius scintillam secum tulit, sed instar virgulæ fumi aromatici nunquam non recta, aut non odorifera extiit. Tertiam deinde Tabernaculi partem, sanctam sanctorum, diximus esse, per quam egregiè adumbrari autumo superiorem portionem animæ Virginis, quæ cum prius mente, quàm ventre conceperit sanctum sanctorum, ac totius sanctitatis fontem, potiori iure, quàm locus ille veteris Tabernaculi, sancta sanctorum nominari meretur. In eo tamen elucet mira proportio, huius spiritualis Tabernaculi ad illud corporale, & inanimatum, quod sicut in interiori parte illius duo erant Cherubini, in quibus Deus sedere dicebatur, ve loquitur Dauid: *Qui sedes super Cherubin*, eratque ibi Arca Testamenti foris, atque intus auro contexta; non dissimiliter in superiori Virginis parte, duo Cherubini erant; intellectus scilicet, ac voluntas, qui velocissimis alis præditi in Deum incessanter intendebant; & sicut Cherubini versos semper habebant vultus in Propitiatorium; ita intellectus, & voluntas Deiparæ Deum ipsum propitiationis fontem incessanter adeo respiciebant, vt ab eius cognitione, & amore, ipsa etiam dormiente, nec per momentum se auerterent, vt supra læe ostendimus.

Psalm. 98.

Tandem id, quod de tertio Tabernaculo dicere à principio; pollicitus sum, omnia de mira Virginis sanctitate dicta egregiè confirmat.

Hoc ergo tertium Tabernaculum fuit illud, quod vidit Ezechiel, de quo sacra Scriptura ait: *omnes fines eius in circuitu* Ezech. 43 *sanctum sanctorum est*. Caldaica Paraphrasis: *omnis terminus eius per circuitum, sanctum sanctorum est*. Vatablus vertit: *& circuitu Vatabli*. Si ergo Deus ita sollicitus fuit, vt ea, quæ circuireat Tabernaculum, sancta essent,

CORDE

Jerem. 31.

nonne illa, quæ circulo sui yteri circumdedit Deum: Ieremia dicente: *famina circumdabit virum*; oportebat, vt sancta semper, & immaculata fuisset? Si enim Deus inanimati Tabernaculi puritatis tam sollicitam curam gessit, quanto illa sollicitiorem credendum est gessisse erga custodiam animati tabernaculi Matris suæ: Concludo igitur, quod cum sanctū idem sit, quod mundum, atque purum, seu absque terra, certè cum beata Virgo, sancta sanctorum fuerit, non solum peccati malitia, sed, & fomitis turpitudine ad peccatum instigantis omninò caruerit. Etenim, cum experientia compertum sit, quod quantumuis pecus herbam depascas, iterum illa virefcit, & ramusculos mittit, quia radix intacta mansit: certè si in beata Virgine mansisset radix peccati, quæ est fomes ad illud instigans, ne utiquam totam suam vitam absque peccato veniali traducere potuisset, vt verè traduxisset sanctum Concilium Tridentinum docet, quia manente radice, semper herba repullulat, germinat, & iterum, atque iterum virefcit; Vnde eleganter D. Bernardus excellentiam sanctificationis huius sacri Tabernaculi B. Virginis contemplan, dixit: *Ego puto, quod copiosior gratia sanctificationis in ea descendit, quam in alijs in vtero sanctificatis, que totam vitam eius immunem ab omni peccato efficeret; quod nemini in natis mulierum credimus esse donatum.* Hæc ille, & D. Ioannes Damascenus, postquam Virginem appellarat Dei Tabernaculum, ac templum animatum, subdit: *Cedant Moysi, & Salomonis Tabernaculum, viuo, & ratione prædico; sed & nos insuper addimus: cedant huic Tabernaculo præstantissima Romanorum ædificia; cedant antiquorum Mausolea, cedant regales Principum aulae, cedant superba palatia Mithrayco, aut Corinthio opere a fabricata; cedat tandem huic stupendo Tabernaculo cœlestium orbium, & vniuersæ mundialis machinæ celeberrima structura; quia, si ad illius ædificationem*

supremus opifex digitos admouit, iuxta illud Davidis: *opera digitorum tuorum, quæ tu fundasti; in huius constructionem, brachii tui omnipotentiam exhibuit, Virgine ipsa, dicente: fecit mihi magna, qui potens est. & fecit potentiam in brachio suo.* Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Psal. 138.

Luc. 1.

Ibid.

HOMILIA XIV.

Ostenditur Dei Genitricis Conceptionem minime esse regulandam, aut metiendam eadem mensura, qua reliquorum omnium Conceptio regulatur, in eadem Dauidica verba: Sanctificauit Tabernaculum suum Altissimus.

DEVS Optimus Maximus omnipotentia suæ magnitudinem, ac supremum omnium dominium mundo ostentandi gratia, consulo per multa operari voluit supra totum ordinem naturæ, & communem legem gratiæ, vt non obscure inde omnibus innosceret, tanquam supremum legislatorem, ac naturæ & gratiæ Conditorem eius leges, ac iura, prout sibi libuisset, solvere, ac impunè irrumpere posse. Soli quidem, & Lunæ à principio creationis mundi hæc eis noscitur imposita, & promulgata lex, vt incessanter circulatorum tramite mouerentur, in quo valde discriminabantur ab alijs planetis stationarijs, & retrogradis, vt Astrologorum more loquar; Dei tamen mandato sol, & Luna steterunt; Iosue 10. *Et sol decem lineis retrocessit, in signum longioris vitæ, quæ Deus Ezechia concedebat.* Contra naturæ cursum est, animalia articulata

Ios. 12.

4. Reg. 20.

VOCEN.

Conc. Trid. sess. 6. Can. 23.

D. Bernard. in ser. de natiuit. Virg.

D. To. Dam. orat. 1 de nat. Mariæ.

- voicem emittere, vt Philofophi teftantur; Nam vox, est sonus ab ore animalis prolatus, certis quibusdam nature instrumentis efformatus, cum imaginatione aliquid significandi, quod soli homini competere potest, nihilò fecius tamen animam Balaam verba illa protulisse legimus: *Quid feci tibi, cur percussis me?* Deinde quis vnquam vidit ex serpente fieri virgam, & ex virga serpente, prout contigit Moyfi; qui & aquas in sanguinis naturam conuertit, & fluentia Maris, velut in duos muros diuisit, dum filii Israel in terram promissionis proficiscerentur. Quis quæso vnq̄ audiuit aquas Marath amaras, immisso ligno, alioquin amaro, vt multi putant, dulces factas fuisse: ex lapide erupisse maximam aquarum copiam inauditum sanè est, sed dum Moyfes virga percussit bis silicem, ex eo largissima fluxerunt aquæ. Quis hominem, vt feminam in salem conuerti vidit, neque enim natura hominis ea dispositione pollet, vt tam facile in salis substantiam conuerti possit; sacra autem scriptura refert uxorem Loth in salem repente conuersam eò, quod contra Dei mandatum Sodomam aspexisset, quid, rogo, debilius, & infirmius sono, & tamen clangentibus tubis, & militibus vociferantibus, muri fortissimi Ierichò corruerunt. Et quid magis contra ignis naturam, quam proximam materiam rectè dispositam non comburere? & tamen, in ardentem fornacem missis Sidrach, Misach, & Abdenachò, factus est veluti ventus vorax flans, neque eos tetigit ignis, neque quidquam molestie intulit. Leonum natura vorax, & superba est; dum autem Daniel in lacum leonum detrusus fuit, propriam voracitatem, ac feritatem deponentes quasi agni mites exga illum se habuerunt. His alia non minus prodigiosa subiungo. Paulus ait: *statutum est hominibus semel mori*, & tamen Lazarus, & alii suscitati, bis mortui sunt. Dauid vitæ nostræ periodum breuem ad eò esse testatur, vt dicat: *Dies annorum nostrorum, in ipsis septuaginta anni; si autem*
- in potentatibus octoginta, & amplius eorum labor, & dolor.* Videmus tamen Enòch, & Eliam, qui cum multo ante Christum fuerint, adhuc superstites sunt, imò, & erunt vsque ad tempus Antichristi, vt constat ex Malachia, Ecclesiastico, & Malach. 4. *Eccl. 4. 4.*
- multis aliis locis: *Quid plura? Nonne à Deo lex illa condita fuit, vt dum homo vitam hanc mortalem ageret, videre ipsum minimè possit? non videbit me homo: & viuet.* Et illud: *Deum nemo vidit vnq̄.* Ab hac autè regula generali excipiuntur Moyfes, & Paulus, quos ad tempus mortalitate indutos, diuinam vidisse essentiam grauissimi docent Doctores cum D. Thoma. Ad eundem ergo modum non obstante vniuersali illa lege, qua statutum est, vt omnes filii Adæ per naturalem propagationem generati, peccatum originale contrahant, vt verba D. Pauli indicant: *Omnes in Adam peccauerunt:* ab hac tamen communi lege omnipotentia Dei Matrem suam excipere dignata est: in instanti enim Conceptionis, in quo, iuxta legem latam originalis macula inesse debebat, impedita fuit per infusionem gratiæ, quæ peccatū nullum abstulit, sed vetuit, ne inesset. Sicut ergo Deus dispensauit cū Virgine in lege illa vniuersali: *In dolore paries filios* vt clarè docet Isaias, dicens: *Antequam parturiret, peperit, id est, absque dolore, vt communi consensu explicant ibi patres; & sicut dispensauit cum ea, lege illa; Puluis es, & in puluerem reuerteris;* integrum seruans eius corpus absque vlla corruptione; Et sicut etiam, impugnatoribus immaculatæ Conceptionis non dissentientibus, ab ea lege, Deus eam exemit, de qua Paulus ad Gal. *Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem:* Nam, vt docet D. Thomas: *Rabidus canis fomitis peccati ligatus fuit à principio suæ sanctificationis, vel, vt aliis placet, penitus extinctus;* Et sicut, non obstante regula illa vniuersali sacre Scripturæ: *Non est homo qui non peccet:* & in multis offendimus quos, ab hac lege exceptit Deus

Deus B. Virginem, vt docet Concilium Claromontanum sub Vrbanò II. celebratum; & Tridentinum sess. 6. Canon, 23. ita Christus Dominus eadem ratione, immò potiori iure dispensauit cum eadem, ne graue illud peccati originalis iugum sublineret. Nam, cum illud magis coinquinet animam, quam veniale, vt fides Catholica docet: illud enim mors animæ est, hoc non; illud in odium, & inimicitiam Dei inducit, hoc verò non; consequens est, Christum Dominum, qui Genitricem suam à macula veniali præseruauit, etiam, & ab originali eandem præliberasse, & præseruasse. Vnde Conceptionem Deiparæ Mariæ minimè regulandam esse reor per ea, quæ secundum communem legem in omni filiorum Adæ Conceptione contingunt. Nam, sicut olim, alia erat vulgaris mensura, alia sanctuarii, vt constat ex Leuitico; ita quoque diuersa debet esse mensura, qua sanctissimæ Virginis, id est diuini sanctuarii, & animati tabernaculi Dei res metimur à mensura illa, quam reliquis omnibus filiis Adæ adhibemus: Ibi enim dicitur: *Omnis estimatio, sicut sanctuarii ponderabitur.* Rectè reliquorum omnium mensura est pondus illud Dauidicum: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Et illud Iobianum: *Nemo mundus à sordibus, neque insans vnus diei.* sanctuarii tamen Dei, id est Deiparæ Mariæ, non est hæc mensura, non est hoc pondus, sed illud: *sanctificauit tabernaculum suum Altissimus: Ipse creauit eam in Spiritu sancto.* Necnon illud Cantoricum: *Quæ est ista; quæ ascendit per desertum sicut virgula sumi, ex aromatis myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? quem locum ita Pagninus legit: Quasi columna sumi.* Complutensis lectio, *quasi vnicus sumi; Vatablus, & nonnulli alij; quasi palma fumigantes.* Certè Angeli cum præuiderant primos Parentes in amoenissimo Paradiso iustitia originali præmunidos, & Angelos in celo empireo gratiæ decore exornatos,

miserè, ac turpiter fuisse coinquinatos, merito nunc mirantur, quod ex impuro, ac fatente deserto mundi huius, ascendat B. Virgo omni virtutum odore flagrans, & ideo exclamant: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula sumi ex aromatis myrrhæ, & thuris?* quem locum, vt exponamus, obseruandum est, quod teste Cicerone lib. I. de officiis, virgula appellari solebat Deorum fatalis, quæ omnia bona, fortunæ, opes, honores, pulchritudinem, & salutem conferebat: Mercurio autem Antiqui virgam tribuebant soporiferam, qua animos mortalium, in quam partem vellet, flectebat. Homerus tamen Palladi dedit auream virgam, qua Vlysses ex fene deformi in pulchrum conuertit iuuenem. Hæc quidem omnia Antiquorum sunt somnia, & figmenta; at Spiritus sanctus non fictè, sed veracissimè vocat B. Virginem, virgulam: est enim ipsa Virgula illa, quæ, vt libro Numerorum legimus, in tabernaculo testimonii sola subito germinauit, & gemmas cepit turgescere, & quibus confectum frondes erupere, & flores, qui mox dulcissimos fructus produxerunt: Quod autem ait: *virgulam hanc fuisse sumi ex variis aromatis, & speciebus compositam, virtutum, ac donorum varietatem mirum odorem exhalantium, quibus exornata in sua Conceptione prodiit, Deipara Maria, significat.* Nec mysterio vacat, quod inter illas species aromaticas primo loco enumerat myrrham, quia, cum illa sit à corruptione præseruata, ideo ad significandum primum donum Virgini collatum in sua Conceptione, fuisse gratiam præseruantem à corruptione peccati originalis; primo loco myrrham commemorauit.

Solent petitisimi Agricultores, vt arbor fructum odoriferum producat, perforata eius radice suauissimum odoris mulchium, aut similem aliam speciem aromaticam ei immittere. Nemo sanè est mortalium, qui infelix planta non

Cant. 3.

Cic. lib. I. de offic.

Num. 17.

fuerit propter peccati originalis verum, qui illum corrosit. Adam enim omnes suos fructus amarus, & foetentes proicit: ad quod David respiciens: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum.* Verum celestis ille Agricola, de quo Christus Dominus dixit: *Pater meus Agricola est,* ad radicem huius arboris, hoc est, ad Conceptionem B. Virg. apposuit praeferentis diuinae gratiae muschium, ut postmodum produceret preciosum illum, ac odoriferum fructum, Christum Dominum, cuius odorem participant fideles cum D. Paulo dicunt: *Christi bonus odor sumus.*

Psalm. 50.

Ioan. 11.

2. Cor. 2.

Fabricius

Dateramus.

Hebr. 1.

Psalm. 90.

Gen. 3.

Ad haec Fabricius Dateranus in aureo illo suo libello cuiusdam lacynthi meminit, qui ex vna parte effigiem Caesaris Laureae redimiti, ex alia vero Virginem sub umbra palmae continebat, quae manu dexterae Scorpionem tenens, & turribus coronata super Leonem, sedebat. ferunt veteres illos hac imagine describere voluisse Africam, quam magnam matrem vocabant; sed reuera subscriptio illa, *Tu ne cede malis,* non apte ei congruebat, quae multis malis cessit. Aptius tamen in B. Virginem conuenit. Nam si respicias Mariam praegnantem, videbis splendidissimum lacyntum non effigiem Caesaris, sed aeterni Patris expressam figuram in se continentem, ut loquitur Paulus: *figura substantiae eius:* intueberis etiam castissimam virginem, cuius statura, ut ait Saïomon, assimilata est palmae: In sedit etiam super leonem, dominans Diabolum, in modum, & pedibus eum conculcans, iuxta illud: *Conculcabis leonem, & draconem.* Quod si illa Scorpionem manu tenebat, B. Virgo serpentem manu potentiae suae, ita compescuit, ut voce Domini id attestante, caput eius contunderet: *Ipsa conteret caput tuum.* Inter sanctos quidem nonnulli Doctores nonis pedes, alii corpus, alii faciem percusserunt: pedes percussit, qui in calce vitae, velut bonus latro, conuertuntur: corpus verberant, & acriter pungunt, qui quod excellentius est, a pueritia, velut D. Thomas, Deo consecrati,

absque peccato mortali vitae curriculum peragunt: faciem percutiunt, grauitateq; lacerant (quod rarius euenit) qui in visceribus maternis, velut Ioannes Baptista, latentes, prius sunt sancti, quam in lucem editi. At beatissima Virgo potentius omnibus ob gratiam praeferentem à peccato originali lacium suum contra antiquum serpentem proniciens, non manus, non corpus, non faciem leuiter percussit, sed caput eius gloriose comminuit, peccatum originale, quod reliquorum peccatorum caput esse noscitur, fortiter à primordiis suae Conceptionis conterens: Hanc enim victoriam soli illi reseruauerat, qui praedixit: *Ipsa conteret caput tuum.*

Luc. 11.

Gen. 3.

Quod tandem Virgo illa turribus laureata, ac redimita describeretur, non incongruè B. Virgini adaptari posse video, cuius immaculatam Conceptionem tot Vrbes, tot prouinciae, ac tot Regna vnanimi consensu, & alacri animo, probant, colunt, atque suspiciunt: Quae, cum ita se habeant, iudicent quaeſo, quam longè (ni fallor) à veritate absint, qui B. Virginem originali, aut veniali labe aliquando maculatam dicere audent; meminereque id, quod olim contigit in edificatione illius celeberrimi Templi, in quo Deus inhabitare elegit. Narrat enim sacra Exodi historia, omnes filios Israel quasi certatim ex bonis suis preciosiora quaeque habebant, ad Templi fabricam ei obtulisse; structo tamè iam, & fabricato Templo iussit Dauid ab oblationibus cessare, quia nihil amplius iam desiderabatur, ut Templum esset omnibus numeris absolutum. Non secus accidit huic sacrosancto templo B. Virginis, de quo Dauid: *Sanctum est Templum tuum, mirabile inaequitate.* Quod, cum grauissimi Ecclesiae Patres, Augustinus, Hieronymus, Athanasius, Cyrillus, Cyprianus, & plerique alii, quos suo loco referemus, adeo magna illi obtulerint munera, ut solus S. Germanus Archiepiscopus Constantino-

Exod. 25. 26
& 27.

Psalm. 64.

S. Germanus
Archiepiscopus.

Exerit: Omnia tua sunt admirabilia (ô Deipara) omnia supra naturam, omnia ingentia, & cunctorum vires superantia. Hæretici tamen huic sacro Templo, id est, beatæ Virgini impolluto Dei tabernaculo pœnitentiã à peccatis venialibus tribuunt. Catholici etiam nonnulli offerunt eidem Templo gratiam sanctificantem, & emundantem à præexistenti macula originali: hæretici prohibentur munus illud pœnitentiæ offerre, nam præter D. Bernardum dicentem: *Ab innocentissimo eius corde pœnitentia longè fuit, sacrosanctum Concilii Tridentinum, dum veniale peccatum commississe negat, pœnitentiã ab illa manifestè excludit; Catholici verò quidam etiam gratiã mundantis, & faciantis donum offerre huic templo non prohibeantur, eorum tamen oblationem necessariã non iudicamus, cunctis ferè iam fidelibus singulari cultu, ac religione ac summo applausu immaculatã Virginis Conceptionem venerantibus. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

D. Bern. ser. de assumpt. Conc. Trid. sess. 7. c. 23.

HOMILIA XV.

Per similem esse demonstramus beatam Virginem Paradiso voluptatis, quem Deus à principio condidit: ex qua similitudine immaculata Virginis Conceptio, ac mira eius excellentia singulari eruditione illustratur in illa verba Genesis: *Plantauerat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formauerat.*

Genes. 2.

VM pergratum sit hoc argumentum, cuius tractationem nunc aggredi tento, mira illa deinde est consonantia, ac proportio inter terre-

stem Paradisum voluptatis à Deo conditum, & beatissimam Virginem, hortu deliciarum Dei, oportet pius stabilire veritatem Catholicam circa terrestrem illum Paradisum, à grauissimis quibusdam, Doctoribus acriter laceratam: ut enim docuerunt Diuus Augustinus & Diuus Anastasius, prius est statuen- *D. Aug. l. 19. de civ. Dei* Vnde Angelicus Doctor dixit: *In o. c. 21. mibus, qua sic scriptura tradit, est profu-* *D. Anast. dameno tenenda veritas historie, & desu-* *lib. 7. in ex-* *per spirituales expositiones fabricande. O. mer.* rigenes quidam, & Philo Iudæus ausi *S. Tho. p. p. fuere contra totam Patrum antiquitatè* *q. 102. art. 1. Origenes, & Philo Iud.* falso effutire, Paradisi narrationem Mo- *Orig. in cap. 1. Gen.* saicam non historicam, sed mysticam esse: ita ut nullus vnquam fuerit in terra corporeus Paradisus, sed allegoricus tantum, & intellectualis. verba Origenis sunt hæc: *Quis verò ita idiotas inuenitur, ut putet velut hominem quendam Agricolam Deum plantasse arbores in Paradiso, in Eden contra Orientem, & arborem vitæ plantasse in eo; id est, lignum visibile, & palpabile, ita ut corporalibus dentibus manducans quis ex ea arbore, vitam percipiat, & rursus ex alia manducans arbore, boni, & mali scientiam capiat: sed, & illud, quod Deus post meridiem deambulare dicitur, in Paradiso, & Adam latere sub arbore boni, & mali, equidem nullum arbitror dubitare, quod figurali tropo hæc à scriptura proferantur, quo per hæc, quadam mystica indicentur. Hæc Origenes. Quibus persimilia sunt, quæ Philo Iudæus scribit; ubi recitata vniuersa Moysis de Paradiso sententia, hæc subdit: *Hæc Philo de- potius Symbolicè, quàm reuera, & propriè pif. mundi.* videtur mihi Moses philosophatus. *siqui & 1. lib. dem arborem vitæ, & arborem cognoscendi* *Allegor. bonum, nunquam, vel antea vel post è terra pullulasse, sed videtur Paradisum quidem innuere animi principatum, qui quasi infinitarum arborum, variarum opinionum est plenus. Per arborem autem vitæ, innuere pietatem, quæ maxima est omnium virtutum, per quam anima efficitur immortalis.**

K 2

Arbor

Arbor autem dignoscendorum bonorum & malorum, designat illi prudentiam in medio positam, qua natura contraria dijudicatur. Positis igitur his terminis in animo, tanquam iudex contemplantur, in quam se rapi partem permitteret. Vt vero affexerit, in seculis quidem inclinantiem pietatem, & sanctitatem, ex quibus immortalis efficitur vita, continentem proiecit, ut par erat, & fugavit à Paradiso. Vt ne spem quidem redeundi reliquam ei faceret. Immedicabilia, & irreparabilia dans prænarranti anime. Ea enim deceptionis occasio, vel excusatio, fuit, non mediocriter desestabilis. Verum hanc sententiam tanquam fidei Catholice dissonam acriter impugnant omnes Antiqui Patres Epiphanius, Hieronymus, Augustinus, Theodoretus, Ambrosius, S. Methodius, S. Thomas, necnon, & D. Chrysostomus, qui ad eius impugnationem, egregiam his verbis indicavit rationem: *cin. Dei c. 11.* Ideo Moyses describens Paradisum, & nomen Theodor. q. loci, in quo erat, scilicet Eden, & plagam orientalem, quam spectabat, & nomina fluminum à Paradiso egredientium, serè omnibus lib. de Paradiso cap. 1. liceret nugari volentibus decipere simpliciores, dicendo: nullum fuisse in terra Paradisum, sed in celo, & alias fabulas, suaque somnia iaclando. Nam si cum Moyses tantam in describendo Paradiso diligentiam posuerit, nihilominus tamen fuisse nonnulli fabulantes, non fuisse super terram Paradisum, multaq; alia à doctrina Moysi alienissima, inducentes, & verba eius alio sum, quam dicta sunt, detorqueutes, quid futurum fuisset, si non tam minutim, tam dilucide, denique tam enucleate Paradisum descripsisset? Hæc ille. Quoniam præiacto fundamento, narratio nem illam Moysicam: Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio, historicam esse, & non mysticam, exordiamur quasi allegoricum sensum ex illa eruere, & quidem in primis, Paradisum illum, locum fuisse in Orientis partibus constitutum, auctor est Divus Isidorus, necnon & Divus Damascenus. Vnde Tertullianus canit:

Est locus Eois Domino dilectus in oris, Lux ubi clara nitens, spiratque salubrior aura, Aternusq; dies, atq; immutabile tempus. Nox ibi nulla, juus defendunt astra tenebras.

Tertull. lib. de Iud. Damin. c. 8.

Hoc certe interest inter B. Virgintem, & reliquos homines naturali propagatione ortos, quod illi concipiuntur ad occidentem caliginosum peccati originalis tenebris suis animam offuscantem: beatissima autem Virgo instar Paradisi, concepta, ac nata fuit ad orientem solis iustitiæ, diuinæ gratiæ splendore eam irradiantis, qui à culpæ originalis tenebris illam præservavit: sicut enim Paradisus à principio sua præductionis luce clarissima illustratus fuit, & in ea usque in hodiernum diem perseverat, eaque fructu placuit Deo, & translatus est in Paradisum, sic, & B. Virgo primam, quam in sua Conceptione diuinæ gratiæ lucem accepit, eandem magis, ac magis auctam perpetuè conseruavit. Vnde David ad id significandum, comparat B. Virginis lucem orbium celestium luci: *Ponam, inquit, thronum eius sicut dies cæli.* Alii quidem sancti, licet Dei throni fuerint, erant tamen sicut dies terræ, quos atra nox antecedit, & subsequitur, ac immaculata Virgo fuit thronus sicut dies cæli, noctis expertus, nullam culpæ originalis obscuritatem admittens; unde de illa melius, quam de throno Salomonis verificantur verba illa. *Non est factum tale opus in vniuersa terra;* Deinde, si verum est, ut verissimum esse arbitror, quod eruditissimus Philoxenus in eleganti illa oratione, quam de arbore vitæ scriptam reliquit, tradit super portionem illam terre stiris Paradisi, illam Dei maledictionem: *Maledicta terra in opere tuo, spinas, & tribulos germinabit tibi, minimè cecidisse: sic enim ait de Paradiso & eius plantis verba faciens: Nequaquam subiecta sunt execrationi, atque damnationi, hæc enim in eam modo terrâ pronuntiatæ sunt, que extra*

Eccli. 44.

Psal. 88.

Iosue. 3.

Philoxe. orat. de arb. vitæ. Gen. 3.

Paradi-

Epiph. in Anchorat.
S. Hier. in c. 10. Daniel.
Aug. l. 12. de cin. Dei c. 11.
Theodor. q. 25. in Gen.
D. Ambros. lib. de Paradiso cap. 1.
S. Methodius apud S. Epiphani. her. 4.
S. Thom. q. 102. art. 1.
Gen. 2.
D. Isid. lib. 14. Ethym. 6. 13.
D. Damasc. l. 2. orthodox. fidei. c. 11.

Paradisum est, post violatam ab Adamo legem, ita ut ab ipsis Paradisis maneret immu-
nus, sicut in hanc usque diem quoque immu-
nus, liberque est, eoique delicatissime, & spe-
ciosissime arbores in ipso etiam extant. Id fa-
ne non obscure præfiguravit cōmunem
illam peccati originalis maledictionem
vniuersam Terram infertilem, beatam
Virginem Paradisum voluptatis Dei mi-
nimè comprehensuram, sicut de sacro
sacrosanctum Concilium Tridentinum
in decreto vniuersali de peccato origina-
li minimè voluit illam comprehēdi. De-
clarat, inquit, sacra Synodus, non esse sue
intentionis comprehendere in hoc decreto (vbi
de peccato originali agitur) beatam, & immac-
ulatam Virginem Mariam Dei Genitricem.
vnde Abdias lib. 4. historię refert D. An-
dream Apostolum dixisse, quod sicut
terra non maledicta fuit, ex qua primus
Adam formatus est; ita B. Virgo terra
fuit nunquam maledicta, ex qua secun-
dus Adam conditus fuit. Atque hinc est,
quod sicut, id attestante Tertulliano, in
Paradiso nunquam ab arboribus frondes
desuebant, ut nostris accidit arboribus, è
quibus tanquam superflua decidere so-
lent non pauca folia; sic enim ait:
*Virentesq; grauant vberima germina ramos,
Nulla cadunt folia, & nullo flos tempore desti.*
Quod & Ezechiel non obscure pronun-
ciasse videtur, dum ait: *Orietur in ripis eius
ex utraque parte omne lignum pomiferum,
non defluet folium ex eo, cui perlimile est
quod David dixit: Et folium eius non de-
fluet: sic tanta fuit Virginis excellentia,
ut nec ab eius ore ociosum verbum de-
flueret, haud ab interiori homine super-
fluum quidquam, aut superuacaneum in
exteriorem hominem redundaret. Nar-
rant etiam grauissimi auctores, Paradi-
sum illum conditum fuisse in eminentis-
simo omnium totius Orbis monte: Hi
sunt: S. Thomas, Magister sententiarum,
Alexander Alenfis, Beda, Rabbanus, Stra-
bo, Abulensis, immò Albertus Magnus
Magist. sent. 2. part. suæ Theologiæ ait: *Hoc tamen di-
2. dist. 17. c. 3. co sine praeiudicio melioris sententiæ, quia in**

quibusdam libris antiquissimis reperi, quod il-
lius sententiæ, quæ attribuitur Bedæ, & Stra-
bo, primus auctor fuit Thomas Apostolus, quod
scilicet Paradisus tante altitudinis sit, ut vsq;
ad lunarem globum ascendat. Hæc ille: sed
quidquid sit de hac tanta illius loci subli-
mitate, illud tanquam certum pronun-
ciat D. Basilus, quod ob celsitudinem il-
lius, nulla erat in Paradiso, immodica
ventorum vis, nulla tempestatum pro-
cella, nullus hyemis horror, nō veris ni-
mia humiditas, non torrens æstatis ar-
dor, non molesta autumnī siccitas, sed
temperata, & pacifica omnium temporum
inter se consonantia gauderet. superabat
namq; Paradisus mediam ætatis regionē,
vnde præfata incommoda oriri solent.
Illud etiam tanquam rem indubitam
tradidit Lactantius Firmianus in Carmi-
ne de Phœnice aquarū alluionem vni-
uersam terram inundantem, Paradisum
ob nimiam eius altitudinem minimè at-
tigisse.

Et cum diluuium merisset fluctibus orbem

Decalioneos exuperavit aquas.

simile quidpiam de Olympo Thessaliæ
monte Socinus describit cap. 14. *Olym-*
pus, inquit, primum excellenti vertice tantus
attollitur, ut summa eius cælum accole vocet.
Ara est in cacumine toni dicata, cuius altari-
bus, si qua de esu inferuntur, nec distantur
ventis, & spiritibus, sed volente altero
amio, cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi re-
peruntur, & literæ in cinere scriptæ ad al-
teram anni ceremoniam permanent. Quæ
omnia huic nostro argumento mirum
in modum congruunt: nam sicut inun-
datio illa vniuersalis sablimem illum Pa-
radisi locum contingere non valuit; ita
peccati originalis copiosissimus imber in
omnes filios Adæ grassanti fluctu deci-
dens, sacrum hunc beatissimæ Virginis
Paradisum ob gratiæ eius celsitudinem,
ac dignitatis Matris Dei eminentiam, nō
solum inundare, sed nec pertingere po-
tuit; adeo, ut non immerito Davidis ver-
ba ei accommodare nobis liceat: Verum-
tamen in diluuium aquarum multarum ad eum

Alex. Alenf.
2. p. q. 38.
membr. 1.
Beda de stat.
tempor.
Rabban. &
Strabo in 2.
Gen.
Abulens.
ibid. q. 9.
Albert. Mag.
p. 2. Theol.
tract. 13. q.
79.
D. Basil. in
huius loci
commem.

Lactan. Fir-
mian.

Socinus.

Psal. 37.

non approximabant. Et quemadmodum ob altitudinem Paradisus ille immunis erat à fulgure, & grandine, & omni alia acris inclementia; ita quia super verticem sanctitatis omnium Angelorum hic sacer Paradisus Mariæ conditus fuerat, ob hanc certè celsitudinem, peccatorum actualium grandines, fulmina, & peregrinæ impressiones quidquam nocumti ei asserre minimè potuerunt. Ac tandem ad eum modum, quo ob eminentiam situs, cinis in cacumine montis Olympi semel relictus à nullo vento dissipari poterat, ad eundem etiam ob eminentiam sanctitatis Mariæ, pulverem humilitatis, quem Spiritus sanctus in ea infudit, vanitatis, aut superbiæ ventus dissipare, ac perdere nunquam valuit. Consonat his sententia D. Damasceni dicentis: In Paradiso animalia rationis expertia minimè fuisse, sic enim ait: *Dignus profecto locus Paradisus, ac dignus eius, qui ad imaginem Dei creatus fuerat, incolatus, in quo nullum irrationalium habitabat.* Id quæro quid aliud aptius adumbrare potuit, quam quod in hoc facto immaculate Mariæ paradiso peccata vlla per animalia rationis expertia significata, cum peccatum sit à regula rationis deviatio, nunquam admittenda forent? sicut etiam Paradisus in eo valde excelluit, omnes alios etiam regios hortos, quod, isti priusquam horti pulchritudinem obtinerent, rudis, inculta, & impolita terra fuerant, ille autem nunquam non fuit Paradisus, nunquam pulchritudine sua caruit, nunquam rudis, & agrestis terra extitit; non secus, quâvis reliqui omnes sancti horti sint, & Paradisi voluptatis Dei, prius tamen fuerunt in principio suæ formationis, & conceptionis agrestis, & rudis terra, utpotè peccati originalis ruditate deturpati; at beata Virgo à principio suæ conceptionis fuit Paradisus, atque adèd nunquam, nec per momentum pulchritudine Paradisi caruit, nunquam agrestis terra spinas, & tribulos germinans, quod, & in Paradi-

so illo terrestri nò obscure adumbratum reperio, dum ait sacer textus: *Plantauerat Deus Paradisum à principio; arbitror enim cum D. Hieronymo de qq. Hebraicis. per hæc verba, non solum significari à principio constitutionis mundi Deum plantasse Paradisum, sed illum à principio, sub forma Paradisi condidisse.* Ita sanè accidit B. Virgini, quæ à principio suæ conceptionis sub forma Paradisi voluptatis Dei condita fuit, atque adèd absque rursitate peccati originalis, sed perge iam reliqua, quæ de paradiso illo terrestri sacra commemorant eloquia; sanctique Patres tradunt, Virgini adaptare. Doctores non pauci querunt, quanto tempore primus Adamus in paradiso illo commoratus fuerit? Quidam (etuditisimo, ac diligentissimo scriptore Barcephà referente) existimant, triginta tres annos inibi fuisse, & ea propter Christum Dominum per totidem annos transeurisse, pro expiando illius scelere; Alii, quadraginta tantum diebus paradisum incoluisse putant, ideoque Christum dies totidem in deserto ieiunasse, nimirum, ut eius ieiunium aduersus illam primi parentis ingluuiem, antidotum esset. Alii tradunt, per integram hebdomadam in paradiso extitisse Adamum, ita ut feria sexta intrauerit, & feria sexta sequenti ab eo prostrigatus fuerit, cui consentit ipse Barcephà. Alii (ut refert Abulensis) docuerunt solum per vnicum diem perstitisse: Alii plus vno die, quorum verba refert Maluenda de Paradiso capit. 46. *Maluenda. Perreus autem eodem die, quo peccauit, expulsus putat primum parentem, à paradiso, tanquam indignum diutius ibi commorari; id quod verba Genes. 3. si attentè perpendantur, non obscure indicant, dum id factum aiunt ad auram post meridiem, hoc est paulò ante solis occasum, in quam sententiam conspirant Cyrillus, Epiphanius, Diodorus, Tharsensis, & alii, quos refert, & sequitur Feu-ardentius. Cæterum, per quot horas permanserit in paradiso, Episcopus Abulensis*

D. Tom. Damasc. lib. 2. de sid. Ortho. cap. 11.

Genes. 2.

D. Hierony.

Barcephà de paradiso refert.

Abulensis.

Maluenda.

Perreus.

Genes. 3.

Cyrril. Epiph.

phan. Diod.

relati à Feu-

arden. in 11.

is ad c. 15.

lib. 5.

lenis

3. *Iren. Abulens. sup. cap. 1. Gen. Gerual. lib. de ocis imperialib. de-
sis. 1. q. 603.*

lensis ex aliorum sententia refert, per septem solum; at Geruasius lib. de ocis imperialibus, per nouem horas tradit in paradiso commemoratum fuisse primum parentem, quod presenti argumento misificè quadrat; nam totidem mensibus secundus Adam de cælo cælestis in paradiso materai vteri delituit. Vt tamen amplius mira vtriusque huius paradisi similitudo, atque conformitas innotescat, certè, sicut terrenus Adam formatus fuit ex terra desumpta ex quatuor mundi partibus, Oriente, Occidente, Septentrione, & Meridie, vt docuerunt S. Cyprianus, & S. Augustinus, qui ab antiquioribus Patribus id accepisse fatetur; ita cælestis Adam ex carne Virginis, quæ ex quadruplici virorum genere, Regum, Sacerdotum, Prophetarum, & Ducum originem ducebat (prout D. Mattheus refert in eius genealogia) carnem sumpsit: & sicut terra illa, ex qua primus homo factus est, terra erat rubea, vt docuit Eusebius de preparatione Euangelica, & Theodoretus quaest. 36. vnde sumpsit nomen Adam, quod Terra rubea interpretatur, vt iudem Patres adnotant; ita secundus Adam, Christus Dominus humanum corpus assumpsit ex terra rubea, hoc est, ex rubeo, & purissimo Mariæ sanguine: & quemadmodum (Tertulliano id affirmante) terra illa humana industria nunquam culta fuerat, sed virgo adhuc erat, nondum aratro compressa, nondum fementi subacta; ita secundus Adam huius secundi paradisi incola ex terra virginea viti operam nesciente efformatus fuit, ad quod respiciens D. Irenæus eleganter dixit: *Quemadmodum Protoplastus ille Adam de radi terra, & adhuc virgine (nondum enim pluerat Deus, & homo non erat operatus terram) habuit substantiam, & plasmatus est manu Dei (omnia enim per ipsum facta sunt): & sumpsit Dominus limum à terra, & plasmavit hominem; ita recapitulans in se Adam, ipse Verbum existens ex Maria, quæ adhuc erat Virgo, rectè accipiebat generationem Adæ recapitulationis.*

Cypr. tract. de montib. Syna, & Sion.

S. August.

Matth. 1.

Euseb. de prepar. Euang. l. 1. c. 4. Theod. q. 36. in Numeros.

Tertullian.

D. Iren.

Quòd si Moyses commemorat in paradiso illo primo, matrimonium factum fuisse inter Adam, & Euam; id sanè præsignificauit nuptias, quæ celebrandæ erant in paradiso vteri virginis inter humanitatem Christi, & Verbum diuinum: & quemadmodum ibi dictum est propter illud matrimonium: *Erunt duo in carne vna,* id est, in prole, quæ vnitas valde extrinseca est; sanè hic, (quòd mirabilis est) fatemur duo in persona vna, naturam scilicet diuinam, & humanam in vnitate intrinseca suppositi diuini. quod si etiam vinculum matrimonii illius indissolubile erat: *quos Deus coniunxit, homo non separet;* profecto vinculum vnionis hypostaticæ, humanitatis Christi cum Verbo multum per omnem modum illo strictius, & indissolubilius esse fide Catholica docemur, cum illud morte alterius coniugum dissolutum fuerit; vt de omni matrimonio generaliter docet D. Paulus: *hoc verò etià morte ipsa per corpus grassante, & animam ab eo diuidente, Verbi vnionem eum illo nulla ratione dissoluere potuit; Mansit Verbum vnitum corpori in sepulchro, mansit vnitum animæ in limbo.* Vt tamen multa paucis comprehendamus, si sexta die creatus est primus Adam, eadem cruciatus est secundus; hora illius diei tertia inductus est Adam in Paradisum, & seruator noster tertia hora extractus est ab vrbe Hierusalem humeris crucem suam baiulans; Et quo tempore Adam manus protendit ad decerpandos fructus veritos, eodè Christus suas distendit super lignum, vt qui in ligno vincebat, in ligno quoque vincceretur: Rursus à sexta ad Nonam horam exutus est Adam sua gloria; & etià Christus sol iulitæ nudus in cruce existens à sexta ad nonam vsque horam amissio vite splendore obscuratus est, atque vniuersa creatura luctu cooperta, quasi refricata pristini Adæ calus memoria: *Elapsa deinde nona hora, dispersæ, atque abactæ sunt tenebræ; quæ significabatur, soluta iam tunc esse ea mala, quæ*

Moyses.

Genes. 2.

Matth. 19.

1. Cor. 7.

Genes. 1.

Matth. 20.

genus

genus humanum circumdederant. Insuper quo tempore cōfossus Dominus no-
 ster lancea, eodem à Cherub. custode Pa-
 radisi, & arboris vitæ, vibrata est lancea,
 sed cum hoc discrimine, quod illa ingres-
 su terrestris paradisi interdicebat, hæc ad-
 itum ad cœlestem parat. Denique qua
 hora pulsus est à paradiso Adamus, à Deo
 eadem prorsus à Christo missa est in Pa-
 radisum anima latronis. Moyses rursus
 de paradiso agens, dixit continere omne
 lignum pulchrum visu, & ad vescendum sua-
 ve, & lignum vitæ in medio paradisi: non se-
 cus Deus in amœno hoc Virginis paradi-
 so, cunctarum produxit gemina gratia-
 rum, & exemplaria virtutum; ipsum quo-
 que lignum vitæ, Christum Dominum
 posuit in medio vteri eius, cuius foliis sa-
 nantur infirmi, cuius odor vivificat mor-
 tuos, cuius sapor dulcorat amaros, cuius
 umbra refrigerat miseros, cuius aspectus
 lætificat Angelos. Verior hic ortus, quia
 si ortus inde nominatur, quia aliquid
 semper ibi oriatur, & cum alia terra semel
 in anno aliquid proferat, ortus nūquam
 sine fructu est; ceterè ex Maria natum est,
 & nunquam deficit, fructus, qui nunquā
 marcescit, fructus saluberrimus, de quo
 dictum est: Qui manducat me, ipse vivet pro-
 pter me, fructus tandem vnus, & vnicus,
 sed multiplex virtute, in quo cum huma-
 nitas, & diuinitas eidem personæ insint,
 duplex in ipso est refectio, Ciuius, & Pe-
 regrinis. Cuius beatus, & comprehensor
 ipso vescitur ad iucunditatem; Peregrin-
 nus, & viator homo ipso vescitur ad sani-
 tatem: extra ipsum sanitas non est, nisi
 falsa; iucunditas, non nisi mortifera. De
 veteri, & terreno paradiso fluvius egre-
 diebatur ad illum locum voluptatis irri-
 gandum, qui post in quatuor capita diui-
 debatur, de isto nouo, & cœlesti paradiso
 flumen illud egressum est, de quo legitur:
 Fluminis imperius lætificat ciuitatē Dei, quod
 inde diuiditur in quatuor Euangelia: flu-
 men hoc Christus est, paradisis verd vte-
 rus virginis, quem Spiritus sanctus tan-
 ta gratiarum abundantia perfudit, vt fi-

lio Dei fietet Hortus voluptatis, vnde exi-
 uit fluvius Dorix, rapido charitatis suæ
 cursu, totum mundum sapientie suæ
 fluentis perfundens. Quid plura de hoc
 facto proferam paradiso: magna pauper-
 culus proferre non valeo, exigua dicere
 animus abhorret. suppleat ergo inopiam
 nostram secundissimi illius Alani copia,
 qui in illa verba: Hortus conclusus, fons si-
 gnatus, tam pie, quàm sapienter dixit: Ma-
 ria hortus est, in quo non rose patientiæ, nec
 lilia virginitatis desunt, in quo rosa domini-
 ci corporis, & sanguinis, in quo liliū ca-
 stratus conclusus, quia vtriusque clausus,
 studio hanc intentionis, & consideratio-
 ne rationis. Hortus conclusus, Soror mea spon-
 sa, quia vallo charitatis signatus, ne irum-
 pere possit malignus: conclusus, quia Angelo-
 rum custodia circumseptus. Soror mea per di-
 lectionem, sponsa, per naturæ vniōnem. Hor-
 tus conclusus, hic ideo repetitur, vt perfectio
 Virginis in actione, & contemplatione note-
 tur, vel in duplici Virginitatis specie. Conue-
 nit hortus, vt sit æqualis, sepius, satius, distin-
 ctus, relictus, & vber. Æqualis, vt rigetur; so-
 pius, vt seruetur; satius, vt fructificet; distin-
 ctus, vt deleat; relictus, vt capiat aërem; vber,
 vt præbeat copiam. Et tu Virgo Dei Genitrix,
 fusti vber hortus, copia plenitudinis, fons, in
 quo ineffabile misericordiæ flumen, in quo
 gratiarum omnium irriguum, fons, quem in
 sinu suæ pietatis recipit lachrymarum nostra-
 rum profluum; signatus fidei sigillo, Euange-
 licæ veritatis signaculo, & virginitatis pessu-
 lo; ita, vt nec Hæretici, nec Demones, in te fi-
 dem, vel Euangelij veritatem possint infirma-
 re: Hæc ille.
 Sed iam tempus est, vt flammea illa se-
 ra, qua clausus fuit olim primus ille paradi-
 sus, nostra claudatur oratio: Collocauit, Geneſi.
 inquit Moyses, ante Paradisum voluptatis
 Cherubin, & flammeum gladium, atque ver-
 satilem ad custodiendē viam ligni vitæ: Hæc
 verba historicè esse accipienda, vt cætera
 omnia antecedentia, cum eodem verbo-
 rum tenore enarrantur, communi con-
 sensu Patres docent, quos à principio re-
 tulimus: vnde non possum non mirari,
 cum

Genes. 2.

Ioan. 6.

Psalm. 45.

Ioel. 2.

Alanus su-
per 4. Cant.

Genes.

Tansen. in ca.
143. Concor.
Honcala in
3. Gen.
Pineda lib.
1. monarch.
c. 11. f. 2.

Chrysoſt. ho-
mil. 18. in
Genef.
S. Gennad. in
græca Cate-
na Gen. 3.
S. Eucherius
Beda, Abul.
Yatab.
Hugo de S.
Victor. Pe-
rer. super c.
3. Gen.

Magiſt. ſen-
in 2. diſt. 10.
Scot. Durand.
ibid.
S. Dionys. de
cœleſt. hie-
rarch. lib. 9.
cap. 13.

eum tutum non fit aliter sentire, viros
alioquin perdoctos, Cornelium, Ianſe-
nium, Honcalam, & Pinedam hoc loco
allegoriam tantum, ac metaphoram va-
lidam, ac perpetue oclusionis Paradisi ag-
nouisse. hoc supposito, quamuis Proco-
pius, Gazeus, & Theodoretus Heraclæ
Episcopus, nec non & Theodoritus q. 40.
existimant Cherubinum illum nõ fuisse
se verè spiritum aliquem Angelicum, sed
simulachrum quoddam aspectu terribile
ad incutiendum terrorem primis paren-
tibus more agricolarum, qui in fatis, &
hortis ligneos palos defigunt laceris hu-
manarum vestium pannis indutos, vt co-
terriculam enti genere à seminum, atque
frugum pascu deterreant. Verùm D. Chry-
sostomus custodem Paradisi verum An-
gelum fuisse docet. Idem S. Gennadius,
S. Eucherius, Beda, Abulensis, Vatablus,
& alii permulti, tam antiqui, quam re-
centiores scriptores in tertium caput Ge-
nesis, secuti D. Augustinũ, in Comment.
eiusdem Genes. hæc dicentem: *Ordinavit
Cherubim, & flammam vomphæam, quæ ver-
titur, custodire viam ligni vite, hoc per cele-
stes vique potestates etiam in Paradiso visi-
bili factum esse credendum est, vt per angeli-
cum ministerium esset illic ignea quedam cu-
stodia. an verò custodia illa angelica, esset
ex Cherubinis, an verò ex interiori alia
Hierarchia, non est concursus omniũ sen-
tentia. nam D. Chrysoſtomus, D. Augu-
stinus, & S. Gennadius supra relati cum
aliis, quos refert Moyses Barcephã c. 28.
apertè volunt, custodiam illam fuisse ex
Cherubinica Hierarchia, licet enim or-
dinariè non mittantur Cherubini, aut
alii superiorum ordinum in ministerium
horum inferiorũ, extraordinariè tamen
aliquando, licet rarò, supremos Angelos
mitti docuit Magister sententiarũ, quem
secuti sunt Scotus, Durandus, & per plu-
res alii famosi Theologi. At S. Thomas
secutus D. Dionysium, & magnum Gre-
gorium docet superiores Angelos mini-
mè mitti ad hæc externa ministeria, atq;
adeò multo minus, ad humile illud mi-*

nisterium custodiendi terrestrem paradi-
sum. Quare autem (si ita res se habet) di-
ctus fuerit custos ille Cherubim, respon-
det idem D. Thom. p. p. minores Ange-
los interdum mutare nomina supremo-
rum propter aliquam ministerii analo-
giam, quomodo Isaias dixit: vnum de Se-
raphinis igne purgasse labia illius, quia
Seraph, incendens interpretatur: simili er-
go ratione custos ille angelicus vocatur
Cherubim, ex ministerio assumpto, quo-
niam Paradisus fuit oclusus homini eò,
quod extendit manum ad fructum arbo-
ris scientiæ: *Cherubim* autem interpreta-
tur *scientiæ plenitudo*. In explicatione au-
tem flammæ gladii, atque versatilis, Do-
ctores in varias abièrunt sententias, nam
Sanctes Pagninus vult illũ fuisse ferrum
lanceæ linguæ flammæ speciem præse-
ferentem. LXX. Interpretes exponunt,
laminam gladii tersam, politam, ac ful-
gentem fuisse, quæ vt flamma splende-
ret. S. verò Cyprianus, Guilielmus Ham-
merus, Tertullianus, & S. Thomas flam-
meum illum gladium interpretatur esse
torridam Zonam. Lactantius verò Fir-
mianus lib. diuinarum Instit. Rupertus,
Hugo Vict. Lyranus, Abulensis existimat
flammeum illum gladium esse murum
quendam ignis ex terra ibi erumpentis,
vt in Ethna Siciliæ, Vesuuio Monte, &
noui Orbis Vulcanis; vel certè à Deo ibi
dem de nouo creati, quo Paradisus veluti
impenetrabili septo toto ambitu, esset ex
omni parte circumuallatus. In tanta opi-
nionum varietate, illa procul dubio ma-
gis mihi arridet, quæ docet aciem gladii
versatilis, seu ex vtraque parte acuti, fuisse
figuram quandam igneæ lanceæ, quam
Cherub. manuteneans, atque coruscans
protulit primos parentes à Paradiso,
& ab arbore vitæ arcebat. qua præmissa
literali intelligentia, mysticam, & a le-
goricam ingrediamur. In eo certè faciliè
detegemus, quàm rectè paradisus ille
beatam Virginem adumbrat in sua cõ-
ceptione; sicut enim Paradisus ille admi-
sit in se Adamum innocentem, minimè

S. Greg. hom.
34. in Euag.
D. Thom. p.
p. q. 112. ar.
2. ad secun-
dum.
Isaiæ 6.

Sanctes Pa-
gninus in
thesauro.
LXX. in c. 3.
Genes.
S. Cypria. lib.
de Gen. c. 2.
Guiliel. Ham-
mer. ibid.
Tertull. Ap-
polog. c. 47.
S. Thom. 2.
2. q. 164. ar.
2. ad quintũ.
Lactan. Fir-
mian. lib. 2.
diuin. Instit.
c. 13.
Rupert. Hu-
go de S. Vi-
ctore, Lyra-
nus, Abulen.

verò recepit Adamum peccatorem, sed longè à se propulsauit; ita beatissima Virgo in puncto suæ Conceptionis non admisit Adamum primum peccati originalis labe illam inficientem, sed clausit illi ostium, vt idonea esset ad recipiendum in se secundum Adamum ex præuis eius meritis illam ab omni macula præseruatam Angelum enim custodientem Paradisi ostium apparuisse sub specie humana, vt tradit S. Gennadius super tertium caput Genesis, non obscure significasse mihi persuadeo, filium Dei custodem, ab instanti Conceptionis beatæ Virginis, futurum esse, magni consilii Angelum sub specie veri hominis, sicut & ipse sub eadè custos fuit portæ virginis clausuræ, Ezechiele dicente: *Porta hæc clausa erit Principi, Princeps ipse sedebit in ea.* Vnde merito ipsa verba illa Iudith contra Holofernem triumphantis sibi vsurpans, intonare potest: *Viuit autem ipse Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem,* hoc est, aduersus omne genus peccati, in Conceptione, in totius vitæ decursu, & in fine illius, diuina gratia me præmuniuit. Sicut enim ob illam custodiam Angelicam bestiarum agri in Paradisum ingredi prohibebantur, ne quoquo modo illum deireparentis ita bestiarum, ac ferarum peccatorum in hunc sacrum Paradisum Virginis intrare prohibita sunt; vnde sponsus ait illi: *Hortus conclusus, soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus,* ecce triplicem clausuram indicat; vt ostendat clausum fuisse hunc cœlestem Paradisum triplici peccatorum generi, originali, mortali, & veniali. Vel aliter eadem verba exponere possumus: Primò, vt dicamus singularem Virginis excellentiam in eo denotari, quod facta fuerit soror, sapientiarum genitrix Patris: sicut enim hæc ait: *Primogenita sum ante omnem creaturam;* ita & B. Virgo, velut soror eius gemella per gratiam gloriatur, dicens: *Ante omnes colles ego parturiebar.* vnde Hugo de Sancto Victore lib. 2. Institut. monast. serm.

60. ait: *Soror vocatur, cœlestis hereditatis participatione.* sponsam verò illam vocat, quia cum Deo coniuncta diuinam prolem humana carne indutam procreauit. Vocat deinde illam: *Hortum conclusum,* vt significaret, animam eius nulli peccato fores aperuisse; fontem verò signatum dicit eam, vt sigillum virginitatis eius designaret. Vel dicamus aliter cum Ioanne Pico super Cantic. lib. 2. cap. 24. vocari *Virginem hortum* propter fecunditatem, & *conclusum* propter clausuram virginitatem ante partum, propter eandem verò post partum vocari fontem signatum. Hunc ergo tam amicum, tam florentem; atque sibi deliciosum Paradisum contemplans idem sponsus, in illa dulcia verba prorupit: *Emissiones tuæ, sicut Paradisus;* quæ sequenti homilia elucidabimus, ne hanc longiorem, quam par est, habeamus.

HOMILIA XVI.

Eandem Paradisi metaphoram prosequimur: ostendentes, quàm aptè beatissima Virgo in sua Conceptione se comparauerit insignioribus arboribus, quæ in illo consistaerant, vt Cedro, Cypressso, Cinnamomo, Ficui, Malo granato, & Palmæ.

NER alia pleraque externa indicia, quibus Deus optimus maximus à principio constitutionis mundi amorem, quo hominem prosequatur, exhibuit, non infimum locum tenet, quod, vt honorifice illum hospitio reciperet, *Paradisum voluptatis,* & (vt vertit Simmachus) *Paradisum florentem,* sicut & Angelis cœlestem, itaquam proprium domicilium ei præparauit. Cuius quidem plantationis tam sollicitam curam gessit, vt D. Hieronymus affirmet, primum fuisse opus eorum, quæ Deus effe-

S. Gennad.
super cap. 3.
Genes.

Ezech. 44.

Iudith. 13.

Cant. 4.

Eccles. 24.

Prou. 8.
Hugo de S.
Victore.

Ioan. Pic su-
per Cant. lib.
2. cap. 14.

Cant. 4.

Genes. 2.
Simmach.
Theod.

cit; nam ubi vulgata lectio habet: *Plantavit autem Deus Paradisum voluptatis à principio*; Simmachus, & Theodolius vertunt: *Paradisum voluptatis principium*; ex quo infert sanctus Doctor manifestè comprobari, quod priusquam cœlum, & terram Deus faceret, Paradisum condiderat: quod neutiquam intelligendum est, ut prius Deus produxerit Paradisum terrestrem, quam eglum: id enim pugnat cum sacra Scriptura, ut ex Mosatica Geneleos narratione clarè constat; sed quod prius, quam reliquas terræ partes, locum Paradisi excoluit, magnaue florum, ac arborum varietate adeo exornavit, ut reliqua alia respectu illius quasi viderentur, vltimam sui factoris manum non suscepisse. Dæmon tamen invidiæ, & odii igne aduersus Deum, & hominem exardescens, duo portentosa scelera tentavit, & perfecit; nam in primis Paradisum illum terrestrem, sicut quondam & cœlestem cum tertia parte stellarum ad se pertraxit, suæ diabolicæ suasionis, & instigationis veneno, sub specie immanissimi colubri se ostendens spurcissimè polluit, venuto à Deo arboris fructu velci Adamo persuadens; deinde plantare cœpit ipse non vnum, aut alterum, sed & plures voluptatis paradisos, ac amantissimos deliciarum hortos, in quibus varie victimæ ei offeriebantur. Vnde Dominus per Isaiam conqueritur aduersus eos, qui in huiusmodi hortis Dns sacrificia offerebant.

Isais 65.

Populus, qui provocat me ad iracundiam, ante faciem meam semper, qui immolant in hortis, & sacrificant super lateres; eosdemque igne, & gladio, sicut olim terrestribus Paradisi ingressores Deum puniturum minatur idem Isaias: in igne suo Dominus iudicabit, & in gladio suo ad omnem carnem, quia sanctificabantur, & mundos se putabant in hortis; at ne antiquus serpens gloriari posset, quod omnes Dei paradisos tam cœlestes, quam terrestres contaminarat partim pestifera superbiæ aura in eos perfians, partim sulphureo

veneris calore exurens, decrevit excellentiorem, atque amœniorem alium Paradisum secundo Adam præparare. Ut enim dixit Damascenus, *oportebat primum palatium præparari, & in regem adesse: ad hanc autem præparationem merito putauerim pertinere, quòd beata Virgo à principio suæ Conceptionis Paradisus voluptatis Verbi extiterit; ne autem inimicus homo posset in eo peccati originalis zizaniam seminare, aut quidpiam nocenti ei inferre, clausit vndique illum ignea seta diuini amoris, quo animus eius à principio suæ formationis æstuarè cœpit, variisque virtutibus tam Theologicis, quam moralibus velut clauibus obserauit. Quòd, ut clarius innotescat, parumper contemplemur arborez in illo primo Paradiso constitas, quibus non semel in sacra Scriptura, & Patribus comparata inuenitur beatissima Virgo, quæ, ut dixit D. Hieronymus, *Hortus est deliciarum, in quo constita sunt vniuersa florum genera, & odora menta virtutum. Sed ingenuè fateor, quoties vago oculis animi, non per Mydæ, Tantalii, vel Hesperidum hortos, quos fabulosis carminibus Poetæ plantarunt, sed per diuinum hortum Marianum, hortum voluptatis Dei, in quem de cœlo sponsus crebrò solitus erat descendere, & ad quem nunc spirituales apiculas ascendere vult, ut ex flosculis virtutum illius, mentis ore delibatis, deuotionis fauam sibi conficiant; quoties, inquam, in hunc hortum cogitatione rapior, tanta me rapit admiratio, ut illa, velut clauo defigat immortus, & quo me veritam, nesciam. Procerritas namque Cypressi me inuitat, odor cinnamomi sua fragrantia me allicit, Cypressi incorruptibilitas me vocat; cedi maiestas imperat, & impellit, ficus dulcedo me trahit, malogranati pulchritudo sermonem à me extorquet; palma denique, quæ victoriæ solum semper extitit, reliquis arborib. in hac nostra tractatione præferri quasi iure suo sibi vendicat. Verùm quia sermo est de Regina**

D. Damasc.
orat. 3. de
Natiuit.

D. Hier. ser.
de Assumpt.

Maria, non possum non primas dare Cedro arborum reginæ. Ipsa quidem ait: *Eccl. 24. D. Isido lib. 17. origin. Quasi Cedrus exaltata sum in Libano.* Diuus Isidorus lib. 17. originum refert, proloquium Persii, Cedra digna locutus, satis vulgatum fuisse, quod duplicem potest subfinere sensum. Primus, ut fuit cedrus incorruptibilis est, ac perpetuo permanens, ita verba Sapientis e memoria hominum digna sunt, ut nunquam excidant. Secundus est, ut orator in eo genere argumenti, cuius tractationem assumit, subiecti excellentiam tam oratione excellat, quam sublimitate cedrus reliquas arbores superat: iuxta quam intelligentiam de hoc spiritali cedro B. Virginis veracius dicemus: *Ezech. 41. Cedra digna locutus nemo, id enim soli Deo reseruat: ipse enim solus mensus est eam; quod tamen ipse indignabitur nobis donare, sine inuidia communicabimus.* Plinius, & reliqui naturales historiographi duplex Cedri genus distinguunt, maritimum vnum, aliud non maritimum. De hoc secundo ferit naturalium rerum historici, omnium arborum altissimam esse, quod in Mariam rectè conuenire quis non videat, cum altior sit cœlis, excelsior Angelis, & omni pura creatura magnitudine gratiæ sublimior. Cedrus candidatio interpretatur, & meritò propter innatam virtutem, qua viget ad turpissimos serpentes, ac spurcissimos vermes longè a se fugandos, quod non obscure immaculatam Virginis conceptionem adumbrat, quæ ea diuinæ gratiæ virtute prædita fuit, ut in prima sui formatione peccati originalis serpentem, ac infestis fomitibus vermem longè a se propulsaret. Aliud tradunt cedri genus maritimum, quæ parua est, & fructifera, paruitate quidem, humilitatem Mariæ, quæ parua erat in oculis suis, virtute verò sua fructifera, miram eiusdem fecunditatem figurat, sicut enim fructus illius, triplici compactus est substantia, ut iidem Naturales tradunt, prima calida, secunda temperata, vltima frigida; non secus fructus benedictus Mariæ, de qua natus est Iesus.

ex triplici constat substantia; Diuinitate, anima, & carne, ut in symbolo Athanasii fides Catholica docet: quarum prima, nempe Diuinitas, calida adeò esse perhibetur, ut D. Paulus dicat: *Deus noster, ignis consumens est.* Secunda, scilicet anima, non poterat non esse temperatissima, cum virtutes omnes in ea perpetuò medium tenuerint; nullaque vnquam illarum ad aliquod decesserit extremum: vltima tandem, scilicet caro, ea castitatis frigiditate viguit, quæ illam ab omni venereo calore penitus alienam reddidit.

Cypresso etiam se comparauit beata Virgo: *Quasi Cypressus in monte Sion.* Confinunt Poetarum fabulæ, puerum quendam nomine Cyparissium in sui nominis arborem conuertitum fuisse, cuius meminit Ouidius lib. 3. *Metamorph.* & de ea loquitur Virgil. in 3. *Aeneidos*, dicens:

Æreæ quercus, & conifera Cyparissi. *Virgil. 3. Eneid.*

Et Martialis ait:

Daphneas platanos, & æreas Cyparissos. *Martialis.*

Hanc tamen arborem Latini communiter vocant *Cypressum*, licet alii appellent eam *Cupressum*, iuxta illud Virgilii in 1. *Georg.*

Et tenerâ à radice ferens sylvane, cupressâ. *Virgil. 1. Georg.*

Vulgatus noster Interpres vocat eam *Cypressum*; D. Isidorus 17. *Ethymolog.* ait: *Eccl. 24. D. Isidor.*

Cypressum odoriferam adeò esse, ut serpentes eius suauitatem ferre non valentes, longè aufugiant, adeoque solidam contestatur, ut nec putrefieri, nec aliquo pondere flecti, suæque rectitudinis iacturam aliquâ substinere possit. Id ad amissum describit beatam Virginem in sua immaculata Cœptione, quæ adeò odorifera tunc prodit, ut sanctitatis eius miram suauitatem subodorans antiquus serpens, ad illam insiciendam accedere ausus non fuerit: adeò etiam solida, ut nullo peccati pondere incuruata, cœlitus datam rectitudinem vnquam amiserit, immò nec amittere poterit. sed quid non solida extitisset beatissima Virgo, quæ septem columnis, hoc est, septiformis Spiritus sancti donis stabilita, & fundata.

data erat: Salomone dicente: *Sapientia edificauit sibi domum, & excidit columnas septem?* Plinius lib. 55. cap. de Cupresso, & Pierius lib. 12. tradit, ex hac arbore olim apud Antiquos fieri simulacrum Deæ Iunonis, eo, quòd tinea, aut simili alio verme nunquam corroditur: si ergo Gentiles illi tantū honoris Iunoni deferrebant, vt imaginem eius ex arbore tinea corrosa abatreheri omninò prohiberent, quomodo Deum, filium suum humani corporis imaginem sumpturum, ex scemina peccati originalis tinea corrosa illam sumere voluisse credemus? Immo certe sicut Iunonem diuitiarum Deam existimabant, & idè Pauonem illi adherentem depingebant, quia diuitia sunt instar Pauonis caudæ deauratæ, & oculis plenæ: quia mortalium oculos ad se petrahunt; ita beata Virgo in sua Conceptione cœpit ad eò cœlestibus charitativibus locupletari, vt Spiritus sanctus ei diceret: *Multa filia congregauerunt sibi diuitias, tu vero supergressa es vniuersas: vnde, sicut ibi depingebant Pauonem, qui diuitiarum symbolum erat, Iunoni proximum, sic Ecclesia Catholica Christum Domini diuitiarum fontem proximū Virgini in manibus eius depingit. Vt autem symbolica Pauonis similitudo apte esse consuet, silentio nō præteribo lectionem quorundam, qui vbi nostra vulgata ait de Christo Domino: *Manus eius tornatiles aureæ plene Hyacinthis*: ipsi vertunt iuxta Hebraicum originale: *Manus eius cauda Pauonis*, quod perinde fuit, ac dicere: In eo esse reconditas omnes diuitias, liberaliterque eas erogare; alludentes in hoc ad id, quod nuper dicebam de Pauonis cauda, quæ symbolum erat diuitiarū. Ac tandem si cupressus mortis argumentum fuit, vnde in sepulchris poni consuevit:*

Funeſta eſt arbor Procerum monumenta cupressus.

Id etiam rectè Virgini in conceptione sua conuenit, in qua mortem Diabolo inulit, vt ei prædixerat Dominus: *Ipsa*

conteret caput tuum. Sed iam de variis sacramentis in cinnamomo arbore latentibus sermonem instituamus, sicut cinnamomum, ait Virgo, & balsamum aromatizans odorem dedit. Plinius de naturali historia refert, Phœnicem auem, quæ vnica est, & in arbore hac nidificare solet, nulla ratione pati aliam in eodem nido secum commorari: Tradit etiā, quòd Imperator Vespasianus contexi iussit coronam auream cinnamomo plenam, qua Dea Paris tempora redimiuit: scribit deinde, non posse euelli ramos ex hac arbore, nisi à summo Sacerdote sacris vestibus induto, & præcedentibus variis ceremoniis, inter quas hæc specialis erat, ut non cæderentur ante solis ortum, nec post occasum, sed die claro, & fulgenti, & iam facto sacrificio: ac tandem subiungit, ramos illos in tres partes diuidi consueuisse: Primam offerebant Diis, qui in argumentum, quod sibi placeret, ardentem flammam super illos desuper emittebant; secundam sacerdoti; tertiam populo adiudicabant. Hæc omnia quàm aptè Virgini congruant, paulatim elucidemus. Imprimis auis illa Phœnix, quæ vnica est, Christum Dominū refert, tum quia vnicus tantū Patri, quàm Matri suæ; tum quia sicut Phœnix ex igne nascitur, & in igne moritur; ita & Christus igne amoris incensus inter homines nasci voluit, & eiusdem amoris flamma æstuaes in cruce obiit. Hæc sacra Phœnix in beata Virgine, velut illa in cinnamomo, nidificauit; & sicut illa nullam aliam auem in eodem nido commorari patitur, sic Christus Dominus, rapacem illam auem, Dæmonem intelligo, minime inibi vnquam inhabitare permisit. Sicut etiam arbor illa non aliis, quàm sacris summi sacerdotis manibus contrectari fas erat, nec id ante ortum, vel occasum solis, sed clara eius luce vigente; non dissimiliter sacram hanc cinnamomum beatæ Virginis, non Dæmonis manus filiorū Adæ conceptionem maculantes, sed solius Dei, & summi sacerdotis Christi manus,

Genes. 3.

Eccles. 24.

Plin. lib. 12. cap. 19.

coelesti diuinæ gratiæ lumine coruscante contigerunt. Atque hinc est, quod sic ut prima pars ramorum illius arboris, quæ in tres diuidi solebat, Deo referuatur; non secus prima pars totius vitæ beatæ virginis, quæ constat, Conceptionem eius fuisse, non Dæmoni referuata, sed Deo sacrata, & oblata fuit. Ad hæc Honorius super caput 4. Cantico- rum addit, cinnamomi arborem tres habere cortices, quibus ab inclementia temporum valde protegitur: hoc quid aliud significat, quam beatam Virginem triplici spiritali cortice præmunitam fuisse aduersus triplex peccati genus, originale, mortale, & veniale. Addit etiam D. Gregorius Nissæus in Commentario eiusdem loci, hanc arborem tali præditam esse natura, vt penam genita ex quacumque corruptione, quod & in corruptionem immaculatæ Conceptionis atruit; ea enim singulari instar cinnamomi, præstitit virtute, vt peccatum originale, quod ex primi hominis corruptione ortum habuit, penitus interimeret. Sed his maiora subiicio; Commentator Dioscorius super librum primum cap. 21. refert cinnamomum olim in tanto precio habitam, & ad eodè desideratam fuisse, vt & augustissimi Imperatores fragmentum aliquod illius ad manus habere difficillime possent. & Plinius libr. 12. cap. 20. refert Augustum Vespasianum aureas quasdam coronas, quas confecerat, cinnamomi particulis ornasse, ac perpoluisse, quasi pariter habeas cinnamomum, quam aurum: Tanti profecto hoc arboris genus habebatur propter abditam virtutem, quam continet, hoc, quid aliud indicat, nisi ex ellentiâ beatæ virginis tanti apud vniuersas gentes habendam esse, vt ab omnibus generationibus beata dicenda foret, & ipsa prædixit: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Atque præterea cinnamomum, licet in planis gignatur, sed inter alperissimos vepres, & spinosos rubos; non dissimiliter B. Virgo, licet concepta

à progenitoribus, qui spinosi vepres fuerant, peccati originalis aculeo puncti, ipsa tamen ex his originem duxit instar cinnamomi absque vlla peccati pungente spina. Cinnamomi arbor adeo olim sacra erat, vt Plinius dicat; *Sarmenta huius diuidit sacerdos, Deo partem ponit, reliquum mercator condit.* Non secus B. Virgo radice sacra fuit, vt partem substantiæ eius, hoc est purissimi sanguinis illius, Deus ipse sibi acceperit, ac materiam eius hypostatico vinculo sibi vnierit; reliquum verò tanquam spiritualium, ac coelestium diuitiarum mercatoribus ad nostram vtilitatem nobis reliquit. Beata enim Virgo tota animo, & corpore intenta nostris commodis semper prospicit, & filiorum suorum emolumentis incessanter cõsultat. Subdit deinde Plinius, quod radicibus cinnamomi proximum est, vile esse, quod verò in medio, & in vertice preciosissimum: non secus, vilius, & humilior, quod in B. Virgine reperitur, illud est, quod ex radice & stirpe regia originem traxerit; excellentius tamen, quod intacta permanens, in medio ventris sui Christum portauerit: præstantissimam tamen, quod à sublimiori parte animæ illius altissima contemplatio, & ardentissimus amor, nec per momentum deficerent. Marcellæ namque dicenti: *Beatus venies qui te portauit,* Christus Dominus dixit: *quin immo beatus, qui audiuit verbum Dei, & custodit illud.* Refert præterea Plinius libr. 2. inauditum quoddam naturæ prodigium visum fuisse in templo, quod in honorem Cæsaris Augusti Augusta eius vxor crexerat: radicem cinnamomi magni ponderis commemorat visam aureæ patere impostam, ex qua gutta edita in grana ducebantur, donec id delubrum incendio consumptum est. Certe, quod radix, cum vigorem conseruat, alicuius liquoris guttas emittat, non semel accidit, quod autem radix sicca, & humore destituta eas producat, inauditum est. At voluit Deus hoc prodigium præmittere, vt & res etiam naturales beatissimam

Honor. super
cap. 4. Cant.

Greg. Niss. in
Comment.
huius loci.

Diosc. Com.
lib. 1. cap. 21.

Plin. lib. 12.
cap. 20.

Luc. 1.

Luc. 11.

Plin. lib. 12.
cap. 19.

nam Virginem adumbrarent. Ipsa quidem est radix illa magni pondetis, quam sancta mater Ecclesia salutat dicens: *Salve radix sancta, ex qua mundo lux est orta.* Eua radix fuit generis humani, B. vero Virgo radix, unde ortus est Christus. unde sicut qui arborem fouet, specialem radicis curam habet, & illam colit, illam irrigat, proximam illi terram fodit, ut ecclesi pluuia copiosius perfundatur; ita Deus sollicitam curam gessit Cōceptionis B. Virginis, quæ eius radix futura erat, & Mater, atque illam tot diuinæ gratiæ imbribus irrigauit, ac tot cœlestibus donis præmuniuit, ut peccati originalis vermis ad eam contodendam minime accedere aulus fuerit: Radix hæc in patera inuenta fuit, dum aderat in visceribus sacrosanctæ Annæ matris eius, quæ auto charitatis distillata erat. Quod si radix illa sicca absque illo humore, cuiusdam liquoris guttas emittebat, etiam B. Virgo absque humore virilis seminis Christi parturiuit fontem aque viæ; imò, & copiosum fluiuium vniuersam Ecclesiã irrigantem, ut ipse testatur: *Ego quasi tyames aque immense de fluuiio, ego quasi fluius Doris, & sicut aque ductus exiui de Paradiso.* Ut tamē B. Virgo mirabile sue Cōceptionis arcanum amplius explicaret, addidit: *Quasi cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi.* Reliqui omnes, tã viri, quàm sceminae, cum in peccato concipiunt, nullum Deo suauem odorem, sed execrandum fetorem mittunt, unde cum B. Virgo dicat in Cōceptione sua se odoris suauitatem emisisse, consequens est, peccati originalis fetore minime infectam fuisse, quare in figura illius Moyses prædixit: *Odoratus est Dominus odorem suauitatis; vel (ut legitur Hebraicum origiaale) odorem quietis.* Bene quidam ait, *odor quietis*, quia sicut, quando quis desiderans aliquid, & illud non obtinet, inquietum est cor eius, si tamen voti compos euadat, continuè eius animus quietescit: non dissimiliter, cum Deus summopere desiderasset mundam aliquam, ac

immaculatam Cōceptionem (omnes enim etiã imunda, & infecta) cum primam sacram Virginem absque omni labe peccati conceptam vidit, confestim, velut, qui rem desideratam obtinisset, animus eius quietuit, & ideo ait *faceretis, odoratum fuisse Dominum odorem quietis.*

Porro, cum in Paradiso fuerit ficus arbor insignis adeo, ut illam grauissimi Doctores putauerint esse, ex qua Adam fructum prohibitum decerpisset, nimitum D. Athanasius, Isidorus, Theodoretus, S. Alcinius, S. Genarius, S. Anastasius, S. Nicaphorus, Trocopius, Lyranus, quorum sententia (ut id obiter dicam) rationi videtur consona, quia credibile est, simul atque primi parentes de arbore prohibita comederat, pudore correptos, ex ea qua proximè ad manum erat, velamina sibi aptasse, quibus nuditatem suã contegerent; sacra autem Scriptura expressit, *conserunt sibi folia ficum*; unde Theodoretus præcitato loco narra lib. 8. ait: *Dum adhuc conserent folia, audierunt in Exarocem Dei decambulantis, & sub arbore latuerunt; nox alia videlicet, quam unde folia deceperant. Hac autem erat, de qua præceptum accepit, ut Propheta inquit, in medio ligni Paradisi. De eo autem cum manducassent, etiam folia texebant, propterea quod sue nuditatis eos paderet. Vniuersa autem erant folia ficus. Certè, sine controversia, arbor illa erat ficus, de qua præceptum acceperant, sed non assentiuntur quidam præ nimia, ut mihi videtur, simplicitate; qui putant, oportere nouum quoddam esse lignum, non attendentes, quod non ligni qualitate, neque nouitate cibi peccata censentur, sed ex præcepto dato, cuius transgressio quantumcumque, pari reprehensione digna est; Cum autem varia sint ficus genera, incertum est, ex quo genere fuerit illa, ex qua primus Patens comedit: Illud tamen certum mihi est, persimilem fuisse beatam Virginem ficui, cuius meminit Plinius, ut refert Rupertus in libr. Sapientia. hæc habet ramos longissimos, & quia ficus est onusta*

Mater Eccl.

Eccles. 24.

Ibid.

Gen. 8.

onuſta præ grauitatis pondere, vſque ad terram illos demittit: folia eius ſunt inſtat ſcuti protegentis corpus pugnantis, ſub ymbra eius, non ſolum homines, ſed & animalia requieſcunt: fructus eius adeo dulcis eſt, vt in admirationem comedentem rapiat. Commentator Dioſcor. ſuper lib. 1. & D. Iſidorus lib. 17. Originum, aiunt: Taurum ferociſſimum ad ſici arborem colligatum, manſueſcere. Hanc etiam arborem tradunt immunem omnino eſſe à percuffione fulguris: Ait ergo Rupertus: iſta ficus eſt parabola Virginis benediſta, & merito rami eius, potentia animi illius erant variis, ac heroicis Theologicarum virtutum fructibus onuſta, adeo, vt in terram ſumma humilitate illam demitterent, ipſa dicente: *Ecce ancilla Domini*: & ſicut folia ſici, vt adnotauit Hugo Cardinalis ſuper Lucam capit. 21. ad ſimilitudinem manus humanæ formata ſunt, ita interni actus beatæ Virginis non interius ſiſtebant, ſed ipſa operi manus admouens, bonorum operum partus inceſſanter edebat: folia deinde huius myſticæ ficus, patrociniū ſunt, protectio, & cōtinua pro peccatoribus interceſſio, quib⁹ velut inexpugnabili ſcuto à diuinæ iræ iaculis nos defendit: in cuius figura ſacra Genefis hiftoria (vt ſuprà dixi) reſert, nuditatem ſuam primos Parentes operuiſſe foliis ficus, quibus ſe à frigore protegerent, vnde ſub ymbra eius non ſolum iuſti, & ſancti, ſed & qui beſtiarum more vixerant, cum ſpe veniæ requieſcunt: & ſicut alligatus ad ſicum ferociſſimus taurus manſueſcit, ita alligatus Deus carni per vinculum vnionis hypſtaticæ in vtero Virginis factæ, cum antea eſſet velut taurus mugiens: *Deus vltionum Dominus, Deus vltionum liberè egit*, tantam poſtmodum induit manſuetudinem, vt iam *Deus miſericordiarum*, & *Deus totius conſolationis* à D. Paulo vocetur. Ac tandem (quod præſertim huic argumento conuenit) ſicut arbor illa ficus ab omni fulgure immunis erat; ita beatiffima Virgo à pecca-

ti originalis fulgure, à quo nemo non percutitur, immunis ipſa fuit. His omnibus addamus, quod, cum ficus ita egregiè beatam Virginem adumbret, myſterio vacare non poteſt, inter omnes arbores de ſola ſicu Chriſtum dixiſſe, vt ab ea diſceremus propè eſſe æſtatem: id arbitror conſulto dixiſſe, quia Conceptione beatæ Virginis per ſicu adumbratæ monemur aduentum Chriſti, qui ex ea natiſciturus erat, propè iam adēſſe. Quod ſi Chriſtus Dominus ſicum maledixit, id certè fuit, quia fructu carbat; ab hac tamen maledictione longè aberat Maria, quæ fructum edidit Chriſtum Dominum Patri conſubſtantialem, per quem facta ſunt omnia. Ex quo infero in eo eſſe diſſimilem Virginem ſicu (quamuis id Mariam etiam excellentiam commendat) quòd fructus illius nociuus erat ad mortem: *In quacunque die ex eo comederis, morte morieris*; fructus tamen Virginis, antidotum fuit, & ſalus ad vitam; vnde ille prohibitus fuit, comedi, iſte ſub præcepto iuſtus eſt manducari: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*.

Verum, vt ad inſigniorē, ac celebriorem arborem me conuertam, ſponſum video maligranati arbori Virginem comparafſe: *Emiſſiones tuæ Paradijus malorum punctorum pomorum fructibus*: vel, vt alii legunt: *maligranatorum*. Obſeruatione dignum eſt, ſtorem maligranati propterea rubicundum, & diademate coronatum oriri, quia fructus eius rubicundus eſt futurus, & inter omnes alios primatum habiturus: quem admodum ergo natura habito reſpectu ad fructum maligranati, ſtorem rubicundum, & coronatum produxit; ſic diuina Sapientia, quæ non minus ſollicita fuit in ordine ſupernaturali habito reſpectu ad Chriſtum futurum fructum huius Mariani floris, à principio ſuæ Conceptionis, ardentiffimo amore beatam Virginem accendit, ac diademate charitatis, conceptionem, quæ caput vitæ illius fuit, redemit. Vnde cum

Dioſc. lib. 1.
cap. 45.
D. Iſidor. li.
17. orig. c. 7.

Luc. 1.

Hugo Card.
ſup. Lucam
c. 21.

Genef. 3.

Pſalm. 93.

2. Cor. 1.

Luc. 21.

Marc. 11.

Genef. 2.

Ioan. 6.

Cant. 4.

um in hac sua Conceptione, velut regina diuinæ gratiæ coronata, instar mali-granati proderit, manifestū est. sub miferā Demonis seruitute minimè tunc iacuisse, nec enim in vna sede morantur seruitus, & libertas; vilia mancipii insignia, & coronæ regia maiestas.

Tandem, vt iam coronidem meæ orationi imponam, silentio minimè præterire possum, beatam Virginem cum Palma se composuisse: Sicut Palma exaltata sum in Cades. Plinius de naturali historia ait: phœnix græcè, idem est, quod latinè Palma; quod beate Virgini absque macula conceptæ rectè conuenit: est enim in hoc inter puras creaturas instar phœnicis, inter omnes aues, vt ob id etiam meritò de ea dici possit, quòd canit Ecclesia: Nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Nam, cum omnes filii Adæ naturali propagatione concepti, ab infestissimo hoste peccati originalis misere vinciantur, ac Diaboli seruituti subiiciantur; Virgo tamen, tanquam victrix horum hostium, prodit in sua conceptione triumphalem Palmam in signum victoriæ manu portans; eius arma, folia eiusdem Palmæ representant, cum hæc formam, ac figuram ensis præferant; nec non & spinæ ex ligno eius erumpentes, quæ Diabolum grauitè punxerūt. Quod si contemplerur in Palma id, quod idè Plinius ex Aristotele præcitato loco commemorat, Conceptionis Marianæ, quæ diximus, facile quisque vera esse cognoscet: ait enim à principio sui ortus, pulcherrimam esse arborem, ita vt, nec per momentum insignis eius pulchritudo ei deficiat; id, quæso, quid aliud aptius præsignificare potuit, quàm beatam Virginem à principio suæ conceptionis pulcherrimam extitisse, ita vt, nec per momentum diuinæ gratiæ pulchritudo ei defuerit. Atque ad hæc omnia arborum genera beatam Virginem in sua Conceptione adumbratam respiciens sponsus, præcitata verba dicebat: *Emissiones tue sicut Paradisus*, cum enim emis-

siones significant propagines plantarum, perinde fuit, ac si diceret: Propagines virtutum tuarum, non secus me recreant, ac saluberrimus, & amoenissimus voluptatis paradisus, qui mortalium animos reficere solet.

HOMILIA XVII.

Multipli eruditione tam sacra Scripturæ, quàm Iurisciuilis docetur, beatissimam Virginem propriissime dici, & fuisse redemptam per Christum, quamuis nunquam sub peccati originalis seruitute iacuerit; simulq; ostenditur, quantum intersit inter Christum, & Virginem, quoad carentiam culpæ originalis.

MEVGNANTES immaculatam Virginis Conceptionem arbitrantur, quod si absque peccato originali conciperetur, non fuisset à Christo redempta; quia vbi non est captiuitas, non habet locū redemptio. Sed hæc rationem subtiliter dissoluit noster Scot. 3. dist. 3. q. 1. dicens: excellentiorè redemptionis modum esse, præseruare aliquè ne cadat, quàm ipsum postquam cecidit, eleuare; sicut melius est, aliquè à vulnere defendere, & præseruare, quàm, post vulnerationem, remedium ei adhibere, vt constat ex lib. 1. C. quando licet vnicuique sine Iudice vindicta. Vnde Diuus Augustinus super D. August. Genesim ad literam ait: *maiorè gratiam impendi illi, cui conseruatur innocentia, quàm cui remittitur culpa*: primò ergo modo Christus Matrem suam redemit, quod optimè ostendit Ieremias Threnorum 1. dicens: *Torcular calcavit Dominus Virgini filie Iudæ*: Nunquid calcavit Crucis torcular foli Virgini? minimè, quia etiam

Scot. 3. dist. 3. q. 1. dicens: excellentiorè redemptionis modum esse, præseruare aliquè ne cadat, quàm ipsum postquam cecidit, eleuare; sicut melius est, aliquè à vulnere defendere, & præseruare, quàm, post vulnerationem, remedium ei adhibere, vt constat ex lib. 1. C. quando licet vnicuique sine Iudice vindicta. Vnde Diuus Augustinus super D. August. Genesim ad literam ait: *maiorè gratiam impendi illi, cui conseruatur innocentia, quàm cui remittitur culpa*: primò ergo modo Christus Matrem suam redemit, quod optimè ostendit Ieremias Threnorum 1. dicens: *Torcular calcavit Dominus Virgini filie Iudæ*: Nunquid calcavit Crucis torcular foli Virgini? minimè, quia etiam

M etiam

Eccles. 24.
Plin. lib. 13.
cap. 4.

Plinius.

Cant. 4.

etiam alios torcularis sanguine redemit, sed quia supradicto redemptionis modo solam Virginē liberauit: inde recte dicit Ieremias, quod *caleauit Dominus torcular Virginis iste Indee*: Qui enim putant non esse alium redemptionis modum, nisi, cum quis alium iam captiuum redimit, scribunt, illud, quod Hercules in suis Colurnis in fine Terræ positus scripsit: *Non plus ultra*. Non enim deerit, qui eam inscriptionem delet, proclamans in honorem Virginis: *Plus ultra*: quia alius est redemptionis modus, videlicet, qui a nobis assignatur, quo qui gauisi fuerint, vere liberi, ac redempti erunt. Nam, vt docet Bartolus in l. decem ff. de verborum obligationibus, & in l. non vtiq; ff. de exceptionibus. Miles ab alio milite liberatus, ne in hostium potestatem veniret, etiam si nunquam seruus eorum exiisset, manu nullis censetur, quod Hispani dicitur, *libertado*: sic etiam Virgo manu missa, & liberata fuit à Christo, licet nunquam fuerit Deomonis ancilla, quæ Dei ancilla semper exiit; fauet etiam nobis D. Bernardus sermone 21. super Cantica, vbi ait: Angelos fuisse redemptos sanguine Christi, non à peccato, quod commisissent, sed ab eo, quod possent committere, iuxta illud Apoc. 12. *Ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni*, qui, vt dicitur in eadem Apoc. cap. 13. *Occisus est ab origine mundi*; Ecce Angelos, etiam si captiui non fuerint, nihilominus Christi sanguine redemptos vocat D. Bernardus: eum non ergo virginem dicemus redemptā, etiam si peccatum non contraxerit: redimere enim non præsupponit captiuitatem, iuxta illud Pauli: *Redimere tempus, quia dies mali sunt*. Certum quidem est, tempus præteritum semel amissum redimi, aut reparari non posse, quare redimere tempus, iuxta Paulum, nihil aliud est, quam cauere ne tempus amittatur: ita ergo redimere Virginem, non est eā à peccato, vel seruitute, in qua esset constituta, liberare, sed tantum cauere, ne in talem seruitutem deueniret; Et Psalm. 43.

dixit regius Vates: *Qui redemisti Dauid seruum tuum de gladio maligno*; ibi enim est punctus in Hebræo: Ecce Dauid fatetur se redemptum, & liberatum à gladio gigantibus, vel Sautis, non in quem incidisset, sed in quem incidere, nisi à Deo liberaretur, & præseruaretur: & Psalm. 87. ait Dauid: *Eruxisti animam meam ex inferno inferiori*, non quidem, in quem venisset, sed in quem veniret, nisi à Deo specialiter custodiretur. Pari ergo ratione licebit philosophari in præfenti, Virginem verè redemptam fuisse, non à captiuitate, in quem incurrisset, sed ab ea, quam incurretet, si per merita diuinæ gratiæ nõ præueniretur. D. item Dionysius cap. 2. de Ecclesiast. Hierarchia ait: *Angeli purgantur ab ignorantia*. Vbi Linconiensis ait: *Illis primis subit antijs diuina scientia est velut purgans non à sordibus, que in se, que apud nos dicitur vera purgatio, sed, ad in se obtinens; quod genus purgationis est secundum veritatem optimam*. Ad idem facit illud Malachia, vbi loquens de glorificatione sanctorum ait: *Purgabitis filios Leui, & colabit eos quasi aurum*; & Luca 2. *Impletum est tempus purgationis Mariæ*: Et tamen sancti in gloria, & beata Virgo, quæ susceptione seminis non conceperat, omni macula purganda carebant Exod. etiam 13. habetur: *Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis, pretio redimes. Cumq; interrogauerit te filius tuus cras, dicens: quid est hoc? respondebis ei: In manu forti eduxit nos Dominus de terra Aegypti de domo seruitutis*, ecce, quilibet post mille annos ab egressu Aegypti debebat profiteri se esse redemptum, vel eductum de domo seruitutis Aegyptiacæ, non quia ibi vsquā fuisset, sed quia, nisi redemptus fuerat tempore patrum suorum, ipse fuisset subiectus seruituti: Proverb. 23. notanda sunt illa verba: *tu virga percussies eum, & animam eius de inferno liberabis*. Alia etiam penè infinita loca sūt in sacra Scriptura, ex quibus aperte constat, quod redemptio extendit se ad præseruationem. Deinde vrgenti ratione, idē ostendo. Nam Magister in 3. dist. 19. ait: **Christum.**

Ibid.

Hercules.

Bartolus in l. decem ff. de verb. oblig.

D. Bernard.

Apoc. 17.

Apoc. 13.

Iphes. 5.

Psalm. 43.

Psalm. 87.

D. Dionys.

Linconien.

Malach. 3.

Luc. 2.

Exod. 13.

Prou. 23.

Mag. fest. 3. d. 19. *Christum Dominum redemisse mundū à morte aeterna; constat autem nullum redimi hoc modo, nisi præservando illū, non verò erueno eum à morte aeterna, in quam actu incurrisset; si enim necessarium esset, incurrisse in poenam, à qua quis redimitur, & liberatur, nullus fidelium posset dici à poena aeterna redemptus per Christum: item D. Paulus ad Gal. 3 ait: *Christus redemit nos de maledictio legis, sed constat, nos nunquam fuisse sub maledictione legis, hoc est, sub graui illo onere, & seruitute veteris legis, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus, ut dixit D. Petrus; & nihilominus dicimur à D. Paulo redempti, & liberati ab illo: ergo non est necessarium actualiter iacuisse sub seruitute, & captiuitate, ad saluandam veram rationem redemptionis. Modus etiam loquendi Ecclesiae idem confirmat: nam sæpè illa postulat liberari à peccatis, à penis inferni, à porta inferi, & tamen non supponit hæc mala futura esse, & quod postea velit ab eis liberari, sed postulat, ne eueniant, & id vocat ab eis liberari. Ac tādē vniuersaliter verissimum est propriam redemptionem, & liberationem esse, quando quis liberatur à malo imminenti, in quod necessario inciperet, nisi præueniretur; Et hinc est, quod bene fortunatus dicitur, qui à quodam malo imminenti liberatur; sicut è contra infelix, qui bono aliquo iam iam obtinendo aduersa fortuna fraudatur. Nemo igitur negabit, eum, qui liberatur à malo aliquo imminenti, antequam in illud incidat, non solum verè liberari, sed & multò perfectius, quàm si in illud incidisset: fateamur ergo necesse est, Deiparam Virginem non solum redemptam à Christo Domino, sed excellentiorem redemptionis modum obtinuisse, quàm reliqui omnes, cū ab eo præseruata fuerit ab omni macula tã peccati originalis, quàm actualis. Vnde melius, quàm Dauid dicere potuit illud Psalmi 58. *Deus susceptor meum es: Deus meus, misericordia eius***

præueniet me. Hinc rei veritate compulsi Durandus, & Caietanus, licet contrariam sententiam amplexati sint, huic tamen veritati subserpsere: ille enim in 3. distinct. 3. quæst. 1. ait: *Puto, quod si beata Virgo peccatum originale non contraxisset, posset tamen verè dici redempta à Deo, pro eo, quod in radice sua ex natura sua Conceptionis obligata erat ad incurrendum peccatum, nisi fuisse à Deo præseruata.* Caietanus verò 3. part. quæst. 23. artic. 1. *Si tegetur* (inquit) *beatam Virginem non ex vi Conceptionis, sed ex gratia singularissima in ipso instanti infusionis anime præseruatam fuisse ab originali peccato, quod tunc incurrisset, nisi illa gratia adfuerit, nihil contra fidem tenetur, sed specialis modus redimendi, ac saluandi à peccato originali Christo attribuitur respectu sue Matris.* Hæc insignes isti duo Doctores, & Cardinales ex familia Diui Thomæ.

Sed perge iam explicare, quid intersit inter Christum, & Virginem, quantum ad carentiam peccati originalis

Certè si Theologico, & Scholastico more loquamur, vno verbo explicare possumus discrimen inter carentiam peccati originalis in Christo, & in Virgine. In illo enim carentia habebat rationem puræ negationis, quia non erat subiectum capax peccati, cum per naturam, in quantum Deus, & per gratiam vnionis hypostaticæ, in quantum homo, esset impeccabilis. Carentia verò peccati originalis in Virgine habuit rationem priuationis, quia priuatio, ut Philosophi testantur, est negatio formæ in subiecto apto nato: Virgo autem secundum se, subiectum erat aptum ad recipiendum peccatum, illudque de facto reciperet, nisi gratia per Christū illi collata præueniretur. Si autem prædictum discrimen concionatorio more explicare velimus, id pulchrè satis deprehendemus ex verbis illis D. Pauli: *Alia est claritas solis, alia est claritas lune; sicut enim soli debetur lux, tanquam proprietas illi cōnaturalis; luna tamen habet illam emendicatam*

catam à sole; sic gratia in Conceptione fuit debita Christo iure naturæ; Mariæ verò gratis deriuata, & mutuata à Christo. Et sicut in Repub. quibusdam competit nobilitas iure naturæ, & sanguinis; aliis verò ex priuilegio Principis; sic carentia peccati originalis competebat Christo Domino iure naturæ, quia filius Dei erat; Mariæ verò ex priuilegio, & gratia Christi, quia Mater eius futura erat. *Quam D. Paulus dixit: Gratia Dei sum id, quod sum: D. Augustinus lib. 2. Confessionum cap. 7. addidit: Et id, quod non sum.* Vnde quod beata Virgo non contraxerit originale peccatum, ex speciali Christi gratia habuit; ipse verò iure suo id sibi vindicabat. Declarat etiam pulchre fatis hoc discrimen Mulier, quam vidit Ioannes in Apocalypsi, quæ cum parere, vellet, Draco erat iuxta illam, vt matrem ac filium deuoraret, sed statim ac peperit, certè filius (Christum significans) fugit propriis viribus; at mulieri (in qua Virgo denotatur) quia ipsa per se fugere non poterat, data sunt ex speciali priuilegio alæ, quibus à conspectu Draconis euolare posset. Draco quidem foedissimis peccati originalis, nec deuorauit filium, nec matrem; sed alia, & alia ratione id omisit, quia Christum inuadere non potuit, Matrem verò, etsi potuisset, non est permisissum. Vterque procul dubio fugit, sed Christus alis propriæ virtutis, Mater verò pennis mutuatis ab illo: hoc enim sibi volunt verba illa: *Et data sunt mulieri alæ duæ.* Insigne sanè priuilegium, sed consonum fatis dignitati Matris Dei. Quod si qui illud inficientur, audiant à nobis, quod Dauid respondet eis, quibus non placebat tot, ac tantas diuitias ad Templum Domini construendum congregari: *Opus namque grande est, neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo.* Magnum quidem, ac stupendum priuilegium extitit præseruatio à peccato originali, sed nemo mirabitur concessum fuisse sanctissimæ Virgini, si animaduertat futuram fore habitaculum viuum

omnipotentis Dei, in quo verbum diuinum corporaliter inhabitare decreuerat. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVIII.

Per multis moralibus rationibus concinatorio muneri aptissimis illibatam Deipara Maria Conceptionem non parum stabilimus.

Ex moralibus Rationibus.

§. I.

*V*M D. Augustinus in sermone de Assumptione Virginis affirmet, quod *ubi Scriptura diuina nihil de illa commemorat; inquirendum est, quid conueniat rationi; fiatque ipsa ratio, auctoritas, sine qua nec est, nec valet auctoritas: cumque lib. 3. de libero arbitrio dicat: quicquid tibi veraratione faciendum occurrerit, scias, Deum fecisse bonorum omnium conditorem; operæpretium duxi varias cogere rationes, ab ipso solo rationis lumine petita, vt inde facile coniciamus conditorem ipsius rationis talem, ac tam immaculatam condidisse Matrem suam, qualem ratio ipsa postulabat, qualemque tantum filium decebat: ea enim, quæ veniunt ex bona coniectura, vera esse dicuntur; vt docet textus in l. fin. de probationibus. In primis ergo à sufficienti partium enumeratione videtur facile persuaderi immaculata Virginis Conceptio. Nam, vel Deus non potuit Matrem suam à labe peccati originalis præseruare, vel non voluit; vel tandem potuit, & voluit; at dici nequit, quod non potuerit, tum quia Iob. 14 dicitur: *Quis poterit facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu, qui solus es tum etiam quia, sicut Angelos, & primos parentes creauit in gratia, etiam potuit.**

D. Aug.

Ibid.

Text in l. de probationibus

Iob. 14.

Ibid.

D. Aug.

Apoc. 12.

Dauid.

2. Paral. 29.

potuisset in eadem Matrem suam creas-
se, & sic nunquam fuisset labe peccati
infecta. Nec uuat respondere, ipsam
descendere per naturalem propagatio-
nem ex primo parente, atque adeo sup-
posito pacto Dei, quod si Adam perse-
uerasset in iustitia originali, omnes eius
filii illam haberent; sin minus, illa ca-
reant, & peccatum originale contra-
herent, non poterat Virgo non illud
contrahere: hoc, inquam, non obstat,
quia potuit Deus, prauidens, quod fu-
tura erat Mater sua, in eo puncto excipere
beatam Virginem; vel si non excipit,
saltem potuit infundere gratiam in
eius animam, antequam contingeret
carnem infectam; vel alio modo illam
præseruare: ergo tunc non contrahe-
ret peccatum originale. Non etiam po-
test dici, quod Deus noluit tamen po-
tuit, Matrem suam præseruare à prædi-
cto peccato: Nam, si ipse dixit; Mat. 5. *Nō
ueni soluere legē, sed adimplere,* & constat
legem esse naturalem, & diuinam de
honorandis parentibus: Exod. 20. Deut.
5. & Matth. 23. euidenter est, Christum Do-
minum illam obseruasse; quod tamen
secus esset, si in originali peccato Ma-
trem sibi permitteret; à quo facile eam
præseruare potuisset: hoc enim fuisset,
valde illam inhonorare. Et quidem, si
prout docet textus in lege, si quis à libe-
ris s. si impubes. ff. de lib. agno. ini-
quistimum est, patrem, vel matrem ege-
re, cuius filius sit in facultatibus; quis
credet, opulentissimum Dominum pas-
sum fuisse Matrem suam in miseriam, &
egestatem peccati originalis venire? Res-
tat ergo dicamus, & potuisse, & uoluis-
se illam ab omni originali macula præ-
seruare; ac tandem, cum alienum sit à
pietate debita parentibus, non liberare
eos, cum aliqua necessitate graui vigen-
tur; cumque etiam Christus Dominus
magis obligatus sit suæ Genitrici, quam
alii filii suis matribus, quia illi substan-
tiam suam acciperunt ab utroque paren-
te, Christus uero à sola Virgine, Spiritu S.

operante absque humano patre, quis
credet, Christum Dominum non occur-
risse Matri suæ, quando urgebat pericu-
lum incurrendi peccatum originale,
cui tantum se debuerunt tunc prauide-
bat?

Secunda Ratio; quia si beata Virgo
originali vitio fuisset deturpata, id cede-
ret in magnam ignominiam, & dedecus
Christi Domini, prout docet Diuus Cy-
rillus contra Nestorium, & Diuus Hie-
ronymus ad Eustochium, ubi ait: *Nelli
dubium est de Matre Domini, quin talis de-
luerit esse, que non posset argui de peccato.*
Nam sicut parentum nobilitas transit in
filios, ita è contra parentum ignominia
deriuatur in illos: Vnde Eccles. 3. dicitur:
*Ne gloriaris in contumelia patris tui, non e-
nim est tibi gloria eius confusio; gloria enim
hominis, ex honore patris sui; & dedecus fi-
lij, pater sine honore:* igitur, si beata
Virgo ignominia peccati originalis a-
liquando maculata fuisset, id cederet in
ignominiam Christi Domini, eique Do-
mon ueraciter dicere posset: Mater tua
prius fuit ancilla mea; & prius ego illam
inquinaui, quam tu illam mundares.
Accedit ad hæc, quia ut docet Panor-
mit. in cap. cum Ecclesia sanctæ Ma-
riæ de Constit. Papa non potest se sub-
iicere iurisdictioni Imperatoris, quia ce-
deret in præiudicium summi Apostola-
tus: ergo eadem ratione, quia cederet
in ignominiam Christi Domini, si Ma-
ter eius prius fuisset subdita Demoni per
peccatum originale, longè id ab ea tele-
gandum est; unde uideor mihi audire
Christum Dominum dicentem illud
1. Machabæorum cap. 9. *Abstine istam
rem facere, & non inferamus crimen glorie
nostræ.*

Tertia Ratio; Quia quicumque nas-
citur in originali peccato, uerè est à Deo
maledictus: sed non decebat, beatam
Virginem esse sub maledictione filii
sui: Nam Exod. 21. & Leuit. 20. & Matth.
7. habetur: *qui maledixerit patri suo, &
matri, morte moriatur;* cumque Dominus

M. 3 dede-

D. Cyrillus.
D. Hieron.

L. liberos. l.
1. l. Assump.
l. legit.

Panormit.

1. Mach. 9.

Exod. 21.
Leuit. 20.
Matth. 7.

Matth. 5.

Exod. 20.

Deut. 5.

Matth. 23.

Text. in l. si
quis à liberis

dederit hanc legem omnibus obseruandam, non decebat, ipsum maledicere matrem suam. Nec refert respondere, quod tunc, quando concepta fuit, adhuc non erat Mater; quia ad prædictam indecentiam, sufficit, quod futura esset Mater Dei: & sicut indecens esset, si calix, & corporalia, quæ continere debent corpus, & sanguinem Christi, turpissimo alicui ministerio inferuissent, sic indecens valde esset, eâ, quæ futura erat Mater Dei, prius maledictam, & exosam fuisse filio. Adde, quia Ecclesia proclamât, Virginem esse omni laude dignissimam: sed nunquam peccasse, est magna laus, & aliquando peccasse, vituperium, quod tamen cum perfectissima laude stare non potest: ergo dicendum est, beatam Virginem immunè fuisse ab omni peccato. habetq; hæc ratio fundamentum in D. Hieronymo asserente: quicquid humanis dici potest verbis,

Ecclesia Catholica.

D. Hieron. serm. de Assumpt. Virg.

minus est laude eius, quia diuinus est, & angelicis laudata præconijs.

Matth. 17.

Quarta Ratio: Peccatum originale est omnibus filiis Adæ ex sententia diuini decreti quoddam debitum, quod ab ipsis pro peccato primi parentis exigitur: sed Christus Dominus dixit: Matth. 17 quod tributum non exigitur à filiis propriis, sed ab alienis: ergo multo minus exigitur à Matre propria: igitur Christus nunquam exegit à Matre sua debitum hoc, imputando ei peccatum originale: hoc enim ad amorem filii tantæ Matri debitum pertinebat. si enim Ouidius dixit.

Ouidius.

Felix, qui quod amat, defendere fortiter eudet.

minimè dicam, Christum Dominum caruisse hac felicitate: igitur, cum ipse tanto amore prosequutus fuerit suam Matrem, vt de illis meritò dici possit illud eiusdem Ouidii:

Ouid.

Hi duo corporibus, mentibus vnus erant. quis sibi periuadeat, non acerrimè defendisse suam dilectissimam Matrem, ab omni macula originalis peccati?

Ad Rom. 9.

Quinta Ratio: Nam D. Paulus ad Romanos 9, distinguit inter vasa iræ, & vasa

gratiæ, & misericordiæ, tanquam in opposita vasa: communis autem Philosophorum regula docet, quod si vnum oppositorum est in natura, etiam, & reliquum, maximè si excellentius sit: sed inter puras creaturas humanas sunt aliqui, qui semper, & pro omni instanti fuerunt vasa iræ, vt, qui perierunt in peccato originali, & cum multis actualibus: ergo inter easdem creaturas debet dari aliqua, quæ nunquam, nec pro vno instanti, extiterit vas iræ. Præsertim, quod, cum prior sit Deus ad misericordiam, certè, si ad ostentationem suæ iustitiæ, vt inquit D. Paulus, permisit vasa, quæ nunquam caruerunt ira, valde rationi cōsentaneum erat, ad ostentationem suæ misericordiæ efficere aliquod vas, quod nunquam gratia, & misericordia ipsius careret. Huic rationi persimilis est alia, quam ex doctrina Aristot. 8. Physicorum, & 7. metaph. placet desumere, vbi docet, quod inter extrema, necessatio debet inueniri medium, quod etiam docet Textus in l. Imperium ff. de iurisd. omnium iudicum: sed inter procreatos naturali propagatione ex vito, & foemina, quidam inueniuntur concepti, & nati in peccato originali, vt cōmuniter sunt omnes; quidam verò cōcepti, sed non nati, vt D. Ioan. Baptista, & Ieremias; ergo debet dari persona nec concepta, nec nata in peccato originali: sic enim dabitur vtrunq; extremum, & medium inter illa.

Ad Rom. 9.

Arist. 8. phys. sic. & 7. metaph.

Text. in l. Imperium

Vltimam rationem placet contexere ex doctrina D. Augustini, qui cupiens ostendere in sermone de Assumptione: corpus Virginis putredini traditum non fuisse, varias rationes congescit, quæ si Conceptioni eius applicentur maiorem vim habent ad comprobendam immunitatē à peccato, quam à putredine; quod vt clarius pateat, ipsa D. Augustini verba subiciam; eaque sic vrbeo, vt præsentī argumento non parum deseruiant; in primis ergo sic ait præcitato loco: si dicimus, eam mortis vinculo teneri; resolutam in communem putredinem, vermem, & in-

nezem,

atrem, deliberandum est, si tanta sanctitati conveniat, & tanta aula Dei prerogative; similiter ergo in proposito deliberandum est, an contrahere peccatum originale conveniat sanctitati, & dignitati Matris Dei: Nam si D. Augustinus iudicat, non decere putredinem corporis beatam Virginem, consequenter dicam non decere illam contraxisse in anima putredinem originalis peccati. Deinde ait: *Maria ergo, nisi communicat erumini suo, non communicat parturienti cum dolore: promeruit enim hoc singularis sanctitas eius, & singularis gratia, qua susceptione Dei singulariter estimanda est digna, non ergo immerito excipitur à quibusdam gradibus vera estimatione, quam tanta servat gratia, & atollit dignitatis prerogativa: hæc Augustinus.* Ecce propter prerogativam dignitatis, quam habet B. Virgo, excipit illa D. August. à malo peccati parturientium: ergo à fortiori peccatum illam excipere à malo culpæ originalis, cū hoc magis repugnet prerogativæ, & dignitati Matris Dei. Preterea sic loquitur D. August. *Nam quid non pertinet ad dignitatem Domini, Matris sue servare honorem, qui legem solvere non venerat, sed adimplere: etenim sicut honorem Matris præcipit, ita inhonoratione damnat; qui in vita præ cæteris illam gratia conceptus sui honoravit: pius est credere, singulari salvatione, eam in morte, & speciali gratia honorasse: poterat enim à putredine, & à pulvere aliena facere, qui ex ea nascens, potuit eam Virginem relinquere; putredo enim, & vermis opprobrium est humane conditionis, à quo opprobrium cum Iesus sit alienus, natura Mariæ excipitur, quam de ea suscepisse probatur; Caro enim Iesu, est caro Mariæ, & multo specialius, quam Ioseph, Iudæ, cæterorumque fratrum eius, quibus dicebat: frater enim, & caro nostra est: hæc D. August. Ex quibus aperte cõstat, quod si ad maternum honorem pertinet præservatio corporis à putrefactione; multo magis spectabit ad eundem honorem præservatio animæ à corruptione peccati originalis, cum anima preciosior sit corpore. Item eodẽ loco ait: *Illud sanctissimū cor-**

pus, de quo Christus carnem assumpsit, & diuinam naturam humane vniuit, non amittent, quod erat, sed assumens, quod non erat, ut Verbum Caro, hoc est, Deus, homo fieret, eadẽ verbis traditū sentire non valeo; dicere peritimesco: si igitur animus horret, & pertimescit, quod corpus Virginis putredine inquinetur, quanto magis horrere debet, & originalis peccati putredine eius anima inficiatur. Item ait D. August. *In cuius potestate est, sanctorum de capite capillum non perire, est & illam animam à corpore integram posse servare: de cuius potestate, si nullus dubitet Ecclesiasticorum, qui posuit Mariam sine corruptione servare, cur dubitandum est, noluisse, quod pertinet ad tantæ benignitatis gratiã, si elegit diuinã voluntas, sola gratia inter crepantes vehementiũ ignium flammis, non solum puerorũ corpora servare illæsa, verum etiã ipsa vestimenta servare intacta, cur abnuet in Matre propria, quod elegit in veste aliena: Ionam servare in ventre Ceti præter naturalem usum, nonne servavit gratia? servatus est Daniel ab imperatissima fame Leonum; non servanda est Maria ab incineratione tantis dotata meritis dignitatem? In Mariæ integritate plus potuisse gratiam, quam natura non dubitamus: Ecce non dubitat Augustinus Virgini concedere, quicquid per gratiam à filio potuit ei donari: sed constat, potuisse illam præservare: ergo dubitandum non est id voluisse.*

Ex aliis subtilioribus Rationibus. §. 2.

Prima ratio sit, quia cum Christus Dominus esset humani generis Redemptor perfectissimus: Dei enim perfecta sunt opera. Deut. 32. ad eundem pertinebat, ut aliquod, ut minimum indiuiduũ naturæ præservaret à peccato originali; tum quia ille est perfectissimus redemptor, cui non deficit præstantissimus modus redimendi, sicut & medicandis præstantissimus modus est per præservationem, ut docuit D. Augustinus de doctrina, ergo redemit aliquod indiuiduum, præservando illud à peccato originali. Tum etiam, quia ad perfectionem redem-

D. August.

D. August.

Genes. 37.

D. August.

D. August.

Ionæ 2.
Matth. 12.

D. August.

redem-

redemptionis spectat, ut in ea reluceat præseruatio quorundam à peccato mortali, ut de facto contingit in infantibus baptizatis, & in aliis adultis, qui rapti sunt, antequam malitia immuaret intellectum eorum, & aliorum etiã à peccatis venialibus, ut patet in eisdem infantibus, & in B. Virgine, ut docet Tridentinum, & in Ioanne Bap. ut multis placet: ergo etiã congruebat in Christi redemptione elucere præseruationem à peccato originali, ut sic copiosa eius redemptio omnem modum redimendi, etiã per præseruationem comprehenderet.

Secunda Ratio; quia, si qua ratione dicendum esset, B. Virginem contraxisse peccatū originale; maximè propter quasdam sacra Scriptura locutiones generales, ut: *Omnes in Adam peccauerunt*, & alias similes, quibus denotatur, omnes posteros Adæ mortem incurrere, de quibus ad Rom 3 & 1 Corint. cap. 15 & 2 ad Corin. 5. & ad Ephes. 2. ut constat ex Tridentino Sess. 5. Virginem non comprehendi sub definitione sua generali, qua decernit, omnes concipi cum peccato originali; igitur, sicut illa generalis definitio Concilii patitur exceptionem, ita etiã generales illæ sacra Scriptura locutiones. Idque ita rationaliter esse dicendum, euidenter probant sacra Scriptura loca, in quibus ponuntur vniuersales locutiones de peccato actuali: *Non est homo, qui non peccet*; *In multis offendimus omnes*, & similes alia; & tamen constat B. Virginem excipendam esse ab his regulis generalibus; cum Concil. Trident. Sess. 7. can. 23. dicat: *caruisse omni peccato veniali*. Certum etiã apud Catholicos est, & sine controuersia, B. Virginem natam fuisse sine peccato originali, & sine dolore peperisse, & post mortem, non fuisse eius corpus incineratum, & tamen in contrarium omnium istorum est lex communis: *omnes nascimur filij iræ: in dolore paries filios: puluis es, & in puluerem reuerteris*: igitur pari ratione excipi potest B. Virgo à lege communi peccati originalis, non obstantibus

locutionibus generalibus sacra Scriptura: Et similiter D. Thom. 2. 2. q. 175. art. 3. concedit, quod Moyse, & Paulus, dum fuerunt in hac vita mortali, viderunt clarè diuinam essentiam, & tamen deopposito est lex communis in sacra Scriptura: Exodi 33. *non videbit me homo*, & *virget*; Exod. 33. & Ioan. 4. *Deum nemo vidit unquam*: moueturque D. Thomas ad eam exceptionem faciendam in Moyse, & Paulo, quia sic docuerat D. August. ergò licet nobis facere similem exceptionem à peccato originali in B. Virgine, non obstantibus generalibus sacra Scriptura locutionibus in contrarium, cum id doceant grauissimi Patres à nobis late infra relati.

Tertia Ratio, ex doctrina D. Thomæ 3. p. q. 27 art. 4. quia ipse probat, B. Virginem nõ habuisse peccatum veniale, quia hoc redundaret in ignominiam filij, & quia indecens erat, ut quæ singularem affinitatem habuita erat cum Christo, aliquod commercium haberet cum Dæmone: & quia æterni Patris sapientia, scilicet Christus, non debuit habitare in maluola anima. Sed tres rationes istæ, si quam vim habent, efficacius concludunt, Virginem caruisse originali, quia originale, cum grauius peccatū sit, quàm veniale, magis dedecet dignitatem Matris Dei, & consequenter maior ignominia redundaret in filium: ergò, si B. Virgo, quia futura erat Mater Christi, præseruata fuit ab omni veniali; a fortiori, ab originali. Dices cum oppositum opinantibus: Magis dedecere B. Virginem veniale, quàm originale, quia respectu illius haberet magis de voluntario, quia esset actus proprius. Sed contra: quia illud magis dedecet Virginem, quod Deo magis detestabile est, & quod magis maculat animam, & quod ipsa Virgo, si eius electioni relinqueretur, minus eligeret; sed originale sine controuersia est Deo magis detestabile, quàm veniale, & magis maculat animam, & si electioni Virginis relinqueretur, magis vellet carere originali, quàm veniali; ergò, si non est conce-

Concil. Trid.
Sess. 7. can.
23.

Ad Rom. 1.
1. Cor. 15.
2. Cor. 5.
ad Ephes. 2.
Concil. Trid.
Sess. 5.

Trid. Concil.
Sess. 7.

Ephes. 2.
Genes. 3.

D. Thom. 2.

D. Thom. 3.

concedendum, B. Virginem commississe veniale, nec etiam contraxisse originale. Quæ consequentia evidens visa est D. Augustino contra Iulianum c. 9. Deinde, quia D. Thom. 3. p. q. 27. art. 1. ait: *rationabiliter creditur, quod ea, que genuit virginem à Patre plenam gratiam, & veritatis, & privilegia accepit: hæc ille; sed Angeli, & primi parentes hoc beneficium acceperunt, ut in sua creatione gratiam obtinerent; & spiritus angelici, qui prædestinati erant, omni labe peccati semper carebant: ergo etiam B. Virgo caruit; sed de hac ratione latius infra capite sequenti. Ac tandem, nam D. Thom. 3. p. q. 27. art. 4. ait: *quos Deus ad aliud eligit, ita preparat, & disponit, ut ad illud, ad quod eliguntur, inveniatur idonei, iuxta illud Apostoli: 2. ad Corinth. 3. Idoneos nos fecit ministros novi testamenti: cui consonat illud, quod habetur in I. quidam consulebat. ff. de re iudicata; ubi habetur, quod Princeps assumendo aliquem ad speciale officium, visus est dispensare cum eo meliori modo, quo potest, ut habilis sit ad illud; sed sic est, quod B. Virgo non fuisset idonea mater Christi, si fuisset concepta in originali peccato; nam si non fuisset idonea, sine perpetua integritate, & puritate corporis, multo minus sine perpetua integritate, & puritate mentis, cum illa sit hæc inferior, & Deo minus grata, quam ista, ergo.**

Quarta Ratio: Nam, vel ad præservandam Virginem à peccato originali valebant Christi merita, vel non: hoc secundum impiū est; esset enim præferre Adæ peccatum Christi merito: ergo primum: at decuit maxime, ut in Matre merita haberent tale premium, cum præsertim ipsa ex suo sanguine quasi dedit pretium redemptionis; propter quod, quāvis Christus omnium sit salus, singulari tamē modo, vocat illū Virgo *salutare suū* ad quod etiam potest accommodari illud: *Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo.* & Abac. 3. *Et exultabo in Deo Jesu meo:*

Unde S. Bernard. serm. 51. dicit Christum

potius pro Virgine redimenda venisse quam omnibus aliis simul hominibus; citans glossam in id. Cant. 4. *Vulnerasti cor meum sicut mea spissa;* & ideo vocat Virgineam, primogenitam Redemptoris.

Quinta Ratio à simili: quia non propter maiorem decentiam, nec propter efficaciores rationes docent Patres de Virgine, alia privilegia, quæ iam certa sunt apud fideles, ut immunitas ab omni peccato actuali; corporis post mortem incorruptio, & resurrectio, cum tamen illud, de quo agimus, sit magis necessarium, ut esset idonea Mater Dei. Nam si Virgini daretur optio, quid magis vellet, vel, ut nunquam à primo iustitiam careret gratia Dei; vel, ut corpus eius post mortem servaretur incorruptum; sine dubio illud primum esset electura. Et confirmo, quia negando Virgini hoc privilegium, encruentur omnis ratio affirmandi alia per multa, quæ passim illi tribuunt sancti Patres. Dices: Alia privilegia semper inniti maiori auctoritati. Sed contra. Nam tempore Hieronymi, & Augustini, assumptio B. Virginis in corpore, & anima non habebat maius fundamentum auctoritatis, quam nunc habeat hæc sententia de peccato originali; & tamen Augustinus propter vim

harum rationum ait, se non posse aliter sentire. Nec hic etiam deest auctoritas multo etiam maior, quam pro parte contraria, ut visum est. Dicitur secundò: la aliis privilegiis semper esse aliqua exempla, ex quibus à fortiori similia dicantur de Virgine. Sed contra: Nam loquendo de puris hominibus, maior assumpta est falsa, quia nullus purus homo adultus præter Virginem fuit immunis ab omni peccato actuali. Item: nullus statim post mortem resurrexit ad æternam gloriam corporis, & anime. Immo, & venterialiter intellecta, falsa est ista maior; nam esse creatum in gratia, est donum concessum primis parentibus: ergo prudenter creditur non negatum Virgini. Dices: nihilum fuisse præservatum hoc modo à peccato ex necessitate contrahendi. Sed contra:

Nam

D. August. 3.
D. Thom.

D. Thom.

2. Cor. 3.

L. quidam
consulebat.

Lucæ 1.
Isaie 61.
Abac. 3.

D. Bernard.

Gloss. in Cant.
tit. 4.

D. August.

Nam quid hoc refert? solum enim ostendit Virginem indiguisse magis hac gratia Dei, & ideo maiori misericordia fuisse praerentam, & aliquid magis concedendum esse Matri, quam seruis.

Sexta Ratio: Nam B. Virgo electa est ab aeterno, ut esset Mater Christi, atque adeo in ordine ad hunc finem omnia, quae ad ipsam pertinebant, etiam eius parentes, & alia, quae eius Conceptionem praecesserunt, mysteriosè sunt praordinata; ita, ut, quae circa Virginem gesta sunt, non sint omni lege naturae, aut gratiae metienda, sed secundum extraordinariam, & supernaturalem Dei potentiam, ut ipsa Virgo significauit: *quia fecit mihi magna, qui potens est*, Vnde est illud Augusti. Epist. 3. ad Voluianum: *In talibus tota ratio facti potentia facientis; quod etiam subindicauit Angelus illis verbis: Dominus tecum*, ut ponderat Diuus Bonauentura in Speculo

B. Augusti.

Luc. 1.

E. Bonauen.

Ysa. 40. 13.

B. Augusti.

Mariae cap. 3. Nam omnia quaecumque voluit, Dominus fecit, & quia Dominus potentissimus potentissimè tecum est. Regula ergo & lex in ordine ad Virginem seruata, decetia fuit, & congruentia respectu talis finis: ut hic potissimè verum sit illud Augustini in serm. de Assumptione: *quicquid tibi vera ratione melius occurrit, id scias fecisse Deum*; sed ex natura rei, & secundum veram rationem magis decet Matrem Dei sine originali concipi, quod nemo negabit; nam magis consentaneum est, ut futura Mater Dei, nunquam fuerit Deo inimica, & ut Mater gratiae non caruerit vnquam gratia, & ut Diabolus superatura, non fuisset prius ab ipso superata: ergo consentaneum magis fuit concipi abique originali. Dices: id ex obiecto conuenientius videri, nisi obstat lex vniuersalis, quae ex sacra Scriptura constat, omnes contrahere originale. Sed contra: nam hoc est, quod propositae rationes conuincunt, nimirum, quod sicut B. Virgo ab aliis vniuersalibus legibus excipitur, quia id videtur congruentius Matri Dei fuisse concessum; etiam ab hac lege eximi debet: quia magis decet dignitatem, & pu-

ritatem Matris Dei non subdi huic legi, quam alii, propter quas omnes in puluerem reuertantur, nec post triduum resurgunt, &c. Dices: in ceteris id posse colligi ex sacra Scriptura, sine cuius auctoritate non licet propter congruentiam ab vniuersali lege aliquem excipere. Sed contra: Cum iam concedas, id esse conuenientius, & ex sanctis habeas Deum, semper operari id, quod est conuenientius; ut quid expressa testimonia sacrae Scripturae requiris? cum neque illa habeas ad excipiendam Virginem ab aliis vniuersalibus legibus, ut, a corruptione corporis, a peccato actuali veniali, & similibus; si ergo haec licet praeter communem legem sint concedis Virgini, quia id videtur conuenientius; cur id, quod multo conuenientius est, negas? maxime, cum non dissimilia testimonia sacrae Scripturae ad hoc allere non habeas? Si dicas: Ecclesiam, tanquam contra illa admississe, non verò istud. Certè illa non est amplexa, nisi quia videbatur decere Virginem, hoc autem constat de se magis eam decere, cum ab illa omne genus peccati remoueat: non ergo id ei est deoegandum. Praeterea nam ipsa Ecclesia iudicat, id non esse contra sacram Scripturam: ergo, cum de se conuenientius sit, & Ecclesia ad idem sentiendum indulgentius inuict, rationi consonum est, ut ei acquiescamus, ac tandem cum eadem nobis concedat, ut possimus ita sentire de Virgine, & recta ratio, & pietas postulat, ut quoad fieri possit, optimam existimationem de illa habeamus; & vniuersalibus voluntas ita debet ad illam esse affecta, ut, si in eius esset potestate, & arbitrio, illa concederet hoc priuilegium, non video cur ei debeat denegari.

Vltima Ratio: Nam Deus non permittit malum, & culpam, nisi ut inde eruat *D. Diony. de excellentius aliquid bonum*, ut docent *diuin. nom. D. Dionysius de diuinis nominibus*; & *D. Augusti. in Enchirid. c. in Virgine hunc lapsum, non solum non afficeret magis aliquid bonum*, sed etiam

impe-

impediret multa ac præclarissima bona, in præ adductis rationibus explicata: confonum ergo est rationi, ut dicamus Deum id non permisisse. Scio aliquos auctores contrarium opinantes dicere, Deum in matre sua permisisse lapsum in peccatum originale, ut, quæ humillima futura erat, maioris humilitatis materiam haberet, & urgentius motiuum, magis, ac magis se demittendi, dum cogitaret se in instanti Conceptionis sub diaboli feruitute extitisse. Verum hoc à ratione longè alienum esse multiplex ratio mihi suadet: Prima, quia etiam peccata actualia, & maxime lætalia, sunt vberior materia, & fortius motiuum propriæ humiliatōis, & abiectionis, quàm originale, in quæ tamen non est prolabi permilla. Secunda: quia in Virgine poterat insignis oriri humilitas ab illic lapsu in peccatum, ex perfecto lumine supernaturali, & ex limpidiori cognitione Dei, & propriæ conditionis, quod genus humilitatis perfectius est, & ideo fuit in Christo Domino. Tertia: quia licet peccatum materiam subministrat humiliatōis, tamen humilitatis perfectioni multum derogat, nam quædā cuiuspiam propter peccata commissa maiora humiliandi suppetunt motiua, tantò eius humilitas mirabilis minus esse perhibetur, ut eleganter edocuit D. Bernard dum ait:

D. Bernard. in eo qui grauius peccauit, est amanda, non tamen admiranda humilitas: ac si quis innocentiam retinet, & nihilominus humilitatem iungit, nonne sibi videtur geminam animam possidere decorem? similia verba lego apud nostrum D. Bonauent. de perfectu Relig. li.

2. vbi inquit si humiliatur, & despicit se, qui non habet vnde gloriatur, sed multa, vnde confundatur licet bona sit ista humilitas, tamen non admiranda: ut igitur perfectior esset humilitas Mariæ, oportuit caruisse omni materia, & motiuo peccati originalis.

Quarta: quia non erat necessarium ad incrementum humilitatis B. Virginem peccato originali fuisse infectam, non enim habebat rebellionem carnis, velut Paulus, qui ne magnitudo reuelationum extolleret

illum, opus habuit stimulo carnis, qui eum colaphizaret. Tandem: quia finis Conceptionis Virginis fuit cōceptio Christi: ergo cum in eius conceptione Deus hunc respexerit finem, non debuit in Virgine permittere labem tali fini minimè consentaneam; maxime quia statim post cōceptionem erat ipse emundaturus Virginem à peccati labe, ut immaculatam Dei templum esset, conuenientius erat, maculam non permittere, quàm ab illa post casum liberare: cum ergo alterutro modo dispensandum esset in lege communi, & primum sit in se conuenientius, illud certe factum fuisse prudenter credemus.

HOMILIA XIX.

Ad immaculatam Deiparæ Conceptionem magis stabilendam perpulchra contextitur catena ex sacra Scriptura, ex testimonijs Pontificum, & Conciliorum; ex consensu vniuersalis Ecclesiæ; ex miraculis, & reuelationibus; ex sanctis Patribus; ex grauisimis, tam vetustis, quàm nouis, tam mysticis, quàm Scholasticis Doctoribus, necnon ex iure Canonico, & Civile.

Ex sacra Scriptura. §. I.

QUAMVIS ex mystico sensu non possit efficax argumentum desumi ad res fidei confirmandas, quando non constat illi esse sancto, ut eum D. Hieronymo, Augustino, & Augustino D. Augustino unanimi consensu docent Theologi in primam partem D. Thom. q. 1. art. 10. suppositum. Vincent. D. Thom. q. 1. art. 10. & applicatione, magni ponderis est mystica intelligentia; maxime, cum de singularibus privilegijs beatæ Virginis agitur,

N 2 quorum

quorum per multa acceptat Ecclesia Romana, quae magistra est omnium Ecclesiarum; absque loco aliquo expresso sacrae Scripturae, illa docente est, quod non peccaverit vaquam venialiter, quod corpus eius putredine nescierit, quod in corpore & anima assumpta fuerit in caelum; hoc supposito, verba illa Genes. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem*, quae de B. Virgine fore intelligenda docent gravissimi Ecclesiae Patres; Ambrosius, Gregorius, Augustinus, Bernardus, Beda, & alii permulti praenotant futuras inimicitias perpetuas inter Demone[m], & Virginem, nunquam ergo per peccatum originale amicitias inierunt, alioquin prius Demone[m] cõtrivisset caput virginis, quàm ipsa cõtereret caput illius; unde s. Brunus serm. de Nativitate Mariae versans locum illud Iob: *Nanquid illud ei quiescivi, aut alligabis eum ancillis tuis* & dicit Virgine[m] esse Ancillam, in missus est, cui Dominus alligavit semper Leviathan; & D. Epiphanius sermone de Virginis magnam, ingenio dicitur: *Immaculatam Virginem significatam fuisse per iuencam illam libri Numerorum*, nunquam iugum expertam, quia peccati iugo nunquam subiacuit. Cantorum item varia de Nat. Mar. sunt loca: *sicut liliam inter spinas, sic amica mea inter filias*: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*, quae de Ecclesia non possunt verificari, cum multi in ea sint maculati, nisi ratione principalioris membri illius, quod est beata Virgo, ut perdoctè adnotavit Iacobus Episcopus Christopolitanus super Psalmum quadragesimum quintum. Simile est illud Psalm. 45. *Vna est columba mea, perfecta mea*: non autem esset unica, si solum fuisset sanctificata, & non praeservata, cum & alii fuerint sanctificati in utero materno. Ibidem etiam dicitur: *Hortus conclusus, fons signatus*: si autem aditus ad eam Demoni patuisset, non fuisset hortus vndique, & semper conclusus, sed potius in Cõceptione apertus, ac violatus. Ac tandem vocatur à Sponso: *Immaculata mea*: si autem maculam peccati originalis cõ-

traxisset, maculata fuisset, non immaculata. Sponsus etiã solus, qui tenebras nunquam novit, illam comparat: *electa, ut sol*, & illud Psalm. 88. *Thronus eius sicut sol*, quod de B. Virgine intelligit s. Ioan. Damascen. lib. 4. c. 15. Ecclesia deinde Catholica in die Cõceptionis, & alibi sepe verba, quae secundum sensum literalem intelliguntur de aeterna Sapientia, applicat, & cõmodat B. Virgini; inter quae haec, quae sequuntur, illibatam Cõceptione[m] asserunt. *Proverb. 1. Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret, à principio*: Si ergo ab aeterno B. Virgo fuit possessa à Deo, ergo non à Demone, per peccatum originale, alioquin antiquior fuisset possessio Demonis, quàm Dei: Aeterno autem nihil est antiquius. & libro Sapientiae Salomon ait: *Emanatio quadam est claritatis, omnipotentis Dei sincera*: & idè nihil inquinatum in eam incurrit. & paulò inferius vocat illam: *Speculum sine macula*. Ac tandem Ecclesiast. 24. dicitur: *In me omnis gratia viae, & veritatis*: ergo gratia praeservationis à peccato originali ei non deficit. Iob item agens de peccato originali, sub metaphora caliginosae noctis dicit: *Exspectet lucem* (scilicet Christum) & non videat, neque ortum surgentis aurora: per quam B. Virgo significatur, sic enim exponit hunc locum D. Thomas, applicans illum ad ortum extra uterum; sed & què benè applicari potest ad cõceptionem, quae est ortus in utero. Facit ad idem totus Psalmus 14. *Benedixisti Domine terram tuam*, ut ibi exponit Arnobius, & Isidorus ad sortem Florètinam. Ac tandem verba illa angelica, quae ex diuino praecepto Angelus Virgini dixit: *Aue gratia plena: habenas iaxant ad ea omnia privilegia Virgini tribuenda, quae Matrem Dei decet*, cum ad huc finem, & scopum illa plenitudo ei fuerit collata: at decet maximè, ut q̄ Dei Genitrix futura erat, nunquam maculata, aut diaboli ancilla prius extitisset: sufficienter ergo ex sacris libris Christiana pietas immaculatam Virginis

Genes. 3.
 Ambros. de su.
 Grego. 1. mo.
 vul. cap. 19.
 August. 2.
 Gen. ad lite.
 c. 9. l. 2.
 de gen. cont.
 Manich. c. 18.
 Bern ser. 2.
 in missus est.
 ser. signu.
 Beda, Eucher. super.
 Genes. 3.
 S. Brun. ser.
 de nat. Mar.
 Iob. 40.
 D. Epiphani.
 ser. de laud.
 Virg.
 Num. 29.
 Cant. 4.
 Valentia in.
 Psalm. 45.
 Cant. 6.
 Cant. 4.
 Cant. 5.

Cant. 6.
 Psalm. 88.
 Ioan. Dama.
 Pron. 8.
 Sapien. 7.
 Ecclef. 24.
 Iob. 5.
 D. Thom.
 Psalm. 84.
 Arnob. super.
 Psalm. 85.
 Isidor. ad sortem Florètinam.
 Com.

Conceptionem elicit; maxime, cum vt supra adnotauit, ad in-ruptionem corporis, & assumptionem Virginis; quam vniuersali consensu docet Ecclesia; nulla his clariora testimonia, quibus immaculatam comprobamus Conceptionem in sacris eloquiis reperiantur. Accedunt ad hæc varia figuræ, quibus Patres passim vtuntur ad B. Virginis commendationem, vt Eua, quæ in gratia fuit creata; Paradisus, super quem non cecidit maledictio Dei; Arca Noe, quam diluuii aque non inundauerunt; pulcher Thronus Salomonis eburneus, & absque macula; Arca Dauidica, ad quam pestifera contagio non appropinquauit; Terra Sacerdotalis quæ ab omni tributo immunis erat; Sara, quam non tetigit Abimelech, & alia permultæ, quas in superioribus Homiliis latè explicauimus, & multiplici Patrum eruditione illustrauimus.

Ex sacris Pontificibus, & Concilijs. §. 2.

Quamuis adhuc Romani Pontifices, apud quos solum residet potestas definiendi ea, quæ sunt inconcussa fide tenenda, non desinerint tanquam certam secundum fidem veritatem hanc immaculatæ Conceptionis B. Virginis, tamen illi vehementer fauent, & in eam summo perè propendat, sicut & nonnulla Concilia, quorum verba referemus, vt id omnibus manifestius pateat. Et quidem in primis hanc sententiam tanquam probabiliorem, & ab omnibus amplectendam approbavit Alexander Quintus in 3. dist. 3. sub nomine Petri de Candia: verum tamen est, quod hæc scripserit antequam esset Pontifex, asserit tamen Varro in eodem 3. dist. 3. Sanctissimus Dominus Papa Alexander V. approbavit opinionem Minorum, referunt quidam recentiores hanc approbationem & confirmationem fecisse in Ciuitate Pisarum, anno. 1411. Deinde tres Pontifices, Iulius II. Alexander V. & Sixtus V. approba-

runt, & confirmantur Religionem immaculatam in honorem eiusdem immaculatæ Conceptionis B. Virginis, in cuius Regula c. 3. dicitur: Animam Virginis a primo instanti creationis fuisse sanctam, eique varias Indulgentias in honorem eiusdem immaculatæ Conceptionis concesserunt, vt constat ex compendio Mèdicantium, verbo: Communicatio §. 18. & Conceptio §. 10. 12. & 13. at non est dicendum à Pontificibus fuisse confirmatam, & ab Ecclesia retineri Religionem consecratam in honorem alicuius falsæ sanctitatis: censent ergo sancti illi Pontifices B. Virginis valde probabilem Conceptionem immaculatam fuisse. Adde singulis annis Romæ in præsentia summi Pontificis, in eius Capella adstante purpureo Cardinalium senatu Missam Conceptionis B. Virginis solemniter decantari. Extat deinde celebris Decretalis Sixti V. ad obstruenda ora impugnantium sanctitatem Marianæ Conceptionis, in qua, non solum Virginem, sed & ipsam eius Conceptionem expressis verbis vocat immaculatam; eius verba, et si multa, non graua bor referre. Graue nimis gerimus, & molestum; cum sinistra nobis de quibusdam Ecclesiasticis personis referuntur, sed in eorum, qui ad Euangelizandum Verbum Dei sunt deputati, excessibus predicando commissis eo grauius pronocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti, cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic suscipiis predicando, diffusius, & damnabilius imprimuntur errores. Sane, cum sancta Romana Ecclesia de inemerata, semperq; Virginis Mariæ Conceptione publice festum celebret: & speciale, ac proprium super hoc officium ordinauerit; nonnullos, tamen accepimus Prædicatores in suis sermonibus ad populum publice per diuersas ciuitates, & terras affirmare hæcenus non euhuerunt, & quodammodo prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent, aut asserunt eandem gloriosam, & immaculatam Dei Genitricem absque originali peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos, eiusdemque immaculatæ

Comp. Mèdicantium.

Decretalis Sixti V.

*Gen. 2.
Gen. 7.
2. Paral. 9.
2. Reg. 14.
Gen. 47.
Gen. 20.*

Alexand. V. sub nomine Petri de Candia.

Alexand. V. approbavit opinionem Minorum, referunt quidam recentiores hanc approbationem & confirmationem fecisse in Ciuitate Pisarum, anno. 1411. Deinde tres Pontifices, Iulius II. Alexander V. & Sixtus V. approba-

Status 17.
vocat Con-
cept. Virg.
immac.

Conceptionis officium celebranter, & audien-
tes sermones illorum, qui eam sine huiusmodi
macula conceptam esse affirmant, peccare
gravioriter: sed, & prefatis predicationi-
bus non contenti, confectis super his suis as-
sertionibus, libros in publicum eaderunt, ex
quorum predicationibus, & assertionibus
huiusmodi, non leuia scandala in menti-
bas fidelium exorta sunt, & maiora meri-
to exoriri formidamus in dies. Nos igitur
huiusmodi temerarijs ausis, & peruersis asser-
tionibus, & scandalis, quae exinde in Dei Ec-
clesia exoriri possent, quam ium nobis ex al-
io conceditur, obuiare volentes, motu proprio,
non ad alicuius nobis super hoc oblata petiti-
onis instantiam, sed de nostra mera delibera-
tione, & certa scientia huiusmodi assertores
Predicatorum eorundem, & aliorum quo-
rumcumque, qui affirmare praesumerent, eos,
qui crediterent, & tenerent eandem Dei Ge-
nitricem ab originali peccati macula in sua
Conceptione preservatam fuisse, propterea a-
licuius haereticis labe pollutos fore, vel mortali-
ter peccare, aut eiusdem Conceptionis officium
celebrantes, seu huiusmodi sermones audientes,
alicuius peccati reatum incurere, vixit
falsas, & erroneas, & a veritate penitus alienas,
editosque insuper libros praedictos id continentes,
quoad hoc auctoritate Apostolica
praesentium tenore reprobamus, & damna-
mus, ac motu scientia, & auctoritate praedictis
statuimus, & ordinamus, quod Predicatores
verbi Dei, & quicumque alij cuiuscumque sta-
tus, ordinis, & conditionis existant, qui de ce-
tero aut temerario praesumpserint in eorum
sermonibus ad populum, seu alias quomo-
do libet affirmare huiusmodi sic per nos reproba-
tas, & damnatas assertiones, veras esse,
ac dictos libros pro veris legere, tenere,
vel habere, postquam de praesentibus scientiam
habuerint, excommunicationis sententiam
eo ipso incurran, a qua ab alio, quam a
Romano Pontifice, nisi in mortis articulo,
nequeant absolutiois beneficium obtinere.
hac summus Pontifex, quibus quantum
immaculatae Virginis Conceptioni fa-
ueat, nemo sane iniquus est, qui non vi-
deat.

Præterea in sexta Synodo Constanti *Sophro. in*
nopolitana; Sophronius in sua Catho- *sua Catho-*
lica confessione expressè dicit: Mariam suis *confes.*
se liberam ab omni contagione peccati; ibi *Marginar.*
autem loqui de praeservatione etiam a *Conc. Basili.*
peccato originali, tradit ipse Margina- *impress. Sa-*
tor, dicens: nota de puritate Conceptionis *ta sub Sixto*
beatae Mariae. Ita habetur tom. 3, *V. V. enesij*
Conciliorum in 6. Synodo Constanti- *1585*
nop Actione 11. sub Agathone id epi-
stola Sophronii Patriarchae. Extat deinde
Decretum Concilii Basiliensis in huius
rei confirmationem, cuius et omne perse-
uerat Bulla plübata & authenticata, nu-
quamque reuocata, quod quidem De-
cretum, licet non habeat vim definitio-
nis, quia Acta illius Concilii non fue-
runt a Sede Apostolica confirmata, non
tamen parum roboris habet ad confir-
mandam hanc sententiam, cum in eo
Concilio interfuerint innumeri Episco-
pi, & Doctores grauissimi, qui huic sen-
tentiae unanimi consensu subscripserunt.
Verba illius Decreti sunt: *Hactenus verò*
difficilis questio in diuersis mundi partibus,
& coram hac sancta Synodo super Conceptione
ipsius gloriose Virginis Mariae Dei, &
exordio sanctificationis eius facta est, qui-
busdam dicentibus: à principio creationis
suae Deum, ipsam diligendo, gratiam eidem
contulisse, per quam ab originali macula illam
beatissimam personam liberans, & praeser-
uans, sublimioris sanctificationis genere re-
demit, cum fundaret eam ipse Altissimus, &
ipsam fabricaret filius Dei Patris, ut esset
eius Mater in terris. Nos autem diligenter
aspectis auctoritatum, & rationibus, quae
iam à pluribus annis in publicis relationibus
ex parte veriusque doctrine coram sancta
Synodo allegatae sunt, alijsque plurimis in
hac parte visis, & maxima consideratione
pensatis, doctrinam illam asserentem gloriosam
Virginem Mariam, praeventi, & operante
diuini muneris gratia singulari, nunquam
actualiter subiecisse originali peccato, sed
immunem semper ab omni originali, &
actuali ruga, sanctamque & immaculatam
semper fuisse, tanquam viam consonam
quibus

cultui Ecclesiastico, fidei Catholice, relleque
rationi & sancte Scripturæ, ab omnibus
Catholicis approbandam, fore tenendam, &
amplectendam, desinimus, & declaramus
nulli de cetero licitum esse in contrarium
predicare, vel docere. Renouantes præterea
Institutionem de celebranda eius Conceptione
que rari per Romanam, quam per alias
Ecclesias V. Idus Decembris, antiqua, &
laudabili consuetudine celebratur; statimus,
& ordinamus, eandem celebrari in præfata
die, in omnibus Ecclesijs, Monasterijs, &
Conuentibus, Christianæ Religionis sub no-
mine Conceptionis festiuis laudibus colendam
esse, cuiusque fidelibus verè penitentibus,
& confessis, ea die Missarum solemnibus inter-
cessionibus, centum dies præstari, ac secundis
Vesperis totidemsermoni verò verbi Domini
de ea, festiuitate, quadraginta dies de in-
uictis sibi penitentibus confessione perpenis
temporibus duratura, hæc sancta Synodus e-
largitur. Datum Basilee in nostra sessione
publica in Ecclesia maiori Basiliensi sole-
mner celebrata X. Kalendas Octobris,
anno à Natiuitate Domini millesimo, qua-
dringentesimo, & trigesimo nono. Hæc ibi.

Accidit adhuc illustrius, & no-
uissimum sacri Concilii Tridentini De-
cretum, sessione V. vbi postquam gene-
raliter desinjerat, omnes, etiam ex paren-
tibus fidelibus necesse contrahere pecca-
tum originale, statim excipit beatam
Virginem, quam dixit se non velie com-
prehendere in prædicto vniuersali De-
creto Verba sacri Concilii sunt hæc: De-
clarat tamen hæc ipsa sancta Synodus, non
esse sue intentionis comprehendere in hoc De-
creto, vbi de peccato originali agitur, bea-
tam & immaculatam Virginem Mariam
Dei Genitricem, sed obseruandas esse Consi-
tutiones, sacris recordationis Sixti Pape IV.
sub penis in eius Constitutionibus contentis,
quas inouat. hæc ibi: Si ergo sacrum Cõ-
cilium nõ obstantibus generalibus loquutio-
nibus sacre Scripturæ, vult nõ cõprehendere
in prædicto generali Decreto im-
maculatam Virginem, corè si fideles te-
neatur id ipsa velle. Est igitur confor-

me menti sacri Concilii Tridentini af-
fere immaculatam Virginem non com-
prehendi sub generalibus clausulis sacre
Scripturæ, asserentibus omnes contrahe-
re peccatum originale.

Ex vniuersali consensu Ecclesiæ
Catholice. §. 3.

Vniuersalis Ecclesiæ cultus, quæ celsi-
berrimum festum Conceptionis ce-
lebrat, non obscure ostendit Ecclesiam
Catholicam, hæc sententiam tanquam
veram, licet non certam de fide, appro-
bare: Cœpit enim celebrari hoc festum
in Ecclesia Græca ante mille annos, vt
refert ex Gregorio Nazianzeno Galatinus
lib. 7. cap. 4. & in Ecclesia Latina in-
cœpit ante quingentos annos, & tandem
à Romana Ecclesia approbatum est, &
receptum, vt refert S. Anselmus in epist.
ad Episcopos Angliæ, dicens, non esse
verum amatorem Virginis, qui non ce-
lebrat festum Conceptionis; quibus ac-
cedunt, quæ tradit Illustriss. Card. Baro-
nius pietate ac doctrina insignis: scribit
enim in suo Martyrologio: in Anglia
primum hoc festum celebrari cœptum
fuisse, eique S. Anselmum, qui de Concep-
tu Virginali, & peccato originali pul-
chrum scripsit opusculum, fauisset; & de-
inde ab Ecclesia Lugdunensi, licet cum
magna contouersia receptum, ac po-
stremo ante ducentos annos ab Ec-
clesia Romana amplexum, & Indulgentiis au-
ctum. Temerarium autem esset asserere,
Ecclesiam in celebratione festi errare, &
Indulgentias concedere asserentibus a-
licuius erroris: vnde, si Ecclesia id ce-
lebrat, videtur id omnino esse verum, quia
ipsa non celebrat, nec Indulgentias con-
cedit sub conditione: si est verum, Virgi-
nem ab originali præseruatam, sed id ab-
solutè celebrat, ergo omnino verum est;
alias Ecclesia illud non celebraret, ne se
vili errori, etiam speculatio exponeret.
Sicut Ecclesia non celebraret festum il-
lius diei, quo Moyses, Paulus, aut beata
Virgo

Galatinus.

S. Anselm.

Card. Baroni
in Martyr.Con. Trid.
sess. 5.

Virgo viderunt in via diuinam essentiã, quia licet id sit probabile, est tamen fallibile.

Sed respondent primum contrarium opinantes, celebrari Conceptionem, nõ quia sancta fuerit, sed quia fuit Dei magni beneficium. Sed contra, quia vniuersi Doctores cum B. Bernardo epist. 174. D. Ildephonsi lib. de virginitate Mariae, & cum D. Thoma sufficienter colligunt Natiuitatem Mariæ sanctam fuisse, quia Ecclesia illam celebrat: ergo si celebrat Conceptionem, rectè colligitur sanctam fuisse. Præterea, id videtur esse contra sensum Ecclesiæ, quæ celebrat illud festum non solum in laudem Dei, sed etiam Virginis: non autem digna esset tali honore, si tunc non fuisset sancta: ergo. Alii respondent; minime Conceptionem, sed sanctificationem celebrari, non quia in primo instanti, sed quia intra illum diem sanctificata fuit: sed hoc aduersari videtur menti Ecclesiæ, quæ semper à prima institutione huius festi intendit celebrare immunitatem Virginis à peccato originali: quod patet primo ex D. Bernardo epist. ad Canonicos Lugdunenses, qui planè docet, hunc fuisse sensum Ecclesiarum, quæ inceperunt celebrare hoc festum; nec enim ipse reprehenderet Lugdunenses, quod colerent sanctificationem Virginis in vtero, hoc enim reprehendere, alienum erat à pio viro. Præterea in Concilio Basiliensi sess. 34. à cætu illorum omnium Patrum dicitur, hoc festum antiqua, & laudabili consuetudine celebrari ab Ecclesia Romana propter honorem immaculatæ Virginis ab omni macula præseruatæ: est ergo obiectum huius festi cultus, præseruatio à macula originali. Secundo: nõ antiquo officio huius festi, sæpè repetitur, Virginẽ immunem fuisse ab originali; quod Officium institutum est auctoritate Papæ, vt docet Sixtus IV. in extrauaganti; *Græue nimis*, & in extrauaganti; *Cum præcellsa*: de Reliquiis, & veneratione Sanctorum, vbi approbat of-

ficiũ, in quo id expresse continetur; nec est credibile, Deum permisisse toti annis Ecclesiam decipi institucendo, & retinendo officium, in quo tam notabilis error pertinens ad substantiam officii contineretur, & licet Pius V. prædictum officium abstulerit, non tamen, quia aliquid falsum contineret, sed quia voluit antiquum morem reuocare officia, sicut etiam abstulit ex ordine officii sanctum Rochum, & sanctam Annam, & Præsentationem Virginis, nihil derogando eorum sanctitati. Immo, & festum Conceptionis retinendum esse decreuit, & solemniter celebrandum cum officio Natiuitatis Virginis, mutato nomine *Natiuitatis, in Conceptionis*, ad significandum Conceptionem Virginis sanctam esse, & absque peccato, sicut & eius Natiuitatem. Tertio, quia Sixtus IV. statuit non esse damnandos eos, qui celebrant festum Conceptionis, & reddit rationem quia hoc festum ab Ecclesia Romana celebratur. ergo intendit ab Ecclesia Romana celebrari illud festum, cuius celebrationem illi damnabant; sed hoc non est sanctificationis post lapsum, sed præseruationis ab eo: ergo verè celebrat Ecclesia Conceptionem Virginis ab originali præseruatæ: Et addit non esse damnandos eos, qui teneat contrarium, scilicet Virginem in originali fuisse conceptam, sic enim ipse explicat, ergo, cum Papa dicat, hoc esse contrarium illi, quod Ecclesia celebrat, manifestum est, Ecclesiam celebrare Conceptionem ab originali immunem; nam si solum celebraret sanctificationem in vtero, falsò dixisset Papa, non peccare mortaliter eos, qui contrarium tenent, cum id sit error contra fidem, atque adeo peccatum mortale, asserere Virginem non fuisse in vtero sanctificatam. Tandem, quia Ecclesia probè nouit Conceptionem immaculatam condistinguere ab emundatione maculæ, quæ est, sanctificatio; nam licet credat, Ieremiam, & Baptistam in vtero sanctificatos, nunquam tamca dicit eorum

Cor.

Epist. 174.

D. Ildephonsi.

lib. de Nat.

Mariae.

D. Thom. 3.

1-4-27.

Epist. ad Canonicos.

Lugd.

Conc. Basil.

D. Bern. ep.
ad Canon.
Lugdun.

conceptionem immaculatam, ut optimè
obseruauit D. Bernardus epist. ad Canoni-
cos Lugdunenses. Præterea sub eodem
officio celebras Ecclesia, ut supra dice-
bam, Conceptionem Virginis, & eius
Natiuitatem, mutato solum nomine
Natiuitatis, in nomen Conceptionis: pu-
tat ergo sanctam fuisse utranque; alio-
quin erraret Ecclesia celebrando Conce-
ptionem Virginis, si sancta non esset: sic-
ut erraret, si celebrarit Natiuitatem, si Na-
tiuitas sancta non esset. Atque hic est sen-
sus omnium fidelium, qui alioquin de-
cepti essent ab Ecclesia, quæ Indulgen-
tiis, & fauoribus ad festum immaculatæ
Conceptionis celebrandum eos iuuat,
vt inquit Sixtus I V. supra relatus; at si in
primo instanti habuit maculam: ergo
absolutè & propriè loquendo eius Con-
ceptio non est immaculata: ergo absolu-
tè Sixti Pontificis Maximi uerba essent
falsa, dum ibi uocat Conceptionem immacu-
latam. Vnde eruditissimus Canisius, &

Sixtus IV.

Canisii. l. 1. de
Deip. cap. 7.

de B. Virgine, ob præclara eius scripta,
valdè bene meritis li. 1. de Maria Deipa-
ra cap. 7. tam ueraciter, quam eleganter
dixit: *Quamuis liberum relinquatur, hæc, il-
lam se sequi opinionem, tamen prior senten-
tia, ueluti pia magis, ac probabilior palmam
obtinuit passim; nec solum in Romana Eccle-
sia, sed in alijs etiam longè distitis nationibus,
mirabili populorū cōsensu corroboratur, huc
omnium animis maximè prodendentibus, ut
sanctam sanctæ Virginis Conceptionem tam
libenter, quam reuerenter admittant, sedulo-
que complectantur.* Et rursus: *De scholis Cas-
tholicis nihil attinet dicere, quæ, ut iam pri-
dem suspiciunt, sic libenter etiam imitantur
Theologos Gymnasij Parisiensis, quos quidem
in Europa toti iam seculis maximè spectabiles,
& Doctorum vbiq; sermone prædicatos,
commendatosque uideamus. extat autem De-
cretum scholæ Parisiensis, quò planissimè fate-
tur, quod Mater Dei Maria per nullum in-
stans: uel momentum originali culpæ subie-
ctæ, sed speciali privilegio ab omnium peccato-
rum macula immunis fuerit præseruata. Cu-
ius decreti obseruandi, Parisienses tanto stu-*

dio, tantaque religione tenentur, ut in ordine
Theologorum cooptari neminem sinant, nisi
sanctè iurantes, se in afferenda Virginitatis
Conceptione libata constanter persevera-
turum: nec solum apud Gallos, sed etiam in
Hispania, & utraque Germania. Hæc ille:
Tantum autem ualet, tantique pon-
deris, & auctoritatis est Ecclesiæ consue-
tudo, ut D. Thomas 2. 2. q. 110. art. 12. hæc

D. Thom.
mam habet auctoritatem Ecclesiæ consuetudo
Aquin. 2. 2.
q. 110. art. 12.

uerba proferat: *Dicendum est, quod maxi-
mè est in omnibus emulanda, quia, & ipsa
doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesiæ
auctoritatem habet; unde magis standum est
auctoritati Ecclesiæ, quam Augustini, uel
Hieronymi, uel cuiuscumque Doctoris: quod
idem repetit quodlibeto 2. art. 7. Quare
concludo, eum Ecclesiæ Catholice adeo
propendat in immaculatam Virginis
Conceptionem, ueraque sit regula illa
monastica, & à sanctis Patribus approba-
ta: De ratione perfectæ obedientiæ esse,
non solum obedire Prælato in rebus præ-
ceptis, sed in illis etiam, quas insinuat,
& in quas magis propendere noscitur,
rem sanæ Ecclesiæ Catholice valdè gra-
tam, & perfectæ obedientiæ conformem,
fideles facturos, si immaculatæ Conce-
ptioni, quam illa adeo insinuat, & in quâ
tantoperè propendet, ipsi summiter adhæ-
reant, licet alias oppositum tenere per-
mittat, nec eos damnet, sicut nec nos hæc
tempestate damnauimus, aut alicuius leuis
peccati reos esse dicimus.*

Ex miraculis, & Reuelationibus valdè authenticis. §. 4.

Reddens rationē D. Gregorius in ho-
mil. quadam super Lucam, quare
Christus Dominus ad fidem suam stabi-
liendam, miracula Induxerit, inquit: *quia
carnales adhuc Discipuli, nullo modo uale-
bant capere uerba mysterij; uenit ad mira-
cula: sic in proposito, quia multi uacillat,
alii increduli sunt circa immaculatam
Virginis Conceptionem, oportet ad mi-
racula uenire, quæ cum à Deo fieri non
possint*

D. Greg. hō.
super Luc.

○

possint

possint in testimoniū falsitatis, reliquum est fateamur, veram esse sententiam asserentem beatæ Virginis Conceptionem sanctam, & immaculatam fuisse, cum in eius attestacionem innumera patrata sint miracula. Imprimis ergo possem in medium producere omnia illa, quæ refert D. Anselmus in epist. ad Episcopos Angliæ de celebranda Conceptione B. Virginis, breuitatis tamen causa solum referam duo; alterum de Hælsino Abbate Rhemesinensi, qui cum in medijs Oceani fluctibus valde anxietur, apparuit ei Angelus de cælo, iubens illi celebrare Conceptionem B. Virginis, quod cum facere polliceretur, sedata tempestate, saluus factus est, cum omnibus secum nauigantibus. Alterum vero miraculum refert idem D. Anselmus ibidem de quodam Læuita Regis Vngariæ germano, quem de nuptiis immaculata Virgo reuocans, admonuit, celebrare, celebrandamque predicare suam immaculatam Conceptionem.

Epist. ad Episcopos Angliæ.

Hælsinus Abbas.

Idem Anselm.

Ioan. Americi.

Francisc. de Mayran.

Pelbartus.

Insignis etiam Doctor Ioannes Americus in serm. Conceptionis, quem coram sacro Concil. Trident. habuit, refert plures Concionatores in graues morbos incidisse, alios mortem obiisse, propterea, quod contra immaculatam Virginis Conceptionem concionati fuerant. Illuminatus Doctor Franciscus de Mayranis in serm. de Concept. Virginis, refert, quod cuidam magistro, volenti publicam concionem habere contra immaculatam Virginis Conceptionem, ipsa Virgo apparuit, dicens: *O magister, quid ego vniquam tibi feci, quia hoc manè vis contra meum honorem predicare?* quo audito ille reuocans sententiā, immaculatam Virginis Conceptionem Parisiensi Ciuitati predicauit. Pelbartus in Stellario lib. 4. part. 2. artic. 3. refert, quod quidam frater ex nostro Ordine, cum, postquam concionem habuerat ad populum Tholosæ contra immaculatam Virginis Conceptionem, accederet ad celebrandam Missam in altari S. Michaelis, vbi pulchra

erat imago beatæ Virginis, in lapide sculpta marmoreo, illa velut ira percita vultum suum retro conuertit, in cuius rei memoriā vsque in hodiernum diem, in nostro Conuentu Tholosano facie retrò conuersa perseverat illa imago. quo miraculo stupefactus frater ille, & cæcus factus, continuò votum emisit reuocandi quæ dixerat, & ex Virginis clementia sanatus est. Eruditissimus etiam Doctor Bernardus de Busto sermo. septimo, de Conception. refert B. Thomam Aquinatam, admiranti Episcopo Fantino Patrauii Præsuli, quod ille docuisset, Beatam Virginem conceptam in originali, ei apparuisse in hunc modū loquentem: *Scias Episcope, quod quando talem opinionem posui, solum habui respectum ad diuinum statuum, quo B. Virgo peccatum originale contrahere debuerat, nisi per filium suum fuisset præseruata, sed Dei filius matrem suam ab originali macula præseruauit. hæc Sanctus Thomas, & ibidem subdit: hæc omnia Vicarius ipsius Episcopi fidelissimè exposuit, asserens se à prænominato D. Episcopo hanc visionem proprijs auribus audiuisset. Irrefragabilis etiam noster Doctor Alexander de Ales in libro, quem de B. Virginis Conceptione edidit, qui modo extat catenis alligatus Tholosæ, in choro Ecclesiæ Cathedralis, narrat miraculum, quod sibi ipsi contigit, per quod primò inductus fuit ad defendendā immaculatam Virginis Conceptionem; nam cum secularis existens, illam acriter impugnasset, grauiq; morbo correptus esset, votum emisit, de ea deinceps defendenda, & subito ad pristinam sanitatem restitutus fuit, exinde que accerrimus immaculatæ Conceptionis propugnator factus fuit. Orosius item in epist. ad Heliodorum ait: *Coram Deo noui, & in veritate comperi, quod nulla mulier in partu periclitatur, super quam deuotè Mariæ gratia imploratur, & dies eius Conceptionis celebratur.* Hæc ille. Nouit etiam vniuersa nostra Hispania, quod cum Serenissimus Rex Catholicus per multos annos elaborasset pro capiendâ inclita, & incx-*

Bernard. de Busto.

Alexan. de Ales tract. de Concept.

Oros. epist. ad Heliod.

& inexpugnabili vrbe Granatensi, tandem, ad purissimæ Virginis adiutorium confugiens, deuote vouit cum serenissima consorte sua Regina, si eis de prædicta vrbe victoriam præstaret, primum illius Ciuitatis Templum in honorem suæ immaculatæ Conceptionis consecrandum, quo emisso voto, gloriosam ab inimicis victoriam reportarunt. Tandem, tam innumera, eaque præclara in huius veritatis confirmatione miracula extant, vt iure optimo mihi vsurpare possim illud Ouidii:

Vatum Re-
gii Hist-
ria.

De remed.
amar. 2.

Marfil. in 2.
q. 30. & in
3. 4. 1.

*Quid moror exēplis, quorū me turba fatigat.
Quare, ne & ego legenti fastidium ingeram, & quia apud D. Anselmum, & alios probatos auctores, facillē ea videri possunt, omnibus superse deo, ad reuelationes diuinitus factas me conuertens. Sanē, præter tres reuelationes, quas insignis Theologus Marfilius refert, easque miraculis confirmatus asseuerat, extat celebris reuelatio beatæ Brigittæ, quæ reperitur in libro Reuelationum illius à Sede Apostolica approbato; ibi enim lib. 6. c. 49. Deipara Virgo B. Brigittā alloquens, hæc protulit verba: Veritas est, quod ego concepta fui sine peccato originali, & subdit: Scito, quod conceptio mea non omnibus nota fuit, quia voluit Deus, quod sicut ante legem scriptam præcessit lex naturalis, & electio voluntaria boni, & mali, & postea venires lex scripta, quæ cohereret omnes inordinatos motus; sic placuit Deo, quod amici sui piè dubitarent de conceptione mea; & quilibet ostenderet zelum suum, donec veritas elaresceret in tempore præordinato.*

Ex sanctis Patribus, & grauissimis Ecclesiæ Doctoribus, tam antiquioribus, quàm recentioribus, tam mysticis, quàm scholasticis. §. 5.

NE quispiam mihi dicat, neminem ex sanctis Patribus docuisse, Virginis conceptionem immaculatam, grauissima eorū testimonia sta-

tim subiiciam, quibus apertissimè constabit, magnā partem SS. Patrum huic sententiæ subscripsisse, vnde existimo id procul dubio, quod olim filius Israel contra Aegyptios accidit, nobis contra oppugnatōes, illibatae Mariæ Cōceptionis euenisse: nam sicut ex eodē flumine, ex quo Israelitæ aquam purā, & clarā deducebant, ex eodē sanguinolentā, & impuram Aegyptii hauriebant; ita ex doctrina sanctorū Patrum, ex qua nos B. Virginis Cōceptionem, puram, clarā, & immaculatam colligimus, ipsi impurā, tenebrosam, & maculatā colligunt. Verum S. Iob subaudiens, dum ait: *Interrogauim generationem pristinā, & diligenter inuestiga patrum memoriā: hesterni quippè sumus, & ignoramus, quoniā sicut vmbra dies nostri sunt: Ipsi docebūt te, loquentur tibi, & de corde suo proferēt eloquia: placet antiquiores Patres, ac celebriores Ecclesiæ Doctores, tanquā testes omni exceptione maiores interrogare, quid de Cōceptione B. Virginis sentiāt? inter hos primum locū teneat S. Andreas Apostolus, quem Abdias Babylonicus lib. 4. suæ historiæ refert dixisse, sicut de immaculata terra, & nunquam maledicta factus fuerat primus homo, ita ex semper immaculata Virgine formatus fuit secundus Adam: quæ verba Proconsuli Egeæ dixisse narrat Presbyteri Achaïæ in lib. de Passione S. Andreae, vt refert Card. Bellarminus lib. 4. de statu peccati cap. 15. & tradit Canisius lib. 1. de Deipara cap. 7. qui, statu peccati & similia adducit ex D. Dominico Prædicatōrum Ordinis Patriarcha in libro de corpore Christi, vbi ait: Sicut primus Adam de Deipara fuit ex terra virgine, & nunquam maledicta formatus, ita deuit in secundo Adam fieri. Testis huius veritatis est D. August. acerrimus Marianæ puritatis propugnator, qui nō vno, sed plurib. in locis immaculatā eius Cōceptionem docuit: nā in primis, vt ab eo testimonio, q. in ore omnium versatur, exordiar lib. 1. de nat. & gratia c. 36. dixit: *Excepta sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini, nullam profus, sū de peccatis agitur, volo habere quæstionem.**

Exod. 7.

Job. 18.

S. Andreas
Apost.
Abdias Ba-
bylan.

Card. Bella-
minus lib. 4.
de statu pecca-
ti.

D. August.
lib. 1. de nat.
& grat. c. 36

Nec valet evasio dicentium, D. Augustinum in prædictis verbis solum loqui de peccato actuali, non de originali, nam certe, si de solo actuali loqueretur, non solum Virgo, sed & innocentes excipienda essent, & parvuli baptizati: nec dici vlla ratione potest ibi solum agere de adultis, cum certè ibi de omni peccato agat, & præcipue originali, vt contra Pelagiū probaret neminem esse sine peccato, et iam infantes: & ibidem subiungit; omnes sanctos, quotquot sunt in cælo, interrogatos, si aliquando fuissent peccato inquinati: responsuros, habuisse peccatum, sed infantes innocentes non habuerunt nisi originale: ergo manifestum est, ibi non loqui solum de actualibus peccatis. Deinde, quia D. Augustinus ait: se propter honorem Domini de sancta Virgine questionem habere nolle, cum de peccatis agitur: honor autem Domini, non minus certè postulat, ve eius Mater caruerit originali peccato, quàm actuali, & veniali: ac tandem illa vniuersalia Augustini verba: nullam volo habere questionem, non solum excludunt questionem de peccato veniali, quod leuius est, sed præcipue questionem de originali, quod deterius esse sacrum Concilium Tridentinum docuit, vocans illud: mortem animæ: hæc autem esse mentem D. Augustini, est expressa sententia D. Bernardi verba illa D. Augustini, interpretantis, serm. 4. super Salve Regina de originali & actuali peccato, eodemque modo intelligenda esse docent: Illuminatus Doctor. Card. Bellar. Episc. Christiopolit.

D. Aug.

Concil. Trid.
decr. de pec.
orig.Illuminatus
Doctor.
Card. Bellar.
Episc. Christiopolit.

re fuisse in omnes posteros suos trāslatum, & negarent, nos oēs traxisse originale peccatum ex carne, & natura corrupta ipsius Adam, & assererent, quemlibet hominem ex virib. proprie nature per solum liberum arbitrium absque speciali gratia Dei posse omne peccatū vitare, & diuina præcepta adimplere: tunc B. Augustinus zelo Catholice fidei compulsus inter ceteros tractatus, fecit libros de Baptismo parvulorū contra Pelagianos; in quibus probat neminē esse liberū ab omni peccato, scilicet actuali, aut veniali, aut originali præter unū solum Christū mediatorē, eo, quod solus inter mortuos liber, non ex opere Adā conceptus, nec natus. Sed. cū postea Pelagiū arguisset contra August. adducens, & memorans complures in Vet. Test. & nouo, quos sacra Scriptura in illos appelleret, sicut fuit Abel, Enoch, Noë, Mechisedech, Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Iob, Iosue, ad hoc respondet August. in libro de natura, & gratia, quod licet omnes illos appelleret in istos sacra Scriptura ob ingētes virtutes, tamen aliquando fuerunt sub aliquo peccato actuali, aut veniali, aut originali; & si quando vitarunt peccata actualia, hoc non fuit ex proprijs viribus, sed ex speciali gratia præueniente, & præseruante. sed, cum rursus Pelagiū memorat Zachariam, & Simeonem, & Annam Prophetissā, & Ioseph sponsam Virginis, & Ioannem Baptistam in vtero sanctificatum, quos omnes Euangelica in istos commendat auctoritas, & sine peccato, & innocētes, de quibus dicitur in Apoc. quod hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & sine macula sunt ante thronum Dei ad hoc respondet Aug. quod omnes illi licet per gratiam fuerint præseruati à peccato actuali, tamen nō fuerunt absq; omni peccato, saltem originali sed cū tandem Pelagiū memoraret Virginem Mariam matrem Christi, cui dictum est per Angelum: Gratia plena &c. ad hoc respondet Augustinus in eodem libro de natura, & gratia, quod hæc Virgine excepta, si omnes super edicti, & omnes Sancti, & Sanctæ congregari possent, & quereretur ab eis: an peccatum haberent? quid possent respondere, nisi quod Ioannes ait: si dixerimus, quoniam peccatū non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis.

nobis non est. Ex quibus patet, quod Augustinus asserit, Virginem Mariam non solum ab actuali, sed ab originali fuisse immunem; nam ipse comparat ipsam Joanni Baptista, qui nunquam peccavit actualiter, & innocens, qui non solum non peccaverunt actualiter, sed nec venialiter. Comparat etiam eam omnibus sanctis, quorum quidam fuerunt similes innocentibus, & non habentibus nisi originale, & dicit nullum illorum fuisse sine peccato praefer Virginem Mariam: ergo asserit ipsam immunem ab originali, sed modum, per quem Maria fuit praeservata, exprimit Augustinus, cum subdit: Propter honorem Domini, cum de peccatis agitur, de Virgine Maria nullam prorsus intendo mentionem agere. Scimus enim tantum gratia ad vincendam ex omni parte peccatum illi fuisse collatum, quod illum meruit parere, quem constat nullum habuisse peccatum. quibus verbis asserit Augustinus, quod Christus volens honorare Matrem, voluit ipsi conferre gratiam praeservantem ad vincendum ex omni parte peccatum, scilicet, tam a parte ante originale, quam a parte post actuale, & a de-structis, & suis viris veniale, & per consequens fuit praeservata non per naturam, sed per gratiam ab omni peccato, quia omne peccatum vici. sed hoc magis confirmat Augustinus, & exprimit in 2. serm. de Natiuitate eiusdem Virginis, ubi allegando illud verbum Angelic Graetia plena, &c. dicit: Quid iustitiae, quid sanctitatis haec Virgo indigere potuit, quae efficacis ad omnia gratiae plenitudinem accepit? aut quis unquam in eius anima, vel corpore locus potuit inueniri peccati, quae ad instar caeli continentis omnia, Templum Domini est esse. Haec est domus, de qua per Salomonem dicitur: Sapientia edificauit sibi domum. hanc profecto domum diuina sapientia edificauit, de qua carnem assumeret, cui nullus Patriarcharum, nullus Prophetarum est conferendus. Nec mirum, si haec Virgo puritate cunctorum celsitudinem transcendit mortalium, cum parum omnes excedat. Haec tam pie, quam eruditè Episcopus Christopholanus.

Extat etiam aliud insigne eiusdem D. Augustini testimonium lib. 5. contra Iulianum cap. 27. ubi rectè inferri putat, cum

qui caruit omni actuali culpa in adulta aetate, caruisse etiam originali infantili. sic enim ait: profecto peccatum etiam matris D. Aug. li. 5. fuisse, si paruulus habuisset: nam propterea cont. Iulian. nullus est hominum, qui peccatum non fecerit: grandioris aetatis accessu, quia nullus est hominum, qui peccatum non habuerit infantilis aetatis exordio: igitur, cum B. Virgo caruerit omni peccato actuali, ut palam docet D. August. in praecitato loco, & omnes ex Tridèntino ingenue fateatur, aperte efficitur, illum amplexum fuisse sententiam de immaculate Virginis Conceptione, nisi sibi ipsi apertissime contradiceret. Item lib. cont. quinque Hæreses; aliud reperio celebre testimonium eiusdem, ubi in persona Christi loquens, ait: Si potuit inquinari Manichæe, cum ipsam facerem, potui & ego inquinari, cum ex ea nascerer: Deinde idem August. in serm. de Natiuitate Virginis ait: Magnifica illum (ô Virgo beatissima) qui te ab omni peccato super omnes homines praeservauit; quis enim dicere poterit: sine peccato sum natus: aut mundus sum ab omni iniquitate, dicere audebit? nisi Virgo illa prudentissima, ac in altum templum Dei excelsi, quam Deus sic elegit, & praeelegit ante mundi constitutionem, ut sancta, & immaculata mater Dei esset, & filia ab aeterno praeservata incorrupta ab omni labe peccati? hæc ille. Nec potest dici, non loqui D. Augustinum de Conceptione, sed de Natiuitate Virginis, nam certè in Natiuitate etiam quilibet sanctificatus in utero materno dicere potuisset: sine peccato sum natus: ergo cum negat D. Augustinus, id nullum dicere posse præter Virginem, apertissime constat loqui de Conceptione, quæ est prima Natiuitas iuxta illud: quod enim in ea natus est, de Spiritu sancto est. Deinde super Genesim explicans verba illa: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, ipsa conteret caput tuum. sic ait: iudicatio originalis peccati, caput est Diaboli, at millies D. Augustinus in sermonib. de B. Virgine repetit illam contriuisse caput Diaboli: ergo sensit caruisse peccato originali. In- tellem eiusdem veritatis produco D. Anselmum, qui

Concil. Trid.
Sess. 7. can.
23.

D. Aug. li. 5.
cont. quinque
hæreses.
D. Aug. ser.
de Natiuitate
B. Virg.

D. August.

Matth. 2.

Genes. 3.
D. August.
sup. c. 3. Gen.

qui lib. 1. de Conceptu virginali cap. 3. dixit: Ille asserit puram veritatis, & a filio tuam celo presidente vas electionis cognominatus, omnes homines in Adam peccasse fatetur: vera vtrique sententia, & cui contradicere nefas esse pronuncio, sed cum eminentiam gratiae Dei in te considero, sicut te non intra omnia, quae facta sunt, inestimabili modo contueor, sic nec lege aliorum in tua conceptione demerita fuisse opinor, singulari, & humano intellectui impenetrabili diuinitatis virtute, & operatione ab omni peccati adiunctione liberrima. Idem etiam Anselmus capite sexto ait: Adhuc propono tibi palatium, quod specialiter suis sibi aptum existat construere volentem, in quo & ipse frequentiori, & festiuori cuius conuerteretur, patereturne quae so in principio palatii fundamentum inualidum, & structure: quae foret edificanda, incongruum, & non coherens? Non, puto, si sciret, & propositum suum ad effectum producere vellet: ergo sapientiam ante omnia saecula proposuisse sibi habitaculum, quod specialiter inhabitaret, construere similiter indubitata fide tenemus. Quod autem habitaculum istud fuerit, iam dudum innotuit, hoc enim habitaculum, illud sacrarium Spiritus sancti esse fatemur, in quo, & per quod eadem sapientia humanae naturae coniungi voluit, & incorporari, & omnibus se pura mente consentientibus parcere, & misereri. quod sacrarium, aula videlicet vniuersalis propitiationis, cum operante Spiritu sancto construeretur, si fundamentum illius, scilicet iniustum, siue primordium Conceptionis beatae Mariae corruptum fuit, ipsi certe structure non congruebat, nec coherebat: haec Anselmus. Et in eodem etiam capite ait: Insciens fuit, & impotens sapientia Dei, & virtus, mundum sibi habitaculum condere, remota omni labe conditionis humanae? Angelis alijs peccantibus, bonos a peccato seruauit, & feminam Matrem suam mox futuram, & ab aliorum peccatis exortem seruare non valuit? In aeternitate consilij sui fixum statuit eam Dominatricem, & Regnam fore Angelorum, & nunc inferiorem Angelis uasam, in consortium acceptam esse creda-

mus omnium peccatorum? existimet hoc, & argumentis suis probet qui uult. Deinde capite nono ait: De Domina nostra, quam in tantum culmen praedestinauit, & exultis diuina potentia; quam tot prerogatiuis dotauit, cuncta disponens Dei sapientia, quam sibi Matrem elegit ad mundo subueniendam, ipsam omnium saluandorum ineffabilis Dei misericordia, dicere morte peccati, quae per inuidiam Diaboli occupauit orbem terrarum, in suo conceptu praeuari, ut taceam interrim ipsas, quas commemorauerat rationes, animus euitat, intentio adhorret, lingua fateri non audeat: Qui aliter sapient, & melius approbant, credant. Ego, piissima Domina, qualiscumque seruulus credo, & fatcor, quod tu ex radice Jesse pulcherrima, ac per hoc ab omni, quod te decoloreret, peccati uulnere aliena, integerrima permanens, sorem preciosissimum protulisti, non qualemcumque, sed super quem septiformis spiritus requieuit. haec ille. Accandem cap. decimo octauo, ait: Deicit Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequeat intelligi: posset autem intelligi maior, si fuisset concepta in originali. Et in Epistola ad Episcopos Galliae: non puto, inquit, solum esse amatorem Virginis, qui celebrare respicit festum suae Conceptionis. His non praetermittam aliud eiusdem Anselmi egregium testimonium adiungere; In Commentatio enim super 2 Corinth. cap. 3. ait: Omnes mortui sunt peccatis, nemine profus excepto, dempra Matre Dei, siue originalibus, siue uoluntate additis, uel ignorando, uel sciendo. sed nec silentio praeteribo aliud praclarum eiusdem Diui Anselmi testimonium libro 6. de Conceptione beatae Mariae capite primo, quod & adducit Glossa ordinaria nuper Lugduni edita super capit. quinto Epistolae ad Romanos, uerba Anselmi sunt: Qui diem B. Idem. Mariae Conceptionis tollit Ecclesiae Dei, aut non attendit bene, aut attendere negligit, uel nescit bonum, quod inde procedit creaturae Dei. & primo, quia tanti meriti apud Deum creatura es, ut mater eius dignissima fieri meruisses, sicut & ipse, non tantum super castus, & uniu-

Idem Anselm.

D. Anselm.

Idem.

Idem.

Idem.

& mundus, sed & ipsa castitas, ipsaque
 munditia est; ita tu quoque illam ipsam
 munditiam de tua carne verum hominem
 paritura eras, & munda prae omnibus esse de-
 bueras; Primordia itaque creationis tuae
 merito filij Sanctae Ecclesiae debent venerari,
 si castam, si sanctam, si à peccati ruga illam
 credim esse discretam: quod, cum aliter cre-
 dere nulli fas sit, erubescant insensati, qui
 tantum diem, tantaque mysteria, & sacra-
 menta tenebris ignorantiae excæcati respuant
 celebrare, &c. His adiunge eundem An-
 selmum in epistol. ad Coanglicanos Epi-
 scopos, in qua ait: *Quisquis Presul, aut*
Abbas es, recole diligenter festum Conceptionis
Mariae, & à cunctis iube eam diligenter
coli, quia sitoto corde eam amaueris, nun-
quam de tuo gradu cum confusione deponeris.
 His adnectamus breuiora alia, clari-
 ssima tamen priscorum Patrum testi-
 monia. Sanctus Basilius Seleucensis Ar-
 chiepiscopus ser. de annunciatione post-
 quam dixerat: *quid dulcius frater charis-*
simi, quid iucundius, quid salubrius, quid
felicius, quam de beata Virgine loqui, de
Virgine cogitare? subdit hæc verba: *hec*
est, quæ fuit in vtero maris absque originali
peccato concepta, & generata, ab omni mari-
tali vitio segregata, omni etiã veniali peccato
pruinata, & in cunctis actibus, & moribus Spi-
ritus sancti gratia plena, & fecunda. San-
 ctus Athanasius epistola ad Epistherum:
Idcirco, inquit, gratia plena cognominata
est, eò, quod adimpletione Spiritus sancti
omnibus gratijs abundaret, & virtute Alis-
simi obumbraretur, quam virtutem per om-
nia tempora conceptus etiam habuisse con-
sido, neque enim id temporarium in Virgine
accidisse opinor, sed per omnia tempora hoc
illi datum fuisse. Diuus Ildephonus Ar-
 chiepiscopus Toletanus libr. de perpetua
 virginitate Mariæ paulo post principium
 ait: *Quia Natiuitas Mariæ tam solemniter*
colitur, constat ex auctoritate Ecclesiae, quod
nullis, quando nata est, subiicitur delictis,
nec contraxit in vtero sanctificata originale
peccatum. Idem de partu, & purificatione
serm. 2. inquit. In qua claustrum pu-

doris integrum permansit, nulla disceptio
 interuenit, nulla vexata carnis, nulla seditas
 diræ conditionis, in qua vexilla virtutum
 micarunt, nullum peccatum primæ originis
 viguit. Cyrellus libr. 6. in Ioannem ca-
 pit. decimoquinto, ait: *Omnes homines,*
excepto illo, qui de Virgine natus est, & sa-
cratissima etiam Virgine, ex qua Deus ho-
mo prodijt in mundum, excepta, cum pec-
cato originali nascimur. Nec potest dici
 Diuum Cyrellum hic loqui de Natiui-
 tate Virginis, non de Conceptione; nam
 si non sumeret verbum illud: *nascimur,*
 pro eo, quod est: *concipimur,* falla, & er-
 ronea redderetur eius assertio, cum alii,
 præter Christum, & Virginem nati fue-
 rint sine peccato originali, vt Ieremias,
 & Ioannes baptista, qui fuerunt sanctifi-
 cati in vtero materno. Idiota libro
 contemplationum de Virgine capit. se-
 cundo. *Tota pulchra es in anima per virtu-*
tum, & charismatum omnium perfectam pul-
chritudinem: tota pulchra es in tua conce-
ptione, ad hoc solum effecta, vt templum
esses Dei altissimi. Origenes homil. 1. in
 diuersos. *Audite, quid dicit, omnes filij Euz,*
audite omnes vos qui hereditatem doloris, &
tristitiæ post illam, & ex illius condemnatione
sumpsistis, audite quod Virgo in vtero acci-
piet, non ex desiderio partum concipiens, que
neque persuasione serpentis decepta est, nec
eius assaibus venenosus infecta. Germanus
 Constantinopolitanus de adoratione ve-
 nerandæ Zonæ Deiparæ cap. 1. vocat Ma-
 riam nulli penitus culpæ affinem. S. Domi-
 nicus, Prædicatorum Ordinis celeberrimus
 Patriarcha, tract. de corpore Christi,
 vt refertur in thesauro Catholico Colo-
 niæ edito 1599: ait: *sicut primus Adam fuit*
ex terra Virgine, & nunquam maledicta for-
matum, ita decuit in secundo Adam fieri, scilicet
Christo, cuius terra, id est, mater virgo, nun-
quam fuit maledicta. S. Fulbertus Carno-
 tentis Episcopus ante quingentos annos
 Mariam salutauit in huc modum: *Aue Ma-*
ria, electa, & insignis inter filias, que immacu-
lata semper extitisti ab exordio tuæ creatiõis,
quia paritura eras creaturæ totius sanctitatis.

Cyrellus.

S. Fulbertus
Episcopus.

D. Da-

D. Damasc. orat. 1. de Natiu. Virg.

D. Damascen. orat. 1. de Natiuit. Virginis hæc egregia verba habet: Natura gratiam auertere aſa non eſt, ſed tantiffier expoſtauit, dum gratia fructum ſuum produxiſſet. O beatos Iſraelim lumbos, ex quibus immaculatum ſemen effluxit. O ſanctiſſima, que Principatus, & Poſteſtates ſeſellili, immaculata conſernata in Dei ſponſam. bene quidem ait: ſeſellili principatus & poſteſtates, quia putant illi dominari, & principari mediante originali macula; at ipſa immaculata procedente, decepti, & confuli remaneſcunt. extat etiam eiufdem Damafceſeni Martyrologiũ, in quo dies Conceptionis Mariæ notatur, hoc expreſſe addito, quod illa ante Conceptionem pura dicatur, vt Caniſius tradit, & ante illum noſter Galatin. libr. 7. de Arcanis.

Lib. 5. de Dei para. c. 7. Lib. 7. de Arcan. c. 5. D. Cyprian.

D. Cyprianus ſimiliter ſerm. de Natiuitate ait: Non ſubſtinebat iniſticia, vt illud vas electionis communibus laxaretur iniurijs; quoniam plurimum à ceteris differens, natura cõmunicabat, non culpa. Accedit ad hæc illuſtriſſimum D. Cyrilli Alexandrini Patriarchæ teſtimonium lib. contra Neſtorium, vbi ait: Propter filium temerarium eſt in Maria Virgine ponere culpam aliquam, vel peccatum; ea propter ipſa glorioſa Dei Genitrix, ſicut ego ſcripſi in epiſtola ad ſummum Pontificem Sixtum IV.

Cyrill. Alex. lib. cont. Neſtorium.

Laudatur patrio nunquam ſad data cruore, Cerebereo nunquam ſubiaciſſe iugo. Noſter S. Bernardinus Senenſis beatæ Virginis familiariffimus tom. 1. ſerm. 32. diſertis verbis immaculatam Virginis Cõceptionem docet: Virgo, inquit, Maria ſine tyranno concupiſcentiæ peccati originaliſ fuit, quia ſine eo concepta eſt. & ſerm. 48. tomo 4. magis pium eſt credere, quod non fuerit in peccato concepta, quam credere, quod ſit. D. Hierony. ſerm. ad Euſtochium. Nulli debium eſt de matre Domini, quin talis debuerit eſſe, que non poſſet argui de peccato. & in illud Pfalm. 77. Eduxit eos in nube diei; per nubem intelligit Virginem; quam dicit vocari diei nubem, quia nunquam fuit in tenebris, ſed ſemper in luce. & D. Maximus ſerm. Aſſumptionis ſanctæ Mariæ,

S. Bernard. Senenſ.

qui incipit: Cum aliquid dilectiffimiſ ſic ait: Ductor moris Diabolus, per cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum, omne humanum genus in primo parente veneno nequitie ſua potauit, quafi arborem in radice, antequam proles propaginis prodiret, vitiauit. Inde eſt, quod radix vitiaſa quotidie frondet, frondesque eius indefinenter per mortem marceſcunt, & ſepè contingit, quod aurum fulgens reperitur in luto, & ex pungente ſpina pu chre rubens oriatur roſa. Hoc enim operante prouidentia diuina, ex radice vitiaſa ſine vitio prodijt virga; que intelligitur beatiffima Virgo Maria, atteſtante Iſaia, qui dicit: Egredietur virga de radice Ieſſe, & ſos de radice eius aſcendet. Adde D. Bernardum, qui eidem ſententię conſentit: nam præterquam Epiſt. 174. de beata Virgine loquens ait: Abſit, vt proprij quidquam inquinamenti hæc habuiſſe aliquando dicatur; conſtat autem, non ſolum peccatum actuale, ſed & originale eſſe proprium cuiuſque inquinamentum, ſicut & vnicuique ſuum proprium peccatum ineſt, vt Concil. Trident. definiuit; præter hæc (inquam) eſt alius inſignis locus eiufdem D. Bernardi ſerm. 4. in Cantico. Saluæ Regina, vbi ait: Tu naſus Eccleſiæ, ſimilis turri ceſſe, videlicet dignitate, firma grauitate turris Libani. Libanus mons quidem dicitur de albatio, aliam præ omnibus ſignat innocentiam tuam: innocens fuiſti ab originaliſ & actualiſ peccatiſ; nemo ita præter te: & ibidem referens, D. Auguſtin. dixiſſe, B. Virgini collatam fuiſſe virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, ipſe hanc interpretationem mox adiunxit: ex omni, inquit, parte, hoc eſt, ex parte originaliſ, & ex parte actualiſ peccatiſ; quid quaſo clariuſ dicere potuiſſet? Quod ſi Lugdunenſes Canonicoſ reprehendit, quod Conceptionem Virginis celebraret, eo certè nomine id fecit, quod inconſulta ſede Apoſtolica nouum feſtiuitatiſ cultum introducerent, quid tamen queſo illum dicturum, & facturum putamus, ſi tot Eccleſiaſ cum Romana nunc coniunctaſ in celebranda Virginis Conceptione vno

D. Hierony.

Pſalm. 77.

con-

qui incipit: Cum aliquid dilectiffimiſ ſic ait: Ductor moris Diabolus, per cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum, omne humanum genus in primo parente veneno nequitie ſua potauit, quafi arborem in radice, antequam proles propaginis prodiret, vitiauit. Inde eſt, quod radix vitiaſa quotidie frondet, frondesque eius indefinenter per mortem marceſcunt, & ſepè contingit, quod aurum fulgens reperitur in luto, & ex pungente ſpina pu chre rubens oriatur roſa. Hoc enim operante prouidentia diuina, ex radice vitiaſa ſine vitio prodijt virga; que intelligitur beatiffima Virgo Maria, atteſtante Iſaia, qui dicit: Egredietur virga de radice Ieſſe, & ſos de radice eius aſcendet. Adde D. Bernardum, qui eidem ſententię conſentit: nam præterquam Epiſt. 174. de beata Virgine loquens ait: Abſit, vt proprij quidquam inquinamenti hæc habuiſſe aliquando dicatur; conſtat autem, non ſolum peccatum actuale, ſed & originale eſſe proprium cuiuſque inquinamentum, ſicut & vnicuique ſuum proprium peccatum ineſt, vt Concil. Trident. definiuit; præter hæc (inquam) eſt alius inſignis locus eiufdem D. Bernardi ſerm. 4. in Cantico. Saluæ Regina, vbi ait: Tu naſus Eccleſiæ, ſimilis turri ceſſe, videlicet dignitate, firma grauitate turris Libani. Libanus mons quidem dicitur de albatio, aliam præ omnibus ſignat innocentiam tuam: innocens fuiſti ab originaliſ & actualiſ peccatiſ; nemo ita præter te: & ibidem referens, D. Auguſtin. dixiſſe, B. Virgini collatam fuiſſe virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, ipſe hanc interpretationem mox adiunxit: ex omni, inquit, parte, hoc eſt, ex parte originaliſ, & ex parte actualiſ peccatiſ; quid quaſo clariuſ dicere potuiſſet? Quod ſi Lugdunenſes Canonicoſ reprehendit, quod Conceptionem Virginis celebraret, eo certè nomine id fecit, quod inconſulta ſede Apoſtolica nouum feſtiuitatiſ cultum introducerent, quid tamen queſo illum dicturum, & facturum putamus, ſi tot Eccleſiaſ cum Romana nunc coniunctaſ in celebranda Virginis Conceptione vno

Iſaie 11.

D. Bernard.

Concil. Trid.

decr. de pecc. orig.

D. Bernard.

D. Bernard.

epiſt. ad Ce-

nonic. Lug-

dunenſ.

con-

consensu conspirasse videret, cum, & ibi dem, ob egregiam sui animi indolem, ac singularem modestiam, hæc verba subiungat: *quæ autem dixi, absque præiudicio dicta sunt, sanis sapientis, Romane præsertim Ecclesie auctoritati, atque examini, sicut, & cætera, quæ huiusmodi sunt, vniuersa refero, ipsius, si quid aliter sapio, paratus iudicio emendare.* Ad stipulatur deinde eidem sententiæ S. Vincentius Ferrer, celebris Hispaniæ prædicator, vbi aptans beatæ Virgini verba illa Genes. fiat lux, vt ostenderet, Virginem nunquam fuisse in tenebris, subdit: *Non credatis, quia fuerit, sicut in nobis, qui in peccatis concipimur, sed statim ac anima sunt creatæ, sicut sanctificata, & statim Angeli in celo celebrauerunt festum Conceptionis.* B. Petrus Damian. Caro, inquit, Virginitis ex Adam sumpta, maculas Adæ non admittit, nec minus luculenter id ipsum non semel docuit Præsul ille insignis, B. Laurentius Iustin. dum ait: *Ab ipsa sui conceptione in benedictionibus est præsentia dulcedinis, atque à damnationis aliena chyrographo. Nec multo post: Erat planè à carnis collusionione immunis, ita, & ab omni peccati labe extranea.* Tum libr. de casto Connubio verbi, & animæ. *Hæc est originalis pena delicti, à qua nemo, quantumvis extrema polleat sanctitate, liber existit. Quotquot enim ex ipsa uati sunt propagine (excepto dumtaxat mediatore Dei, & hominum, homine Christo Iesu, & ipsius Matre) sub hæc peccati lege sunt conditi, vnde Propheta vice omnium gemens, ait: Ecce in iniquitatibus conceptus sum, ac rursus Psalm. 50. in fascie. amo. c. 7. Nemo ab ipso mundi initio vsque ad temporis plenitudinem (dumtaxat Mediatore, eiusque Genitrice exceptis) ingum damnationis euasit. Demum in opere, quod ante mortem postremum scripsit: Ab hoc quippe originali peccato, inquit, nullus excipitur, præter illam, quæ genuit mundi Saluatorem: tam aperte, tam constanter suam ille sententiam proficitur, vt nesciam, quid pro Mariæ immaculata Conceptione dici oportunius, ac vehementius queat. Iuo Carnotensis, vir sua ætate insignis, serm. de nativ. Do-*

mini, eandem illibatam Virginitis Conceptionem amplectitur, dum ait: *Quomodo Matrem carnis suæ Dominus sanctificauerit, audiamus, vt inde letetur Catholicus, immundus cõfuteatur hæreticus: omne quippè æuum tam originalis, quam actualis culpe in ea delent, sicq; carnem de carne eius sumens, in eandem munditiam diuinam transformauit: hæc ille: nec potest dici, quod verbum illud. Delent, præsupponat potius in Virgine præfuisse peccatum, quod deleteretur; hoc (inquam) stare non potest, cum id ipsum dicat de actuali, scilicet, quod delent illud, quod tamen constat non infulse Virgini. idem ergo valet ibi: Delent, ac propulsauit, cauens, ne B. Virgo in illud incideret. His consonant, quæ lego apud Cardinalem Cusanum doctrina, & sapientia sui sæculi summum, sic enim ait: *Est ipsa concepta sicut ex virili semine via propagationis ab Adam, & quantum ad suum initium indiguit liberatore; quia in Adam (nisi liberemur, aut preferuemur) omnes moriuntur, & vt in Christo omnes, qui viuificantur, viuificentur; tamen, sicut anima eius rationalis nullo tempore fuit, anteq̃ esset corpori vnita, ita ipsa de creatura, ita sancta creata fuit; sic etiam, quod nulla duratione fuit verum dicere: Virginem fuisse sub peccato. Et lib. 2. hoc cedit: inquit, ad laudem Dei, & Virginitatis Mariæ matris, quod ipsa sub principatu auctoris mortis nullo vnquam tempore fuit, in qua vita debuit incarnari. Et infra subdit: nec indiget liberatore à seruitute, in qua nunquã fuit: Præ liberatorem enim Virgo sancta habuit, ceteri liberatorem, & post liberatorem; Christus enim sic omnium liberator, quod, & Virginitatis liberator, & præ liberator, ceterorum verò liberator, & post liberator. Ipsa sola post Adæ lapsum non indiget, sed plena originali iustitia, vt Eva, & multo magis: sola ipsa electissima Dei Mater hoc habet, quod in initio essendi sub nequitia maligni deficere nequirit, puta, quod in creatione rationalis anime in corpore, & separatione à corpore in potestate maligni nunquam fuit. Sola igitur gloriosissima Virgo non reperitur tempore vilo peccato originali subiacuisse. hęc illa**

Vincen.
ser. ser. 2.
de Nativ.
Goues. 1.

B. Petrus
Damian.
serm. de as-
sumpt. Virg.
Laurent.
Iustin. de
Animas.

Psalm. 50.
Lant. Inst.

Iuo Carno-
tenf. ser. de
nativ. Dom.

Card. Cusan.

Card. 20.

tam piè, quam eruditè. Sed, & verba Ger-
sonis Cancellarii Parisiësis tract. 4. super
Magnificat, huic argumento valde infer-
uiunt, dum ait: In Maria fuit necessitas ori-
ginale peccatum contrahendi secundum causas
inferiores, secundum legem propagationis ex
coniunctione viri cum femina. lex autem su-
perior praeiudicauit huic necessitati, prae-
ueniendo casum per sanctificationem, & gratiam:
sicut etiam dicit in alio casu S. Thomas de oc-
currentibus tempore iudicij obuiam Christo in
aëra; Quod si non moriantur, hoc non est se-
cundum causas inferiores, quibus habebant
necessitatem moriendi; nec est contra Apo-
stolum dicentem: statutum est hominibus semel
mori, deinde iudicium; quia privilegium su-
perioris hoc suspendit: non secus est in propo-
sito de Maria à necessitate contrahendi origi-
nale peccatum praeuentum, & privilegiatum; hoc
ille, quibus consonant carmina illa cla-
rissimi Poëtae Baptista Mantuani, quae
adiungere non pigebit: hic B. Virginis
Conceptioni immaculatæ fauens ait:
Sunt tamen audentes contra sentire; nec illos
Incusamus: habent quo se tueantur; & olim
Ista hominū communis erat sententia: verum
Iam senio exangui frigens sua robora sensim
Perdit, & amissam maiestate recedit
Sponte sua, creditq; nouo Latonia Phæbo.
Quam autem sententiam ipse amplecte-
retur, his, quae sequuntur eruditissimis,
atque elegantissimis carminibus non ob-
scure prodidit:
Sed prior (vt vobis equum sentire videtur)
Dignior est, & grata magis nato, atque pa-
renti:
Nam legi assurgens, Maria decus addit, o-
mnique
Materna dignum attribuit pietate Tonanti.
Adde, quod & multis fert adimmenta, fidem-
que
Roborat infirmam: nam nec venisse sub aluum
Sorde laborantem tali sublimia cœli
Numina nonnulli ingenio prestante putarunt.
Redigio maior, pietas animosior ista.
Confirmata fides, legumque peritua fecit,
Altera verborum textum, & fastigia tan-

Orfos.

S. Thoma.

Baptista
Mantuan.

Sûma videns, abstracta Del mysteria nescit
Quod si sciret tanto splendoris honore
Fulget, vt aeterno qui temperat ordine
mundum

Gestauit gromis, lassauerit vberè dulci,
Strinxerit amplexu, summoque vocare
Olympo:

Quare illum in nostras opus est deiruda-
re sordes,

Et surgi in festare lato, mortalibus equos,
Cui Pater æthereus mentem subiecit, &
Altra:

Subscribit ille nomine tenus Idiota,
re tamen (nullo dissentiente) sapientis-
simus libr. Contemplationum capit. 2.
Tota pulchra es Virgo gloriosissima, non in
parte, sed in toto, & macula peccati, sine mor-
tali, sine originali non est in Te, ne vnquam
fuit, nec erit, sed adest Tibi omnis gratia na-
turalium bonorum, spiritualium charissima-
tum & celestium donorum. Sedulus etiam
consentit, canens:

Et velut è spinis mollis vosa surgit acutis,
Nil, quod ledat habens, matrisque obcu-
rat honorem.

Adiungi potest etiam Arius lib. 1. in
Acta Apostolorum dicens:

Anato formata suo: mala criminis Eua
Virgo secunda fugat.

Et Glossa ordinaria Lugduni edita anno

1559. super epist. ad Rom. cap. 5. ait: Beatif-
sima Virgo Deipara Maria preseruata fuit à

peccato originali. Silentio prætereo vulga-
tam illam sententiam, quæ D. Ambrosio

tribui solet: In qua nec nodus originalis, nec

cortex venialis peccati fuit; quia neque in

serm. de Gabaonitis, nec in illud Isaie 11.

quibus citari solet, verba hæc reperio; te-
stimonium tamen duorum grauissimorum

Theologorum, quorum tractatus de im-
maculata Virginis conceptione multis

retro annis excusit, nunc ad manus nostras
venerunt, tametsi non pauca his adne-
ctere non grauabor.

Celebris ille Ioannes Taulerus serm. in

festo Purificationis gloriosissime Mariæ,
culpe originalis perpetuæ expertus fuit, à qua

preseruatus illa filius eius, ita vt ne momento

quiesceret

Sedul. lib. 1
mirabilium
diuinorumArius lib. 1
in Acta
Apostol.

Gloss. Ordin.

D. Amb. lib.
1. in serm. 22. in
Psalm. 118.

Ioan. Taul.

quiesceret

quidem temporis, vel ira filia, vel vas im-
mundum, vel Diabolo (sicut nos alij omnes)
subiecta domino fuerit, praesentis; hoc enim
sapientia aeterna nolens electissimum templum
suum aliqua labe aspergi.

Ambrosius Catherinus Episcopus Po-
litianus ex Ordine Praedicatorum assump-
tus ad cap. 5. epist. ad Rom. sic loquitur.
Sermonem suum ita temperavit Apostolus,
ut nihil prorsus adferat praedicti aduersus
veritatem illam, quam de immaculata Vir-
ginis Conceptione vna cum Ecclesia sancta re-
uenimus, nec verbis eius (si recte intelligantur)
valeamus argui: dicit enim B. Paulus pecca-
tam intrasse in mundum, nos autem dicimus,
hac mundi appellatione non comprehendi illam
B. Virginem iuxta intellectum scripturarum,
in quibus frequentissime vox ista (mundus)
significat, gratia Dei vacuos, unde Dominus
de Discipulis ait: mundus odio eos habuit, quia
non sunt de mundo, sicut & ego non sum de
mundo: quod ergo dedit discipulis, ex tempo-
re ut eos de mundo subduceret, hoc non dede-
rit dilectissime matri suae ac ipsae, ut nunquam
eum his ab initio creationis illius qui essent de
mundo, computaretur? nec illud obstat quod
addunt, peccatum, & mors pari passu incedat,
nam non est huiusmodi ordo in Apostolo, in quem
mors intravit, in eum quoque intravisse pecca-
tum, sed e converso, in quem peccatum, in eum
& mors, alioquin & Christus mortuus est, &
tamen non intravit in eum peccatum.

Iacobus Genuensis serm. 3. de Assumpt.
non habuit admixtionem originalis, quia fuit
in utero a Spiritu sancto sanctificata; nec etiam
habuit admixtionem mortalis, quia fuit a Pa-
tris potentia confirmata; nec etiam habuit
admixtionem venialis, quia fuit a puritate
filij impregnata.

Petrus Com-
mestor lib.
Virg. concept.
Tritemius
lib. de Eccl.
script.
Psalm. 36.

Insignis ac vetustus Auctor Petrus
Commestor, quem misericorditer commendat
de immac. Tritemius de Ecclesiast. scriptor. in pere-
rudito libello de immacul. Virginis concep-
tione Antwerpiae excuso in hunc mo-
du loquitur Quid est: Gloriosa dicta sum de
te Civitas Dei, si nostrae infirmitati similia di-
cuntur, quae magis pudenda, quae gloriosa dici
potuerunt? Oportuit ergo eam ab ipso funda-

menti primordio praeter ceteris aliquid digni-
tatis sortiri privilegium, quae secretorum Dei,
mysteriorumque caelestium in se susceptura
erit arcanum. Hanc namque domum funda-
vit altissimus, & edificavit sapientia, de qua,
quia aliter sentire non audeo, aliud dicere non
presumo. Scio in Mariam plus vixisse gratiam,
quam naturam. Audio ab Angelo, plenam

gratia, non invenio plenam naturam. Certe
plus est gratia, quam natura. Male conser-
vat naturam, qui offendit gratiam. Impru-
denter defendit naturam, qui impugnat natu-
rae conditorem Nunquid infra terminos nostros
coartanda est Dei sapientia? In omnibus qua-
esivit requiem Dei mater, & invenit; in concep-
tione quaerit, & non invenit? Potuit certe,
quisquis es, potuit Creator naturae, cui deseruit
omnis creatura, de luto natura nostra auream
virnam producere, quae haberet in se condi-
tam manna caelestis gratia. Nunquid aurum,
minus est aurum, quia in luto iacuit, aut quia
a terra defossam, per minutissima grana erui-
tur, idcirco minus habet splendoris, aut minu-
ri estimatur pretio. Et nonnullis interie-
ctis inquit: Attende & obaudi, quod testi-

monium huius fundamento dederit Propheta-
rum eximius: Homo natus est in ea, & ipse
fundavit eam altissimus. Intellige quod ait:
Ipse fundavit eam, ipse, non alius, non vetus
Adam, sed novus, novum iacui fundamentum,
super quod tam praeclearum, tam insigne surge-
ret aedificium. Alioquin si veteris ruinae man-
ere vestigia, si veteri superaedificatum est, ve-
tus Adam & non ipse fundavit eam altissimus.
Quod enim fundatur, non ab alio, sed a se ipso
materialiter inchoat. Certe si recens, si non es-
set insolitum, Propheta tantae novitatis mira-
culum obstupescens non exclamaret dicens. Na-
quid Sion dicit, homo: & homo natus, &c. Ac
tandem concludit haec verba subiiciens.
Dicat ergo, dicat Ecclesia: salus festi dies, sal-
ue dies veneranda conceptionis, in qua initia-
tum est sacramentum nostrae redemptionis, per
quam extinguita est stramea versatilis, & aper-
ta ianua nostrae salutis. Gaudeat, oro, omnis
terra in conceptione tantae Virginis, in cuius
media, salutem operari dignatus est Deus.

Eruditissimus Ludovicus Caruaialus in
P 2 pra-

Luce 11

Eccles. 24

Psalm. 36

Ludovic.
Cacnari. in
declarat. pro
immaculata
Conceptione.

præcelebri illa exclamatione pro immaculata Conceptione Parisiis edita anno 1141. B Virginem in hunc modum loquentem per prolopoceiam introducit: Nam frustra dictum est, ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia? Abundavit sane delictum primi hominis in filios ab eo, eiusque posteris propagandos, sed secundi hominis, hoc est, filij mei gratia superabundavit: dum me alioqui casuram, ab illius crimine fecit immunem. Quæ fieri potest, ut gratia superabundet, si tempore necessitatis non subueniat?

Genes 31.

Nonne delictum prævaricatoris in me superabundaret, si medicina redemptoris non præveniret? Quid si huiusmodi gratia non extenditur ad reliquos mortalium sexus, ne lata lex de morte Adam, & filiorum eius abrogaretur, hoc est, de peccati originalis munda-tione, saltem hoc mihi concedatur, quæ sola sum mater Dei, ut in me sola filij mei gratia præferens superabundet: cui, ut Hieronymus recte dixit, tota se infudit gratie plenitudo.

Hierony. ad
Paul. & En-
ph. Gen. 7.

Quasi cunctis rebus aquarum voraginibus obvolutis, arca Noë non fuerit sola super aquas eleuata. Arca illa, in qua erant animalia munda, & immunda, sic fuit sublimata, ut eam aquarum fluctus non lederent: & ego, quæ sum receptaculum Spiritus sancti, & vterus pudoris, ac innocentie, eram cataclismo peccati absorbenda? Nomen lata lege de capitis discrimine in eos, qui aulam Assueri intrarent non vocati, fuit Esther sola, pro qua hæc lex constituta non est: Rex ille prophanus sceptrum aureum super caput muliercule in signum clementie retendit, & pater misericordiarum in me reginam celorum, quam ipse in suam aulam, ut essem mater, ac sponsa, ab æterno vocauerat, non potuit misericordie suæ sceptrum extendere? Quid audio? Num potentiam Dei assenuaris? an clementiam? an vtrumque?

Idem in ca.
21.
D. August.
lib. 5. in Iu-
liam. c. 9.

Idem in Cap. 21. Si qui Virginem in originali conceptam opinantur, videant illud Augustini in Iulianum. Si Christus, inquit, paruulus existens peccatum habuisset, postea adultus actuali crimine non caruisset. Vos ergo scipeda, qui illam conuictis fuisse conceptam,

Nam mihi attuale peccatum datis? An ipsæ (quæ & sponsa Christi, domicilium Spiritus sancti, & arca Sethi intus, & foris deaurata) fuit alteri locata, Deo inimica, & summius peccati contaminata? hoc nemo eorum, qui de filij mei honore bene sentiunt, dicere audebit. Illud satis mirandum, quum isti non audeant in ea ponere peccatum veniale, quod à Christo non separat, ne in ea sit conuentio Christi ad Belial; imponunt tamen capitale crimen originis, quod suapte natura à Christo diuellit, & Diaboli mancipium facit. si peccatum veniale esset causa, ut conueniret Christo cū Belial, nonne si illa habuisset peccatū originale, quod est capitale, esset fortior causa in ea, ut Christo conueniret cum Belial? Non fert Christus in ea peccatum persone, quæ non assumpsit, & feret peccatum nature, quam in ea assumpsit ergo si vultis, ut vnus ad alterū non sit conuentio, necesse vobis est, ut ab ea originalem culpam expelatis. Vnde Augustinus tanti Virginis incorruptionem estimauit, ut de corpore hoc, quod aliquando mortale fuit, dicat: Illud sanctissimum corpus, de quo Christus carnem assumpsit, in quo diuinam naturam humane vniuit, eam vermidibus traditam, quia sentire non valeo, dicere pertimesco. Videis quam religiose de parte illa, quæ in ea abiectior, Augustinus loquitur? Et tamen saucia est lex in omnia corpora mortalium, in qua dicitur: Puluis es, & in puluerem reuertetur. Si contra legem ab ore alijssimi prolatam, Augustinus meum corpus præseruat, nec audeat id dare escam vermidibus, cur vos animam meam, quæ tanto est nobilior, datis escam Diabolo? si zelatus legis obseruantiam, nomine Augustinus. Zelotipus erat legis non violanda: Et tamen in mei corporis honorem id loquitur, quod vos pusillanimitate cordis, ne aliud dicam, de anime meæ salute non modo non dicitis, sed bene dicentibus obstrepitis.

Idem cap. 26. Profer tu Augustinum, quem facis choriseum eorum, qui in me scripserunt, & videbis quam sis verus, & super Psal. Dices, inquit, Adam mortuus est propter peccatum: Maria mortua est propter peccatum: Christus mortuus est propter delicta peccata.

T hom. p. 16.

D. August. in serm. de Assumpt.

Genes. 1.

D. August. Psal. 31.

quid i

quid colligis ex hac sententia? Augustinus non
 ait, me propter peccatum meum mortuam fuis-
 se, sed propter peccatum, ut intelligas, primi
 hominis. Vnde Paulus: Propter peccatum v-
 ninis hominis intravit mors in orbem terrarum:
 & rursum: Stipendia peccati mors: ut non sola
 intelligas animam; sed etiam corporis mortem
 ob peccatum primi hominis euenisse in omnes,
 qui ab Adam erant naturaliter propagandi.
 Quasi Christus, qui nullum peccatum habuit,
 nec ab Adam fuit naturaliter descendens, si
 sue nature dimitteretur, non fuisset etiam
 mortuus, aut sentio conficiendus, nisi per noui
 miraculum fieret immortalis. Vnde idem Augu-
 stinus Caro Christi mortalitatem de mortali-
 tate materni corporis traxit, recte ergo Aug.
 me mortuam dicit propter primi hominis pec-
 catum, propter quod statuum est omnibus
 hominibus semel mori.

Idem in cap. 32. Vnde Spiritus S. per que-
 dam sapientem dicit: Edificatio ciuitatis con-
 firmabit nomen, & super hanc mulier immaculata
 computabitur: Hec ciuitas quid aliud,
 quam Ecclesia, que (ut alibi scribitur) posita
 est in quadro virtutum, & supra fidem Euan-
 gelicam per quatuor viros illos Apostolicos
 traditam? Que ciuitas nomen Christi confir-
 mat, dum aduersus hereticos fides Christia-
 nam multiplicatione stabilis. Super hanc ci-
 uitatem constituitur mulier immaculata, ut
 intelligas me nunquam sordibus fuisse pollutam.
 Vel propter tu aliam mulierem immaculatam,
 que super Ecclesiam sit constituta. Itaque filius
 meus non est ancilla filius, sed libera: a pote-
 ste inimici, qua libertate Christus me libe-
 raui. An absque causa terra sacerdotalis in
 Gen. 17. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Accedit adhuc, quod quedam testi-
 monia sacre Scripturæ, ex Genesi, ex Le-
 uitico, Ecclesiastico, ex Psalmis, Isaiæ, &
 D. Paulo, que immaculatæ Conceptioni
 refragari videbantur, haud difficile expli-
 cari possunt obseruando, quod vniuersi-
 tas est duplex, Logica, & Politica: Illam

vna sola particularis interimit, hanc nec
 vna, nec plures particulares: communi-
 ter enim dicimus, quod tota ciuitas con-
 currit ad spectaculum, cum tamen multi-
 domi maneant, & in hoc sensu D. Matth.
 c. 3. dixit: quod exibat ad Iohannem Ierosoly-
 manam, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Ior-
 danem. Vnde D. Hieronym. epist. ad Da-
 malum Papam de filio prodigo, exponens
 illud Lucæ 15. fili, tu semper mecum es, & o-
 mnia mea, tua sunt: ait, particulam illam v-
 niuersalem & omnia, non semper referen-
 dam esse ad totum, sed ad maiorem par-
 tem, & adhibet exemplum: Omnes decli-
 nauerunt, simul inutiles facti sunt: Omnes, Ioan. 10.
 qui venerunt ante me sues sunt; Omnes, que
 sua sunt, quaerunt. Secunda, quod proposi-
 tiones vniuersales de peccato originali,
 loquantur de lege ordinaria, & secundum
 communem cursum, cum quo tam est stat
 specialiter & extraordinarie priuilegiare
 aliquam personam, cuiusmodi fuit beata
 Virgo ob dignitatem Matris Dei, sicut
 olim Regina Esther non fuit comprehen-
 sa sub vniuersali lege ob regiam eius di-
 gnitatem: quam doctrinam necessario
 debere admitti ab aduersariis; ex eo eu-
 denter constat, quod tenentur quidpiam
 simile dicere ad locum Ecclesiast. cap. 4.
 Omnia, que de terra sunt, in terram conuer-
 tentur, & ad illud 1. Cor. 15. vbi loquens de
 die iudicii. omnes (inquit D. Paulus) resur-
 gemus: constat autem in his vniuersalibus
 propositionibus, & in aliis similibus non
 comprehendi sanctissimam Virginem,
 cum neq; in terram conuersa fuerit, nec
 in die iudicii resurrectura sit, cum iam
 resurrexerit. Similia sunt verba illa Iere-
 50. Omnes auaritia student, & cap. 8. Omnes
 auaritia in seclantur, a quibus tamen ne-
 cessè est excipere B. Virginem. In iure et-
 iam Canonico extant similia exempla:
 nam in capite. Omnis vtriusque sexus, de
 poenitentis, & remissionibus, prædicta
 vniuersalia verba verificantur, etiam si a-
 liquis particularis sit exemptus, quia Pa-
 pa non ligatur per illud caput, ut docent
 plures iurista cum Antonio de Butrio.
 Apud

Rom. 5. 6.
 Tho. 3. p. c. 14.
 art. 1.
 Scot. in 3. dif-
 16. q. 2.
 Thom. 3. p. q.
 14. art. 2.
 Eccl. 4. 9.
 Gen. 17.
 Leuit. 12.
 Eccl. 7.
 Psal. 10.
 Psal. 130.
 Isai. 53.
 Ad Rom. 1.
 2.
 1. Cor. 15.
 2. Cor. 5.

Matth. 3.
 D. Hieron.
 Luc. 15.
 Psal. 13.
 Ioan. 10.
 Phil. 2.
 Esther. 19.
 Eccles. 4.
 1. Cor. 15.
 Ierem. 50.
 Ius Canon.
 Antonius de
 Butrio.

Apud ipsos etiam est receptissimū, quod terminus vniuersalis non distribuit vniuersaliter quoad illos, ex quorum distributione resultaret dissonus intellectus, vt habetur ex capite solitæ, in principio de Maioritate, & obedientia, at si vniuersales propositiones, afferentes, omnes contrahere peccatum originale, comprehenderent beatam Virginem, resultaret eo iudicio dissonus intellectus; nam quid magis dissonum, quàm, vt, quæ futura erat Mater Dei, prius fuisset ancilla Diaboli, & odio habita à Deo, & ad æternam poenam destinata secundum præsentem iustitiam? Quæ omnia confirmare possumus ex doctrina D. Thomæ 3. p. q. 28. ad. 2. vbi arguens, quod B. Virgo nõ fuisset sanctificata, antequam nata, per Augustinum ad Dardanum ita dicentem: *Sanctificatio, qua efficiuntur templum Dei, non nisi renatorum est; igitur B. Virgo non fuit sanctificata, antequam nata, quia renasci præsupponit nasci, & respondet D. Tho. quod Augustinus loquitur secundum legem communem, secundum quam non regenerantur aliqui per Sacramenta, nisi prius nata; cui legi Deus potentiam suam non alligauit, quin aliquibus ex speciali privilegio gratiam suam concederet, antequam nascerentur. Tertio dico, quod sicut Theologi distinguere solent de duplici voluntate Dei, antecedenti scilicet, & consequenti; ita potest distingui de duplici peccatore, & de duplici morte; scilicet antecedente, & consequente: ille dicitur peccator, & mortem incurrisse antecedente, qui in suis proximis causis habuit omnia sufficientia, & requisita ad peccandum, siue ad incurrendum mortem peccati; ille verò dicitur consequenter peccator, & mortuus, qui de facto peccatum contraxit: primo ergo modo concedi potest, quod B. Virgo peccauit antecedente, quia, quatenus fuit propagata ex commixtione maris, & foeminae, habuit sufficientem causam ad contrahendum peccatum originale, & hoc est fuisse peccatricem, & mortuam antecede-*

Q. Thomas.

D. Aug.

dent; sed inde non licet inferre: Virgo Maria antecedente contraxit originale peccatum; ergo de facto contraxit; sicut non sequitur; Deus vult antecedente Antichristum saluari, ergo saluabitur.

Adde his omnibus, quod quia B. Virgo concipienda erat absque peccato originali, voluit Deus ne parentes ex libidinis appetitu in vsu matrimonii conuenirent, vt constat, tum ex verbis Angeli, quando apparuit patri B. Virginis dicens: *Deum clausit ad tempus vterum vxoris tue Anne, vt non libidinis foret, quod nasceretur, sed diuini esse muneris nosceretur.* Tum ex reuelatione facta B. Brigittæ; quod parentes Virginis conueniant non ex voluptate carnis, sed ex Dei obedientia, & præcepto.

Testimonia etiam quædam, quæ solū excipiunt Christum Dominum à peccato originali, in hunc modum explicari debent, quod solus Christus fuerit immunis à peccato, iure, & debito naturæ; & ex vi sue conceptionis absque virili semine; beata autem Virgo non sic fuit immunis à peccato, sed per gratiam, & ex speciali privilegio filii sui; & non per naturam. Ad hunc enim modū veniunt intelligenda multa loca sacre Scripturæ, vt: *Nemo bonus, nisi solus Deus: Exaltatum est nomen eius solius; & Tu solus pius es; & Soli Deo honor & gloria.* 1. Timoth. 2. Præterea explicari possunt, vt illud, cui adiungitur exceptio, debeat accipi principaliter, alia verò minus principaliter, sicut Deuter. 6. & Matth. 4. dicitur: *Soli Deo seruietis* & tamē D. Paulus ad Timot. 6. ait: *qui fideles habent Dominos, non contemnunt, sed magis seruiant;* ne autem inter hæc sit contradictio, omnes communiter explicant, quod seruicium sit soli Deo principaliter, aliis verò minus principaliter: ad eundem ergo modum intelligere debemus, quod solus Christus immunis fuit à peccato originali principaliter, sed beatissima Virgo minus principaliter; Christus de iure, B. autem Virgo de facto, non de iure. Tertio explicari possunt, si aliorum sententia

Hic. B. A. na apud. C. C. B. Brigittæ in lib. suæ reuelationis. c. 16. Conc. Florent. in decretis. Innocent. 4. in epist. Leonis pape. Innocent. 3. epist. ad Greg. Nuntium. Zosimus. papa epist. ad Bonifacium. Innocent. 1. ser. Assis. Innocent. 1. ser. Paris. Luc. 18. Psalm. 113. Apoc. 19. 1. Tim. 2. Deut. 6. Matth. 4. 1. Tim. 2. Deut. 6. Matth. 4. 1. Tim. 2.

D. August. tentie adheremus, quod in exceptione
Heres. Pela. Christi à peccato originali, intelligatur
D. Aug. e. 10 etiam B. Virgo excepta. Nam, vt inquit
super Gen. D. Augustinus in sermone de Assum-
ad litteram, ptione: *Caro filij est caro Virginis Matris;*
e. lib. 1. ergo excepta carne Christi filij ab omni
e. de bapt. macula, etiam debet intelligi excepta ca-
perual. lib. 3. ro Virginis matris; & præterea, quia hoc
e. 6. contra ipso, quod eximitur aliquis Rex, vel Prin-
luten. e. de ceptus à iurisdictione Imperatoris, quan-
2. blasphem. tumcunque exemptio restringatur ad so-
contra Pe- lum Regem, intelligitur consequenter
leg. e. 2. de exempta etiam Regina: sed beata Virgo
cin. Dei ca. est Regina cœli, & terræ, & Angelorum:
e. super ergo exempto Christo Rege à seruitute
Psal. 34. peccati, etiam intelligitur exempta bea-
Psal. 141. ta Virgo.

Tandem ad penetrandam mentem
 D. Augustini, & aliorum Patrum, apud
 quos nonnulla inueiuntur, quibus im-
 maculatam Virginis conceptionem ne-
 gare videntur, obseruandum est, quod
 illis temporibus maximè vigeat hæresis
 Pelagiana, denegans in infantibus ori-
 ginale peccatum; ad cuius erroris extir-
 pationem sæpè Patres vtiebantur propo-
 sitionibus vniuersalibus, asserentes, om-
 nes contraxisse peccatum originale: nec
 oportebat tunc excipere B. Virginem, ne
 ex hoc hæretici ansam sumerent, qui ob-
 iiciebant Augustino, plurimos fuisse san-
 ctos in vita, ex quo videbatur sibi suffi-
 cienter colligi, quod non contraxissent
 peccatum originale, in quo errore magis
 firmarentur, si eis tunc concederetur,
 Virginem non contraxisse peccatum ori-
 ginale; vnde, sicut tempore Pelagii plus
 æquo tribuentis viribus liberi arbitrii,
 non absq; ingenti incommodo, & iniu-
 ria diuinæ gratiæ, tunc August., & alij SS.
 Patres, ita exaggerabant necessitatem di-
 uinæ gratiæ, vt non nihil derogare vide-
 rentur libertati liberi arbitrii; e contra
 verò tempore Lutheri negantis libertatē
 liberi arbitrii, & totam efficientiam actiū
 supernaturalium soli gratiæ tribuentis,
 multi Catholici scriptores ita in fauorē
 libertatis propenderunt, vt necessitatem

diuinæ gratiæ de medio tollere videren-
 tur: licet re vera nec illi libertatem, nec
 illi prædictam gratiæ necessitatem abne-
 gare præsumat: Sic in proposito, cum vi-
 geret hæresis Pelagiana, peccatum ori-
 ginale negans, certè D. Augustinus, & alij
 Patres, ita contrariam sententiam altru-
 ere conati sunt, vt sine vlla exceptione di-
 cerent; omnes contraxisse peccatum ori-
 ginale, cum quo tamen stat quod B. Vir-
 go non contraxerit illud, quia ipsi loque-
 bantur secundum legem communem, il-
 lud autem fuit ex speciali priuilegio. Et
 hanc expositionem necessariò esse ad-
 mittendam, ex eo euidenter constat; quia
 aduersarij coguntur similem adhibere ad
 alia loca eiusdem D. Augustini, in quibus
 nec in eam excipit à peccato actuali, nisi
 Christum Dominum, nam in lib. de fide
 ad Petrum ait: *Firmissimè tene, & nulla*
tenuis dubites, exceptis illis, qui pro Christi
nomine sanguine suo baptizantur, nullum
hominem accepturum vitam eternam, qui
non hic à malis suis fuerit per penitentiam
fidemque conuersus. Et idem cap. 38. ite-
 rum ait: *Firmissimè tene, & nulla tenuis*
dubites, iustos atque sanctos homines, exceptis his, qui
baptizati paruuli sunt sine peccato hic minime
uiuere posse. Idem in simili dicit contra
 Iulianum cap. 9. Ecce in his omnibus
 locis, oportet excipere beatam Virgi-
 nem, quam constat, ex Doctrina D. Au-
 gustini, & aliorum Patrum, nec non ex de-
 creto Concilij Tridentini, nunquam
 commississe aliquod peccatum actuale,
 & veniale. Diuus autem Bernardus, qui
 oppositam videtur amplecti senten-
 tiam, si rem benè prepedamus, imma-
 culatæ Virginis Conceptioni opitulatur.
 Nam ille reprehendit Canonicos Lug-
 dunenses, quod sine exemplo, vel præ-
 cepto Romanæ Ecclesiæ nouum festum
 instituisent; si ergo nunc D. Bernardus
 (& idem est de alijs Patribus) videret ex
 auctoritate Romanæ Ecclesiæ festum
 Conceptionis celebrari, & Indulgentias
 à Pontificibus concedi a uidentibus ho-
 ras canonicas illius diei; etiam ipse
 id ipsum

D. Cyprian.
in epist. de
baptiz. par-
uulis.
D. Hilarian
libro de Tri-
nit.
S. Maximus
serm. de As-
sumpt.
D. Anselm.
lib. 2. cur
Deus homo
cap. 15. &
lib. de Con-
cept. Virg.
cap. 10. 13.
D. August.
D. Bernard.
epist. ad
Lugdun.
Leo Papa
serm. de As-
sumpt.
Dom.
Orig. hom.
7. super
Leuit.
D. August.
D. August.
Idem D.
Aug.

id ipsum libentissimè celebraret, immaculatam Virginis Conceptionem credens, ut egregiè adnotavit illustr. Card. Bellar. de cultu sanctorum l. 7. c. 16.

Deinde observanda est, quod inter SS Patres sæpè contrarietas abire sententias; nam D. Greg. & Hieron. in eam propendunt, quæ asserit, salomonem damnatum fuisse, ut constat ex capite salomon 32. quest. 4. & c. si enim vers. Salomon; Ambrosius autem; & Augustus, in ep. ad Hieron. tenent, quod Paulus rationaliter Petrum reprehendit, ut ipse ad Gal. 2. Hieron. autem super epistolam ad Gal. dicit, quod peccavit, ipsum, qui erat caput Apostolorum reprehendendo. Item inter D. Augustus, & D. Hieron. fuit magna controversia de cessatione legalium, ac diversitas opinionum, vno tenente, quod cessaverunt tali tempore, alio verò id negante, de qui tractat Scotus, in 4. dist. 3. q. 4. & Alexander de Ales, in 3. p. Summæ in tractatu de cessatione legalium. Quando autem varietas viget probabilium opinionum inter Patres, unicuique licet amplecti (per se loquendo) quam maluerit, ut cum multis Theologis docet Henricus de Gandavo in 4. quolibeto q. 33. Unde D. Augustus in cap. Negare 9. dist. loquens de suis propriis scriptis ait: Neque

quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, & laudatorum hominum, vel scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat salua honorificètia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis probare, aut respicere, si forte invenerimus, quod aliter sentiant, quam veritas habet; diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis: talis ergo sum in scripturis aliorum, quales volo esse intellectores mearum: hæc illic; & in epistola ad Vincentium de scripturis Sanctorum doctorum ait: Tale genus scripturarum à scripturis diuinis distinguendum est; non enim in eis testimonia proferuntur, ut contrariū sentire non liceat. idem in cap. ego. dist. 9. Hæc alios ita lego, ut quantalibet sentiant, quantæ doctrina polleant, non ideo verum putent, quia in se sentiant, sed quia mihi per

alios auctores, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreant: persuadere poterunt: hæc illic. Cum igitur quodquot oppositè opinantur, non adducant rationes efficaciores, quam illas, quibus in hac sententiam trahimur, merito iuxta traditã D. Augusti doctrinam ab eorum opinione, in hac materia discedimus; maxime, quod, ut fatetur Caiet. 3. p. q. 74. art. 3. consuetudo Ecclesiarum particularium tantæ est auctoritatis, quod aliquando eam præferre licet sententiæ grauisimorum Doctorum: quanto ergo quælo magis id licebit in subiecta materia; vbi consuetudo totius Ecclesiæ Romanæ, quæ fidei columna, & veritatis magistra est, iam obtinuit festum immaculatæ Conceptionis celebrari. Constat autem quod interrogatus populus Christianus, quid celebret in festo Conceptionis B. Virginis, vniuersi consensu, non solum vulgares homines, sed & literatissimi respondent, præseruationem à macula peccati originalis: ergo signum est moraliter euidens, hoc esse obiectum præcipuum huius celebrationis in cultum tanti privilegii, & in honorem Virginis instituta, quæ cum Filio suo viuunt, & regnant in sæcula sæculorum,

Ex Theologis Scholasticis. §. 6.

IN primis refero præclara testimonia D. Thomæ. Nam in 1. sentent. dist. 44. art. 3. ad 3. sic ait: Puritas inuenitur per recessum à contrario, & ideo potest aliquid creatum inueniri, quod nihil purius esse possit in rebus creatis sine vlla contagione peccati: & talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, & actuali sui immunis. Et in expositione salutationis B. Virginis: Ipsa (inquit) purissima fuit quantum ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit. Nec refert, quod quispiam dicat in 3. par. mutasse sententiam. Nam, ut refert Magister Ioannes Vitalis, insignis Theologus in tractatu de Conceptione Virginis: ipse testatur, se vidisse specialem quendam lib. Retra-

D. Greg.
D. Hieron.
Cap. Salom.
D. Amb.
D. Aug.

Gal. 2.
D. Hieron.
D. Aug.
Scot. in 4.

D. Thom.
Henricus de
Gandavo.
D. Aug.

D. Aug.

Caiet.

D. Thom.

Magister
Vitalis.

Ratio-

Stationum D. Thomæ, in quo retractabat opinionem, quam docuerat contra immaculatam Virginis Conceptionem, sicut Augustinus multa retractavit, quæ antea docuerat. Maximus item Theologus ille Varro, Scoti Magister, in 3. sententiarum dist. 3. hanc etiam sententiam docuit, addens, quod si debet errare, vult potius errare in abundantia laudis Virginis Mariæ, quam in diminutione: & Scot in 3. dist. 3. & clarius, & sine formidine distinct. 18. quæst. vnica §. hoc viso, ubi ait: *B. Virgo Mater Dei nunquam fuit inimica actualiter ratione peccati actualis, nec ratione originalis, fuisse tamen, nisi fuisse præseruata.* Inrefragabilis noster Alexander de Ales in lib. quæ de B. Virgine edidit, qui Tholozæ incatenatus extat in Choro Ecclesie Cathedralis, probat, ipsam Genitricem ab originali peccati macula præseruatam: ubi etiam retractat, quicquid in contrarium dixerat in tertio sententiarum distinct. 3. Nicolaus de Lyra sup. cap. 1. Luca: *Primus* (inquit) *spiritus venerat super Virginem adhuc in utero matris existentem, eam à peccato originali præseruando.* Atteolus Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalis in 3. distinct. 3. multis rationibus, & testimoniis sacre Scripturæ firmiter eandem veritatem docet. Riccardus de S. Victore in sermone, qui incipit: *Nondum erant abyssus*, ait: *Non deuit, ut caro Mariæ obnoxia foret qualicumque culpæ: nam Dei sapientia indignum credimus, ut quam in lucem gentium prædestinavit, præuicinis tenebris sine ei inuolui; non erit ingratus propria Matri, qui patri, matrique honorem præcepit exhiberi.* Illuminatus Doctor Mayton. in 3. dist. 3. quæst. 2. per vndecim Articulos probat eandem sententiã, specialiter tamen art. 2. ait: *Si Christus Matrem suam permisisset incurere peccatõ originali, peius sibi fecisset, quam si eam perpetuo pœna sensus punisisset: vnde B. Virgo in puris naturalibus constituta prius pœnam æternam elegeret, quam peccatum originale, quia magis quis debet fugere odium Dei, quam pœnam æternam.* Magister Henricus in quodã sermone, qui incipit:

Consurget virga, ait, sacratissimam Virginem, quam Deus ab æterno præco: dinavit, ut esset Mater Dei, sub potestate Diaboli fuisse, & peccati sordē infectam, sentire non audeo, dicere pertinensco. Insignis noster Angelus de Pas in expositione symboli lib. 5. c. 2. his verbis probandam aggreditur immaculatam Virginis Conceptionem: *Omni argumentorum genere Mariæ integram, plenamque à Conceptione sanctitatem aggredior ostendere; hoc enim Scriptura, Concilia, Ratio, Auctoritas, & si quid ab exteris argumentationibus petiti potest, id ipsum persuadent.* Famulus Petrus Hispanus in tractatu de Cõceptione Virginis, ait: *Honestior disputatio esset, excellentiam aliquam sacre Virginis Conceptioni supra primarum parentum creationem concedere, quam ipsam illis inferiorem appellare præsumere.* Riccardus item de Mediuilla, & Dominus Armacanus, qui contrariam sententiã tenuerant, postea palinodiam decantant; ille quidem in expositione salutationis angelicæ, hic verò in sermone super illa verba: *sapientia edificauit sibi domum.* Et Gilbertus Episcopus in insigni quodam Concione de laudibus Virginis, ait: *ipsa quoque benedicta Virgo à filio suo præseruata potest dicere illud Iudith 13. Non permisit Dominus me Ancillam suam coinquinari.* Incognitus super Psalm. 29. in illa verba: *In voluntate tua prestuisti decori meo virtutem,* sic ait: *Peccatum originale duobus modis contrahitur, scilicet, casualiter, & formaliter. Casualiter, quando seminaliter quis concipitur, & tunc in re concepta est quedam seditas, & pronitas ad malum, quæ est causa, quare anima creata, & illi corpori vnita peccatum contrahit formaliter; ita, quod peccatum originale casualiter contrahitur in propagatione feminis, sed formaliter in conceptione hominis: Modo ad propositum, Christus non contraxit formaliter, neque casualiter, quia non descendit ab Adam per naturalem propagationem, sed habuit omnimodam innocentiam; Virgo autem Maria contraxit casualiter, quia per feminalem propagationem concepta, sed nõ contraxit formaliter, quia, antequam anima eius esset creata,*

Angelus de Pas.

Petrus Hisp.

Riccard. de Mediuilla. D. Armacanus.

Prouer. 9. Gilbert. Episcop.

Iudith 13. Psalm. 29.

De firmi-
lib. 4. de sta-
tu peccati.

Unde semen fuit purificatum, & sanctificatum; sic anima illi vni non fuit maculata. Cardinalis Bellarmus lib. 4. de statu peccati, postquam variis testimoniis immaculatam Virginis Conceptionem comprobauerat, hæc egressa verba subiunxit: Sed, nec rationes de se in eam ipsam sententiam confirmandam certum est, Deum potuisse beatam Virginem à peccati originalis contagione præseruare; probabile autem est, etiam voluisse; igitur probabile est, eam ab huiusmodi contagione fuisse præseruatam. Potuisse Deum hoc facere, negari non potest: nam neque ex parte Dei, neque ex parte creature ulla repugnantia ceruitur: Non quidem ex parte Dei, quia est omnipotens, & non est impossibile apud Deum omne verbum: Non item ex parte creature: nam nihil obstat, quo minus eadem temporis puncto anima rationalis creetur à Deo, & gratia repleatur, quod factum esse credimus in creatione Angelorum, & animarum primorum parentum, & multo certius in creatione anime Christi. Deinde, si potest anima iustificari, posteaquam peccatum habere cepit, ac per hoc de iniusta fieri iusta, ut in nobis fieri non dubitamus, cur non poterit anima in ipsa creatione sanctificari, antequam incipiat esse peccatrix? Dices: non repugnat absolute diuina potentia, aut voluntati præseruare aliquem à peccato, repugnat tamen posito decreto illo diuino, & immutabili, quo statuit Deus, ut si Adam non peccaret, omnes homines conciperentur iniustitia originali præditi; si autem peccaret, conciperentur in iniquitate, & essent natura filij ire. Respondeo: Decretum illud diuinum ita esse intelligendum, ut si Adam peccaret, omnes homines, qui ex ipso originem traherent, ex vi conceptionis, obnoxij essent peccato, neque ullum ius haberent ad iustitiam illam, quam in primo parente acceperant: non tamen eo decreto potestatem Deo esse ablatam, quo minus ex misericordia, & privilegio singulari posset aliquem à peccato, re ipsa præseruare. Nam ex Adam non solum peccatum, sed etiam mortem in totum genus humanum redundasse credimus; idque ab decreto Dei, quo dictum est: Quæcum-

que die comederis, morte morieris. Vnde Apostolus 1. Corint. 15. In Adam (inquit) omnes moriuntur; Et tamen quis ambigit, posse Deum efficere, ut aliquis re ipsa non moriatur? Decreto enim satisfieri videtur, si omnes à de postero morti obnoxij sint. Item Iacobus Episcopus Christopoliitanus super Psalm. 45. hæc singularia præ cæteris verba habet: Christus debuit, & tenebatur Virginem Mariam ab originali præseruare, in quantum filius. Probatur: Nam omnis filius debet, & tenetur honorare matrem quantum potest, & decens est: sed Christus hoc potuit facere in quantum Deus, & in quantum creator, ut probatum est per primam conclusionem, & hoc fuit decens, in quantum ipsa erat Mater Dei futura, ut patet per secundam conclusionem; & debet, & tenetur facere in quantum filius: ergo sequitur, quod ipsum ab originali præseruauit. Item: Christus hoc tenebatur facere, in quantum legislator, nam legislator prius debet facere, quam docere, ut exemplo sui ceteri seruent leges ab eo latas: sed Christus legislator virtusque legis dedit præceptum de veneratione parentum: ergo seruauit illud, qui non venit legem soluere, sed adimplere, Matth. 5. & id eam legem de iusto seruauit, quia erat subditus illis. Lucæ 2. Item: Christus in omnibus cepit facere, & docere, ut patet Act. 1. ergo inter cætera hoc præceptum adimpleuit, præseruando Matrem suam ab omni peccato non solum actuali, sed etiam veniali & originali. Rutilius Episcopus Laurentianus super Magnificat lib. 1. ca. 23. quod enim festam Conceptionis. Deiparæ piè, ac sanctè celebratur, ex illo Cantici versiculo confirmandum est, quo dicitur: Beata me dicent omnes generationes: Nec enim solum fuit beata in Natiuitate, in actionibus, in vita, in morte, in Assumptione, in Resurrectione, sed etiam in ipsa Conceptione, prout consensus fere vniuersalis Ecclesiæ, & summorum Pontificum, & multorum Theologorum pia docet assertio. Thomas Bozius de signis Ecclesiæ lib. 9. c. 18. ait: Conceptionis porò festum Scoti acutissimi Theologi doctrina maxime confirmat, Sixti IV. legibus sancitum, & à cunctis Catholicis in mores publicos est receptum. Pelbartus.

Episc. Chri.

Iac.

Pri.

han.

Cen.

Car.

Ca.

de.

Matth. 5.

Luc. 2.

Act. 1.

Rutil. Episc.

Laurentian.

Luca 1.

Thomian.

Bozius.

Pelbartus.

- Glossa.* quæ ipse habet. Et Gloss. ibi ait: *habet eadem privilegia, quæ sicus, ut sic ad vestigalia non teneatur.* Unde sicut Imperator Christianus non pendit, nec soluit vestigial peccati originalis, ita B. Virgo, licet diuersimodo de id vtrique conuenit, Christo per naturam, & ex modo suæ conceptionis; Virgini ex priuilegio, & ex gratia: quomodo D. Hierony. serm. de Assumpt. dixit: *In Maria totius gratiæ, quæ est in Christo, plenitudo venit, sed aliter.* Aliter quidem dixit, quia Christo ex debito, Virgini ex gratia; illi, ut capiti, Virgini, ut collo; illi, ut fonti, Virgini ut aqueductui, id competebar: Item l. 2. C. de crimine sacrilegij habetur. Crimena sacrilegij committere eos qui dabant, an aptus sit ad dignitatem is, qui ab Imperatore ad eam est electus: si autē Virgo Maria peccato fuisset infecta, non videretur idonea ad dignitatem Matris Dei; nam si commisisset peccatum veniale, dedecet illā, vnde Trident. Concil. docuit, nunquam illud commisisse, quanto magis incurrisse originale, quod grauius est, ut non semel diximus? Item, quia, ut habetur l. sicut §. vehiculum, ff. commodati, non potest eadem res in solidum simul à duobus dominis possideri: sed B. Virgo fuit in primo instati sui esse possessa à Deo, iuxta illud: *Dominus possedit me in initio viarum suarum:* ergo non fuit possessa à Demone. Quod si hæc nostra assertio dubia, & adhuc sub iudice est, cum neutram partem Ecclesia determinauerit, id etiam nobis prodest, ut in fauorem Virginis sententiam feramus; ut enim dicitur l. quoties. dub. ff. de re iudicata, cum de alicuius libertate dubitatur, semper in libertatis fauorem sententia ferenda est: ergo, cum dabitur, an beatæ Virgo Maria libera, & immunis fuerit à peccato originali, sententia debet ferri in eius fauorem, ut scilicet, nunquam sub peccati, aut Diaboli captiuitate iacuerit, Ambigua etiā interpretanda sunt in meliorem, & humaniorem partem, & habetur cap. estote, & ibi Gloss. de verb. signif. cui consonat illud, quod, cum iura partium fini obscura, res potius est fauendum, quam a-fiori, ut constat ex l. fauorabiliores ff. de Regul. iur. Fauet deinde, quod secundum leges, & iura, conditor legis non tenetur ad leges à se conditas, 25. quæst. 5. c. Ideo & ea confidimus, & 15. qu. 1. considerauimus. Vnde, & Aristoteles de Regimine Principum dicit; quod nullus Princeps obligatur suis legibus, sed potest dispensare in illis, & aliquos excipere ab eis; ut docent Iustinianus C. de leg. l. digna vox; & Vulpianus ff. de legib. l. Princeps: cur ergo dicemus, Deum, qui potuit, non dispensasse cum dilectissima Matre sua? Fauet etiam l. Canonicum: nam, ut constat ex c. vbi periculum de electione libr. 6. & c. qui escamus 42. d. maioribus damnis, & periculum cautius, & citius obuiandū, & prouidendum est: sed Deus prouidit, ne beatæ Virginis corpus in putredinem veniret, quod minus malum est: ergo etiam prouidit, ne anima eius peccati originalis detestabiliorem putredinem incurret: id enim non solum ad tantæ matris, sed ad ipsius filii honorem spectabat, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuunt, & regnant in sæcula sæculorum. Amen.

Finis Libri Primæ.

DE SA-